

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"ץ שליט"א

פרשת
שופטים
כ"ז מנחם אב – ב' אלול תשפ"ז

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלִּמּוּד:
לִמּוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהִיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

הכי גרסינן: מה נפשך, אי קסבר איסור חל על איסור — ליחייב נמי משום גיד, ואי אין איסור חל על איסור — ליחייב משום טומאה דקדים. ואי קסבר אין בגידין בנותן טעם — ליחייב משום גיד — כלומר, ואי אין בגידין בנותן טעם, ומשום הכי פטור משום טומאה — ליחייביה משום גיד. דהא ליכא למיפטריה הכא משום דאין איסור חל על איסור, דהא ליכא טומאה. **אמר רבא לעולם קסבר אין בגידין בנותן טעם** — לפיכך אין כאן טומאה. ומשום גיד נמי ליכא, דקסבר: אינו נוהג בטמאה. וטעמא, לאו משום דאין איסור חל על איסור, אלא דמעטיה קרא בהדיא, דאמר קרא כו'. **הכי גרסינן: אמר רב יהודה אמר רב האוכל גיד הנשה של נבלה** — רבי מאיר מחייב שתים כו'. ומודים חכמים באוכל גיד של עולה — דחמיר איסורה או של שור הנסקל, ומאי חומרייהו? שאסורין בהנאה. **דמחייב שתים** — וטעמא כדמפרש. **ומאן האי תנא** — חכמים. **דבאיסור כולל איסור חל על איסור לית ליה ואיסור כולל באיסור חמור אית ליה** — הכי גרסינן, והיינו פירושה: איסור גיד חל משנולדה. וקודם שנתנבלה — היה גידה אסור, ובשרה מותר, ובשנתנבלה — נאסר אף בשרה. ואף על גב דשם נבלה הוה ליה למיחל נמי על גיד, משום טעמא דכולל, שהוא כולל את הבשר עמו ליאסר. ואיכא למימר: אפילו למאן דאמר אין איסור חל על איסור, האי איסור נבלה חייל. דמגו דחייל אבשר דהוה מותר, חייל נמי אגיד, שכוללו עם הבשר — אפילו הכי, אמרו רבנן דלא חייל. **ואיסור כולל באיסור חמור אית ליה** — והיכא דאיסור אחרון אית ביה תרתי, כולל ומוסיף, כגון עולה או שור הנסקל. דמעיקרא כשנולדה — היה גידה אסור, ובשרה מותר. הקדישה או נגחה — נאסר אף בשרה, הרי זה כולל. והגיד הזה, מתחלה היה אסור באכילה ומותר בהנאה, ובשהקדיש — חל עליו איסור הקדש, לאוסרו בהנאה. שאין כאן איסור חל על איסור, שמה ששייר הראשון מוסיף השני. וכי היכי דחייל עליה שם הקדש לאוסרו בהנאה, על כרחך חל עליו אף באכילה, שאם אכלו — יתחייב שתים. ואף על גב דבאכילה אסור ועומד היה, ואין איסור חל על איסור — האי הואיל וחייל להנאה, חייל נמי אף לאכילה. **רבי יוסי הגלילי היא** — דשמעינן ליה דלית ליה כולל באיסור קל, ומיהו באיסור חמור לא שמעיניה דפליג. **חייב** — חטאת. שהאוכל קדשים בטומאת הגוף — זדונו כרת, כדכתיב (ויקרא ז) "והנפש אשר תאכל בשר" וגו'. **ביון שנגע בו טמאהו** — קודם שיאכלנו, ואפילו הכי חייביה קרא. **ואמר רבא** — גרסינן. **בנטמא הגוף ואחר כך נטמא הבשר** — דטמא שאכל טהור, וטמאהו במגעו, שקדמה טומאת גופו לטומאת קדש — מודי רבי יוסי דחייב. דכיון דאיטמי גופיה, איתסר בקדש זה באיסור כרת. וכי הדר ואיטמי בשר — איסור כרת דטומאת הגוף לא פקעה. הכי גרסינן: **דכולי עלמא לא פליגי דחייב דאיסור כרת קדים כי פליגי בנטמא הבשר** —תחלה, ונאסר על כהנים בלאו בעלמא, "והבשר אשר יגע" וגו'. רבנן אית להו איסור חל על איסור על ידי כולל, והאי איסור טומאת הגוף כולל הוא — דכולל טהורות שהיו מותרות לו והטמאות שהיו אסורות לו, ומיגו דחייל אטהורות, חייל נמי אטמאות, ויש כאן איסור כולל.

ורבי שמעון פוטר מאי קסבר אי קסבר איסור חל על איסור כו' — הוה מצי למימר: הא רבי שמעון לית ליה איסור חל על איסור אפילו באיסור כולל, ואפילו חמור על קל, גבי "האוכל נבלה ביום הכפורים". אלא דבלאו הכי פריך שפיר. **מאן** האי תנא דבאיסור כולל איסור חל על איסור לית ליה — איסור כולל הוא זה שנתנבלה. ואם תאמר: איסור מוסיף הוא, דמגו דאיתוסף בה איסור לגבוה כשנתנבלה, איתוסף נמי להדיוט! ויש לומר: דסבר כמאן דאמר ברישׁ פירקין (צ,א) דגיד נמי אסור לגבוה.

וְרַבִּי שִׁמְעוֹן פּוֹטֵר. - וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, מַה נַּפְשָׁךְ: אִי אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר - לִיחַייֵב נַמִי מִשּׁוּם גִּיד. אִי אֵין אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר - לִיחַייֵב מִשּׁוּם טוּמְאָה דְּקָדִים! וְאִי אֵין בַּגִּידִין בְּנוֹתֵן טַעַם - לִיחַייֵב מִשּׁוּם גִּיד! אֲמַר רָבָא: לְעוֹלָם קָסָבַר, אֵין בַּגִּידִים בְּנוֹתֵן טַעַם, וְשָׁאנֵי הָתָם - דַּאֲמַר קְרָא: "עַל כֵּן לֹא יֹאכְלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנָּשֶׁה" - מִי שֶׁגִּידוֹ אָסוּר וּבְשָׂרוֹ מוּתָּר, יָצְתָה זוֹ - שֶׁגִּידוֹ אָסוּר וּבְשָׂרוֹ אָסוּר. אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר רַב: הָאוֹכֵל גִּיד הַנָּשֶׁה שֶׁל נְבֵלָה - רַבִּי מֵאִיר מְחַייֵב שְׁתַּיִם, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ חַייָב אֶלָּא אַחַת. וּמוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי מֵאִיר בְּאוֹכֵל גִּיד הַנָּשֶׁה שֶׁל עוֹלָה וְשֶׁל שׁוֹר הַנִּסְקָל - שֶׁחַייָב שְׁתַּיִם. וּמַאן דַּאי תַּנָּא דְּבְאִיסּוּר כּוֹלֵל - אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר לֵית לֵיהּ, אִיסּוּר כּוֹלֵל בְּאִיסּוּר חָמוּר אִית לֵיהּ? אֲמַר רָבָא: רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי הִיא. דְּתָנַן, טָמֵא שֶׁאָכַל קֹדֶשׁ, בֵּין קֹדֶשׁ טָמֵא בֵּין קֹדֶשׁ טָהוֹר - חַייָב. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: טָמֵא שֶׁאָכַל אֶת הַטָּהוֹר - חַייָב, טָמֵא שֶׁאָכַל אֶת הַטָּמֵא - פָּטוּר, שֶׁלֹּא אָכַל אֶלָּא דָּבָר טָמֵא. אָמְרוּ לוֹ: אַף טָמֵא שֶׁאָכַל אֶת הַטָּהוֹר, כֵּיוָן שֶׁנָּגַע בּוֹ - טִמְּאָהוּ! - שַׁפִּיר קָא אָמְרִי לֵיהּ רַבָּנַן לְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי! וַאֲמַר רָבָא: בִּנְטִמְּא הַגּוּף וְאַחַר כָּךְ נִטְמָא בָּשָׂר - כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּחַייָב, דְּאִיסּוּר כָּרֵת קָדִים. כִּי פְּלִיגִי בִּנְטִמְּא בָּשָׂר וְאַחַר כָּךְ נִטְמָא הַגּוּף. רַבָּנַן - אִית לְהוּ אִיסּוּר כּוֹלֵל, דְּמִגּוֹ דְּמִיחַייֵב אַחֲתִיכוֹת טְהוֹרוֹת דְּעָלְמָא - מִיחַייֵב נַמִי אַחֲתִיכָה טְמֵאָה. וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי - לֵית לֵיהּ אִיסּוּר כּוֹלֵל, "דְּמִגּוֹ" לָא אָמְרִינַן. - וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, נְהִי דְּאִיסּוּר כּוֹלֵל לֵית לֵיהּ, בְּאִיסּוּר קַל יָבֹא אִיסּוּר חָמוּר יָחוֹל עַל אִיסּוּר קַל, וּמַאי נִיהוּ - טוּמְאַת הַגּוּף, שֶׁהֲרֵי טוּמְאַת הַגּוּף בְּכָרֵת! - אֲמַר רַב אַשִׁי: מַאן לֵימָא לָן דְּטוּמְאַת הַגּוּף חֲמוּרָה, דִּילְמָא טוּמְאַת בָּשָׂר חֲמוּרָה, דְּלֵית לֵיהּ טָהֳרָה בְּמִקְוֶה!

ורבי שמעון פוטר כו' — דפטרינן בפרק "כל הבשר" (חולין קיג,ב) טמא האוכל תרומה טמאה, משום דכתיב "ומתו בו כי יחללוהו" — פרט לזו שמחוללת ועומדת. ואם תאמר: לרבנן דפרכי מ"כי נגע בו טמאהו", היכי משכחת טמא שאכל תרומה שיהא במיתה? הא מכי נגע בה טמאה! ויש לומר: כגון שתחב לו חברו. והכא לא פרכי ליה רבנן אלא משום דידעי דלא איירי בתחב לו, כדפירשנו. אי נמי: בשלא נכשרה או בנילושה במי פירות. ועוד: לפי האמת, אפילו הוכשרה משכחת לה, כגון שנטמא הגוף, ואחר כך נטמאה התרומה, כדאמרינן הכא, ואיצטריך קרא דפטר במחוללת שנטמא תחלה, ואצטריך קרא לאשמועינן דילפינן מהתם בעלמא דאין איסור חל על איסור. ולמאן דאמר איסור חל על איסור בעלמא — שאני התם, דגלי קרא. וכן משמע לקמן בפרק "כל הבשר" (שם) (ועיין עוד תוספות סנהדרין פג,ב דבור המתחיל "פרט לזו"). **ואיסור** כולל לית ליה והתניא כו' — פירש בקונטרס: ואף על גב דאיסור בת אחת הוא — מאן דלית ליה איסור כולל, לית ליה איסור בת אחת. ואין נראה לרבינו יצחק, דהא בפרק "ארבעה אחים" (יבמות לג,ב) פריך: השתא באיסור כולל מחייב תרתי, באיסור בת אחת מבעיא? אלמא אפילו מאן דלית ליה איסור כולל, מצי סבר איסור בת אחת! לכך נראה לרבינו יצחק: דהשתא סלקא דעתך דלאו איסור בת אחת הוא, אלא חשיב שבת קדים, משום דקביעא וקיימא. אבל קשה: דאי לא איסור בת אחת הוא, אם כן, שבת היא למה לי, פשיטא דחייב משום דשבת קדים!

ורבי דאמרינן בפרק "אמרו לו" (כריתות יד,א): אקדשה, מגו דאיתוסף בה איסור הנאה", לא נקט לשון "איתוסף" משום דחשיב בכך איסור מוסיף, דהא קרי ליה הכא איסור כולל, אלא כלומר איתוסף בה חומרא זו. ואין לומר ד"איסור כולל" דקאמר הכא — לאו דוקא, אלא איסור הנאה חשיב איסור מוסיף, כיון דמעיקרא הוה שרי בהנאה — דאם כן אדמייתי הכא רבי יוסי הגלילי, דלא שמעינן אלא דלית ליה איסור כולל באיסור קל, אבל הא דאית ליה באיסור חמור, לא אשכחן, אלא מסברא אמרינן דאית ליה. משום דלא שמעינן ליה דפליג, כי היכי דשמעינן ליה לרבי שמעון גבי "האוכל נבלה ביום הכפורים". הוה ליה לאתויי רבי יוסי דאית ליה בפרק "ארבעה אחין" (יבמות לב,א): אשת איש ונעשית חמותו — נידון משום אשת איש, דלית ליה איסור כולל. ואמרינן דמודה רבי יוסי באיסור מוסיף. ועוד: אי איסור הנאה איסור מוסיף הוא, מאי פריך בסמוך "ורבי יוסי הגלילי, נהי דאיסור כולל לית ליה, יבא איסור חמור ויחול על איסור קל?" — ודילמא לית ליה איסור כולל אפילו באיסור חמור, ואיסור מוסיף אית ליה! אלא ודאי איסור הנאה לא חשיב איסור מוסיף, אלא איסור חמור בעלמא. וכן צריך לפרש בסוף פרק "כל הבשר" (חולין קיג,ב) גבי הא דפריך "וסבר שמואל איסור חל על איסור".

שפיר קאמרי ליה רבנן לרבי יוסי הגלילי — יודעין היו דלא איירי כשתחב לו חבירו לתוך פיו, מדקאמרי ליה הכי. **בנטמא** הגוף ואחר כך נטמא הבשר כולי עלמא לא פליגי דחייב דאיסור כרת קדים — ותו לא פקע. ולא גרסינן "דאיסור מוסיף הוא" — דלא איירי הכא לאיחויבי תרתי, אלא לאיחויבי חטאת משום טומאת הגוף. והא דקאמרי ליה רבנן "ביון שנגע בו, טמאהו" — היו סבורין רבנן דרבי יוסי הגלילי פטר משום דמחולל ועומד הוא, וגמר מתרומה,

תלמוד לומר שבת היא יום הכפורים הוא — ואם תאמר: ומאי פריך? שאני הכא דגלי קרא!

ויש לומר: דפריך, וליגמר מיניה. וליכא למימר: דאדרבה ניגמר מתרומה דפטרינן, בפרק "כל הבשר" (חולין קיג,ב) מ"ומתו בו כי יחללוהו" — דלחומרא מקשינן, וילפינן מהכא. והא דאמר התם: בעלמא קסבר שמואל אין איסור חל על איסור, וגבי בשר בחלב שאני דגלי קרא "גדי" — לרבות חלב מתה, ולא יליף מבשר בחלב לחומרא — היינו משום דבשר בחלב חדוש הוא. ואית ספרים דגרסי התם: "ונגמר מיניה? חדוש הוא". **רבי** עקיבא אומר אינו חייב אלא אחת — למאי דפירש בקונטרס שהוא איסור בת אחת, וכן הוא במסקנא, קשה: דתנן בפרק "דם שחיטה" (כריתות כג,א), חתיכת חלב חולין וחתיכת חלב קדש ואבל אחת מהם, ואינו יודע איזה מהם אכל — מביא חטאת. ורבי עקיבא אומר: אף אשם תלוי. אלמא אית ליה איסור חל על איסור, וכל שכן איסור בת אחת! ומיהו יש לומר: דקדשים שאני, כדאמר התם בסוף פרקא: דאפילו מאן דאית ליה בעלמא דאין איסור חל על איסור, בקדשים אית ליה. אך הקשה הרב רבינו שמואל מוורדו"ן: מהא דתנן בפרק "כל הבשר" (חולין קיג,א), רבי עקיבא אומר: חיזה ועוף אינם מן התורה, שנאמר "לא תבשל גדי" שלש פעמים — פרט לחיזה ועוף ובהמה טמאה. ופריך בגמרא (שם קטז,א): הני הא אפקינהו לבדשמואל? ומשני: קסבר רבי עקיבא איסור חל על איסור, וחלב מתה לא צריך קרא. והכא משמע דאפילו בבת אחת לית ליה! ואף על גב דאמר הכא "איפוך" — לאו מכח קושיא זאת אמר הכי! ועוד: למאי דפריינא דהכא פריך משום דסלקא דעתך דלא הוי איסור בת אחת, למאי דמסיק רבא דהוי בת אחת לא אמר "איפוך"! ויש לומר: דהתם פריך משום שמואל, דאי סבירא ליה כרבי עקיבא בחיזה ועוף ובהמה טמאה היכי דרישי? ומשני: דקסבר שמואל איסור חל על איסור בלאו קרא.

הזיר בשבת ושגג ביום הכפורים פטור — ואם תאמר: והא לרבי עקיבא נמי פטור, דהא אינו שב מידיעתו, דמזיד הוא על השבת דחמיר, דבסקילה? ויש לומר: דאפילו הכי חמיר ליה יום הכפורים, לפי שהוא יום כפרה ומחילה. **יום** הכפורים דהאי שתא שבתא הוא — ולא שייך כאן "אתם, ואפילו מזידים", כיון דלא נקבע בעשור לחדש, ודוקא אקביעות החדש אמרינן ליה. **לאחר** מעשה — פירש בקונטרס: לאחר אותו מעשה שנאבק עמו לזמן מרובה בבואו מפדן ארם והקדוש ברוך הוא קראו "ישראל". והא דקאמר לעיל: לא נקרא "ישראל" עד סיני — היינו לענין מצות. ופריך: "מההיא שעתא ליתסר, מההיא ד"וישאו בני ישראל"? ומשני: ההיא שעתא לא שעת מעשה היה דנשיית גיד, ולא שעת מתן תורה. ולא גרסינן "מההוא מעשה ליתסר" — דמשמע מעשה דנשיית הגיד, כמו "לאחר מעשה" דקאי אנשיית גיד. ואם נאמר ד"לאחר מעשה" קאי אברכה שברכו המלאך והסכים הקדוש ברוך הוא על ידו של מלאך, וכן "מההיא מעשה ליתסר" — מכל מקום לא הוי כמו "האי שעתא לאו שעת מעשה הוי", דקאי אנשיית גיד.

ורבי יוסי ליתא ליה [איסור] כולל — ולא חייל איסור טומאת גוף על איסור טומאת בשר, ואין כאן כרת. אלמא שמעינן ליה דלית ליה כולל. הלכך תנא דלעיל דלית ליה כולל — רבי יוסי הגלילי היא, ואשמועינן תנא דלעיל דבאיסור חמור אית ליה כולל. ופרכינן: יבא איסור חמור דכרת, ויחול עליה, דהא אמרת דמודה הוא באיסור חמור, והכא איתוסף ביה כרת! ומשני: דילמא הא חמירא דלית ליה טהרה במקוה. והיא דלעיל איכא לאוקומה אליביה, דלא שמעינן ליה באיסור חמור דלית ליה כולל. ואף על גב דלרבי שמעון נמי שמעינן בעלמא דלית ליה כולל, דתניא, רבי שמעון אומר: האוכל נבלה ביום הכפורים — פטור מחטאת, שאין יום הכפורים חל על איסור נבלה. ואף על גב דאיסורו איסור כולל הוא, שכולל איסור והיתר לאוסרן יחד — אפילו הכי אליביה לא מצינו לאוקומה, משום דהא אף באיסור חמור אית ליה דלא חייל. דהא יום הכפורים כרת, ונבלה לאו בעלמא הוא, ואפילו הכי לא חייל. ותנא דלעיל סבר דבאיסור חמור אמרינן כולל. **שבת ויום הכפורים** — שחל להיות בשבת. **שבת היא** לה' — בשבת בראשית כתיב, דמשמע: שאם בא איסור אחר עמה — יתחייב על שמה בפני עצמה, כדכתיב "היא". וכן גבי יום הכפורים דכתיב "הוא". והני איסור בת אחת נינהו, דהא בהדי הדדי אתו בשקדש היום. מיהו אי אמרת בשלמא אית ליה לרבי יוסי הגלילי באיסור כולל או מוסיף דחיילי אשאר איסורין — איכא למימר: משום הכי מתחייב אתרווייהו. דהא אי נמי הוה אפשר דקדמיה חד לחבריה, הוה אתי חבריה וחייל עליה. דשבת לגבי יום הכפורים — איסור מוסיף הוא. דאי הוה יום הכפורים קדים — הוה חייב על זדון מלאכה כרת, וכי אתי שבת — איתוסף ביה מיתת בית דין. ויום הכפורים לגבי שבת — איסור כולל. דשבת אסורה במלאכה ומותר באכילה, מיגו דאיתסר באכילה משום יום הכפורים, איתסר ליה נמי מלאכה משום יום הכפורים. אלא אי אמרת באיסור כולל ואיסור מוסיף לא חייל, כי אתו אהדדי אמאי חיילי תרוייהו? **שלח רבין כך ודאי הצעת המשנה** — במקום שנשנית שם, אבל משובשת היא, ואיפוך.

והוא הדין דמצי למימר דסבירא ליה לרבי יוסי הגלילי דאף על גב דאיסור כולל לא חייל, איסור בת אחת חייל. ומיהו רבי יוסי ברבי חנינא סבר דמאן דלית ליה איסור כולל, לית ליה נמי איסור בת אחת. ופלוגתא היא ביבמות בפרק שלישי (לג,א). כך נראה בעיני. ואני שמעתי: דשבת חשיב לה כקודמת, משום דקביעא וקיימא. ויום הכפורים חשיב אחרון, משום דבי דינא מקדשי ליה, כדלקמן. ורבי יוסי הגלילי דמחייב תרתי, טעמיה משום כולל. ושקיא לי בגוותה: למאי דקא מותיב רבא לקמן לרב יצחק לבתר דאפכוה "סוף סוף תרוייהו בהדי הדדי קאתו", מאי תיובתיה? הא רב יצחק לדברי רבי יוסי הגלילי קאמר, ורבי יוסי הגלילי מדפטר ליה שמע מינה לאו איסור בת אחת חשיב לה, וכי פטר ליה — מיום הכפורים פטר ליה, וכי הזיד בשבת — על כרחיך פטור משניהם לדברי רבי יוסי הגלילי. **למאי דאפכנא** — ומוקמינא דאיהו פטר. **שגג בשבת** — ששכח שהוא שבת. **והזיד באיסור יום הכפורים** — שהיה יודע שהוא יום הכפורים. **חייב** — חטאת משום שוגג שבת. אבל שגג באיסור יום הכפורים, ששכח שהוא יום הכפורים אבל יודע הוא שהוא שבת — פטור משתיהן, וטעמא מפרש ואזיל. **אמר אביי** — קסבר רבי יוחנן: דדהוא חטאת דמחייב ליה רבי יוסי [הגלילי] בשגג בזה ובזה — אדשבת קמחייב ליה, דאיהו קדמיה, ואדיום הכפורים הוא דפטר ליה. הלכך, כי הזיד בשבת ושגג ביום הכפורים — פטור לגמרי, דאין מביאין קרבן על המזיד. **סוף סוף תרוייהו בהדי הדדי קאתו** — ואין כאן אחרון, ועל כרחיך כי פטר ליה רבי יוסי הגלילי, משום דקסבר: כיון דבכולל ומוסיף אין איסור חל על איסור, באיסור בת אחת נמי לא מחייב אלא אחד. ואי נמי הזיד באחד מהן — הרי שגגת חבירו עומדת, וחייב. **אלא אמר רבא** — הא דשלח רב יצחק דאדיום הכפורים מפטר — לאו בפלוגתא דרבי יוסי הגלילי קאי, ומאן דאמר בה לדברי רבי יוסי הגלילי — לא היו דברים מעולם, אלא שמדא הוה, וגזרו שלא לעשות יום הכפורים. **ושלחו מתם יום הכפורים דהאידנא שבתא הוא** — עשו יום הכפורים בשבת, אף על פי שאינו חל להיות בו, כדי שלא תשתכח תורת יום הכפורים. והאויבים לא יבינו בו, משום דבכל שבת נמי לא עבדי מלאכה. ואההוא יום הכפורים קאמר רב יצחק דאם שגג בו והזיד בשבת פטור — דהא לאו יום הכפורים הוא, ואין שגגתו שגגה. **ולא נקראו בני ישראל עד הר סיני** — ולקמיה מקשי ליה. **אלא** — מקרא זה לא נאמר עד סיני, אלא לאחר שקבלו משה בסיני ובא לכתוב את התורה, כתב אותה אזהרה אצל המעשה, לידע כו'. **לאחר מעשה** — לאחר אותו מעשה שנאבק עמו לזמן מרובה בבואו מפדן ארם, והקדוש ברוך הוא קראו "ישראל", דכתיב (בראשית לה) "לא יקרא שמך עוד יעקב כי אם ישראל" וגו'. **מההיא שעתא** — ד"וישאו בני ישראל" ליתסר.

וְרַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי לֵית לֵיהּ אִיסּוּר כּוֹלֵל? וְהָתַנְיָא: שַׁבָּת וְיוֹם הַכִּפּוּרִים, שָׁגַג וְעָשָׂה מְלָאכָה, מְנַיִן שֶׁחַיָּיב עַל זֶה בְּעַצְמוֹ וְעַל זֶה בְּעַצְמוֹ - תַּלְמוּד לוֹמַר "שַׁבַּת הִיא", "יוֹם הַכִּפֻּרִים הוּא", דִּבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת! - שָׁלַח רָבִין מִשּׁוּם דְּרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי חֲנִינָא: כָּךְ הַצָּעָה שֶׁל מִשְׁנָה, וְאֵיפּוֹךְ. שָׁלַח רַב יִצְחָק בַּר יַעֲקֹב בַּר גִּיּוֹרֵי מִשּׁוּם דְּרַבִּי יוֹחָנָן: לְדִבְרֵי רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי, לְמַאי דַּאֲפַכְנָן, שָׁגַג בַּשַּׁבָּת וְהִזִּיד בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים - חַיָּיב, הִזִּיד בַּשַּׁבָּת וְשָׁגַג בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים - פָּטוּר. מַאי טַעֲמָא? אָמַר אַבַּיֵי: שַׁבָּת - קְבִיעָא וְקַיְימָא, יוֹם הַכִּפּוּרִים - בֵּי דִינָא דְּקָא קָבְעֵי לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ רָבָא: סוֹף סוֹף, תַּרְוַיְיהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי קָאָתוּ! אֶלָּא אָמַר רָבָא, שְׁמָדָא הֲוָה, וְשָׁלְחוּ מִתָּם: דִּיּוֹמָא דְּכִפּוּרֵי דְּהָא שַׁתָּא - שַׁבְּתָא הוּא. וְכֵן כִּי אֲתָא רָבִין וְכָל נָחוֹתֵי, אֲמַרוּהָ כְּרָבָא. "אָמַר רַבִּי יְהוּדָה וַהֲלֹא מִבְּנֵי יַעֲקֹב" [וכו']. תָּנָיָא, אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי יְהוּדָה: וְכִי נֶאֱמַר "עַל כֵּן לֹא יֹאכְלוּ בְנֵי יַעֲקֹב"? וַהֲלֹא לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא "בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", וְלֹא נִקְרְאוּ "בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" עַד סִינַי! אֶלָּא, בְּסִינַי נֶאֱמַר, אֶלָּא שֶׁנִּכְתַּב בְּמִקּוֹמוֹ לֵידַע מֵאֵיזֶה טַעַם נֶאֱמַר לָהֶם. מְתִיב רָבָא: "וַיִּשְׁאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יַעֲקֹב אֲבִיהֶם"! - לְאַחַר מַעֲשֶׂה; אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אַשִׁי: מֵהַהִיא שַׁעְתָּא לִיתְסַר! - אֲמַר לֵיהּ: וְכִי תּוֹרָה פְּעָמִים פְּעָמִים נִיתְּנָה? הַהוּא שַׁעְתָּא - לָאו שְׁעַת מַעֲשֶׂה הֲוַאי וְלָא שְׁעַת מַתַּן תּוֹרָה הֲוַאי. תָּנוּ רַבָּנָן: אֲבָר מִן הַחַי נוֹהֵג בְּבְהֵמָה חַיָּה וְעוֹף, בֵּין טְמֵאִין וּבֵין טְהוֹרִין, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי אֶלְעָזָר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בְּטְהוֹרִין. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וּשְׁנֵיהֶן מִקְרָא אֶחָד דָּרְשׁוּ. "רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם כִּי הַדָּם הוּא הַנָּפֶשׁ

לא תאכל הנפש עם הבשר — לא תאכל ממנו בעוד שהנפש עמו, וזו היא אזהרה לאבר מן החי. **טמאין אתה מצווה על דמן** — בכריתות בפרק "דם שחיטה" (כא,א). לא יצאו מכלל אזהרתו אלא שרצים ודגים וחגבים ומהלכי שתים. **לא תאכל הנפש עם הבשר** — משמע: הא אין דם הנפש עמו — אבול. **שכן איסורו נוהג בבני נח** — שאף הם הוזהרו עליו, דכתיב (בראשית ט) "אך בשר בנפשו דמו" וגו', ורבי יהודה הא שמעינן ליה גבי גיד לעיל (ק,ב) דמשום האי טעמא חייל אטמאה, שכן איסורו נוהג בבני נח. **כי איצטריך קרא** — לאסרו, לרבי אלעזר איצטריך, דאסר ליה בטמאה כרבי יהודה, ולית ליה איסור חל על איסור באיסור חמור, אי לאו דכתביה קרא. **תניא נמי הכי** — כרבי יוחנן, דרבי אלעזר ורבנן מהאי קרא ילפי. **וכל שאי אתה מצווה על דמו** — דגים וחגבים. **אלא בבהמה טהורה** — ולא בחיה ועוף, ואף על פי שהן טהורין. **מבקרך ומצאנך** — וכתיב בתריה אבר מן החי. **אבל בן נח מוזהר** — על הכל, דכל דקרינא ביה: בשר לחודיה אבול, קרינא ביה: אבר מן החי לא תאכל. **אית דאמרי טהורה** — קתני, ואבהמה קאי, כרבי מאיר. ואית דאמרי "טהורים" קתני, ואף חיה ועוף במשמע. **אף אנן נמי תנינא** — במסכת טהרות דבן נח מוזהר על הטמאין, והתם (פרק א משנה א) קאמר: שלשה עשר דבר נאמרו בבנלת עוף טהור, וכך וכך בנבלת עוף טמא, וזו היא מהן. **אבל אבר מן החי ממנה** — בעוף טמא קא מיירי. **אינו סופג** — וקסבר: אינו נוהג בטמאים, כרבנן. הכי גרסינן: **ואין שחיטתה מטהרתה** — ואעוף טמא קאי, וקאמר דאין שחיטתה מטהרתה. והא דנקיט לה לשון נקבה — משום דרישא אתחיל בה לשון נקבה, דתנן בה הכי: נבלת עוף טמא צריכה מחשבה כו'. **כמאי** — קתני סיפא "אין שחיטתו מטהרתו"? אי נימא בישראל — פשיטא, דהא טמא הוא. והא ליכא לפרושי: מטהרתו מידי טומאת נבלות — דעוף טמא אין לו שום טומאה, אפילו בבית הבליעה. ועל כרחך "אין מתירתו באכילה" קאמר. אלא לבן נח קאמר, שאין שחיטתו מתירתו לו באכילה כל זמן שהוא מפרכס, כדאמרינן בפרק שני (חולין לג,א) דבן נח לאו בשחיטה תליא מילתא כו'. וגבי טהורה הוא דאמרינן שחיטה מכשרא ליה לבן נח, מיגו דמכשרא ליה לישראל. דליכא מידי דלישראל שרי, ולגוי אסור. שמעינן מינה: דאפילו רבנן מודו דבן נח מוזהר על הטומאה באבר מן החי. **רמי רישא אסיפא** — קתני רישא "אינו סופג" — אלמא, אין אבר מן החי נוהג בטמאין. והדר תני "אין שחיטתו מטהרתו", וליכא לאוקומא אלא באבר מן החי — אלמא, נוהג. **רישא בישראל וסיפא בבן נח** — ורבנן היא.

ומעיקרא כי רמייה הוה משמע ליה נמי סיפא בבן נח, ומיהו לא הוה ידע טעמא. והדר פשטה דאפילו למאן דאמר אין נוהג בטמאין, בישראל הוא דקאמר. דקרינא ביה: כל שאין בשרו מותר, אי אתה מצווה על אבריו. אבל בבן נח — מודה. **אבר מן החי צריך כוית** — אף על גב דתרי קראי כתיבי, חד לאבר מן החי וחד לבשר מן החי, לא תימא דאתרבי אבר, אף על גב דאין בו שיעור. אלא ודאי יש בו שיעור בעינן, דאין אכילה בפחות מכזית. **אבל אבר מן החי ממנה** — מעוף טמא. **אינו סופג** — דאינו נוהג בטמאין. ועל כרחך בדאיכא שיעור, דאיסור אבר מן החי בטהורה עסקינן. דאי ליכא שיעור — פשיטא דאינו סופג. ואי סלקא דעתך איסור אבר מן החי בכזית, והכי נמי דאכל כזית — אמאי אינו סופג והא איכא כזית, ואיכא לאו ד"לא (יאכל) [ויאכלו] כי שקץ הם" (ויקרא יא)? **כדאמר רב נחמן** — לקמן. **במשהו בשר וגידין ועצמות** — משלימין לכזית, דמשום טומאה לא מחייב, דאין בגידין ועצמות טעם טמא, ומשום אבר מחייב. דלהכי פלגינהו קרא לאבר מן החי ובשר מן החי — דמיחייב אאבר אף על גב דאין שיעור בשר, ואבשר אף על פי שאינו אבר.

בחייה

לֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר". רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי אֶלְעָזָר סָבְרִי: כָּל שֶׁאַתָּה מְצוּוֶּה עַל דָּמוֹ - אַתָּה מְצוּוֶּה עַל אֵבָרָיו. וְהָנֵי טְמֵאִין נְמִי, הוֹאִיל וְאַתָּה מְצוּוֶּה עַל דָּמָן - אַתָּה מְצוּוֶּה עַל אֵבָרִין. וְרַבָּנַן סָבְרִי: "לֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר" - אֶלָּא בָּשָׂר לְחוּדֵיהּ. כָּל שֶׁבְּשָׂרוֹ מוּתָּר - אַתָּה מְצוּוֶּה עַל אֵבָרָיו, וְכָל שֶׁאֵין בְּשָׂרוֹ מוּתָּר - אִי אַתָּה מְצוּוֶּה עַל אֵבָרָיו. - וְרַבִּי יְהוּדָה, לָמָּה לֵיהּ קְרָא? לֵיתֵי אִיסּוּר אֵבֶר לֵיחוּל עַל אִיסּוּר טוּמְאָה, שֶׁכֵּן אִיסּוּרוֹ נוֹהֵג בִּבְנֵי נֹחַ! - אֵין הָכִי נָמִי, וְכִי אִיצְטְרִיךְ קְרָא - לְרַבִּי אֶלְעָזָר. תַּנְיָא נְמִי הָכִי: אֵבֶר מִן הַחַי נוֹהֵג בִּבְהֵמָה חַיָּה וְעוֹף, בֵּין טְמֵאָה בֵּין טְהוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר "רַק חֲזַק לְבִלְתִּי אֲכֹל הַדָּם" - כָּל שֶׁאַתָּה מְצוּוֶּה עַל דָּמוֹ - אַתָּה מְצוּוֶּה עַל אֵבָרָיו, וְכָל שֶׁאִי אַתָּה מְצוּוֶּה עַל דָּמוֹ - אִי אַתָּה מְצוּוֶּה עַל אֵבָרָיו. דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בִּטְהוֹרִין, שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר" - אֶלָּא בָּשָׂר לְחוּדֵיהּ. כָּל שֶׁבְּשָׂרוֹ מוּתָּר - אַתָּה מְצוּוֶּה עַל אֵבָרָיו, וְכָל שֶׁאֵין בְּשָׂרוֹ מוּתָּר - אֵין אַתָּה מְצוּוֶּה עַל אֵבָרָיו. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: אֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בִּבְהֵמָה טְהוֹרָה בִּלְבַד. (סִימָן: שְׁמוּאֵל, שֵׁילָא, שִׁימִי). אֲמַר רַבָּה בַּר שְׁמוּאֵל אֲמַר רַב חִסְדָּא, וְאִיתֵימָא רַב יוֹסֵף. וְאָמְרִי לָהּ: אֲמַר רַבָּה בַּר שֵׁילָא אֲמַר רַב חִסְדָּא, וְאִיתֵימָא רַב יוֹסֵף: מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי מֵאִיר - אֲמַר קְרָא "וְזָבַחְתָּ מִבְּקָרְךָ וּמִצֹּאנְךָ". אֲמַר רַב גִּיחֲדָל, אָמַר רַב: מַחֲלוֹקֶת - בְּיִשְׂרָאֵל, אֲבָל בִּבְנֵי נֹחַ - דִּבְרֵי הַכֹּל מוּזְהָר עַל הַטְּמֵאִין כַּטְּהוֹרִין. תַּנְיָא נְמִי הָכִי: אֵבֶר מִן הַחַי בֶּן נֹחַ מוּזְהָר עָלָיו, עַל הַטְּמֵאִים כִּטְהוֹרִים, וְיִשְׂרָאֵל אֵינוֹ מוּזְהָר אֶלָּא עַל הַטְּהוֹרִין בִּלְבַד. אִיכָּא דְּאָמְרִי: טְהוֹרָה, וְרַבִּי מֵאִיר. אִיכָּא דְּאָמְרִי: טְהוֹרִים, וְרַבָּנַן. אֲמַר רַב שֵׁיזְבִי, אַף אֲנַן נְמִי תָּנֵינָא: אֲבָל אֵבֶר מִן הַחַי מְמֻנֶּה - אֵינוֹ סוֹפֵג אַרְבָּעִים, וְאֵין שְׁחִיטָה מְטַהַרְתָּהּ. בְּמַאי? אִילֵימָא בְּיִשְׂרָאֵל - פְּשִׁיטָא דְּאֵין שְׁחִיטָה מְטַהַרְתָּהּ. אֶלָּא לָאו בִּבְנֵי נֹחַ, מִכְּלַל דְּאִסּוּר. רַבִּי מָנִי בַּר פַּטִּישׁ רָמֵי רֵישָׁא אַסִּיפָא, וּמְשַׁנֵּי: רֵישָׁא - בְּיִשְׂרָאֵל, וְסִיפָא - בִּבְנֵי נֹחַ. אָמַר רַב: אֵבֶר מִן הַחַי צָרִיךְ כַּזַּיִת, מַאי טַעְמָא - אֲכִילָה תְּלִיָּה בֵּיהּ. מְתִיב רַב עַמְרָם: אָבֶר אֵבֶר מִן הַחַי מְמֻנֶּה - אֵינוֹ סוֹפֵג אֶת הָאַרְבָּעִים וְאֵין שְׁחִיטָה מְטַהַרְתָּהּ. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ בָּעֵינַן כַּזַּיִת, תֵּיפּוֹק לֵיהּ דְּקָאָכַל כַּזַּיִת! - כְּדַאָמַר רַב נַחְמָן: בְּמַשֶּׁהוּ בָּשָׂר וּגְידִין וַעֲצָמוֹת. הָכָא נְמִי, בְּמַשֶּׁהוּ בָּשָׂר וּגְידִין וַעֲצָמוֹת. תָּא שְׁמַע, דַּאָמַר רַב:

אכל

ורבי יהודה למה ליה קרא ליתי איסור אבר מן החי וליחול אאיסור טומאה שכן איסורו נוהג בבני נח — פירוש: כדשמעינן ליה לעיל (ק,ב) גבי גיד, דמהתוא טעמא חייל אאיסור טומאה. ואם תאמר: ודילמא מהכא ילפינן? ויש לומר: דלא מצי למילף מהכא, דאיסור מוסיף הוא, דאיתוסף ביה איסור אבר מן החי לבני נח. אבל גיד לא נאסר אלא לבני יעקב, ולא הוי אלא איסור חמור. **כי** איצטריך לרבי אלעזר — ואם תאמר: אי קסבר בהמה בחייה לאברים עומדת, אם כן איסור בת אחת היא. ואפילו למאן דלית ליה בחמור, על קל מודה! ויש לומר: דאיסור טומאה קדים, בעוד שלא נקשרו אברים בגידים.

ורבי מאיר אומר אינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד — הקשה רבינו אפרים: דתנן ברישׁ מסכת טהרות, שלשה עשר דברים נאמרו בנבלת עוף טהור כו', והאוכל אבר מן החי ממנה סופג את הארבעים, ומליקתה ושחיטתה מטהרת טרפתה מטומאתה, דברי רבי מאיר! ויש לומר: דדברי רבי מאיר לא קאי אבולה מילתא, אלא לענין שחיטה ומליקה נקט ליה. דפליג עליה רבי יהודה בזבחים בסוף פרק "טבול יום" (קה,ב). דהא דקתני נמי התם דמטמא טומאת אוכלין בכביצה, לא אתי כרבי מאיר. ולא אמרינן: מדסיפא רבי מאיר, רישא נמי רבי מאיר. ומיהו לפי מה שרצה התלמוד לדקדק שם: מדסיפא רבי מאיר, רישא נמי רבי מאיר, קשה: דאדרבה, מדמציעתא דאבר מן החי לאו רבי מאיר, רישא נמי לאו רבי מאיר! ויש לומר: דהוה מצי למימר "וליטעמיך". וקצת קשה לשון הגמרא התם, דקאמר: מאן שמעת ליה דאית ליה דמליקתה ושחיטתה מטהרת טרפתה מטומאה? רבי מאיר. אמאי צריך לדקדק בענין זה, הא קתני בה בהדיא "דברי רבי מאיר"?

אלא לאו בבני נח — דאין שחיטתו מתירתו באכילה כל זמן שמפרכסת, גבי נבלת עוף טהור. דקתני רישא "ושחיטתה מטהרת טרפתה מטומאתה", ולא קתני ד"אין שחיטה מטהרתו", כדקתני סיפא, גבי טהורה דוקא הוא דאמר שחיטה מכשרה ליה לבני נח, מגו דמכשרא לישראל, דליכא מידי דלישראל שרי ולגוי אסור. ותימה: דתקשה מהך משנה לרב אחא בר יעקב דאמר לעיל בפרק שני (לג,א) דאין מזמנין גוי על בני מעים! ומיהו בלאו הכי אמר לעיל דתניא דלא כוותיה, וקושית המשנה אינה פשוטה כל כך.

אכל

אכל צפור כו' הכא נמי במשהו בשר גידים ועצמות — ובין הכל צריך שיהא כזית.

ולא הוי כ"משהו" דסיפא, דהוי בריה, והוי משהו ממש. **שאין** בו כזית ואכלו רבי פוטר — פירש בקונטרס: דקסבר דאין אבר מן החי בשלימה. ומיהו אי איכא כזית — הוה מחייב, דלא גרע מבשר מן החי דמחייב בכזית, דהא נמי בשר הוא. וקשה לפירושו: דאמר בסמוך "אכל אבר מן החי, ובשר מן הטרפה — רבי יוחנן אמר: חייב שתים, וריש לקיש אמר: אינו חייב אלא אחת". ומוקי לה בבהמה אחת ונטרפה עם יציאת רובה, וקסבר ריש לקיש: דלאו לאברים עומדת, ולא אתי איסור אבר מן החי וחייל אאיסור טרפה. והשתא מכל מקום ליחייב שתים, משום טרפה ובשר מן החי דקאתו בהדי הדדי! ויש לדחות: כגון שאין באבר זה כזית בשר, דלא מיחייב משום בשר מן החי. והא דחייב משום טרפה — היינו כשלקח בשר מטרפה אחרת, והשלים לכזית. ודוחק הוא. ועוד: דאם כן, אמאי לא חייל עליה איסור אבר מן החי, כיון דליכא מטרפה אלא חצי שיעור. דבפרק בתרא דיומא (עג,ב) ופרק שלישי דשבועות (כא,ב) תניא: "שבועה שלא אוכל טרפות ונבלות שקצים ורמשים" — חייב. ומוקי לה ריש לקיש: במפרש חצי שיעור. אלמא, אף על גב דלא חייל איסור שבועה אכזית, משום דמושבע ועומד הוא, מכל מקום חייל אחצי כזית! ונראה לפרש: כי היכי דלאו לאברים עומדת, הכי נמי לאו לחתיכת בשר עומדת. והא דנקט "צפור שאין בו כזית" — לרבותא דרבי אלעזר נקט, דאפילו הכי מחייב. ועוד נראה לרבינו יצחק: דאפילו למאן דאמר לאברים עומדת, מודה דלאו לחתיכת בשר עומדת בחייה. דאמר רבי יוחנן בסמוך: אכל חלב מן החי מן הטרפה — חייב שלשה, ומוקי לה בנטרפה עם יציאת רובה, ובהמה לאברים עומדת, דאתי איסור טרפה וחלב ואבר מן החי בהדי הדדי. והשתא, אמאי נקט טרפה, בלאו טרפה איכא שלשה: אבר מן החי, ובשר מן החי, וחלב! אלא ודאי בהמה בחייה, לאו לחתיכת בשר עומדת, ולא אתי וחייל על שאר איסורין. **ובשר** בשדה טרפה זה בשר מן החי — מדכתיב "בשדה" דריש, דמשמע: שפירש ממקומו. ואף על גב דאצטריך לבשר שיצא חוץ ממחיצתו, כדאמר בפרק "בהמה המקשה" (חולין סח,ב) — בולהו דריש מיניה. **אכל** אבר מן החי ובשר מן החי לרבי יוחנן חייב שתים — ואף על גב דאין לוקין על לאו שבכללות — הני מילי היכא דלא מפרש בקרא, כגון (שמות יב) "אל תאכלו כי אם צלי אש" ו"מכל אשר יעשה מגפן היין" (במדבר ו). אבל "ובשר בשדה טרפה", דמפרשינן: בשר וטריפה — לא חשיב ליה לאו שבכללות, כמו נא ומבושל, וחרצן וזג, דמפרשי בקרא — לקי. וכגון אלמנה וגרושה — דלקי לכולי עלמא.

לרבי יוחנן אינו חייב אלא אחת — משום דמחד קרא נפקי. ואף על גב דאנא ומבושל לקי שתים — שאני התם דכתיב בויי"ו "ובשל", דקאי א"אל תאכלו". והכא נמי, אי הוה כתיב "בשדה וטרפה לא תאכלו" — היה לוקה שתים לרבי יוחנן, משום בשר מן החי ובשר מן הטריפה.

מר

אָכַל צִפּוֹר טְהוֹרָה, בְּחַיֶּיהָ - בְּכָל שֶׁהוּא, בְּמִיתָתָהּ - בְּכַזַּיִת. וּטְמֵאָה, בֵּין בְּחַיֶּיהָ בֵּין בְּמִיתָתָהּ - בְּכָל שֶׁהוּא! הָכָא נַמִּי: בְּמַשֶּׁהוּ בָּשָׂר גִּידִים וַעֲצָמוֹת. תָּא שְׁמַע: נָטַל צִפּוֹר שֶׁאֵין בּוֹ כַּזַּיִת וַאֲכָלוֹ - רַבִּי פּוֹטֵר, וְרַבִּי אֶלְעָזָר בַּר רַבִּי שִׁמְעוֹן מְחַיֵּב. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי שִׁמְעוֹן: קַל וָחוֹמֶר, עַל אֵבֶר מִמֶּנָּה - חַיָּיב, עַל כּוּלָּהּ - לֹא כָּל שֶׁכֵּן! חֶנָּקָהּ וַאֲכָלָהּ - דִּבְרֵי הַכֹּל בְּכַזַּיִת. עַד כָּאן לָא פְּלִיגִי אֶלָּא דְּמָר סָבַר - בְּחַיֶּיהָ לְאֵבָרִים עוֹמֶדֶת, וּמָר סָבַר - בְּחַיֶּיהָ לָאו לְאֵבָרִים עוֹמֶדֶת. דְּכוּלֵי עָלְמָא מִיהָא לָא בָּעֵינַן כַּזַּיִת! אָמַר רַב נַחְמָן: בְּמַשֶּׁהוּ בָּשָׂר גִּידִים וַעֲצָמוֹת. - וּמִי אִיכָּא מִידֵי דִּבְכוּלֵיהּ לֵית בֵּיהּ כַּזַּיִת בָּשָׂר, וּבְחַד אֵבָר אִית בְּמַשֶּׁהוּ בָּשָׂר גִּידִין וַעֲצָמוֹת? אֲמַר רַב שֵׁרְבְיָא: אִין, בִּקְלָנִיתָא. - אֵימָא סֵיפָא: חֶנָּקָהּ וַאֲכָלָהּ - דִּבְרֵי הַכֹּל בְּכַזַּיִת. וְהָא קְלָנִיתָא עוֹף טָמֵא הוּא, וְאָמַר רַב: טְמֵאָה בֵּין בְּחַיֶּיהָ בֵּין בְּמִיתָתָהּ - בְּמַשֶּׁהוּ! אֶלָּא: בְּעֵין קְלָנִיתָא. אֲמַר רָבָא: אִם תִּימְצֵי לוֹמַר סָבַר רַבִּי מַחֲשֶׁבֶת אוֹכָלִין שְׁמָהּ מַחֲשֶׁבֶת, חִישֵׁב לְאוֹכְלָהּ אֵבֶר אֵבֶר, וַאֲכָלָהּ כּוּלָּהּ - חַיָּיב. אֲמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: וּמִי אִיכָּא מִידֵי, דְּאִילּוּ אָכֵיל לֵיהּ אַחַר - לָא מִיחַיַּיב, וְאָכֵיל לֵיהּ הַאי - מִיחַיַּיב? אֲמַר לֵיהּ: זֶה לְפִי מַחְשַׁבְתּוֹ וְזֶה לְפִי מַחְשַׁבְתּוֹ. וְאָמַר רָבָא: אִם תִּמְצֵי לוֹמַר סָבַר רַבִּי אֶלְעָזָר בַּר רַבִּי שִׁמְעוֹן מַחֲשֶׁבֶת אוֹכָלִין שְׁמָהּ מַחֲשָׁבָה, חִישֵׁב לְאוֹכְלָהּ מֻתָּה, וַאֲכָלָהּ חַיָּה - פָּטוּר. אֲמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: וּמִי אִיכָּא מִידֵי, דְּאִילּוּ אָכֵיל לֵיהּ אַחַר - מְחַיַּיב, וְאָכֵיל לֵיהּ הַאי - פָּטוּר? אֲמַר לֵיהּ: זֶה לְפִי מַחְשַׁבְתּוֹ וְזֶה לְפִי מַחְשַׁבְתּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: "לֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר" - זֶה אֵבֶר מִן הַחַי, "וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ" - זֶה בָּשָׂר מִן הַחַי וּבָשָׂר מִן הַטְּרֵפָה. וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: "לֹא תֹאכַל הַנֶּפֶשׁ עִם הַבָּשָׂר" - זֶה אֵבֶר מִן הַחַי, "וּבָשָׂר בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ" - זֶה בָּשָׂר מִן הַטְּרֵפָה. אָכַל אֵבֶר מִן הַחַי וּבָשָׂר מִן הַחַי, לְרַבִּי יוֹחָנָן - חַיָּיב שְׁתַּיִם, לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ - אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. אָכַל בָּשָׂר מִן הַחַי וּבָשָׂר מִן הַטְּרֵפָה, לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ - חַיָּיב שְׁתַּיִם, לְרַבִּי יוֹחָנָן - אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. אָכַל אֵבֶר מִן הַחַי וּבָשָׂר מִן הַטְּרֵפָה - לְדִבְרֵי הַכֹּל חַיָּיב שְׁתַּיִם. וּרְמִינְהוּ:

אכל

בחייה בכל שהוא — משום אבר מן החי. אלמא, לא בעינן ביה כזית! **במיתתה כזית** — דבנבלה, אכילה כתיבא. וכל אכילה — בכזית, בר מאבר מן החי, דרבייה קרא וקפיד אאבר לחודיה. **טמאה בין בחייה בין במיתתה בכל שהוא** — חייב, דבריה היא, ולא צריכה שיעור. כדתנן ב"אלו הן הלוקין" (מכות יג,א) באוכל נמלה כל שהוא, שהוא חייב משום שהיא כברייתה. אלמא, בריה אסורה בכל שהוא. אבל לאו דנבלה — ליכא לחיובי משום בריה, דכשנבראת לא היה עליה שם נבלה. הלכך אלאו דנבלה לא מיחייב עד כזית. קתני מיהא בטהורה בחייה בכל שהוא! **נטל צפור** — והיא טהורה. **רבי פוטר** — מפרש ואזיל, דקסבר: אין אבר מן החי בשלימה, דלאו "אבר" מיקריא. ומיהו אי איכא כזית, הוה מיחייב — דלא גרע מבשר מן החי, דמיחייב עלה בכזית, דהא נמי בשר הוא. **ורבי אלעזר ברבי שמעון מחייב** — דקסבר: שלימה, אין לך אבר מן החי גדול מזה, ובאבר לא בעינא כזית. **חנקה ואכלה** — אין כאן אלא איסור נבלה, ואנבלה לא מיחייב משום בריה, וכזית בעינן. **לאברים עומדת** — לנתחה עומדת. הלכך, כל אבר ואבר שבה קרוי "אבר" בפני עצמו, ויש כאן משום אבר מן החי, דמיחייב בכל דהו. ומיהו חדא הוא דמיחייב, דחדא התראה היא. **לאו לאברים עומדת** — עד שתשחט, ואין כאן שם "אבר" אלא אם כן הפרישו. אבל דכולי עלמא לאבר לא בעינן כזית, כדקתני: קל וחומר על אבר ממנה חייב, ולא פליג רבי. **במשהו בשר** — הא דקתני "שאין בו כזית" — כשאין בו כזית בשר, אלא משהו, וגידין ועצמות משלימין לכזית. **מי איכא מידי** — עוף כחוש כל כך? **דבכוליה ליכא כזית בשר** — והוא גדול, שבאחת מאבריו איכא כזית במשהו בשר, וגידין ועצמות משלימין, דקתני "על אבר ממנה חייב", ואמרת דבכזית עסקינן, ורישא קתני "שאין בו כזית", ומוקמינן דליכא כזית בשר? **קלניתא** — עוף כחוש מאד. **קלניתא עוף טמא הוא** — ונהי דליכא איסור נבלה בפחות מכזית, איסור טמא מיהא איכא, דבריה היא. דאמר רב: טמאה בין בחייה ובין במיתתה — בכל שהוא. **בעין קלניתא** — עוף טהור שהוא כחוש כעין קלניתא. **אם תמצי לומר** — אם תמצא באחד מדבריו של רבי בעלמא דאית ליה מחשבת אוכלין, אם חישב לאוכלן כענין זה. **שמה מחשבה** — ואזלינן בתרה. **חישב לאוכלה** — לצפור זה שאין בה כזית. **אבר אבר** — גלי אדעתיה דלאברים עומדת. וכי אבלה שלימה, נמי "אבר" קרינא ביה. **אכיל ליה אחר לא מיחייב** — דלא "אבר" מיקריא, לחייב עליה בכל שהוא. **לאוכלה מתה** — דגלי דעתיה דבחייה לאו לאברים עומדת. **לא תאכל נפש עם הבשר זה אבר מן החי** — דאבר חי מקרינן "נפש" — שאם יחתכנו, אינו עושה חליפין, שלא ישוב עוד, כנפש הנטולה שאינה חוזרת. והכי משמע: לא תאכל הנפש בעודו עם הבשר, בעוד החיות עם הבשר. **ובשר בשדה** — משמע: שפירש ממקומו, זהו בשר מן החי. "וטרפה" — כמשמעו. **וריש לקיש אמר לא תאכל הנפש עם הבשר זה אבר מן החי ובשר מן החי** — והכי משמע: לא תאכל הנפש, ולא תאכל הבשר כל זמן שזה עם זה. **לרבי יוחנן חייב שתים** — דתרי לאוי איכא, ואף על גב דבחדא אכילה וחדא התראה אכלינהו — מיחייב תרתי. **אלא אחת** — דחד לאו הוא. וכיון דבחדא אכילה וחדא התראה וחד לאו הוא — חדא הוא דמיחייב, וכן כולן. **לדברי הכל חייב שתים** — דבין למר ובין למר, מתרי קראי נפקי.

הכי גרסינן: **אכל אבר מן החי מן הטרפה רבי יוחנן אמר חייב שתים כו'** — בהמה טרפה מחיים, ואבל ממנה אבר בחייה. **לריש לקיש קשיא** — דהא אפילו לדידיה מתרי קראי נפקי, וליחייב תרתי! **בשתי בהמות** — אבר מן החי מזו, ובשר טרפה מזו. **חייב שתים** — ואף על גב דבחדא אכילה ובחד התראה אכלינהו, דהא תרי לאוי איכא. **בבהמה אחת** — טרפה שאכל ממנה אבר מן החי פליגי, ומפרש ואזיל. **כמאי פליגי** — אמאי פטור, והא תרי לאוי נינהו? **עם יציאת רובה** — בהולדה נטרפה. **לאברים עומדת** — ובשעה שנולדה חל עליה שם איסור אבר ואיסור טרפה. **לאו לאברים עומדת** — ולא היה עליה איסור אבר עד שהפרישו ממנה, והרי כבר טרפה היא, ואין איסור חל על איסור. אבל בשתי בהמות ליכא למימר הכי, דזו משום טרפה וזו משום אבר של בשרה, ואין כאן איסור חל על איסור. **דכולי עלמא לאו לאברים עומדת** — וכיון דבשעת לידתה נטרפה — איסור טרפה קדים. **ובמיתי איסור אבר** — כשחתכו וחייל אטרפה קא מיפלגי. **מר סבר** — חייל, שכן איסורו נוהג בבני נח. ומר סבר: לא חייל. **ואי בעית אימא דכולי עלמא לאברים עומדת** — ואיסור אבר קדים. **וכגון שנטרפה לאחר מכאן** — ורבי יוחנן סבר: איסור חל על איסור, ואתי איסור טרפה וחייל אאיסור אבר מחיים. וריש לקיש סבר: אין איסור טרפה חל על הבהמה, עד שתשחט. דאיסור מיתלא תלי וקאי, וכי פקע איסור חיות אתי איסור טרפה וחייל. **כגון שתלש כו'** — כגון חתך רגליה מן הארכובה ולמעלה. רבי יוחנן סבר: מתחלה לאו לאברים עומדת, ובשחתכן — חלו שניהן. וריש לקיש סבר: מעיקרא הוה בה איסור אבר. חייב שתים — ואף על גב דאיכא תלתא איסורי: אבר, וחלב, וטרפה — אין לוקה אלא שתים. ולקמן מפרש אהי מינייהו קא פטר ליה. **אמר ליה רבי אמי** — לרבי חייא בר אבא: לימא מר שלש, שהרי אני אומר משמו של רבי יוחנן שחייב שלש. **איתמר נמי** — כרבי אמי, כשנולדה חל איסור חלב, דהא חלב השליל מותר, דכתיב "כל בבהמה תאכלו", ואמרינן (חולין סט,א): לרבות את הולד, דכתיב "כל". **ומאן דאמר שתים קסבר לאו לאברים עומדת** — ואיסור טרפה וחלב חלו בעת לידתה, אבל איסור אבר לא בא עד יום שהופרש. הלכך, לא מצי חייל. **מר סבר אתי חייל** — קסבר: איסור חל על איסור. **מידי דהוי אחלב** — כלומר, כי היכי דקים לן דאתי איסור טרפה וחייל אאיסור חלב. **דאמר מר** — רבא אמרה בזבחים בפרק "חטאת העוף" (ע,א), **התורה אמרה כו'** — "ואבול לא תאבלוהו" (ויקרא ז) למה לי דכתיב, הא בחלב כשרה הוזהרו "כל חלב וכל דם לא תאבלו" (ויקרא ג)? אלא התורה אמרה כו', והאי "ואבול לא תאבלוהו" — משום דנבלה אזהרינהו, ואשמועינן דיחול על איסור חלב, ואף על גב דאיסור חלב קדים משנולדה. והכי נמי אף על גב דאיכא איסור אבר בהדי איסור חלב, אתי איסור טרפה וחייל עליה.

מכללו

מר סבר רבי יוחנן בהמה בחייה לאברים עומדת ואיסור אבר ואיסור טרפה בהדי הדדי קא אתו — משמע, דאי לאו לאברים עומדת דאיסור טרפה קדים, לא אתי איסור אבר וחייל עלה, אף על גב דאיסור מוסיף הוא, דאסור לבני נח. ותימה: דבפרק שלישי דשבועות (כא,ב) ובפרק בתרא דיומא (עג,ב) גבי "שבועה שלא אוכל נבלות וטרפות", קאמר רבי יוחנן: בכולל דברים המותרים עם הדברים האסורים. אלמא אית ליה איסור כולל, ואם כן כל שכן איסור מוסיף, כדמוכח בפרק "ארבעה אחין" (יבמות לב,ב)! ויש לומר: אף על גב שפירש רבי יוחנן מתניתין דהתם בכולל, לדידיה לא סבירא ליה הכי.

ומר סבר לאו לאברים עומדת ולא אתי איסור אבר וחייל אאיסור טרפה — ואם תאמר: כמאן סבירא ליה, אי כרבי אלעזר דאמר לעיל (קב,א): כל שאתה מצווה על דמו, אתה מצווה על אבריו — אם כן ליחייב נמי הכא טרפה משום אבר מן החי. ואי כרבנן דאמרי: כל שבשרו מותר כו' — אם כן למה לן טעמא דלאו לאברים עומדת? ויש לומר: דדרשינן, כל מין שבשרו מותר.

דאיסור חלב ואיסור אבר ואיסור טרפה בהדי הדדי קאתו — פירש הקונטרס: דכשנולדה חל איסור חלב, דהא חלב שליל מותר מ"כל בבהמה תאכלו". וקשה: דהא אמר רבי יוחנן בפרק "בהמה המקשה" (חולין עה,א): תלש חלב בן תשעה חי — חלבו כחלב בהמה. אם כן, איסור חלב קדים! ויש לומר: דמכל מקום איסור טרפה ואבר חיילי אאיסור חלב דקיל, שהותר מכללו. ו"בהדי הדדי קאתו" לא נקט אלא משום טרפה ואבר. ומיהו קשה: דבסוף "דם שחיטה" (כריתות כג,ב) אמרינן דבקדשים איסור חל על איסור, דכתיב "כל חלב לה'" — לרבות אמורי קדשים קלים למעילה, דאתי איסור מעילה וחייל אאיסור חלב. ופריך: למאן דאמר אף בקדשים אין איסור חל על איסור, למה לי "כל חלב"? ומוקי לה בולדות קדשים, וקסבר: בהווייתן הן קדושין, ובהדי הדדי קאתו. והשתא אכתי לרבי יוחנן, הא איסור חלב קדים, דחל במעי אמו! ונראה לפרש: דדוקא נקט "תלש חלב והוציאו ממעי אמו לחוץ" הוא דמיקרי חלב. והא דאמר "חדשים הוא דגרמי, ולא אוירא" — אוירא דבהמה הוא דלא בעי, אבל אוירא דחלב בעינן. והשתא ניחא הכא, דכולהו בהדי הדדי קאתו. והא דקאמר "בשנטרפה עם יציאת רובה" — הוא הדין נטרפה במעי אמה, דלא מיחייב משום טרפה עד שיולד, כמו חלב. אלא לא אתי אלא לאפוקי נטרפה לאחר יציאת רובה. ואם תאמר: לרבא דאמר לעיל "בגון שתלש ממנה אבר וטרפה בו", ולאו לאברים עומדת, דהשתא בהדי הדדי קאתו, משמע דאם נטרפה קודם שנתלש האבר — לא אתי איסור אבר וחייל על איסור טרפה. אם כן, היכי משכחת לה שלש הכא לרבי יוחנן, כיון דלאו לאיברים עומדת, ואין איסור אבר חל על איסור טרפה? ויש לומר: כגון שתלש ממנה אבר וטרפה בו, דמיגו דאתי איסור טרפה וחייל אאיסור חלב, חייל נמי איסור אבר עליו. ומאן דאמר שתים — לית ליה האי מיגו, אלא דוקא איסור טרפה דגלי קרא חייל, ולא איסור אבר. ואם תאמר: לההוא לישנא דאמר לעיל "דכולי עלמא לאו לאברים עומדת, ולרבי יוחנן איסור אבר חייל אאיסור טרפה", אם כן, היכי משכחת לה דלא מיחייב אלא שתים באבל חלב מן החי ומן הטרפה? ויש לומר: כגון שעם יציאת רובה נטרפה. ואיסור אבר שבא לבסוף, נהי דחייל אאיסור טרפה דקיל, על איסור חלב דחמיר, דבברת לא חייל.

חלקו

אָכַל אֵבֶר מִן הַחַי מִן הַטְּרֵפָה, רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: חַיָּיב שְׁתַּיִם, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר: אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אַחַת. בִּשְׁלָמָא לְרַבִּי יוֹחָנָן - נִיחָא, אֶלָּא לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ קַשְׁיָא! אָמַר רַב יוֹסֵף: לָא קַשְׁיָא, כָּאן - בִּבְהֵמָה אַחַת, כָּאן - בִּשְׁתֵּי בְּהֵמוֹת. בִּשְׁתֵּי בְּהֵמוֹת - מִיחַיַּיב שְׁתַּיִם, בִּבְהֵמָה אַחַת - פְּלִיגִי. בִּבְהֵמָה אַחַת בְּמַאי פְּלִיגִי? אֲמַר אַבַּיֵי: כְּגוֹן שֶׁנִּטְרְפָה עִם יְצִיאַת רוּבָּהּ. מָר סָבַר: בְּהֵמָה בְּחַיֶּיהָ לְאֵבָרִים עוֹמֶדֶת, וְאִיסּוּר טְרֵפָה וְאִיסּוּר אֵבֶר בַּהֲדֵי הֲדָדֵי קָאָתוּ. וּמָר סָבַר: בְּהֵמָה בְּחַיֶּיהָ לָאו לְאֵבָרִים עוֹמֶדֶת, וְלָא אָתֵי אִיסּוּר אֵבֶר חָיֵיל אַאִיסּוּר טְרֵפָה. וְאִי בָּעֵית אֵימָא, דְּכוּלֵי עָלְמָא - בְּהֵמָה בְּחַיֶּיהָ לָאו לְאֵבָרִים עוֹמֶדֶת, וּבְמִיתֵי אִיסּוּר אֵבֶר מֵיחַל אַאִיסּוּר טְרֵפָה קָא מִיפַּלְגִי. מָר סָבַר: אָתֵי אִיסּוּר אֵבֶר חָיֵיל אַאִיסּוּר טְרֵפָה. וּמָר סָבַר: לָא אָתֵי אִיסּוּר אֵבֶר חָיֵיל אַאִיסּוּר טְרֵפָה. וְאִי בָּעֵית אֵימָא, דְּכוּלֵי עָלְמָא - בְּהֵמָה בְּחַיֶּיהָ לְאֵבָרִים עוֹמֶדֶת, וּכְגוֹן שֶׁנִּטְרְפָה לְאַחַר מִכָּאן, וּבְמִיתֵי אִיסּוּר טְרֵפָה חָיֵיל אַאִיסּוּר אֵבֶר קָא מִיפַּלְגִי. מָר סָבַר: אָתֵי וְחָיֵיל. וּמָר סָבַר: לָא אָתֵי וְחָיֵיל. רָבָא אָמַר: כְּגוֹן שֶׁחָתַךְ מִמֶּנָּה אֵבֶר וּטְרָפָהּ בּוֹ. מָר סָבַר: בְּהֵמָה בְּחַיֶּיהָ לְאֵבָרִים אֵינָהּ עוֹמֶדֶת, אִיסּוּר אֵבֶר וְאִיסּוּר טְרֵפָה בַּהֲדֵי הֲדָדֵי קָאָתוּ. וּמָר סָבַר: בְּהֵמָה בְּחַיֶּיהָ לְאֵבָרִים עוֹמֶדֶת, וְלָא אָתֵי אִיסּוּר טְרֵפָה חָיֵיל אַאִיסּוּר אֵבֶר. אָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר אַבָּא, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אָכַל חֵלֶב מִן הַחַי מִן הַטְּרֵפָה - חַיָּיב שְׁתַּיִם. אֲמַר לֵיהּ רַבִּי אַמִּי: וְלֵימָא מָר "שָׁלֹשׁ", שֶׁאֲנִי אוֹמֵר "שָׁלֹשׁ". אִיתְּמַר נַמִּי, אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אָכַל חֵלֶב מִן הַחַי מִן הַטְּרֵפָה חַיָּיב שָׁלֹשׁ. בְּמַאי קָמְפַלְגִי? כְּגוֹן שֶׁנִּטְרְפָה עִם יְצִיאַת רוּבָּהּ. מַאן דַּאֲמַר שָׁלֹשׁ, קָסָבַר: בְּהֵמָה בְּחַיֶּיהָ לְאֵבָרִים עוֹמֶדֶת, דְּאִיסּוּר חֵלֶב וְאִיסּוּר אֵבֶר וְאִיסּוּר טְרֵפָה בַּהֲדֵי הֲדָדֵי קָאָתוּ. וּמַאן דַּאֲמַר שְׁתַּיִם קָסָבַר: בְּהֵמָה בְּחַיֶּיהָ לָאו לְאֵבָרִים עוֹמֶדֶת, וְאִיסּוּר חֵלֶב וְאִיסּוּר טְרֵפָה - אִיכָּא, אִיסּוּר אֵבֶר - לָא אָתֵי חָיֵיל. וְאִי בָּעֵית אֵימָא: דְּכוּלֵי עָלְמָא - בְּהֵמָה בְּחַיֶּיהָ לָאו לְאֵבָרִים עוֹמֶדֶת, וּבְמִיתֵי אִיסּוּר אֵבֶר וְחָיֵיל אַאִיסּוּר חֵלֶב וְאַאִיסּוּר טְרֵפָה קָא מִיפַּלְגִי. מָר סָבַר: אָתֵי חָיֵיל, מִידֵּי דַּהֲוָה אַחֵלֶב. דַּאֲמַר מָר: הַתּוֹרָה אָמְרָה, יָבֹא אִיסּוּר נְבֵלָה וְיָחוֹל עַל אִיסּוּר חֵלֶב, וְיָבֹא אִיסּוּר טְרֵפָה וְיָחוֹל עַל אִיסּוּר חֵלֶב. וְאִידָךְ - אַחֵלֶב הוּא דְּחַיָּיב, דְּהוּתַּר

חלקו מבחוץ — פירש בקונטרס: כזית אבר מן החי חלקו לשנים, קודם שיתבנו לתוך פיו, ואכל זה לבדו ואחר כך אכל חציו השני. משמע, דאם נתן שני החלקים בפיו ובלען בבת אחת — חייב לכולי עלמא, ואין נראה. דאם כן, מאי קשיא ליה לריש לקיש "היכי משכחת לה דמיחייב?", וכי אינו יכול לבלוע כזית בבת אחת? והא אמרינן בפרק בתרא דיומא (פ,א) דבית הבליעה מחזיק כביצת תרנגולת, דגדולה יותר מגרוגרת, כדמוכח בפרק "חלון" (עירובין פ,ב) דאיכא כמה גרוגרות בסעודה של עירוב. וגרוגרת גדולה יותר מכזית, כדמוכח בפרק "המצניע" (שבת צא,א), ואמרינן בפרק "אמרו לו" (כריתות יד,א) דאין בית הבליעה מחזיק יותר משני זיתים. משמע, דשני זיתים מחזיק. ועוד: דכי היכי דאף על פי שחלקו מבחוץ והניחם בבת אחת לתוך פיו מיחייב לרבי יוחנן, דאזיל בתר אכילת פיו, לפי שנהנה גרונו כזית בבת אחת. הכי נמי אפילו בלען בזה אחר זה יתחייב לריש לקיש, דאזיל בתר אכילת מעיו, כיון שיש כזית בבת אחת במעיו קודם שיתעכל, דאינו ממהר להתעכל, כדמוכח בסמוך. ונראה לפרש: דחלקו מבחוץ — פטור, ואפילו אכלו בבת אחת. דבעינן שיהא מחובר בפיו ויהיה עליו שם אבר, משום דהכא חדוש הוא. כדפירש בקונטרס: דבעלמא לא מיחייב אגידין ועצמות, והכא מיחייב, ואין לך בו אלא חידושו. אבל חלקו בפנים — חייב, דדרך הוא שנחלק בפיו בשעת לעיסה. וריש לקיש פטר, ואפילו חלקו בפנים. ולכך דוחק התלמוד אליביה: היכי משכחת לה שיתחייב בדרך אכילה? ומשני: בגרומיתא זעירתא, דאין אדם לועסו אלא בולעו. ומיהו לרבי אלעזר ודאי חייב חלקו מבחוץ, דאפילו אכל זה אחר זה מיחייב.

הדרן עלך גיד הנשה

כל הבשר אסור לבשל בחלב — תימה: דלא תני "בארץ ובחוצה לארץ, בפני הבית ושלא בפני הבית, בחולין ובמוקדשין", כמו בהנך פירקין, ובתוספתא תני להו! ושמא מאי דשייר במתניתין פירש בברייתא, ואשמעינן: דחייל איסור בשר בחלב אאיסור מוקדשין. ורבינו שמואל בן מאיר פירש: דאיצטריך משום חוצה לארץ. דסלקא דעתך דאינו נוהג בחוצה לארץ, משום דאיתקש לבכורים (שמות כג) בחד קרא: "ראשית בכורי אדמתך... לא תבשל גדי בחלב אמו". ולפירושו ניחא הא דאמר בפרק "ראשית הגז" (חולין קלו,א) ד"ארצך" דבכורים אתא למעוטי חוצה לארץ, דאף על גב דהיא מצוה התלויה בארץ איצטריך, משום דאיתקש לבשר בחלב. **ואסור** להעלות עם הגבינה על השלחן חוץ מבשר דגים וחגבים — האי "חוץ" לא איצטריך, דאפילו לבשל שרי, אלא אגב רישא נקטיה.

הנודר

מְכֻלָּלוֹ. אֲבָל אֵבֶר, דְּלָא הוּתַּר מִכְּלָלוֹ - לָא. כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אֲמַר, בְּעָא מִינֵּיהּ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ מֵרַבִּי יוֹחָנָן: חִלְּקוֹ מִבַּחוּץ מַהוּ? אֲמַר לֵיהּ: פָּטוּר. מִבִּפְנִים מַאי? אֲמַר לֵיהּ: חַיָּיב. כִּי אֲתָא רָבִין אֲמַר, חִלְּקוֹ מִבַּחוּץ - פָּטוּר. מִבִּפְנִים - רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: חַיָּיב, וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר: פָּטוּר. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר חַיָּיב - הֲרֵי נֶהֱנָה גְּרוֹנוֹ בִּכְזַיִת. וְרֵישׁ לָקִישׁ אָמַר פָּטוּר - אֲכִילָה בְּמַעְיָו בָּעֵינַן, וְלֵיכָּא! אֶלָּא, לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, הֵיכִי מַשְׁכַּחַת לָהּ דְּמִחַייֵב? אֲמַר רַב כָּהֲנָא: בְּגַרְמִיתָא זְעִירְתָא. וְרַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר: אֲפִילּוּ חִלְּקוֹ מִבַּחוּץ - נַמִּי חַיָּיב, מְחוּסַּר קְרִיבָה, לָאו כְּמְחוּסַּר מַעֲשֶׂה דָּמֵי. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ: כַּזַּיִת שֶׁאָמְרוּ - חוּץ מִשֶּׁל בֵּין הַשִּׁינַּיִם. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: אַף עִם בֵּין הַשִּׁינַּיִם. אָמַר רַב פַּפָּא: בְּשֶׁל בֵּין שִׁינַּיִם - דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי, כִּי פְּלִיגִי - בֵּין הַחֲנִיכַיִּים. מָר סָבַר - הֲרֵי נֶהֱנָה גְּרוֹנוֹ בִּכְזַיִת, וּמָר סָבַר - אֲכִילָה בְּמֵעָיו בָּעֵינַן. אָמַר רַבִּי אַסִי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: אָכַל חֲצִי זַיִת וְהִקִּיאוֹ, וְחָזַר וְאָכַל חֲצִי זַיִת אַחֵר - חַיָּיב. מַאי טַעְמָא? - הֲרֵי נֶהֱנָה גְּרוֹנוֹ בִּכְזַיִת. בְּעָא רַבִּי אֶלְעָזָר מֵרַבִּי אַסִי: אָכַל חֲצִי זַיִת וְהִקִּיאוֹ, וְחָזַר וַאֲכָלוֹ, מַהוּ? - מַאי קָא מִיבָּעְיָא לֵיהּ? אִי הָוֵי עִיכּוּל אִי לָא הָוֵי עִיכּוּל, וְתֵיבָּעֵי לֵיהּ כַּזַּיִת! אֶלָּא, אִי בְּתַר גְּרוֹנוֹ אָזְלִינַן אִי בְּתַר מֵעָיו אָזְלִינַן. - וְתִפְשׁוֹט לֵיהּ מִדְּרַבִּי אַסִי! - רַבִּי אַסִי גְּמָרֵיהּ אִיעֲקַר לֵיהּ, וַאֲתָא רַבִּי אֶלְעָזָר לְאַדְכּוּרֵיהּ, וְהָכִי קָאָמַר לֵיהּ: לָמָּה לִי חֲצִי זַיִת אַחֵר, לֵימָא מָר בְּדִידֵיהּ, דְּאִיכָּא לְמִשְׁמַע מִינָּהּ תַּרְתֵּי, שְׁמָעִינַן מִינָּהּ - דְּלָא הָוֵי עִיכּוּל, וְשָׁמְעִינַן מִינָּהּ - דַּהֲרֵי נֶהֱנָה גְּרוֹנוֹ בִּכְזַיִת! אִישְׁתִּיק וְלָא אֲמַר לֵיהּ וְלָא מִידֵּי, אֲמַר לֵיהּ: מוֹפֶת הַדּוֹר, לָא זִימְנִין סַגִּיאִין אָמְרַתְּ קַמַּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן, וַאֲמַר לָךְ: הֲרֵי נֶהֱנָה גְּרוֹנוֹ בִּכְזַיִת.

הדרן עלך גיד הנשה

כָּל הַבָּשָׂר אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב - חוּץ מִבְּשַׂר דָּגִים וַחֲגָבִים. וְאָסוּר לְהַעֲלוֹת עַם הַגְּבִינָה עַל הַשֻּׁלְחָן - חוּץ מִבְּשַׂר דָּגִים וַחֲגָבִים.

הנודר

מכללו — אצל חיה. **חלקו מבחוץ** — לבזית אבר מן החי, נחלק לשנים קודם שיתבנו לתוך פיו, ואכל זה לבדו ואחר כך חציו השני. **מהו** — מי מצטרפי לחיוביה בכל שאר איסורים, דקיימא לן דמצטרפי שיעוריהו לחצאין בתוך כדי אכילת פרס, כדאמרינן בפרק בתרא דיומא (פ,ב). או דילמא, כיון דחידוש הוא, דהא גידין ועצמות דעלמא לא מיחייב עלייהו והכא מיחייב, ואימא: אין לך בו אלא חדושו, וכי אכיל ליה בבת אחת — מיחייב, דסתם אכילה בבת אחת משמע, אבל לחצאין — לא? **מבפנים** — לאחר שבא סמוך לבית בליעתו, בלעו לחצאין. **אכילה במעיו** — כשהוא יורד לתוך מעיו, צריך שיהא בו שיעור אכילה. **היכי משכחת לה דמיחייב** — בכזית, הא אי אפשר ללעוס אכילה כולה יחד? **בגרומיתא זעירתא** — עצם קטן שעל כף הירך, שיש בו משהו בשר, וגיד ועצם משלימו לכזית, ואין אדם לועסו אלא בולעו. **מחוסר קריבה** — שנתרחקו זה מזה מעט. **מחוסר מעשה** — נמי, שלא אכל אלא חצי זית. **חוץ משל בין השינים** — צריך שיהא כזית במה שהוא בולע, לבד הנשאר בשינים. **בשל בין השינים** — אפילו רבי יוחנן מודה דלא מיחשיב בהדיה, דהא אין נהנה לא גרונו ולא מעיו. שאין אדם טועם עד שיהא סמוך לבית הבליעה, כדכתיב (איוב יב) "וחיך (יטעם אוכל)". **בין החניכיים** — המדבק בחכו, שגרונו נהנה בו ומעיו לא נהנו. **חייב** — ואף על גב דלא בא במעיו זית שלם, לא בבת אחת ולא בזה אחר זה. **הרי נהנה גרונו** — בטעם שני חצאי זיתים. והא דרבי אסי פליגא אדרב דימי ורבין דאמרי לעיל משמיה דרבי יוחנן: חלקו מבחוץ — פטור. והאי, נהנה גרונו, משום דהנאת גרונו היינו טעימה, והרי טעם שני חצאי זיתים. ואף על גב דזה אחר זה הוא — לא איכפת לן, הואיל ובכדי אכילת פרס הוא. אבל הנאת מעיים אינה אלא במילוי כרס, ואף על גב דבלע שני חצאי זיתים — לא נתמלא כרסו אלא בחצי זית, שכשבלעו לזה יצא כבר זה. **אי הוי עיכול** — בבליעתו, והוי פירשא בעלמא, ואכילה שניה — לאו כלום היא. **תבעי ליה כזית** — ולחייבו שתי מלקיות. **אלא אי בתר גרונו אזלינן** — דפשיטא ליה דלאו עיכול הוא, וקא מיבעיא ליה: מי אמרינן הרי נהנה גרונו, או דילמא הרי לא נהנו מעיו אלא בחצי זית? **תפשוט ליה מדרבי אסי** — דבתר גרונו אזלינן. **רבי אסי גמריה איעקר ליה** — כלומר, רבי אלעזר תרוייהו פשיטא ליה, ולא הוצרך לישאל כלום. אלא שמעיה לרבי אסי ששכח שמועתו ששמעו שניהם מפי רבי יוחנן, שאפילו חזר ואכל אותו כזית עצמו — חייב. ושמעיה לרבי אסי דקא נקיט "כזית אחר", אבל ההוא — לא. אלמא, הוי עיכול. ואתא לאדכוריה, ושאל לו בלשון בעיא, משום כבודו: אבלו לאותו עצמו, מהו? כלומר, היזכר מה ששמעת על כך. **אישתיק** — רבי אסי. **אמר ליה** — רבי אלעזר. **מופת הדור** — גדול הדור, כמו (זכריה ג) "אנשי מופת המה". **זימנין סגיאין אמרת** — דבר זה לפני רבי יוחנן, דאפילו בההוא עצמו חייב, והודה לדבריך, ואמר: הרי נהנה גרונו בכזית.

הדרן עלך גיד הנשה

משנה כל הבשר אסור לבשל בחלב — דאף על גב דאמר רחמנא "גדי" — הוא הדין לחיה ועוף. ומיפלג פליגי בה לקמן (קיג,א), איכא למאן דאמר דאורייתא, ואיכא למאן דאמר דרבנן. **ואסור להעלות** — דילמא אתי למיכלינהו כי הדדי, דקא נגעי ובלעי מהדדי, ואף על גב שמותר לאכול בשר אחר גבינה, כדאמרינן בגמרא.

הנודר

הנודר מן הבשר — כל הנודר, אין דעתו אלא אחר לשון בני אדם, שהוא קורא שם הדבר כך. ואשמועינן מתניתין דכל מין בשר, אדם קורהו "בשר", חוץ מבשר דגים וחגבים. **גמרא קא סלקא דעתין** — האי איסור דמתניתין — מדאורייתא קאמר. **דרבי עקיבא** — במתניתין היא בהאי פירקא (חולין קיג,א). **מותר בבשר דגים** — שאין קורהו "בשר". **הא עוף אסור** — דבנדרים אחר לשון בני אדם אנו צריכין להלך, ואשמועינן מתניתין דדרך לקרותו "בשר". **כל מידי דמימלך עליה שליח** — כל דבר שאינו נשמע מן הסתם, לא בתוך הכלל ולא מוצא [מן] הכלל, וצריך השליח לחזור ולפרש ולשאול "רוצה אתה בזה?". **מיניה הוא** — חשוב לענין נדרים מאותו המין. כגון הכא, שהאומר לשלוחו "קנה לנו בשר מן השוק" — אינו נשמע לו מן הסתם בשר עוף, והוא נמלך בבעל הבית ושואל "כלום אני לוקח בשר עוף?". **מיניה הוא** — מין בשר הוא, שהרי אמר לו "קנה לי בשר", ואם לא היה עוף מין בשר, לא היה נמלך אם יקח ממנו, דהא לאו בשר הוא. **לא מצאתי אלא דילועין** — ואינו לוקחן מיד כשמוצאן, אלמא לא קרו ליה אינשי "ירק", דהא האי "ירק" סתם קאמר ליה, ואי בכלל ירק הוא — לא היה צריך לימלך. **אמר להם כן הדבר** — ומשם אני מביא ראיה שהוא מין ירק. שאילו לא מצא אלא קטנית — לא היה משיבו "לא מצאתי אלא קטנית", אלא "לא מצאתי ירק". ובדילועין היה אומר "לא מצאתי ירק אחר, אלא דילועין". ולמה היה אומר כן? אלא שיש לך ללמוד שהדילועין נקראים "ירק", ואין הקטנית בכלל "ירק". **סבר לה כרבי עקיבא** — דאף על גב דצריך לאימלוכי, ולא שקיל, מיניה הוא. דאי לאו מיניה הוא — לא הוה אמר "אשקול מהאי". **ויש מהן מן התורה** — בשר בהמה. **ויש מדברי סופרים** — חיה ועוף. **שמע מינה** — מדאסר עוף בהעלאה משום גזירת אכילה, שמע מינה: איסור אכילה דידיה מדאורייתא, ולא כרב אשי. **אכילה גופה גזירה** — אטו בשר בהמה. **חלת חוץ לארץ** — אינה אסורה לזרים אלא מדרבנן, אבל חלת הארץ — "תרומה" קרייה רחמנא, ואסורה לזרים מ"וכל זר לא יאכל קדש" (ויקרא כב).

נאכלת

הַנּוֹדֵר מִן הַבָּשָׂר - מוּתָּר בִּבְשַׂר דָּגִים וְחָגָבִים. גמרא הָא עוֹף אָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא, כְּמַאן - דְּלָא כְּרַבִּי עֲקִיבָא, דְּאִי רַבִּי עֲקִיבָא, הָאֲמַר: חַיָּה וְעוֹף אֵינוֹ מִן הַתּוֹרָה. אֵימָא סֵיפָא: הַנּוֹדֵר מִן הַבָּשָׂר - מוּתָּר בִּבְשַׂר דָּגִים וְחָגָבִים. הָא עוֹף - אָסוּר, אֶלָּאָן לְרַבִּי עֲקִיבָא, דַּאֲמַר: כָּל מִילֵּי דְּמִימְלִיךְ עֲלֵיהּ שָׁלִיחַ - בַּר מִינֵּיהּ הוּא. דְּתַנְיָא: הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרָק - מוּתָּר בִּדְלוּעִין, וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹסֵר. אָמְרוּ לוֹ לְרַבִּי עֲקִיבָא: וַהֲלֹא אוֹמֵר אָדָם לְשָׁלּוּחוֹ "קַח לָנוּ יָרָק", וְהוּא אוֹמֵר "לֹא מָצָאתִי אֶלָּא דִּלּוּעִין"! אָמַר לָהֶן: כֵּן הַדָּבָר, כְּלוּם אוֹמֵר "לֹא מָצָאתִי אֶלָּא קִטְנִית"? אֶלָּא שֶׁדִּלּוּעִין בְּכְלַל יָרָק, וְאֵין קִטְנִית בִּכְלַל יָרָק. רֵישָׁא רַבָּנַן וְסֵיפָא רַבִּי עֲקִיבָא! אֲמַר רַב יוֹסֵף: רַבִּי הִיא, וּנְסֵיב לָהּ אַלִּיבָּא דְּתַנָּאֵי, בְּנֶדָרִים - סָבַר לָהּ כְּרַבִּי עֲקִיבָא, בְּבָשָׂר בְּחָלָב - סָבַר לָהּ כְּרַבָּנַן. רַב אַשִׁי אָמַר: כּוּלָּהּ רַבִּי עֲקִיבָא הִיא, וְהָכִי קָאָמַר: כָּל הַבָּשָׂר אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב, מֵהֶן מִדִּבְרֵי תוֹרָה, וּמֵהֶן מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים, חוּץ מִבְּשַׂר דָּגִים וַחֲגָבִים - שֶׁאֵינָם לֹא מִדִּבְרֵי תוֹרָה וְלֹא מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. "וְאָסוּר לְהַעֲלוֹת" [וכו']. אֲמַר רַב יוֹסֵף: שְׁמַע מִינָּהּ, בְּשַׂר עוֹף בְּחָלָב - דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּרַבָּנַן - אֲכִילָה גּוּפָהּ גְּזֵירָה, וַאֲנַן נְגְזוֹר הַעֲלָאָה אַטּוּ אֲכִילָה?! וּמְנָא תֵּימְרָא דְּלָא גְּזֵרִינַן גְּזֵירָה לְגְזֵירָה - דְּתַנַן: חַלַּת חוּצָה לָאָרֶץ

נאכלת

הנודר מן הבשר מותר בבשר דגים וחגבים — בגמרא מוקי לה כרבי עקיבא, דכל מילי דמימליך עליה שליח — בר מיניה הוא. ובפרק "הנודר מן הירק" (נדרים נד,ב) פריך: דבבשר דגים נמי מימלך! ומוקי מתניתין דהכא במאן דכאיב ליה עיניה, וביומא דהקוזה, דלא אביל איניש דגים, אבל עוף אביל בשלקא. ומיהו בפרק בתרא דמעבילה (כ,א) לא קיימא שינויא דהקוזה, אלא מסיק: במאן דכאיב ליה עיניה. אבל בשאר ימים, הנודר מן הבשר — אסור נמי בדגים. **הא** עוף אסור מדאורייתא — הכי נמי הוה מצי למינקט חיה. ונראה דהא דסלקא דעתך שהוא דאורייתא, משום דסמיך אסיפא דגזר העלאה אטו אכילה, כדדייק רב יוסף בסמוך. אבל אין לומר דדייק מדקתני "כל הבשר", דמשמע ליה שכל הבשר שוה זה כזה, בשר עוף כבשר בהמה — דהא הנודר מן הבשר, אין כל הבשר שוה. דאפילו רבי עקיבא מודה דלא מיתסר בבשר עוף מדאורייתא, כדאמר בפרק "הנודר מן הירק" (נדרים נד,א) דמודה רבי עקיבא דלא לקי. **ומנא** תימרא דלא גזרינן גזירה לגזירה — בכמה מקומות אמר "היא גופה גזירה, ואנן ניקום ונגזור גזירה לגזירה?!", בפרק קמא דשבת (יא,ב) ובפרק "במה מדליקין" (שם כא,א) ובריש ביצה (ג,א), והכא בעינן לאתויי ראיה לענין גזירה דהעלאה אטו אכילה. ויש מקומות נמי דגזרינן גזירה לגזירה, ולא חיישינן, אין לדמות גזירות חכמים זו לזו אלא במקומות שהתלמוד מדמה.

חלת חוצה לארץ נאכלת עם הזר על השלחן — אין המשנה שנויה כן, אלא הגמרא מביאה בקיצור. וכן היא שנויה בפרק בתרא דמסכת חלה (משנה ח), אמר רבן גמליאל: שלש ארצות לחלה. מארץ ישראל עד כזיב — חלה אחת. מכזיב עד הנהר ועד אמנה — שתי חלות, אחת לאור ואחת לכהן. של אור, יש לה שיעור. ושל כהן, אין לה שיעור. מנהר ועד אמנה ולפנים — שתי חלות, אחת לאור ואחת לכהן. של אור, אין לה שיעור. ושל כהן, יש לה שיעור, וטבול יום אוכלה. רבי יוסי אומר: אין צריך טבילה. ואסורה לזבים ולזבות ולנדות וליולדות, ונאכלת עם הזר על השלחן, וניתנת לכל כהן שירצה. והכי פירושו: "מכזיב עד הנהר ועד אמנה" — שהיו סמוכים לארץ העמים, ואין יכולין לשמור עצמם ופירותיהם בטהרה, והיו חלותיהם טמאות וטעונות שרפה. ולכך צריכין להפריש שתי חלות, "אחת לאור" — שהיא חלה דאורייתא, דפירותיהן גדלין בארץ ישראל. ולכך נמי יש לה שיעור, כדמפרש בירושלמי: מפני שהיא מדברי תורה. "ואחת לכהן" — מדברי סופרים, שלא תשתכח תורת חלה. ולפי שהיא מדברי סופרים, אין לה שיעור. "מנהר ועד אמנה ולפנים" — שהוא חוצה לארץ, "שתי חלות" — ושתיהן מדברי סופרים. "אחת לאור" — משום דסמוכין לארץ ישראל, ומתחזיא חלה דידהו בחלת ארץ ישראל, גזרו עליה שלא לאוכלה כלל, אפילו כהן טהור גמור, כמו בחלת אור דארץ ישראל. "ואחת לכהן" — שלא תשתכח. ויש לה שיעור, לפי שהיא נאכלת. "וטבול יום אוכלה" — ואין צריך הערב שמש, שלא החמירו בה כמו בתרומה דאורייתא. "רבי יוסי אומר: אין צריך טבילה" — ואפילו בטומאה דקרי, דבטומאה היוצא מגופו שרי רבי יוסי, מדלא חשיב בעל קרי באיסורא דזבין וזבות. "ואסורה לזבין וזבות" כו' — בלא טבילה איירי, מדקאמר עלה בירושלמי, דלרבי יוסי נצרכה. ונראה דלרבנן נמי דבעו טבילה — דוקא לבעל קרי, שטומאה יוצאה לו מגופו. אבל טמא מת — שרי בלא טבילה, כרבי יוסי. דאי מצרכי נמי טבילה בטמא מת, תקשה להו כדמקשה גמרא בפרק "עד כמה" (בכורות כו,ב): וכי הזאה יש לנו, ומה תועיל טבילה בטמא מת? ומסתמא טמאי מתים היו כמה פעמים, כי אי אפשר להם ליזהר מטומאת מת. דנהי דמטומאת מת עצמו צריכין ליזהר מחמת כהונתם, מטומאת "חרב הרי הוא כחלל" — אין יכולים כלל ליזהר. דבשום בית שהיה בו מת מעולם, נעשה כחלל כל המתכות שבתוכו, והוי כמאהיל על המת, כדאמרינן בנזיר בפרק "כהן גדול" (נג,ב). וגם לא היו צריכין ליזהר מטומאת "חרב הרי הוא כחלל", כיון שאין הנזיר מגלח עליה, כדמוכח בריש תוספתא דאהלות. ואם כן, כולן צריכין הזאה. ואין סברא כלל שתקנו חכמים חלת חוצה לארץ שלא יאכלוה, אלא אם כן ילך ויזה בארץ ישראל! ולהכי מסתבר שבלא הזאה וטבילה היו אוכלין אותה, אפילו לרבנן דרבי יוסי. ובבבל, וכן לדידן שרחוקין מארץ ישראל, אין צריך שתי חלות אלא אחת, כדאמרינן בפרק "עד כמה" (בכורות כו,א), ונותנה לכהן קטן ואכיל לה. דכי ליכא כהן קטן דוקא קאמר התם דמפריש אחרת ונותנה לכהן גדול, וראשונה שורפה. וחלה של אור מנהר ועד אמנון ולפנים — אינה מותרת לכהן קטן, אלא לעולם נשרפת. דומיא דחלת אור ארץ ישראל, משום דסמוכין לארץ ישראל, ומתחזיא כחלת ארץ ישראל, כדפרישית. ומשום הכי צריך לעולם שתים. אבל ברחוקים, כגון דבבל ודידן, דלא מתחזיא חלה דידהו כחלת הארץ טמאה — נותן לכהן קטן. ומסתבר דאף לכהן גדול שטבל לקריו, ולא בעינן הערב שמש, דאין להחמיר בה מבחלה של כהן בסמוכין לארץ ישראל. וכן כתב בהלכות גדולות בהלכות חלה, אמר רבינא: הלכה, נדה קוצה לה חלה ואכיל לה כהן קטן, או מאן דטביל לקריו. ויש קצת תימה: אמאי קאמר דנותנה לכהן קטן, כיון דאפילו כהן גדול יכול לאוכלה אחר שטבל, או לבטלה ברוב כמו תרומה, דאמרינן בפרק "עד כמה" (שם): רבה הוה מבטל לה ברוב ואביל לה בימי טומאה! ונראה: דדוקא חלת חוצה לארץ, לפי שאין לה שיעור ודבר מועט הוא, קאמר דיכול ליתנה לכהן קטן, כל שכן אם יש כהן גדול שטבל או רוצה לבטלה, שיכול ליתנה לו. וכן משמע דדבר מועט הוא, דקאמר התם דשקל לה בריש מסיא. אבל תרומה, שהיא מתבואה או מיין ושמן — אין ליתן לכהן קטן, לפי שהוא מאבדה. ועוד: יש לה שיעור, כמו בתרומת מעשר, ולכך אין ליתנה לקטן אלא לכהן גדול שטבל או רוצה לבטלה ברוב. ואין צריך להפריש שניה, דלא תשתכח — כיון דמפרישין אחת כמו בחלה, היכא דאיכא כהן קטן. שלא מצינו בכל התלמוד שהיה צריך לפרש שתי תרומות. אלא דוקא חלה, כי ליכא כהן קטן או גדול שטבל, שאז היא נשרפת. ולכך צריך להפריש חלה שניה, שלא תשתכח תורת חלה. אבל תרומה, דאין נותנין אותה אלא לכהן גדול שטבל או רוצה לבטלה ברוב — אין צריך להפריש שניה, דלא תשתכח, כיון שמפרישין אחת. ומיהו נראה: דגם בסמוכים לארץ ישראל, שמפרישין לעולם שתי חלות, לא היו מפרישין אלא תרומה אחת. לכך נראה שבחלה יש לחוש יותר שלא תשתכח, משום דשייכא בכל אדם המגלגל עיסתו. אבל תרומה — אין רגילין בה אלא בעלי קרקעות וממריחי תבואות, והיכא

והיכא דליכא כהן קטן, ששורפה ומפריש שניה, נותנה לכהן טמא, אפילו הוא זב. דלא מפליג התם בשום טומאה. ולא דמיא לחלה שניה בסמוכין לארץ ישראל — דהתם לעולם צריך להפריש. אבל ברחוקים, אי איכא כהן קטן או גדול שטבל לקריו — אין צריך להפריש חלה שניה כלל. והיא קלה ביותר, אלא שאטורה לזרים — דלא אשכחן דשרי לה אלא לכהנים. ונראה: שאינה טובלת — שהרי יש כמה מקומות דלא מפרשי לה כלל, ואפילו ליכא כהן קטן. ועל אותן מקומות יש קצת תימה, אלא לפי שאינה טובלת וצריך לשומרה מלהאכילה לזרים, נמנעו מלהפריש. ושמא אפילו אינה מדמעת, ואף על פי שהראשונה נראה קצת דמדמעת, מדתניא בפרק "רבי ישמעאל" (מנחות סז,א): תרומת גוי בחוצה לארץ — אינה מדמעת. דמשמע: הא דישראל — מדמעת. מכל מקום השניה, שהיא קלה ביותר, שמא אינה מדמעת. וכמו שלא גזרו על תערובות דמאי, כמו כן שמא לא גזרו בה, כיון שהיא קלה כל כך. **וניתנת** לכל כהן שירצה — פירש בקונטרס: דאפילו אינו מחזיק בתורת ה', יתנו לו חלת חוצה לארץ. ואין נראה לרבינו יצחק: דהא הוו דומיא דהנהו ששונה אחר משנה זאת, "ואלו ניתנין לכל כהן שירצה" כו', וחשיב בהדייהו "הזרוע והלחיים והקבה", ואמרינן לקמן בפרק "הזרוע" (קל,ב) שאינן ניתנות למי שאינו מחזיק בתורת ה'. לכך נראה לרבינו יצחק: דהכא מיירי בדליכא כהן חבר. אי נמי: איכא כהן חבר שהוא עשיר, ואינו רוצה לקבל. ואפילו רוצה לקבל, כיון דאין צריך, וזה עם הארץ עני וצריך, שמצווים להחיותו, שאם לא יתנו לו — יצטרכו לתת לו חולין. וקא משמע לן דיכול ליתן, אף על פי שאין בקי בטומאה וטהרה, ולא חיישינן שמא יאכלנו בימי טומאתו. אבל חלת הארץ אינה ניתנת אלא לכהן חבר, שישמרנה בטהרה. אפילו ליכא עתה כהן חבר — אל יתננה לכהן עם הארץ, אלא ימתין עד שיזדמן לו כהן חבר.

מתקיף לה רב ששת — לא אאבייי קא פריך, אלא ארב יוסף חבירו פריך, כדפירש בקונטרס.

רבי יוסי היינו תנא קמא — אבית הלל לא פריך "היינו תנא קמא", דהכי קאמר: דבר זה מחלוקת בית שמאי ובית הלל, ואין זה סתמא ואחר כך מחלוקת, דבית שמאי במקום בית הלל אינה משנה.

עוף וגבינה אין בשר וגבינה לא — תימה: דהיכי פריך מגבינה אחר בשר אבשר אחר גבינה, דרב יצחק גבינה ואחר כך בשר אכיל, ולא דמי, כדאמר בסמוך? ויש לומר: דהכי פריך, דברייתא דאגרא משמע עוף וגבינה נאכלין באפיקורן, בלי נטילת ידים ובלא קינוח הפה. אבל שאר בשר — בעי נטילה וקינוח הפה. והיכי דמי? אי בשר תחלה — אפילו בנטילה וקינוח לא סגי, עד סעודה אחריתי, כדאמר בסמוך. אלא לאו אגבינה תחלה! והא דנקט הכא "בשר וגבינה" — לא דק, אלא "גבינה ובשר, לא". ואגב דמזכיר בברייתא עוף תחלה, נקט נמי הכא בשר תחלה. וברייתא נקט עוף תחלה — דאפילו עוף תחלה, נאכל באפיקורן. ורבינו תם מפרש, וכן הלכות גדולות: ד"אבל בשר, אסור לאכול גבינה" — היינו, בלא נטילה וקינוח. אבל בנטילה וקינוח — שרי. "אבל גבינה, מותר לאכול בשר" — אף בלא נטילה וקינוח. ו"מר עוקבא, דלא אכיל עד סעודה אחריתי" — היינו, בלא נטילה וקינוח. אי נמי: מחמיר על עצמו היה. ולפירושו קשה: מאי פריך הכא ארב יצחק? וצריך לומר לפירושו: דלענין נטילת ידים אין חילוק בין בשר תחלה לגבינה תחלה, ולגבי קינוח דווקא יש חילוק. והעולם נהגו שלא לאכול גבינה אחר בשר כלל, ואפילו אחר עוף. ואף על גב דתני אגרא "עוף וגבינה נאכלין באפיקורן", דמשמע: עוף תחלה — דילמא משום דסבר בשר עוף בחלב לאו דאורייתא, ולא קיימא לן הכי. ומיהו קשה: ברייתא דאגרא, במאן? אי כרבי יוסי הגלילי — הא אף לכתחלה שרי לבשל ולאכול זה עם זה, כדאמר לקמן (קטז,א) דבמקומו של רבי יוסי הגלילי היו אוכלין בשר עוף בחלב. ואי כרבי עקיבא — הוה ליה למיתני "חיה" בהדי "עוף"! ודוחק להעמידה כבית שמאי, דאמרי: העוף עולה ואינו נאכל. ומיהו אשכחן נמי לרבי אלעזר ברבי צדוק, דתניא בתוספתא כבית שמאי. אי נמי: כרבי עקיבא, ונקט עוף — משום דשכיח, והוא הדין חיה. דהכי נמי קאמר לעיל: הא עוף — אסור מדאורייתא, כמאן? דלא כרבי עקיבא, והוה ליה למינקט נמי חיה. ורבינו תם מפרש טעמא דאגרא: משום דעוף אינו נדבק בידים ובשינים וחניכים.

נֵאָכֶלֶת עִם הַזֶּר עַל הַשֻּׁלְחָן, וְנִיתֶּנֶת לְכָל כֹּהֵן שֶׁיִּרְצֶה. אֲמַר לֵיהּ אַבַּיֵי: בְּשֶׁלָּמָא אִי אַשְׁמוּעִינַן חַלַּת חוּצָה לָאָרֶץ בְּאָרֶץ, דְּאִיכָּא לְמִיגְזַר מִשּׁוּם חַלַּת הָאָרֶץ דְּאוֹרַיְיתָא וְלָא גָּזְרִינַן - אִיכָּא לְמִשְׁמַע מִינָּהּ. אֶלָּא חוּצָה לָאָרֶץ מִשּׁוּם דְּלֵיכָּא לְמִיגְזַר הוּא, אֲבָל הָכָא - אִי שָׁרִית לֵיהּ לְאַפּוֹקֵי עוֹף וּגְבִינָה, אָתֵי לְאַפּוֹקֵי בָּשָׂר וּגְבִינָה, וּמֵיכַל בָּשָׂר בְּחָלָב דְּאוֹרַיְיתָא. מַתְקִיף לָהּ רַב שֵׁשֶׁת: סוֹף סוֹף, צוֹנֵן בְּצוֹנֵן הוּא! אָמַר אַבַּיֵי: גְּזֵירָה שֶׁמָּא יַעֲלֶה בְּאֵילְפָם רוֹתְחַ. - סוֹף סוֹף כְּלִי שֵׁנִי הוּא, וּכְלִי שֵׁנִי אֵינוֹ מְבַשֵּׁל! אֶלָּא: גְּזֵירָה שֶׁמָּא יַעֲלֶה בְּאֵילְפָם רִאשׁוֹן. **מִשְׁנָה** הָעוֹף עוֹלֶה עִם הַגְּבִינָה עַל הַשֻּׁלְחָן, וְאֵינוֹ נֶאֱכָל, דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: לֹא עוֹלֶה וְלֹא נֶאֱכָל, אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: זוֹ מִקּוֹלֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל. בְּאֵיזֶה שֻׁלְחָן אָמְרוּ - בְּשׁוּלְחָן שֶׁאוֹכֵל עָלָיו, אֲבָל בְּשׁוּלְחָן שֶׁפּוֹרֵר עָלָיו אֶת הַתַּבְשִׁיל - נוֹתֵן זֶה בְּצַד זֶה, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ. **גְּמָרָא** רַבִּי יוֹסֵי הַיְינוּ תַּנָּא קַמָּא! וְכִי תֵּימָא, אֲכִילָה גּוּפָהּ אֵיכָּא בֵּינַיְיהוּ, דְּקָאָמַר תַּנָּא קַמָּא: בְּהַעֲלָאָה קָא מִיפַּלְגִי, בַּאֲכִילָה לָא פְּלִיגִי, וַאֲמַר לֵיהּ רַבִּי יוֹסֵי: אֲכִילָה גּוּפָהּ מְקוֹלֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל. וְהָתַנְיָא, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שִׁשָּׁה דְּבָרִים מִקּוֹלֵי בֵּית שַׁמַּאי וּמֵחוּמְרֵי בֵּית הִלֵּל, וְזוּ אַחַת מֵהֶן - עוֹף עוֹלֶה עִם הַגְּבִינָה עַל הַשֻּׁלְחָן וְאֵינוֹ נֶאֱכָל, דִּבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: לֹא עוֹלֶה וְלֹא נֶאֱכָל! אֶלָּא, הָא קָמַשְׁמַע לָן: מַאן תַּנָּא קַמָּא - רַבִּי יוֹסֵי, כָּל הָאוֹמֵר דָּבָר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ מֵבִיא גְּאוּלָּה לָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר "וַתֹּאמֶר אֶסְתֵּר לַמֶּלֶךְ בְּשֵׁם מָרְדֳּכָי". תָּנָא אַגְּרָא חֲמוּהּ דְּרַבִּי אַבָּא: עוֹף וּגְבִינָה נֶאֱכָלִין בַּאֲפִיקוֹרֶן. הוּא תָּנֵי לָהּ וְהוּא אֲמַר לָהּ: בְּלֹא נְטִילַת יָדַיִם וּבְלֹא קִינּוּחַ הַפֶּה. רַב יִצְחָק בְּרֵיהּ דְּרַב מְשָׁרְשִׁיָא אִיקְּלַע לְבֵי רַב אַשִׁי, אַיְיתוּ לֵיהּ גְּבִינָה - אֲכַל, אַיְיתוּ לֵיהּ בְּשָׂרָא אֲכַל, וְלָא מְשָׁא יְדֵיהּ. אָמְרִי לֵיהּ: וְהָא תָּאנִי אַגְּרָא חֲמוּהּ דְּרַבִּי אַבָּא עוֹף וּגְבִינָה נֶאֱכָלִין בַּאֲפִיקוֹרֶן, עוֹף וּגְבִינָה - אִין, בָּשָׂר וּגְבִינָה - לָא! - אֲמַר לְהוּ: הָנֵי מִילֵּי - בְּלֵילְיָא, אֲבָל בִּימָמָא - הָא חֲזִינָא. תַּנְיָא, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מְקַנֵּחַ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מַדִּיחַ. מַאי מְקַנֵּחַ וּמַאי מַדִּיחַ?

אילימא

נֵאכֶלֶת — לכהן עם הזר, ולא גזרינן: דילמא שקיל זר מיניה ואכיל. דהא אכילה גופה לא מיתסרא בה אלא משום גזירת אכילת חלת הארץ. **לכל כהן שירצה** — אפילו לעם הארץ שאין משמרה בטהרה, מה שאין כן בחלת הארץ, דכתיב (דברי הימים ב לא): "לתת מנת לכהנים למחזיקים בתורת ה'" — מחזיקים יש להם מנת, ולא שאין מחזיקין. אלמא, בדרבנן לא גזרינן העלאה אטו אכילה. **בשלמא אי אשמועינן חלת חוצה לארץ באָרץ** — שהביאה לארץ, ואשמועינן דאף על גב דיש כאן חלה דאורייתא, ואיכא למיגזר הא אטו הא. דאי מסקת חלה חוצה לארץ (לארץ), אתי לאסוקי חלת הארץ ומיכלה הזר. הוה איכא למשמע מינה מתניתין נמי, אי לא דאכילת עוף דאורייתא — לא הוה גזר העלאתו אטו אכילתו, ולא אטו דבהמה. אלא בחוצה לארץ, טעמא משום דליכא למיגזר אטו שום איסור דאורייתא הוא. **אבל הכא** — אף על גב דלא איבעי לן למגזר העלאתו אטו אכילתו, איכא למיגזר העלאתו אטו העלאת ואכילת בשר בהמה, דכי מסיק להו היינו אכילה דאתי למיכלינהו בהדדי. **מתקיף לה רב ששת** — אפילו אם תמצי לומר: בשר עוף בחלב דאורייתא, עדיין משכחת לה גזירה. דהא העלאה דרבנן, משום אכילה. ואכילה גופה דרבנן, דהא סוף סוף צונן וצונן הוא, ואפילו אכיל להו כי הדדי — ליכא איסור דאורייתא, דדרך בישול אסרה תורה. **גזירה שמא יעלה** — בשר בהמה עם הגבינה בתוך אילפס רותח, דהוה ליה בישול. **משנה** **ואינו נאכל** — עם הגבינה. אמר רבי יוסי דבר זה כו' — בגמרא פריך: היינו תנא קמא! **בשולחן שאוכל עליו** — דאיידי דממשמשי ביה ידא, אתי לאתנוחי זה על גבי זה. **גמרא** **רבי יוסי אומר ששה דברים כו'** — יש אחרות הרבה, אבל באלו ששה לא היו מודים לו חבריו שיהיו בית שמאי מקילין ובית הלל מחמירין. **כל האומר דבר בשם אומרו** — והתנא שכח ולא הזכיר שמו בתחילה, וחזר והזכיר שמו. **באפיקורן** — דרך הפקר, שאינו נזהר בהן, וכדמפרש. **הוא תני** — כך קבלה סדורה מרבו. **והוא אמר לה** — והוא פירשה מסברא שלו, דמאי "אפיקורן". **בלא קינוח הפה** — שאם אכל זה, ובקש לאכול זה — אין צריך ליטול ידיו ולקנח. אבל בבשר בהמה — בעי קינוח, כדלקמן, שלא יהא נדבק כלום מן הראשון בחניכיו. **הא קא חזינן** — ידים ריקניות שאין דבוק בהם כלום.

אילימא

אֵין, בָּשָׂר וּגְבִינָה - לָא! - אֲמַר לְהוּ: הָנֵי מִילֵּי - בְּלֵילְיָא, אֲבָל בִּימָמָא - הָא חֲזִינָא. תַּנְיָא, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מְקַנֵּחַ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: מַדִּיחַ. מַאי מְקַנֵּחַ וּמַאי מַדִּיחַ?

אילימא בית שמאי אומרים מקנח — פיו. ולא מדיח — במים, שהקינוח יפה מן ההדחה, ולא הוזכרה כאן הדחה. ובית הלל אומרים מדיח ולא בעי קינוח — דלא סגי ליה בקינוח, אלא מדיח במים והוא עיקר, ואין צריך קינוח. אין קינוח פה — להכשיר לאכול בשר אחר גבינה. אלא — אם כן קנחו בפת, דקינוח הפת שאוכל הפת בינתים היא יפה. נימא בית שמאי היא — דאי בית הלל — הדחה בעי, ולא הוזכר קינוח. אף מדיח — תרוייהו בעינן, וקאמר רבי זירא דקינוח בין למר ובין למר בפת הוא. וליתנייה — במסכת עדיות (פרק רביעי ופרק חמישי) שכל קולי בית שמאי וחומרי בית הלל נשנו שם. והוא הדין — דתרוייהו בעינן. בדשערי לא — מפני שמתפרר בתוך הפה, ואינו נקשר יחד כשלועסו, לפיכך אינו מקנח. שטר — נעשה רך ונדבק בחיך. ודוגמתו ב"השוכר" (בבא מציעא פה,ב): אשטר מישטר, תחבושת על העין. אקושא — קשה יותר מדאי, וגם הוא מתפרר בתוך הפה כשל שעורים. קמחא תמרי וירקא — רכין הן. בין בשר לגבינה — משמע, שאכל בשר ורוצה לאכול גבינה. אסור לאכול גבינה — משום דבשר מוציא שומן, והוא נדבק בפה ומאריך בטעמו. בשר שבין השיניים — מי חשיב בשר שלא לאכול גבינה עמו עד שיטלנו? הכשר עודנו — אלמא מיקרי "בשר". אנא להא מילתא חלא בר חמרא — לדבר זה אני גרוע מאבי, כחומץ בן יין. למחר כי השתא — מעת לעת. סייר — הולך ורואה קרקעותיו מה הן צריכות. משכח איסתירא — מוצא סלע, מפני שמתקנם בכל הצריך. פתבא דאופי — משוי עצים שהיה גונבו. קדמוך — שאמרו שיהא אדם רואה נכסיו בכל יום, וירא מה יעשה. צנורא דבדקא — המים יוצאין חוץ לגדותיהן, ובאין לשטוף פירותיו דרך פתח שבשפת האמה. רמא קלא — הרים קול וצווח. חובה — עדיפא ממצוה, ולקמיה מפרש מאי חובותייהו. מצוה — לשמוע דברי חכמים. אמצעיים — שנוטלין בין תבשיל לתבשיל בעלמא. מצוה לגבי רשות חובה קרי לה — משום דתני אמצעיים בהדייהו, קרי לראשונים "חובה", דאף על פי שאינן אלא מצוה — חשיבות הן אצל הרשות לקרותם "חובה". בין בכלי — מתחתיהם לקבלם. קינמא — אם נותן שפאי עצים וקסמין תחתיהן, למאן דאמר כלי — הכא לאו כלי הוא, ולמאן דאמר אין נוטלין על גבי קרקע — שפיר דמי. ולקמן מפרש: משום דרוח רעה שורה עליהן כשהן על גבי קרקע. מפעפעין — אשטנ"ט, מרככין את הידים ומבליעין בהן את זוהם התבשיל.

סולדת

אוֹתְבֵיהּ בְּגַוָּהּ. רְמָא קָלָא, אָתוּ אֱינָשֵׁי סַכְּרוּהָ. אַשְׁפַּחְתִּינְהוּ לְכוּפְלֵהוּ אִיסְתִּירֵי דְּמָר שְׁמוּאֵל. אָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין, אָמַר רַב יִצְחָק בַּר אָשְׁיָן: מַיִם רִאשׁוֹנִים - מְצוָה, וְאַחֲרוֹנִים - חוֹבָה. מֵיתִיבִי: מַיִם רִאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים - חוֹבָה, אֶמְצָעִיים - רְשׁוּת! מְצוָה לְגַבֵּי רְשׁוּת - "חוֹבָה" קָרֵי לָהּ. גּוּפָא: מַיִם רִאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים - חוֹבָה, אֶמְצָעִיים - רְשׁוּת, רִאשׁוֹנִים - נוֹטְלִין בֵּין בִּכְלִי בֵּין עַל גַּבֵּי קַרְקַע, אַחֲרוֹנִים - אֵין נוֹטְלִין אֶלָּא בִּכְלִי. וְאָמְרִי לָהּ: אֵין נוֹטְלִין עַל גַּבֵּי קַרְקַע. מַאי בֵּינַיְיהוּ? אֵיפָא בֵּינַיְיהוּ - קִינְמָא. מַיִם רִאשׁוֹנִים - נוֹטְלִין בֵּין בְּחַמִּין בֵּין בְּצוֹנֵן, אַחֲרוֹנִים - אֵין נוֹטְלִין אֶלָּא בְּצוֹנֵן, מִפְּנֵי שֶׁחַמִּין מְפַעְפְּעִין אֶת הַיָּדַיִם, וְאֵין מַעֲבִירִין אֶת הַזּוֹהֲמָא. "מַיִם רִאשׁוֹנִים נוֹטְלִין בֵּין בְּחַמִּין בֵּין בְּצוֹנֵן". אָמַר רַב יִצְחָק בַּר יוֹסֵף, אָמַר רַבִּי יַנַּאי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁאֵין הַיָּד

סולדת

אי לימא בית שמאי אומרים מקנח ולא בעי מדיח — פירש בקונטרס: שהקינוח יפה מן ההדחה, ולא הוזכר כאן הדחה. "ובית הלל אומרים: מדיח ולא בעי מקנח" — ולא סגי ליה בקינוח, אלא מדיח במים, והוא עיקר, ואינו צריך קינוח. ונקשה לפירושו: דלא הוה ליה למימר "ולא בעי" אלא "מקנח ולא מדיח", "מדיח ולא מקנח"! ועוד: אמאי דחיק לאסוקי דלא פליגי? לימא דלבית שמאי עדיף קינוח, ובית הלל סברי דאף בהדחה לחודיה סגי כמו בקינוח לחודיה! לכן נראה: דפשיטא ליה למסדר התלמוד דהדחה עדיף מקינוח, והכי פירושא: "בית שמאי סברי מקנח ולא בעי מדיח" — כלומר, בקינוח סגי, אף על גב דגרע, ולא בעי מדיח דעדיף. ובית הלל סברי: מדיח לחודיה בעינן. והשתא הוה ליה למימר "ולא סגי במקנח, דגרע", אלא איידי דנקט לבית שמאי "ולא בעי", נקט נמי לבית הלל. והשתא הוה ליה למיפרך: אם כן, הוה ליה מקולי בית שמאי ומחומרי בית הלל! אלא דאית ליה פירכא אחריתי. ולא מצי לשנויי דבית שמאי תרתי בעי. ונקט "מקנח", והוא הדין דבעי מדיח בהדיה. ובית הלל סברי דסגי בחד, או מדיח או מקנח — דאם כן, הוו להו לבית הלל למינקט "מקנח", דהוי רבותא טפי, דגרע ממדיח.

מקנח והוא הדין למדיח — תרוייהו בעינן בדפירש בקונטרס, וכן פירש רבינו חננאל. **לסעודתא** אחריתא אבילנא — לאו בסעודתא שרגילין לעשות אחת שחרית ואחת ערבית, אלא אפילו לאלתר אם סילק השולחן ובירך — מותר, דלא פלוג רבנן.

מים ראשונים מצוה ואחרונים חובה כו' — בברכות בסוף פרק "אלו דברים" (נג,ב) דריש תרוייהו מקרא, מ"והתקדשתם" — אלו מים ראשונים, "והייתם קדושים" — אלו מים אחרונים. ואסמכתא בעלמא הוא, דהא טעמא דמים אחרונים הוי משום מלח סדומית, כדאמר בסמוך. ואנו, לפי שאין מלח סדומית מצוי בינינו, לא נהגו במים אחרונים. והכי נמי כי דריש התם: "כי קדוש" — זה שמן, שהיו סכין את ידיהן להעביר את הזוהמא, הוי אסמכתא. דלא מצינו בשום מקום שיהא שמן, לא חובה ולא מצוה. והא דאמר התם: כשם שהמזוהם פסול לעבודה, כך ידים מזוהמות פסולין לברכה — היינו, להם. שהיה הדבר עליהם חובה ליטול אחר סעודה, לפיכך נחשבות כמזוהמות, וצריך להקדים וליטול קודם ברכה. ואם תאמר: למאי נפקא מינה הא דראשונים מצוה ואחרונים חובה, מה לי מצוה מה לי חובה? הא תרוייהו חובה, כדקתני בברייתא, ולא רשות! ואומר רבינו תם: דנפקא מינה לענין מלחמת הרשות, דתנן בפרק קמא דעירובין (יז,א) דפטורין מרחיצת ידים, וקאמר רב חייא בגמרא: לא שנו אלא מים ראשונים, אבל אחרונים — לא. דאמר רב יהודה בריה דרב חייא: מפני מה אמרו מים אחרונים חובה? מפני שמלח סדומית הוא, ובהלכות גדולות פירש: דראשונים שהם מצוה, משום סרך תרומה — טעונין ברכה. אבל אחרונים שהם לצורך אדם, משום מלח סדומית — אין טעונין ברכה. ומכאן כתב רבינו יהודה בפרק "במה מדליקין" בתוספות: שאין לברך על קריאת שמע שלפני מטתו "אשר קדשנו במצותיו וצונו לקרות שמע". ואם תאמר: אמצעיים, כגון בין גבינה לבשר, שהן לצורך מצוה יהיו טעונין ברכה! ויש לומר: דאין זה כי אם הכשר אבילה, כמו ניקור חלב ומליחת בשר.

לא

לא שנו אלא בין תבשיל לתבשיל — אומר רבינו שמואל: דמיירי בשניהם של בשר או שניהם של גבינה, אבל "בין תבשיל" של בשר "לגבינה" שלפניו — חובה. אבל לגבינה של אחריו לא קאמר, דאפילו בנטילת ידים אסור לאכול עד סעודה אחרת, כדאמר לעיל "אבל בשר — אסור לאכול גבינה". ואין נראה לרבינו תם: ד"בין תבשיל לגבינה" משמע תבשיל תחלה, כדאמר לעיל "כמה ישהה בין בשר לגבינה? ולא כלום", ופריך: "והא אמר רב חסדא, אבל בשר — אסור לאכול גבינה! אלא כמה ישהה בין גבינה לבשר" כו'. ועוד: "בין תבשיל לתבשיל" בשניהם של בשר או של גבינה, למה יש לו ליטול כלל? ומפרש רבינו תם: ד"בין תבשיל לתבשיל" — היינו, בין תבשיל דבשר לתבשיל של גבינה. דכיון דאין הבשר והגבינה בעין, וליכא אלא טעם, לא החמירו שיהא חובה ליטול ידיו בינתיים, ואינו אלא רשות. אבל בין תבשיל דבשר לגבינה, שהגבינה בעין — חובה. ויתכן פירוש זה אף לדברי האוסרין לאכול גבינה אחר בשר באותה סעודה, אפילו בנטילה וקינוח.

חזנהו

סוֹלֶדֶת בָּהֶן, אֲבָל הַיָּד סוֹלֶדֶת בָּהֶן - אֵין נוֹטְלִין בָּהֶן. וְאִיפָּא דְּמַתְנֵי לָהּ אַסֵּיפָא: אַחֲרוֹנִים אֵין נוֹטְלִין אֶלָּא בְּצוֹנֵן, אֲבָל בְּחַמִּין - לֹא. אָמַר רַב יִצְחָק בַּר יוֹסֵף, אָמַר רַבִּי יַנַּאי: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא שֶׁהַיָּד סוֹלֶדֶת בָּהֶן, אֲבָל אֵין הַיָּד סוֹלֶדֶת בָּהֶן - נוֹטְלִין. מִכְּלָל דְּרִאשׁוֹנִים, אַף עַל פִּי שֶׁהַיָּד סוֹלֶדֶת בָּהֶן - מוּתָּר. "אָמַר רַב נַחְמָן: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא בֵּין תַּבְשִׁיל לְתַבְשִׁיל, אֲבָל בֵּין תַּבְשִׁיל לִגְבִינָה - חוֹבָה. אָמַר רַב יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּיא: מִפְּנֵי מָה אָמְרוּ מַיִם אַחֲרוֹנִים חוֹבָה - שֶׁמְּלַח סְדוֹמִית יֵשׁ, שֶׁמְּסַמֵּא אֶת הָעֵינַיִם. אָמַר אַבָּיֵי: וּמְשְׁתְּכַח כִּי קוֹרְטָא בְּכוֹרָא. אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא לְרַב אַשִׁי: כָּל מִלְּחָא מַאי? אָמַר לֵיהּ: לָא מִבָּעְיָא. אָמַר אַבָּיֵי: מֵרֵישׁ הֲוָה אָמִינָא הַאי דִּלָּא מְשׁוּ מַיָּא בַּתָּרָאֵי עַל אַרְעָא - מִשּׁוּם זוּהֲמָא. אָמַר לִי מָר: מִשּׁוּם דְּשָׁרְיָא רוּחַ רָעָה עֲלַיְיהוּ. וַאֲמַר אַבָּיֵי: מֵרֵישׁ הֲוָה אָמִינָא, הַאי דִּלָּא שָׁקֵיל מִידֵי מִפְּתוֹרָא כִּי נָקֵיט אִינִישׁ כָּסָא לְמִשְׁתֵּי - שָׁמָא יֵאֵרַע דִּבֵּר קַלְקָלָה בַּסְּעוּדָה. אָמַר לִי מָר: מִשּׁוּם דְּקָשֵׁי לְרוּחַ צְרָדָא. וְלָא אֲמָרַן - אֶלָּא דְּשָׁקֵיל וְלָא מַהֲדַר, אֲבָל מְשָׁקַל וְאַהֲדוּרֵי - לֵית לָן בָּהּ. וְלָא אֲמָרַן - אֶלָּא חוּץ לְאַרְבַּע אַמּוֹת, אֲבָל תּוֹךְ אַרְבַּע אַמּוֹת - לֵית לָן בָּהּ. וְלָא אֲמָרַן - אֶלָּא מִידֵי דְּצָרִיךְ לִסְעוּדָתָא, אֲבָל מִידֵי דְּלָא צָרִיךְ לִסְעוּדָתָא - לֵית לָן בָּהּ. מָר בַּר רַב אַשִׁי קָפִיד אֲפִילּוּ אַאֲסִיתָא וּבוּכְנָא דְּתַבְלֵי - מִידֵי דְּצָרִיכִי לִסְעוּדָתָא. וַאֲמַר אַבָּיֵי: מֵרֵישׁ הֲוָה אָמִינָא, הַאי דְּכָנְשִׁי נַשְׁוָורָאָה - מִשּׁוּם מְנַקִּירוּתָא. אָמַר לִי מָר: מִשּׁוּם דְּקָשֵׁי לַעֲנִיוּתָא. הַהוּא גַּבְרָא, דַּהֲוָה מְהַדַּר עֲלֵיהּ שָׂרָא דַּעֲנִיוּתָא, וְלָא הֲוָה יְכִיל לֵיהּ דְּקָא זָהִיר אַנַּשְׁוָורָא טוּבָא. יוֹמָא חַד כְּרַךְ לִיפְתָּא אַיְּבְלֵי. אָמַר: הָשְׁתָּא וַדַּאי נְפַל בִּידַאי. בָּתַר דְּאָכֵיל, אַיְיתִי מָרָא, עָקְרִינְהוּ לְיִבְלֵי, שָׁדְרִינְהוּ לְנַהֲרָא. שְׁמַעֵיהּ דְּקָאָמַר: וַוי, דְּאַפְּקֵיהּ הַהוּא גַּבְרָא מִבֵּיתֵיהּ! וַאֲמַר אַבָּיֵי: מֵרֵישׁ הֲוָה אָמִינָא, הַאי דִּלָּא שָׁתֵי אוּפְיָא - מִשּׁוּם מְאִיסוּתָא. אָמַר לִי מָר: מִשּׁוּם דְּקָשֵׁי לְכַרְסָם. מִישְׁתֵּיהּ - קָשֶׁה לְכַרְסָם, מִינְפַּח בֵּיהּ - קָשְׁיָא לְרֵישָׁא, מִדְּחֵייהּ - קָשְׁיָא לַעֲנִיוּתָא. מַאי תַּקָּנְתֵּיהּ? לְשַׁקְּעֵיהּ שִׁקּוּעֵי. לְכַרְסָם דְּחַמְרָא - שִׁיכְרָא, דְּשִׁיכְרָא - מַיָּא, דְּמַיָּא - לֵית לֵיהּ תַּקָּנְתָּא. וְהֵיינוּ דְּאָמְרִי אֱינָשֵׁי: בָּתַר עָנְיָא אָזְלָא עֲנִיוּתָא. וַאֲמַר אַבָּיֵי: מֵרֵישׁ הֲוָה אָמִינָא, הַאי דִּלָּא מְקַנַּח לְכוּ בְּחַסְפָּא, וְלָא קָטִיל לְכוּ כִּינָּה אַמָּנַיְיכוּ, וְלָא אָכֵיל לְכוּ יָרְקָא מִכִּישָׁא דַּאֲסַר גִּינָּאָה. אָמַר לִי מָר: מִשּׁוּם דְּקָשֵׁי לְכִשָּׁפִים. רַב חִסְדָּא וְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא הֲווֹ קָאָזְלִי בְּאָרְבָּא. אֲמָרָה לְהוּ הַהִיא מַטְרוֹנִיתָא: אוֹתְבַן בַּהֲדַייכוּ! לָא אוֹתְבוּהָ, אֲמָרָה מִלְּתָא - אֲסָרְתָה לְאַרְבָּא. אֲמָרוּ אִינְהוּ מִילְּתָא - שָׁרְיוּהָ. אֲמָרָה לְהוּ: מַאי אִיעֲבִיד לְכוּ, דְּלָא מְקַנַּח לְכוּ בְּחַסְפָּא, וְלָא קָטִיל לְכוּ כִּינָּה אַמָּנַיְיכוּ, וְלָא אָכֵיל לְכוּ יָרְקָא מִכִּישָׁא דַּאֲסַר גִּינָּאָה. וַאֲמַר אַבָּיֵי: מֵרֵישׁ הֲוָה אָמִינָא, הַאי דִּלָּא אָכְלִי יָרְקָא דִּנְפַל אַתַּכָּא - מִשּׁוּם מְאִיסוּתָא, אָמַר לִי מָר: מִשּׁוּם דְּקָשֵׁי לְרֵיחַ הַפֶּה. וַאֲמַר אַבָּיֵי: מֵרֵישׁ הֲוָה אָמִינָא, הַאי דִּלָּא יָתְבִי תּוּתֵי מַרְזֵיבָא - מִשּׁוּם שׁוֹפְכִים. אָמַר לִי מָר: מִשּׁוּם דְּשָׁכִיחִי מַזִּיקִין. הָנְהוּ שְׁקוֹלָאֵי דְּהָווּ דָּרוּ חֲבִיתָא דְּחַמְרָא. בָּעוּ לְאִיתְפּוּחֵי, אוֹתְבוּהָ תּוּתֵי מַרְזֵיבָא, פָּקְעָה. אָתוּ לְקַמֵּיהּ דְּמָר בַּר רַב אַשִׁי, אַפֵּיק שִׁיפּוּרֵי, שַׁמְתֵּיהּ. אָתָא לְקַמֵּיהּ, אֲמַר לֵיהּ: אַמַּאי תַּעֲבִיד הָכִי? אֲמַר לֵיהּ: הֵיכִי אֶעֱבִיד, כִּי אוֹתְבֵיהּ בְּאוּנַאי? אֲמַר לֵיהּ: אַתְּ בְּדוֹכְתָּא דְּשָׁכִיחִי רַבִּים מַאי בָּעֵית? אַתְּ הוּא דְּשָׁנֵית, זִיל שַׁלֵּים! אֲמַר לֵיהּ: הָשְׁתָּא נְמֵי לִיקְבַּע לִי מָר זִימְנָא, וְאֶפְרַע. קָבַע לֵיהּ זִימְנָא. כִּי מְטָא זִימְנָא, אִיעַכַּב. כִּי אָתָא אֲמַר לֵיהּ: אַמַּאי לָא אָתֵית בְּזִמְנָךְ? אֲמַר לֵיהּ: כָּל מִילֵּי דְּצָיֵיר וְחָתֵים וְכָיֵיל וּמָנֵי - לֵית לָן רְשׁוּתָא לְמִשְׁקַל מִינַּיְיהוּ, עַד דְּמַשְׁכְּחִינַן מִידֵי דְּהֶפְקֵרָא. וַאֲמַר אַבָּיֵי: מֵרֵישׁ הֲוָה אָמִינָא, הַאי דִּשְׁדֵי מַיָּא מִפּוּמָא דְּחַצְבָא - מִשּׁוּם צִיבְתָּא. אָמַר לִי מָר: מִשּׁוּם דְּאִיכָּא מַיִם הָרָעִים. הַהוּא בַּר שִׁידָא דַּהֲוָה בֵּי רַב פַּפָּא, אֲזַל לַאֲתוּיֵי מַיָּא מִנַּהֲרָא, אִיעַכַּב. כִּי אָתָא, אֲמַרוּ לֵיהּ: אַמַּאי אִיעַכַּבְתְּ? אֲמַר לְהוּ: עַד דְּחָלְפִי מַיִם הָרָעִים. אַדְּהָכִי,

חזנהו

קסמין וקשין שעל פני המים. **מים רעים** — פעמים ששתה מהן שד, וזו תקנתן. **דהוה בי רב פפא** — שהיה משמשו. **עד דחלפי מים הרעים** — ששתו המזיקין מהן.

האכילו

סולדת — נבוית, אם היד סולדת בהן — בטלו ונשתנו מתורת מים. **איבא דמתני לה אסיפא** — לא שנו דאחרונים בחמין לא. **מכלל כו'** — דבהנך דאסר לאחרונים, שרי לראשונים. **שמלח סדומית יש** — ואמרו חכמים: על כל אבילתך אכול מלח. וכיון דנגע במלח, כי הדר יהיב ידו אעינים — מסמא להו, ולפיכך צריך לנטלן. **ומשתכחא כי קורטא בכורא** — אינה מצויה אלא קורט בכור. **כל מילחא** — מדד מלח, כמו (שמות טז) "וימודו בעומר": וכלו בעומרא. **מאי** — צריך ליטול אחריו או לא? **משום זוהמא** — שריחן מסריח, ונראות מאוסות. **למישתי** — כשאדם שותה, אין לוקחין כלום מלפניו. **דבר קלקלה** — שמא יבעוס השותה, שחפץ באותו דבר הניטל, וכי יבעוס — יסתכן ויחנק. **רוח צרדא** — אשטורדישי"ן. **חוץ לארבע אמות** — שמוציאו חוץ לארבע אמות של שולחן. **דכנשי נשווראה** — שמכבדין פירורי אוכלין מן הבית. **מנקירותא** — לנקר הבית, נקיון. מהדר אבתריה שרא דעניותא — שר הממונה על העניות היה רודף ללוכדו ולהביאו לידי עניות. **איבלי** — על עשבים שבאפר. **נפל לידאי** — שלא יוכל ללקט הפירורין מבין העשבים, ויהו למדרס רגלים, ואלכדנו בכך. **שמעיה** — ההוא גברא לההוא שרא. **דקאמר ווי דאפקיה מביתיה** — הוציאני זה ממקום מנוחתי. **אופיא** — אשקומ"א. **לכרסם** — רירין הבאין מן החוטם. **מדחיה** — בידו לצדדין. **לישקעיה שקועי** — בתוך המשקה, עד שיכלה מאליו. **לכרסם דחמרא** — שבא לו מחמת אופיא דחמרא. **שכרא** — רפואתו לשתות שכר. **לכרסם דשכרא** — שבא מחמת אופיא דשכרא, לישתי מיא. **בתר עניא** — זה שלא היה לו אלא מים לשתות. **מכישא דאסר גינאה** — שאין מוציאין שום או כרישין מאגודה שאוגדין מוכרי ירק לאוכלו. **כרעבתנותא** — שאין יכול להמתין עד שיתירנו. **לכשפים** — הרואה אותו יכול לעשות לו כשפים, והנשמר ממנו — אין כשפים נוהגין לחול עליו. **מטרוניתא** — נברית. **אותבן בהדייכו** — הושיבוני עמכם בספינה. **אמרה מילתא** — לחש של מכשפות. **אסרתה לארבא** — שלא זזה ממקומה. **אמרי אינהו מילתא** — אף הן היו בקיאין בדבר, ועושין להציל עצמם מיד המכשול. ואיבא דאמרי שאמרו שם, ולא מוכחא מילתא. **מאי איעבד לכו** — שאין מכשפות שולטת בכם, שאתם נשמרין מכל דבר הקשה להן. **דלא מקנח לכו בחספא** — אין אתם מקנחין עצמכם בחרס בבית הכסא, ואין אתם הורגין כינה במלבושכם. **מרזיבא** — צינור המקלח מים מן הגג. **שופכין** — שמא ירדו עליו מים מאוסין המקלחים מתשמיש המשתמשין על הגג, ושופכין מי תשמיש, והן באין לצינור. **שקולאי** — נושאי משאות בשכר. **פקעה** — ששברה המזיק. **שמתיה** — למזיק. **דאותבי בהאנאי** — הושיבוה באזני, שהייתי ישן שם. **דצייר וחתים** — כלומר, באחד מכל אלו אין לנו רשות. **דשדו מיא** — השותה בכד, שופך תחלה מן המים לארץ. **משום ציבתא** —

האכילו בשר חזיר — שהיה חנוני ישראל מוכר בשר שחוטה לישראל, ומבשל ומאכילם. וכשהגוי בא בחנותו — מאכילו נבלות. ובא יהודי אחד לאכול, ולא נטל ידיו, וכסבור זה שגוי הוא, והאכילו בשר חזיר. **הוציאו אשה מבעלה והרגו את הנפש** — בפרק בתרא דיומא בעובדא דכידור איכא למאן דאמר קטלה, ואיכא למאן דאמר לא קטלה אלא אפקה. **וסימניך** — שלא תטעה מי מהם אמר "הוציאו", ומי מהם אמר "הרגו". **אתא רב דימי אמר אפקה אתא רבין אמר קטלה** — הראשון הוציאה, והשני הרגה. אחוז הסימן כאילו שניהם נעשו בה, גירושין והריגה, ושוב לא תטעה. דודאי אין להחליף ולומר הראשון הרגה, והשני הוציאה. והם היו יודעין דרב דימי אתא מארץ ישראל מקמי רבין. **חדא מהני כו' לחומרא** — ראשונים — בשר חזיר, כרב דימי. אחרונים — הרגו, כרבין. בשר חזיר חמור מנבלה, דאית ביה תרי איסורי. **אין נוטלין מהם** — מים הראשונים. ופליג אדלעיל, וחזקיה תנא הוא. **רבן גמליאל ברבי** — בנו של רבי, ואוכל טהרות היה. **חמי טבריא חזקיה אמר אין נוטלין מהם לידים אבל מטבילין בהן הידים** — אי איכא ארבעים סאה. **כל גופו טובל בהן** — אם נטמא, ראויות הן לטבילת כל גופו. **אבל לא פניו ידיו ורגליו** — אם טבל בהם פניו ידיו ורגליו — אין טבילה עולה לידים ולאכילה. **השתא כל גופו כו'** — הלא אף טבילה עולה לידים יותר מן הנטילה, כדאמרינן בחגיגה (יח,ב): נוטלין לידים לחולין ולמעשר, ולקדש — מטבילין. אלמא, טבילת ידים עדיפא, ולכל גופו חזו לטבילה — לידיו לא כל שכן! **במקומן** — בחיבורן, אם בא להטביל ידיו בהן. **דכולי עלמא שפיר דמי** — דשם טבילה עליהם, ככל מעיינות ומקוואות. **משקל מינייהו במנא** — לשפוך על ידיו, כדין הנטילה. **דכולי עלמא אסור** — דכי תקון רבנן נטילה — לאו בחמין תקון, והני גריעי מחמי האור, שלא היתה להן שעת הכושר. **דאפסקינהו בבת בירתא** — חריץ קצר, והמים פונים שם, ואין שם שיעור מקוה, אבל מחוברין למקוה, דגזירה בעלמא הוא אטו מנא. **שנפסלו משתיית בהמה** — כגון סרוחין או חמי טבריא. **בקרקע בשרין** — להטביל ידיו, דהא מקוה נינהו. אבל נטילה לא תקנו רבנן אלא בראוין לשתיית בהמה. **אבל לא פניו ידיו ורגליו** — אפילו דרך טבילה, "פניו ורגליו" — משום "ידיו" נקט להו, ואורחא בעלמא נקט. **נטילת ידים לחולין מפני סרך תרומה** — הוצרכה. שהידים שניות, ופוסלות את התרומה. אבל חולין — לא מהני בהו שני, ומפני סרך תרומה שירגילו אוכלי תרומה ליטול ידיהם הנוהגת בחולין. **מצוה לשמוע דברי חכמים** — שתקנוה. **רבא אמר** — דאורייתא היא מצוה, כרבי אלעזר בן ערך. **מכאן סמכו** — כדמפרש ואזיל. **הא שטף** — במים את ידיו — טהור מנגיעתו בזב, בתמיה? **אלא הכי קאמר** — הנוגע בזב, ומי שאינו שוטף את ידיו — שניהם טמאין, ואסמכתא בעלמא היא. **ופליגא דרב נחמן דאמר גסות הוא** — ואסור לנהוג עצמו בגסות הרוח, ולאו רשות היא. **ולא יהבו לי מידי** — שלא חשו לצרפני עמהם לזימון, דקסברי: אין מזמנין על הפירות, לומר "נברך". **ושמע מינה** — מדברכו כל חד וחד לחודיה לאחריהם, ולא יצא האחד בברכת חבירו — שמע מינה: בשנים מצוה ליחלק, הואיל ואין כאן שלשה.

עד

חָזְנָהוּ דְּקָא שָׁדוּ מַיָּא מִפּוּמָא דְּחַצָּבָא, אֲמַר: אִי הָוֶה יָדַעְנָא דִּרְגִילִיתוּ לְמֵיעֲבַד הָכִי - לָא אֵיעֲבְּרִי. כִּי אֲתָא רַב דִּימִי אֲמַר: מַיִם הָרִאשׁוֹנִים - הֶאֱכִילוּ בְּשַׂר חֲזִיר, אַחֲרוֹנִים - הוֹצִיאוּ אֶת הָאִשָּׁה מִבַּעְלָהּ. כִּי אֲתָא רָבִין אֲמַר: רִאשׁוֹנִים - הֶאֱכִילוּ בְּשַׂר נְבֵלָה, אַחֲרוֹנִים - הָרְגוּ אֶת הַנֶּפֶשׁ. אֲמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, וְסִימָנֵיךְ: אֲתָא רַב דִּימִי - אַפְּקָהּ, אֲתָא רָבִין - קְטָלָהּ. רַבִּי אַבָּא מַתְנִי חֲדָא מֵהָנֵי וַחֲדָא מֵהָנֵי לְחוּמְרָא. אִיתְמַר, חַמֵּי הָאוּר. חִזְקִיָּה אָמַר: אֵין נוֹטְלִים מֵהֶן לַיָּדַיִם, וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: נוֹטְלִין מֵהֶם לַיָּדַיִם. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שָׁאַלְתִּי אֶת רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי, וְאוֹכֵל טָהֳרוֹת, וְאָמַר לִי: כָּל גְּדוֹלֵי גָלִיל עוֹשִׂין כֵּן. חַמֵּי טִבֶּרְיָא, חִזְקִיָּה אָמַר: אֵין נוֹטְלִין מֵהֶם לַיָּדַיִם, אֲבָל מַטְבִּילִין בָּהֶם הַיָּדַיִם. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: כָּל גּוּפוֹ טוֹבֵל בָּהֶן, אֲבָל לֹא פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו. הָשְׁתָּא כָּל גּוּפוֹ טוֹבֵל בָּהֶם, פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו לֹא כָּל שֶׁכֵּן?! אֲמַר רַב פַּפָּא: בְּמִקְוֶה - דְּכוּלֵי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּשָׁרֵי. מְשַׁקַּל מִינַּיְיהוּ בְּמָנָא - דְּכוּלֵי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דַּאֲסִיר. כִּי פְּלִיגִי - דְּפַסְקִינְהוּ בְּבַת בֵּירְתָא, מָר סָבַר: גָּזְרִינַן בַּת בֵּירְתָא אַטּוּ מָנָא וּמָר סָבַר: לָא גָּזְרִינַן. כְּתַנָּאֵי: מַיִם שֶׁנִּפְסְלוּ מִשְׁתִּיַּית בְּהֵמָה, בְּכֵלִים - פְּסוּלִים, בַּקַּרְקַע - כְּשֵׁרִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף בַּקַּרְקַע, טוֹבֵל בָּהֶן כָּל גּוּפוֹ, אֲבָל לֹא פָּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו. הָשְׁתָּא כָּל גּוּפוֹ טוֹבֵל בָּהֶן, יָדָיו וְרַגְלָיו לֹא כָּל שֶׁכֵּן? אֶלָּא לָאו דְּפַסְקִינְהוּ בְּבַת בֵּירְתָא, וּבְהָא פְּלִיגִי: דְּמָר סָבַר בַּת בֵּירְתָא אַטּוּ מָנָא, וּמָר סָבַר - לָא גָּזְרִינַן. אָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין, אָמַר רַב יִצְחָק בַּר אֶשְׁיָאן: נְטִילַת יָדַיִם לְחוּלִּין מִפְּנֵי סֶרְךְ תְּרוּמָה, וְעוֹד מִשּׁוּם מִצְוָה. מַאי "מִצְוָה"? אָמַר אַבַּיֵי: מִצְוָה לִשְׁמוֹעַ דִּבְרֵי חֲכָמִים. רָבָא אָמַר: מִצְוָה לִשְׁמוֹעַ דִּבְרֵי רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עָרָךְ, דִּכְתִיב "וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע בּוֹ הַזָּב וְיָדָיו לֹא שָׁטַף בַּמָּיִם" - אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עָרָךְ: מִכָּאן סָמְכוּ חֲכָמִים לִנְטִילַת יָדַיִם מִן הַתּוֹרָה. אָמַר לֵיהּ רָבָא לְרַב נַחְמָן: מַאי מַשְׁמַע - דִּכְתִיב "וְיָדָיו לֹא שָׁטַף בַּמָּיִם" - הָא שָׁטַף טָהוֹר? הָא טְבִילָה בָּעֵי! אֶלָּא הָכִי קָאָמַר: וְאַחַר שֶׁלֹּא שָׁטַף - טָמֵא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אָמַר רַבִּי אוֹשַׁעְיָא: לֹא אָמְרוּ נְטִילַת יָדַיִם לְפֵירוֹת אֶלָּא מִשּׁוּם נְקִיּוּת. סְבוּר מִינָּהּ: חוֹבָה הוּא דְּלֵיכָּא, הָא מִצְוָה אִיכָּא. אֲמַר לְהוּ רָבָא: לֹא חוֹבָה וְלֹא מִצְוָה אֶלָּא רְשׁוּת. וּפְלִיגָא דְּרַב נַחְמָן, דַּאֲמַר רַב נַחְמָן: הַנּוֹטֵל יָדָיו לְפֵירוֹת - אֵינוֹ אֶלָּא מְגַסֵּי הָרוּחַ. אֲמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: הָוָה קָאֵימְנָא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַמֵּי וְרַבִּי אַסִּי, אֵייתוּ לְקַמַּיְיהוּ כַּלְבָּלָה דְּפֵירֵי, וְאָכְלוּ וְלָא מָשׁוּ יְדֵיהוּ, וְלָא יָהֲבוּ לִי מִידֵי, וּבְרִיךְ חַד חַד לְחוּדֵיהּ. שְׁמַע מִינָּהּ תְּלַת: שְׁמַע מִינָּהּ מִינָּהּ, אֵין נְטִילַת יָדַיִם לְפֵירוֹת. וּשְׁמַע מִינָּהּ, אֵין מְזַמְּנִין עַל הַפֵּירוֹת. וּשְׁמַע מִינָּהּ, שְׁנַיִם שֶׁאָכְלוּ מִצְוָה לֵיחָלֵק. תַּנְיָא נַמִּי הָכִי: שְׁנַיִם שֶׁאָכְלוּ - מִצְוָה לֵיחָלֵק. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים - שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶם סוֹפְרִים, אֲבָל אֶחָד סוֹפֵר וְאֶחָד בּוֹר - סוֹפֵר מְבָרֵךְ וּבוֹר יוֹצֵא. תָּנוּ רַבָּנָן: נְטִילַת יָדַיִם לְחוּלִּין - עַד הַפֶּרֶק, לִתְרוּמָה -

עד

חזנהו דהוו שדו מיא מפומא דחצבא — והא דאיעבד ולא עשה בעצמו כן, או שלא הודיעם — לפי שהיה ירא שיקפידו עליו שאר השדים, אם היה מודיע. אי נמי: אין מועיל אלא אם כן שדי להו ההוא גברא גופיה דשתי. **חמי** האור חזקיה אמר אין נוטלין מהם לידים — והא דתניא לעיל (קה,א): מים ראשונים נוטלין בין בחמין בין בצונן — מוקי חזקיה כלישנא קמא דרבי ינאי דלעיל, כשאין היד סולדת, וכאן איירי כשהיד סולדת בהן. ורבי יוחנן דשרי הכא בלשון בתרא — דמוקי לה אף על פי שהיד סולדת מותר. ובהנם פירש בקונטרס דחזקיה תנא הוא, ופליג אברייתא דלעיל.

דפסקינהו בבת בירתא — והא דאמרינן בפרק "שלשה מינין" (נזיר לח,א) דרבעית דמקוה בטלי בטלוה — היינו, לענין מחטין וצינורות, אבל שרי להטביל בהן ידיו. אי נמי: לגמרי בטלוה אף לידים, והכא במחוברין למקוה. וכן פירש בקונטרס.

מים שנפסלו משתיית בהמה בכלים פסולין בקרקע כשרין — בפרק שני דזבחים (כב,א) אמרינן: כל המשלים למי מקוה — משלים למי באר, ולרביעית אינו משלים. למעוטי מאי? אילימא למעוטי טיט הנרוק — היכי דמי: אי דפרה שוחה ושותה ממנו — אפילו לרביעית נמי משלים. פירש שם בקונטרס: ובשרים הן לידים, כדאמר בפרק "כל הבשר": מים שנפסלו משתיית בהמה, בין בכלים בין בקרקע — פסולין. הא לא נפסלו — כשרין. ואגב ריהטא לא עיין כן. ואם תאמר: דהתם קאמר, ואי דאין פרה שוחה ושותה ממנו — אפילו למקוה נמי לא, והכא משמע דלכולי עלמא טובל בהן כל גופו? ונראה לפרש: דהתם מיירי שנפסלו משתיית בהמה, מחמת שהטיט עב כל כך שאינה יכולה לשתות, דאז אין שם מים עליו. אבל הכא איירי בצלולין הרבה, אלא דמאיס ומסרחי, ומחמת כך אין הפרה יכולה לשתות. **מצוה** לשמוע דברי חכמים — ואם תאמר: והלא משום סרך תרומה תקנוה, ואם כן מאי "ועוד"? ויש לומר: דתקנו משום נקיות.

מצוה לשמוע דברי רבי אלעזר בן ערך — פירוש: דאסמיך ליה קרא, דלאו דרשה גמורה, דעיקר קרא אתא לכדדרשינן בנדה (מג,א): מה ידיו מאבראי.

ושמע מינה שנים שאכלו מצוה ליחלק — תימה לרבינו יצחק: מנא ליה דמצוה ליחלק, דילמא רשות, כמאן דאמר בריש פרק "שלשה שאכלו" (ברכות מה,א) דאם רצו לזמן — מזמנין. דפלוגתא היא דרב ורבי יוחנן! ועוד קשה: דהתם לא פליגי אלא בפת, שיש עליו תורת זמן בשלשה. אבל פירות, דאין מזמנין עליהן כלל, כדאמר שמע מינה דאין מזמנין על הפירות, פשיטא דמצוה ליחלק!

ליחלק! ויש לומר: דהכי קאמר, "שמע מינה: אין מזמנין על הפירות" — פירוש: אין חובה לזמן על הפירות, אפילו כשהן שלשה, מדלא נתנו לו. ואין חילוק בפירות בין שלשה לשנים. ואכתי לא ידעינן אם יכול לזמן בשנים בפת, או בפירות אפילו בשלשה, או אסור, כמאן דאמר: אם רצו לזמן — אין מזמנין. אלא מדבריך כל חד וחד לחודיה, שמע מינה: דמצוה ליחלק — דאם איתא דמותר לזמן, לא היה מברך כל אחד לעצמו, אלא היה מברך אחד לחברו, ואומר "נברך שאכלנו משלו", כדי להוסיף שבח למקום. ואכתי לא ידעינן אלא שבשנים אסור לומר "נברך שאכלנו משלו". אבל בלא "נברך", שמא יכול אחד לברך ולפטור חברו. אבל מדתניא "שנים שישבו, מצוה ליחלק. במה דברים אמורים" כו' — אלמא דבשניהם יודעים לברך, חייבים שניהם לברך. ואם תאמר: ומאי שנא ברכה דבסוף, דכל אחד מברך לעצמו, מברכה דבתחלה, דאחד מברך לכולן, כדמוכח ב"כיצד מברכין" (ברכות לט,א) גבי תלמידי (דרב) דהוו יתבי קמיה דבר קפרא. ואייתו קמייהו פרגיות, כרוב ודורמסקין, ונתן בר קפרא רשות לאחד מהן לברך. ובסוף "אלו

> עַד הַפֶּרֶק, קִידּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם בַּמִּקְדָּשׁ - עַד הַפֶּרֶק, וְכָל דָּבָר שֶׁחוֹצֵץ בִּטְבִילָה בַּגּוּף - חוֹצֵץ בִּנְטִילַת יָדַיִם לְחוּלִּין, וּבְקִידּוּשׁ יָדַיִם וְרַגְלַיִם בַּמִּקְדָּשׁ. אָמַר רַב: עַד כָּאן - לְחוּלִּין, עַד כָּאן - לְתְרוּמָה. וּשְׁמוּאֵל אָמַר: עַד כָּאן - בֵּין לְחוּלִּין בֵּין לְתְרוּמָה, לְחוּמְרָא. וְרַב שֵׁשֶׁת אָמַר: עַד כָּאן - בֵּין לְחוּלִּין בֵּין לְתְרוּמָה, לְקוּלָּא. אָמַר בַּר הֵדְיָא: הֲוָה קָאֵימְנָא קַמֵּיהּ דְּרַבִּי אַמִּי, וַאֲמַר: עַד כָּאן - בֵּין לְחוּלִּין בֵּין לִתְרוּמָה, לְחוּמְרָא. וְלָא תֵּימָא: רַבִּי אַמִּי - מִשּׁוּם דְּכֹהֵן הוּא, דְּהָא רַבִּי מֵיְישָׁא בַּר בְּרֵיהּ דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי - הוּא לְיוֹאי, וַאֲמַר: עַד כָּאן - בֵּין לְחוּלִּין בֵּין לִתְרוּמָה, לְחוּמְרָא. אָמַר רַב: נוֹטֵל אָדָם אֶת שְׁתֵּי יָדָיו שַׁחֲרִית וּמַתְנֶה עֲלֵיהֶן כָּל הַיּוֹם כּוּלּוֹ. אֲמַר לְהוּ רַבִּי אֲבִינָא לִבְנֵי
>
> פקתא

דברים" (שם נג,א) תניא: היו יושבים בבית המדרש, הביאו מאור לפניהם — בית הלל אומרים: אחד מברך לכולן. ובפרק "כיצד מברכין" (שם מב,ב) תנן גבי מוגמר: דאחד מברך לכולן! ויש לומר: דשאני ברכה דלכתחלה, שכל אחד מרויח באותה ברכה, שעל ידי כן מותרין לאכול וליהנות, לפיכך מצטרפין לה. אבל בסוף, שכבר אכלו — לא מצטרפין. והא דאמרינן בפרק "כיצד מברכין" (שם לז,א): רבן גמליאל וזקנים שהיו מסובים בעליה בירידו, והביאו לפניהם כותבות, ואכלום. ונתן רבן גמליאל רשות לרבי עקיבא לברך, וקפץ וברך ברכה אחת מעין שלש — היינו, משום דרבן גמליאל לטעמיה דחשיב להו כפת. דקאמר התם: כל שהוא משבעת המינים — רבן גמליאל אומר: שלש ברכות. ואף על גב דרבי עקיבא כרבנן סבירא ליה, דאמרי: ברכה אחת מעין שלש — לא בשביל להוציא כולם ברך, אלא ברך לעצמו בקול רם, להודיע להם דהלכה כרבנן. ומה שאין אנו נוהגין עכשיו לברך בתחלה אחד לכולן, אלא בפת לחודיה, לפי שאין אנו קובעים עצמנו להסב על היין ועל הפירות. ואפילו גבי פת תנן ב"כיצד מברכין" (שם מב,א): היו יושבין — כל אחד מברך לעצמו, היסבו — אחד מברך לכולן. וגבי יין פליגי התם בגמרא (מג,א) רב ורבי יוחנן, דרב סבר: לא מהניא ליה היסבה, ואיכא דאמרי: לא בעיא היסבה. ורבי יוחנן אמר: מהניא ליה היסבה. ומיהו צריך עיון: דפשט המשנה משמע דמיירי בברכה דלכתחלה, ובגמרא משמע דמיירי בברכה דבסוף, גבי "תלמידי דרב דאמרי: ניכול לחמא אנהר דינק, בתר דכריכו יתבי וקא מבעיא להו: היסבו — אין, לא היסבו — לא. או דלמא" כו'. משמע דלכולי עלמא דברכה דלכתחלה הוה פשיטא להו דלא בעי היסבה, דלא נסתפקו אלא לברכת המזון לבתר דכריכו! ועוד: דאי בברכה דלכתחלה פליגי רב ורבי יוחנן, לרב מאי שנא יין ממוגמר ואור, דאחד מברך לכולן? ויש לומר: משום דמוגמר ואור בא להם הנאה בבת אחת. אבל קשה: דבהדיא תנן התם, בא להם יין לאחר המזון — אחד מברך לכולם. ואף על גב דאיכא למימר, דשאני התם דמגו דמהניא היסבה לפת, מהניא נמי ליין. דהכי נמי משני התם כי פריך ליה לרב מברייתא דאורחין, מכל מקום הוה ליה לאקשויי טפי לרב ממתניתין, ולשנויי הכי! אלא להכי לא פריך ליה ממתניתין, דעל כרחך איירי בברכה דמתחלה, דומיא דיין שבתוך המזון. אבל ברייתא על כרחך איירי בברכה דבסוף, מדבעי היסבה. ולפי זה בברכה דלכתחלה — לא בעי לאקבועי דוכתא, לא בפת ולא בשאר דברים. ובברכה דבסוף — בעי לאקבועי דוכתא, בין בפת בין בשאר דברים, דהלכה כרבי יוחנן. ומיהו יש ליישב כולה מלתא בברכה דבתחלה. והא דפריך לרב מברייתא ולא ממתניתין — משום דמברייתא פריך לתרי לישני דרב. ומה שלא נסתפקו תלמידי דרב עד אחר המזון — לפי שבתחלה לא באו בבת אחת לנהר דינק, אלא היו מתקבצין שם ליסע משם בבת אחת, וכל אחד שהיה מגיע שם היה יושב ואוכל, והיה מברך לעצמו. והא דמייתי שם ראיה ממתניתין, דמיירי בברכה דלכתחלה, אף על גב דברכת המזון בשנים מצוה ליחלק, ודבתחלה אחד מברך לחבירו — מכל מקום מייתי ראיה, דכי אמרי "ניזול וניכול נהמא בדוכתא פלוני" — כהיסבה דמיא, והוי קביעות. ובכל מקום שהאחד מברך לכולם, בין ברכה ראשונה בין ברכה אחרונה — אין מברך אחד לכולם עד דקביעי.

וכל דבר שחוצץ בטבילה חוצץ בנטילת ידים לחולין — הקשה הרב רבי אברהם בן הרב רבי משה: דבתוספתא דמקוואות תניא בפרק שביעי, כל החוצץ בכלים — חוצץ בגדה ובגר בשעת טבילה, ובחולין — אין חוצצין. והכא קאמר דחוצצין! ויש לומר: דהכא איירי לאכילה, כדמוכח כוליה שמעתא, והחמירו באכילה כמו בטבילה. והתם — בנגיעה, ואיירי אף בחולין שנעשו על טהרת תרומה, דלא החמירו. וצריך ליזהר בשעת נטילה מטיט ובצק שתחת הצפורן, דחוצצין בטבילה, כדתנן במסכת מקואות (פרק תשיעי, משנה ב), וכל דבר שחוצץ בטבילה צריך כמו כן ליזהר בנטילה לאכילה. אבל במיעוט שאינו מקפיד — אין לחוש, דבטבילה נמי אינו חוצץ, כדאמרינן בפרק קמא דעירובין (ד,ב). **אמר** רב עד כאן לחולין ועד כאן לתרומה — כדקתני בברייתא: "לחולין עד הפרק, לתרומה עד הפרק" כו'. והיה מראה רב בידיו. ופירש בקונטרס: ד"עד הפרק" לחולין — הוא פרק שני שבאמצע אצבעות, ולתרומה — עד הפרק שבגב היד, ובקדוש ידים — עד הפרק העליון מקום חבור היד והזרוע. ולא רצה לפרש בקונטרס ד"פרק" דחולין — הוא פרק ראשון שבראש האצבעות, לפי שאינו שוה בכל האצבעות, כמו באגודל. אבל פרק האמצעי — שוה בכולם. ושמואל אמר ד"פרק" דחולין ודתרומה שוין לחומרא, ולא פליג אברייתא, אלא משום דכהן הוא, ורגיל בתרומה, לפיכך החמיר על עצמו להרגיל אף בחולין כן, כדי שיהא רגיל בה. **ומתנה** — לאכילה, ובלבד שיזהר מלטנפם ומלטמאם.

פקתא

עד הפרק — השני שבאמצע אצבעות. דכיון דמשום סרך תרומה בעלמא הוא, דיו אם נטל במה שנוגע במאכל. דהיינו, ראשי אצבעות. **לתרומה עד הפרק** — פרק השלישי, והוא בגב היד. **קידוש ידים ורגלים** — מן הכיור. **עד הפרק** — העליון, מקום חבור היד והזרוע. **עד כאן** לחולין — מראה היה בידו, כמו שפירשתי. **ושמואל אמר** — פרק החולין והתרומה שוין, ולחומרא, בפרק השלישי, והוא שבגב היד. **משום דכהן הוא** — ורגיל בתרומה, לפיכך החמיר על עצמו להרגיל אף בחולין כן, כדי שיהא רגיל בה. **ומתנה** — לאכילה, ובלבד שיזהר מלטנפם ומלטמאם.

פקתא

יש לומר: דאף על גב דמועיל תנאי לרב אף שלא בשעת הדחק, היינו, אם אין מים בסמוך לו. אי נמי: יש לו, וצריך לדברים אחרים.

פקתא דערבות — בקעה של אותה מדינה, ואין מים מצויין להם. **ופליגא דרב** — דשרי אפילו בלא דחק. **האי אריתא דדלאי** — צינור ששופכין לו מים מן היאור בדלי, והוא מוליך מים לשדות. **אין נוטלין ממנו לידים** — לתת ידיו לתוכו ויקלחו המים לתוכן — דלאו מכח גברא אתו, שכבר עבר כח השופך, ודן מקלחין מאליהם, ואין כאן לא נטילה ולא טבילה. נטילה — דלאו מכח גברא קאתו, טבילה נמי — בצינור ליתא, שאין כאן שעור מקוה. **ואי מיקרב גבי דולא** — כשהדולה שופך, וזה נותן ידיו סמוך למקום השפיכה, והמים מקלחין מכח השפיכה לתוך ידיו — שפיר דמי. **ואי בזיע דולא בכונם משקה** — כשהנקב מכניס משקה, גדול הוא קצת, וקילוח היוצא ממנו נראה, והשופך שופך דרך פיו לצינור, והנקב מקלח מאחוריו ליאור. **מילף לייף** — הצינור עם היאור על ידי דלי, ומטבילין בצינור את הידים — דלאו טבילה גמורה היא, ודיה בחבור זה, ולא בעינן כשפופרת הנוד כדין עירוב מקואות דעלמא. **כלי שניקב כו'** — לאו כלי הוא, דרבנן כלי תקון. **הא לחד והא לתרי** — לחד רביעית בעינן מתחלה. אבל לתרי, שהיה בו רביעית ונטל הראשון, ואחר כך נטל השני. אף על גב דלא הוי רביעית בנטילת שני — שפיר דמי, הואיל ומשירי טהרה אתו, כדמפרש לקמיה מי רביעית. **קפדיתו אמנא** — שיהא כלי שלם? **אחזותא** — שיהא בהן מראה מים? **אשיעורא** — דרביעית? **דקאתו משירי טהרה** — אבל מעיקרא צריך שיהא בו רביעית. **נטלא בת רביעית** — של זכוכית קרי "נטלא", והיתה מוצנעת לשער בה כלי של כל איש ואיש, שמתקנו ליטול ידיו. **כוזא** — של חרס. **שתקנה** — חקקה לקבל רביעית. אף על גב דמעיקרא לאו לאישתמושי בגווה עבידא, ואין חללה עשוי לתוכו. **חמת וכפישה** — מיני נודות של עור הן. **שק וקופה** — אין מלאכתן למים, דרובן אין מקבלין מים. **כמפה** — מי שלא נטל ידיו, מהו לפרוש מפה על ידיו ולא יגע באוכלין, ויאכל? **וכשנתנו לו לרבי צדוק** — במסכת סוכה: כשהיו נותנין לו לרבי צדוק אוכל שהוא פחות מכביצה, נוטלו במפה ואוכלו. ולא היה נוטל ידיו, ולא היה מצריכו סוכה, ולא ברכת המזון. **לא הא דנקט פחות מכביצה** — משום סוכה וברכה נקט ליה.

עברין

האי אריתא — פירש בקונטרס: צינור ששופכין לו מים מן היאור בדלי, והוא מוליך מים בשדה. אין רצונו לומר שיהא הצינור קרוי "אריתא" — דהא "יאורים" מתרגמינן: אריתי, ובפרק "הפרה" (בבא קמא נ,ב) אמר: ההוא תורא דנפל לאריתא, ומשמע שם שהוא עמוק עשרה טפחים.

דלא אתו מכח גברא — פירש בהלכות גדולות: שמותר להטביל ידים בתוך הכלי, דחשיבא נטילה. והביא ראיה מפרק שני דזבחים (בא,א) דאיבעיא להו: מהו לקדש ידיו ורגליו בביזור. "ממנו" אמר רחמנא — ולא לתוכו. משמע דבקידוש ידים מבעי ליה, משום דכתיב "ממנו", אבל בנטילת ידים — אפילו בתוכן מותר. ונקשה לפירושו: דהכא אמר "אינו נוטל ממנו, דלא אתי מכח גברא" — משמע דבעינן כח גברא השופך! ומיהו יש לומר: דבעינן נטילה מן הכלי, בין טובל ידיו בתוך הכלי ובין שופך מן הכלי על ידיו, יש כאן נטילה מן הכלי. אבל הכא ידיו חוץ לכלי הן, וכבר פסק כח הכלי כשהמים באים עליו. הלכך אין כאן נטילה מן הכלי. וגם טבילה אין כאן — שהן שאובין. והא דנקט "דלא אתו מכח גברא" — לאו דוקא מכח גברא, אלא משום דלא אתו מכח כלי, דבעינן נטילה מן הכלי. אי נמי: משום דתנן במסכת ידים בפרק קמא (משנה ה) "הכל כשרין ליתן מים לידים, אפילו חרש שוטה וקטן. ומניח חבית בין ברכיו, ונוטל. ומניח חבית על צדו, ונוטל. הקוף נותן לידים. רבי יוסי פוסל בשניהם" — פירוש: בקוף, ובחבית נוטה על צדו והמים נשפכים מאליהן. דבעי רבי יוסי מכח גברא, ותנא קמא לא בעי אלא שיהא כח כלי. והשתא שמעתא דנקט "כח גברא", אתי כרבי יוסי. אבל ההלכות גדולות אי אפשר להעמיד אלא כרבנן. וצריך להחמיר, כיון דסוגיא דשמעתין כרבי יוסי. ואם אדם נוטל ידו אחת, וחוזר ומשפשף בחברתה — צריך לחזור וליטול, כדאמרינן בפרק שני דידים (משנה ג): נטל ידו אחת ושפשף בחברתה — טמאה. ואם שרה פתו במים או הדיח בהן את הכלים — פסולים לנטילה. ואם הדיח בהן ידיו — כשרין. דהכי תנן במסכת ידים. וצריך לשפוך מים על ידיו שלש פעמים: פעם ראשונה — כדי להעביר טיט ודבר החוצץ מעל ידיו, ופעם שניה — לטהר ידיו, ופעם שלישית — לטהר אותן מים. וכן מוכח בכמה דוכתין במסכת ידים שצריך מים ראשונים ושניים. ומיהו אם בפעם אחת שופך מים הרבה כשיעור רביעית — ידיו טהורות. דתנן במסכת ידים (פרק שני, משנה א): ידו אחת בשטיפה אחת — ידו טהורה. שתי ידיו משטיפה אחת — רבי מאיר מטמא, עד שיטול מי רביעית. פירוש: ואפילו באין משירי טהרה. דלא בעו רביעית בשנוטל בשתי שטיפות, והשתא דליכא אלא שטיפה אחת — צריך רביעית בשטיפה זו. אבל בנוטל ידו אחת — לא צריך רביעית, כי אתו משירי טהרה, אלא שתהא אותה שטיפה מרובה כשתים. **ואי** בזיע דולא בכונס משקה מילף לייפי — ואף על גב דלענין טבילת כל גופו — לא מהני, מתרי טעמי: דנצוק אינו חבור, וגם בעינן כשפופרת הנוד. לענין עירוב מקוואות גבי רביעית ידים — לא החמירו.

קפדיתו אחזותא — והא דתנן במסכת ידים (פרק ראשון, משנה ג): נפל בהן דיו או קנקנתום ונשתנו מראיהן — פסולין. דלמא הני מילי לתרומה. **ולא** היא שאני התם דקא אתו משירי טהרה — משמע דמעיקרא בעי למימר דאפילו הראשון לא בעי שיעור, ותימה: דהא בהדיא קתני "מי רביעית לאחד"! ויש לומר: דמתניתין לתרומה, והוה דייק מיניה דבי היכי דאפילו לתרומה לא בעינן שיעור לשני, הוא הדין בחולין אף לראשון. ומסיק: דשאני התם, דאתו משירי טהרה. **מגופת** חבית שתקנה — פירש בקונטרס: שחקקה. נראה דבלא חקיקה היא רביעית, אלא שמשופעת היא ואינה יושבת אלא מסומכת, כעין כסוי כוסות של כסף וכסוי קנקנים. ו"תקנה" היינו שהרחיבה מלמטה, עד שיושבת שלא מסומכת. וקודם שתקנה אין נוטלין ממנה — דאין בית קבול שלה חשוב, כיון שאם בא להושיב בלא סמיכה, היו המים נשפכין ואין נשאר בהם רביעית, ואמר לעיל: כלי שאין מחזיק רביעית — אין נוטלין ממנה. וכן משמע במסכת ידים (שם משנה ב) דחשיב מגופת חבית בהדי דפנות הכלים, דאין מחוסרין חקיקה, אלא לפי שאין יושבין שלא מסומכין, כדפרישית. **ולא** ברך אחריו — סבר כרבי יהודה דבעי כביצה, דדריש "ואכלת ושבעת" — אבילה שיש בה שביעה, דהיינו כביצה, בפרק "שלשה שאכלו" (ברכות מט,ב). ודוקא לאחריו, אבל לפניו — משמע דמברך. וכן לרבי מאיר דפוטר בפחות מכזית — היינו דוקא לבסוף. אבל בתחלה — מברך אף בפחות מכזית. ובהדיא מדקדק בירושלמי הכי. ואף על גב דבריש "כיצד מברכין" (שם ה,א) נפקא לן ברכה דלכתחלה מקל וחומר מברכה דלסוף, כשהוא שבע — מברך, כשהוא רעב — לא כל שכן! מכל מקום לא שייך לומר "דיו", ומברך בתחלה אמשהו. ואף על גב דלא מברך בסוף. דאותו קל וחומר אינו אלא גילוי בעלמא, דברכה דלפניו — לאו דאוריית, כדתנן בפרק "מי שמתו" (שם כ,ב): בעל קרי — על המזון מברך לאחריו, ואינו מברך לפניו. וכן בפרק "היה קורא" (שם טז,א) תניא: הפועלים שהיו עושים מלאכה אצל בעל הבית, ואוכלין פתן — אין מברכים לפניהם, אבל מברכים לאחריהם שתי ברכות. **מאי** לאו הא כביצה בעי נטילת ידים — תימה: היכי מצי למימר הכי, הא על כרחך בתרומה אפילו כביצה לא בעי נטילת ידים, דהא התירו מפה לאוכלי תרומה. דרבי צדוק כהן הוה, כדמוכח בפרק "מי שמתו" (שם כ,ב) גבי "מדלגים היינו על גבי ארונות" כו', ובפרק "כל פסולי המוקדשין" (בכורות לו,א) גבי "ההוא בוכרא דהוה ליה לרבי צדוק", ובסוף פרק קמא דיבמות (טו,ב), והיה אוכל חולין על טהרת תרומה! ויש לומר: דהוה מצי למימר "וליטעמיך" [עיין תוספות יומא עט,ב דבור המתחיל "הא", ותוספות סוכה כז,א דבור המתחיל "הא כביצה"].

בלם

בלם ליה אומצא – פירוש ופת עמה. **התם** משום שיבתא — פירש בקונטרס: רוח רעה שורה על הידים שלא נטלו שחרית. ורבינו תם מפרש: דבלא נתינת פת לתינוק מותר ליטול ידיו שחרית ביום הכפורים. דלא גרע ממלוכלכות בטיט ובצואה, דאמרינן שרוחץ בדרכו ואינו חושש, ואין לך מלוכלכות יותר מזה שאין יכול ליגע בפיו ובעיניו בחוטמו ובאזניו, דבכולהו אמרינן בפרק "שמונה שרצים" (שבת קט,א) דתקצץ ידו, משום בת מלך. ו"שיבתא" דהכא יש לפרש: כמו שפירש רבינו חננאל, שהוא רוח רעה השורה על האוכל כשבא ליתן הפת לתנוק בן ארבע וחמש שנים, וחונקת אותו אם לא נטל ידיו באותה שעה, אף על פי שנטל שחרית. ומה שאין אנו נזהרים עכשיו מזה — לפי שאין אותה רוח רעה מצויה בינינו, כמו שאין אנו נזהרין על הזוגות ועל הגילוי.

בעין תפיסה אחת — ואם יש דבר מפסיק — לא הוי כעין תפיסה אחת כההיא דמסכת עבודה זרה בפרק "רבי ישמעאל" (נ,א) גבי אבני מרקוליס, דאמר: כאן — בתפיסה אחת, כאן — בשתי תפיסות. והיכי דמי? כגון דאיכא גובה ביני וביני. ולפיכך נוהגין עכשיו, כשזה אוכל בשר וזה אוכל גבינה על שלחן אחד — מניחין לחם או קנקן או שאר כלים, להפסיק בינתיים. או אוכל על מפה אחרת, דהוי כעין שתי תפיסות. ויש מפרשים: ד"לא אסרו אלא בתפיסה אחת" — כלומר, שהן בהוצאה אחת, כגון אחים שקנו אתרוג בתפיסת הבית, ד"יש נוחלין" (בבא בתרא קלו,ב). ופריך: "תפיסה אחת סלקא דעתך?" — מה לי בהוצאה אחת, ומה לי בשתי הוצאות, אם מכירין זה את זה? ומשני: "כעין תפיסה אחת" — דהיינו, שמכירין זה את זה. ולפירוש זה לא איירי כלל שיהא מותר לאכול על שלחן אחד בשביל הפסק שבינתיים.

טיפת

עָבְדִין כְּדֵין? אֲמַר לֵיהּ: דַּעְתִּי קְצָרָה עָלַי. כִּי סָלֵיק רַבִּי זֵירָא, אַשְׁכַּחִינְהוּ לְרַבִּי אַמִּי וְרַבִּי אַסִּי דְּקָאָכְלִי בְּבָלְאֵי חֲמָתוֹת. אֲמַר: תְּרֵי גַּבְרֵי רַבְרְבֵי כְּוָותַיְכוּ לִיטְעוּ בִּדְרַב וּשְׁמוּאֵל! הָא "דַּעְתִּי קְצָרָה" קָאָמַר. אִשְׁתַּמִּיטְתֵּיהּ הָא דַּאֲמַר רַב תַּחֲלִיפָא בַּר אֲבִימִי אֲמַר שְׁמוּאֵל: הִתִּירוּ מַפָּה לְאוֹכְלֵי תְּרוּמָה, וְלֹא הִתִּירוּ מַפָּה לְאוֹכְלֵי טָהֳרוֹת, וְרַבִּי אַמִּי וְרַבִּי אַסִּי כֹּהֲנִים הָווּ. אִיבַּעְיָא לְהוּ: אוֹכֵל מֵחֲמַת מַאֲכִיל, צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם אוֹ לֹא? תָּא שְׁמַע, דְּרַב הוּנָא בַּר סְחוֹרָה הֲוָה קָאֵי קַמֵּיהּ דְּרַב הַמְנוּנָא, בְּלַם לֵיהּ אוּמְצָא וְאָכֵיל. אֲמַר לֵיהּ: אִי לָאו דְּרַב הַמְנוּנָא אַתְּ, לָא סָפֵינָא לָךְ. מַאי טַעֲמָא, לָאו מִשּׁוּם דְּזָהִיר וְלָא נָגַע? - לָא, דְּזָרִיז קָדֵים, וּמָשֵׁי יְדֵיהּ מֵעִיקָּרָא. תָּא שְׁמַע, דַּאֲמַר רַבִּי זֵירָא אֲמַר רַב: לֹא יִתֵּן אָדָם פְּרוּסָה לְתוֹךְ פִּיו שֶׁל שַׁמָּשׁ, אֶלָּא אִם כֵּן יוֹדֵעַ בּוֹ שֶׁנִּטַּל יָדָיו, וְהַשַּׁמָּשׁ מְבָרֵךְ עַל כָּל כּוֹס וְכוֹס, וְאֵינוֹ מְבָרֵךְ עַל כָּל פְּרוּסָה וּפְרוּסָה. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מְבָרֵךְ עַל כָּל פְּרוּסָה וּפְרוּסָה. אֲמַר רַב פַּפָּא: בִּשְׁלָמָא דְּרַב וְרַבִּי יוֹחָנָן לָא קַשְׁיָא, הָא - דְּאִיכָּא אָדָם חָשׁוּב, הָא - דְּלֵיכָּא אָדָם חָשׁוּב. מִכָּל מָקוֹם הָא קָאָמַר "אֶלָּא אִם כֵּן יוֹדֵעַ שֶׁנִּטַּל יָדָיו"! - שָׁאנֵי שַׁמָּשׁ, דְּטָרִיד. תָּנוּ רַבָּנָן: לֹא יִתֵּן אָדָם פְּרוּסָה לַשַּׁמָּשׁ, בֵּין שֶׁהַכּוֹס בְּיָדוֹ בֵּין שֶׁהַכּוֹס בְּיָדוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, שֶׁמָּא יֵאָרַע דָּבָר קַלְקָלָה בַּפְּעוּדָה. וְהַשַּׁמָּשׁ שֶׁלֹּא נָטַל יָדָיו - אָסוּר לִיתֵּן פְּרוּסָה לְתוֹךְ פִּיו. אִיבַּעְיָא לְהוּ: מַאֲכִיל, צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם אוֹ אֵינוֹ צָרִיךְ? תָּא שְׁמַע, דְּתָנֵי דְּבֵי מְנַשֶּׁה, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִשָּׁה מְדִיחָה אֶת יָדָהּ אַחַת בַּמַּיִם, וְנוֹתֶנֶת פַּת לְבָנָהּ קָטָן. אָמְרוּ עָלָיו עַל שַׁמַּאי הַזָּקֵן שֶׁלֹּא רָצָה לְהַאֲכִיל בְּיָדוֹ אַחַת, וְגָזְרוּ עָלָיו שֶׁיֵּאָכֵיל בְּשָׁתֵּי יָדָיו. אֲמַר אַבָּיֵי: הָתָם מִשּׁוּם שִׁיבְתָּא. תָּא שְׁמַע: דַּאֲבוּהּ דִּשְׁמוּאֵל אַשְׁכְּחֵיהּ לִשְׁמוּאֵל דְּקָא בָּכֵי. אֲמַר לֵיהּ: אַמַּאי קָא בָּכֵית? - דְּמָחֲיִין רַבָּאי. - אַמַּאי? - דַּאֲמַר לִי: קָא סָפֵית לְבָרַאי וְלָא מָשֵׁית יָדַיִם. - וְאַמַּאי לָא מָשֵׁית? אֲמַר לֵיהּ: הוּא אָכֵיל וַאֲנָא מָשֵׁינָא?! אֲמַר לֵיהּ: לָא מִיסְתַּיְיהּ דְּלָא גָּמִיר, מִימְחָא נַמִּי מָחֵי! וְהִלְכְתָא: אוֹכֵל מֵחֲמַת מַאֲכִיל - צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם, מַאֲכִיל - אֵינוֹ צָרִיךְ נְטִילַת יָדַיִם. **משנה** צוֹרֶר אָדָם בְּשָׂר וּגְבִינָה בְּמִטְפַּחַת אַחַת, וּבְלָבַד שֶׁלֹּא יְהוּ נוֹגְעִין זֶה בָּזֶה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שְׁנֵי אַכְסְנָאִין אוֹכְלִין עַל שֻׁלְחָן אֶחָד וְאֵין חוֹשְׁשִׁין. **גמרא** וְכִי נוֹגֵעַ זֶה בָּזֶה מַאי הָווּ? צוֹנֵן בְּצוֹנֵן הוּא! אֲמַר אַבָּיֵי: נְהִי דְּקִלִּיפָה לָא בָּעֵי, הַדָּחָה מִי לָא בָּעֵי! "רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר שְׁנֵי אַכְסְנָאִין אוֹכְלִין עַל שֻׁלְחָן" וכו'. אָמַר רַב חָנָן בַּר אַמִּי, אָמַר שְׁמוּאֵל: לֹא שָׁנוּ - אֶלָּא שֶׁאֵין מַכִּירִין זֶה אֶת זֶה, אֲבָל מַכִּירִין זֶה אֶת זֶה - אָסוּר. תַּנְיָא נַמִּי הָכִי, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שְׁנֵי אַכְסְנָאִים שֶׁנִּתְאָרְחוּ לְפוּנְדָּק אֶחָד, זֶה בָּא מִן הַצָּפוֹן וְזֶה בָּא מִן הַדָּרוֹם, זֶה בָּא בַּחֲתִיכָתוֹ, וְזֶה בָּא בִּגְבִינָתוֹ - אוֹכְלִין עַל שֻׁלְחָן אֶחָד זֶה בָּשָׂר וְזֶה גְּבִינָה, וְאֵין חוֹשְׁשִׁין. וְלֹא אָסְרוּ אֶלָּא בִּתְפִיסָה אַחַת. - תְּפִיסָה אַחַת סָלְקָא דַּעְתָּךְ? אֶלָּא: כְּעֵין תְּפִיסָה אַחַת. אֲמַר לֵיהּ רַב יִימָר בַּר שֶׁלְמְיָא לְאַבָּיֵי: שְׁנֵי אַחִין וּמַקְפִּידִין זֶה עַל זֶה, מַהוּ? אֲמַר לֵיהּ: יֹאמְרוּ כָּל הַמְּרִיקִין אֲסוּרִין וְכֵרֵקִי בֵּיתוֹם מוּתָּרִין. וּלְטַעֲמִיךְ, הָא דַּאֲמַר רַבִּי אַסִּי, אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מִי שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא חָלוּק אֶחָד - מוּתָּר לְכַבְּסוֹ בְּחוּלּוֹ שֶׁל מוֹעֵד, יֹאמְרוּ כל

עבדין כדין — וכי עושין כן לאכול בלא נטילה? **דעתי קצרה** — אסטניס אני, דאף על פי שנטלתי ידי, אי אפשי לאכול בידי. **כבלאי חמתות** — חמתות בלויין. וכורכין ידיהן בהם, ואוכלים בלא נטילת ידים. **ליטעו בדרב [ושמואל]** — כסבורים אתם דהא דאשכחיה שמואל לדרב דאכיל במפה, משום דלא נטל ידיו הוא? **והא דעתי קצרה קאמר ליה** — אלמא, נטל ידיו. **התירו מפה לאוכלי תרומה** — דהכהנים זריזין הן, ולא נגעי. **ולא התירו** — לאוכלי חוליהם בטהרה, לפי שאינם למודין להשמר כמו כהנים. **אוכל מחמת מאכיל** — אדם שאוכל מיד חבירו התוחב לתוך פיו — צריך האוכל נטילת ידים או אין צריך? **בלם ליה אומצא** — חתך לו חתיכת בשר. **בלם** — במ"ם סתומה, כמו (תהלים לב) "עדיו לבלום", שהמתג והרסן מחתכין עדיו (לבלום) של סוס. ולי נראה: "בלם ליה אומצא" — לשון הטמנה בגחלים, כמו (בכורות מ,ב) "פיו בלום" גבי מומין של בכור, שפיו סגור, שאין יכול לפותחו אלא מעט, ו"רגליו מבולמות". **אי לאו דרב המנונא את** — אדם חכם וזריז, כדמפרש ואזיל, לא הוינא ספינא לך בלא נטילה. **מאי** — חוכמתיה? **לאו דזהיר ולא נגע** — אלמא, אין צריך נטילת ידים, ובלבד שלא יגע. **לא** — הכי קאמר ליה: אי לאו דרב המנונא את, ויודע אני בך שנטלת ידיך. זריז עדיף מזהיר, זהיר — שיודע להזהר בשעת מעשה שלא יעבור על המצוה, זריז — הרואה את הנולד, ומתקן עצמו שלא יבא לידי כך. והיינו דאמרינן בעבודה זרה (כ,ב): זהירות מביאה לידי זריזות. **השמש מברך על כל כוס וכוס** — לפי שאין קבע לשתיית השמש, שאינו יודע אם יתנו לו עוד. הלכך, אסח דעתיה מן השתיה. **ואינו מברך על כל פרוסה ופרוסה** — דבטוח הוא שלא ימנעו ממנו לחם. **אי איכא אדם חשוב** — בסעודה, בטוח השמש שיתן לו לחם כל הצורך. **דטריד** — לשמש את המסובין, ושוכח שלא נטל, ונוגע באוכלין שיאכל. ואף על פי שנוגע בכל הסעודה — לא איכפת לן, שלא הצריכו נטילה לנוגעין אלא לאוכלין. **לא יתן אדם פרוסה לשמש** — באחד מן האורחים קאמר, שלא יכעוס בעל הבית כשהוא שותה, חונקו לו יין ומזיק לו. ובלאו כעס נמי, מתוך שחש שלא יכלה הלחם לאורחים, הוא מביט ומציץ במה שזה נותן, והכוס נשפך מידו. ואפילו הכוס ביד השמש, שמא ישפכנו. **אשה מדיחה ידה במים** — ביום הכפורים. דאף על פי שאסור ברחיצה, התירו לאשה להדיח ידה אחת וליגע בפת. **שלא רצה להאכיל בידו אחת** — אפילו ידו אחת לא רצה להדיח כדי ליתן פת לתינוק ביום הכפורים, ומונע מלהאכילו. אלמא, מאכיל צריך נטילה. **התם משום שיבתא** — רוח רעה שורה על הידים שלא נטלו שחרית. אבל נטל ידיו שחרית, ולא נזהר בהן, ובא להאכיל את חבירו — אין צריך נטילה, ולא אמרינן דאסתם נותן לתוך פיו תקון רבנן נטילה. **דמחיין רבאי. קפפית לבראי בדלא משית** — האכלת את בני ולא רחצת ידים תחלה! **לא מסתייה דלא גמיר** — לא די לו שאינו בקי בהלכות נטילה שהמאכיל אין צריך ליטול. **משנה שני אכסנאין** — אין לחוש שיאכל זה משל חבירו. **גמרא זה בא מן הצפון כו'** — אלמא, דוקא בשאין מכירין זה את זה קאמר. **ולא אסרו** — להעלות בשר עם הגבינה על השולחן. **אלא בתפיסה אחת** — בכרך אחד. **תפיסה אחת סלקא דעתך** — הא בלא שלחן אוכל עליו נמי אסור! **מהו** — כיון דמקפידין, שאין זה אוכל משל זה — מותר או לא?

[יז.]

מָה, מֵאַרְבַּע אַמּוֹת עַד שְׁמוֹנָה, אוֹ מִשְּׁמוֹנָה עַד שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה? אָמַר לוֹ: מִשְּׁמוֹנָה וְעַד שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא קָרוֹן הוֹלֵךְ וְקָרוֹן בָּא.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: הַקּוֹנֶה שְׁנֵי אִילָנוֹת בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ, הֲרֵי זֶה לֹא קָנָה קַרְקַע. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: קָנָה קַרְקַע. הִגְדִּילוּ, לֹא יִשַּׁפֶּה. הָעוֹלֶה מִן הַגֶּזַע - שֶׁלּוֹ; וּמִן הַשָּׂרָשִׁים - שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת, וְאִם מֵתוּ אֵין לוֹ קַרְקַע. קָנָה שְׁלִשָּׁה - קָנָה קַרְקַע. הִגְדִּילוּ - יְשַׁפֶּה, הָעוֹלֶה מִן הַשָּׂרָשִׁין - שֶׁלּוֹ, וְאִם מֵתוּ יֵשׁ לוֹ קַרְקַע.

גְּמָרָא: דְּבֵית רַבִּי יַנַּאי אָמְרֵי: הָרוֹאֶה אֶת הַצֵּל זֶהוּ 'שָׂרָשׁ', הָרוֹאֶה אֶת הַחַמָּה זֶהוּ 'גֶּזַע'. רַבִּי חָמָא בַּר עֻקְבָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסֵי: הָעוֹלֶה מִשָּׂרָשָׁיו וּמִגִּזְעוֹ - זֶהוּ שֹׂרֶשׁ, מִגִּזְעוֹ וְלֹא מִשָּׂרָשָׁיו - זֶהוּ אִילָן.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הַקּוֹנֶה שְׁלִשָּׁה אִילָנוֹת - קָנָה קַרְקַע שֶׁבֵּינֵיהֶן, וְתַחְתֵּיהֶן, וְחוּצָה לָהֶן כְּמִלֹּא אוֹרֶה וְסַלּוֹ. אָמַר רַבִּי לְעָזָר: וְדֶרֶךְ אֵין לוֹ, וּמִלֹּא אוֹרֶה וְסַלּוֹ יֵשׁ לוֹ חוּצָה לוֹ?!

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: הַמּוֹכֵר אֶת הָרֹאשׁ בִּבְהֵמָה גַּסָּה לֹא מָכַר אֶת הָרַגְלַיִם, מָכַר אֶת הָרַגְלַיִם לֹא מָכַר אֶת הָרֹאשׁ. מָכַר אֶת הַקָּנֶה לֹא מָכַר אֶת הַכָּבֵד, מָכַר אֶת הַכָּבֵד לֹא מָכַר אֶת הַקָּנֶה. אֲבָל בִּבְהֵמָה דַּקָּה מָכַר אֶת הָרֹאשׁ מָכַר אֶת הָרַגְלַיִם, מָכַר אֶת הָרַגְלַיִם לֹא מָכַר אֶת הָרֹאשׁ. מָכַר אֶת הַקָּנֶה מָכַר אֶת הַכָּבֵד, מָכַר אֶת הַכָּבֵד לֹא מָכַר אֶת הַקָּנֶה.

גְּמָרָא: רַבִּי יִצְחָק שְׁאַל: מָכַר חֲצִי הָרֹאשׁ, מָכַר חֲצִי הָרַגְלַיִם? מָכַר חֲצִי קָנֶה, מָכַר חֲצִי כָּבֵד? נִשְׁמְעִנַּהּ מֵהָדָא: מָכַר לוֹ יָד כְּמוֹת שֶׁהִיא, רֹאשׁ כְּמוֹת שֶׁהוּא, בְּנֵי מֵעַיִם כְּמוֹת שֶׁהֵן, נוֹתְנָן לַכֹּהֵן וְאֵינוֹ מְנַכֶּה לוֹ מִן הַדָּמִים. לְקָחָן בְּמִשְׁקָל, נוֹתְנָן לַכֹּהֵן וּמְנַכֶּה לוֹ מִן הַדָּמִים.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: אַרְבַּע מִדּוֹת בְּמוֹכְרִים: מָכַר לוֹ חִטִּין יָפוֹת וְנִמְצְאוּ רָעוֹת, הַלּוֹקֵחַ יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ; רָעוֹת וְנִמְצְאוּ יָפוֹת, הַמּוֹכֵר יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ.

[יז:]

רָעוֹת וְנִמְצְאוּ רָעוֹת, יָפוֹת וְנִמְצְאוּ יָפוֹת, אֵין אֶחָד מֵהֶן יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ; שְׁחַמְתִּית וְנִמְצֵאת לְבָנָה, לְבָנָה וְנִמְצֵאת שְׁחַמְתִּית; עֵצִים שֶׁל זַיִת וְנִמְצְאוּ שֶׁל שִׁקְמָה, שֶׁל שִׁקְמָה וְנִמְצְאוּ שֶׁל זַיִת; יַיִן וְנִמְצָא חֹמֶץ, חֹמֶץ וְנִמְצָא יַיִן; שְׁנֵיהֶן יְכוֹלִין לַחֲזֹר בָּהֶן. הַמּוֹכֵר פֵּרוֹת לַחֲבֵרוֹ, מָשַׁךְ וְלֹא מָדַד - קָנָה. מָדַד וְלֹא מָשַׁךְ - לֹא קָנָה. אִם הָיָה פִּקֵּחַ, שׁוֹכֵר אֶת מְקוֹמָן. הַלּוֹקֵחַ פִּשְׁתָּן מֵחֲבֵרוֹ, הֲרֵי זֶה לֹא קָנָה עַד שֶׁיְּטַלְטְלֶנּוּ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. וְאִם הָיָה בְּמִחֲבָּר לַקַּרְקַע וְתָלַשׁ כָּל שֶׁהוּא - קָנָה. הַמּוֹכֵר יַיִן וְשֶׁמֶן לַחֲבֵרוֹ, וְהוּקְרוּ אוֹ שֶׁהוּזְלוּ, עַד שֶׁלֹּא נִתְמַלְּאוּ הַמִּדָּה - לַמּוֹכֵר, מִשֶּׁנִּתְמַלְּאוּ הַמִּדָּה - לַלּוֹקֵחַ. הָיָה סַרְסוּר בֵּינֵיהֶן, נִשְׁבְּרָה הֶחָבִית - נִשְׁבְּרָה לְסַרְסוּר. חַיָּב לְהַטִּיף לוֹ שָׁלֹשׁ טְפִין, הִרְכִּינָהּ וּמָצָת - הֲרֵי זֶה שֶׁל מוֹכֵר. וְהַחֲנָנִי אֵינוֹ חַיָּב לְהַטִּיף לוֹ שָׁלֹשׁ טְפִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּלֵילֵי שַׁבָּת עִם חֲשֵׁכָה פָּטוּר.

גְּמָרָא: וְהֵיכִי? אִם בְּשֶׁהָיְתָה הַמִּדָּה לַמּוֹכֵר - חֲזָקָה לַמּוֹכֵר, אִם הָיְתָה לַלּוֹקֵחַ - חֲזָקָה לַלּוֹקֵחַ. רַבִּי יְהוּדָה בְּשֵׁם שְׁמוּאֵל, רַבִּי לָא בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי: כֵּינִי מַתְנִיתָא: בְּשֶׁהָיְתָה הַמִּדָּה לְאָדָם אַחֵר. תָּנֵי: רַבִּי יוּדָה אוֹמֵר: לֵילֵי שַׁבָּת עִם חֲשֵׁכָה פָּטוּר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא רְשׁוּת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, חַיָּב. מַאי טַעֲמָא? אָמַר רַבִּי יוּדָן (שְׁמוֹת כב, יד): "אִם שָׂכִיר הוּא, בָּא בִּשְׂכָרוֹ".

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: הַשּׁוֹלֵחַ אֶת בְּנוֹ אֵצֶל הַחֶנְוָנִי, וּמָדַד לוֹ בְּאִסָּר שֶׁמֶן וְנָתַן לוֹ אֶת הָאִסָּר, שָׁבַר אֶת הַצְּלוֹחִית וְאִבֵּד אֶת הָאִסָּר - הַחֶנְוָנִי חַיָּב. וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר, שֶׁעַל מְנַת כֵּן שִׁלְּחוֹ. וּמוֹדִין חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה בִּזְמַן שֶׁהַצְּלוֹחִית בְּיַד הַתִּינוֹק, וּמָדַד הַחֶנְוָנִי לְתוֹכָהּ, הַחֶנְוָנִי פָּטוּר. הַסִּיטוֹן מְקַנֵּחַ מִדּוֹתָיו לִשְׁלֹשִׁים יוֹם, וּבַעַל הַבַּיִת אַחַת לִשְׁנֵים־עָשָׂר חֹדֶשׁ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: חִלּוּף הַדְּבָרִים. הַחֶנְוָנִי מְקַנֵּחַ אֶת מִדּוֹתָיו פַּעֲמַיִם בְּשַׁבָּת, וּמְמַחֶה אֶת מִשְׁקְלוֹתָיו פַּעַם אַחַת בְּשַׁבָּת, וּמְקַנֵּחַ מֹאזְנַיִם עַל כָּל מִשְׁקָל וּמִשְׁקָל. אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּלַח, אֲבָל בְּיָבֵשׁ אֵינוֹ צָרִיךְ. וְחַיָּב לְהַכְרִיעַ לוֹ טֶפַח.

[יח.]

הָיָה שׁוֹקֵל לוֹ עַיִן בְּעַיִן, נוֹתֵן לוֹ גֵּרוּמִים, אֶחָד לַעֲשָׂרָה בְּלַח וְאֶחָד לְעֶשְׂרִים בְּיָבֵשׁ. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לָמֹד בְּדַקָּה, לֹא יָמוֹד בְּגַסָּה; בְּגַסָּה, לֹא יָמוֹד בְּדַקָּה. לִמְחֹק, לֹא יִגְדֹּשׁ; לִגְדֹּשׁ, לֹא יִמְחֹק.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל: בַּעֲשִׂירוֹת, חַיָּב לְהַכְרִיעַ לוֹ טֶפַח.

כְּתִיב (וַיִּקְרָא יט, לו): "מֹאזְנֵי צֶדֶק אַבְנֵי צֶדֶק", מִכָּן אָמְרוּ חֲכָמִים: כָּל מְצָוָה שֶׁמַּתַּן שְׂכָרָהּ בְּצִדָּהּ, אֵין בֵּית דִּין מֻזְהָרִין עָלֶיהָ. "יִהְיֶה לָךְ" - מַנֵּה לָךְ אַנְגַּרְמוֹס עַל כָּךְ[ח], וְתֵימַר הָכֵן?! אָמַר רַבִּי בּוֹן בַּר חִיָּה: כֵּינִי מַתְנִיתָא: כָּל מְצָוָה שֶׁמַּתַּן שְׂכָרָהּ בְּצִדָּהּ, אֵין בֵּית דִּין נֶעֱנָשִׁין עָלֶיהָ.

רַב מַנְיֵיהּ רֵישׁ גָּלוּתָא אַנְגַּרְמוֹס, וַהֲוָה מָחֵי עַל מְכִילְתָא וְלָא עַל שִׁיעוּרַיָּא. חַבְשֵׁיהּ רֵישׁ גָּלוּתָא. עָאל רַב קַרְנָא גַּבֵּיהּ, אֲמַר לֵיהּ: אַנְגַּרְמוֹס שֶׁאָמְרוּ, לְמִדּוֹת וְלֹא לְשִׁעוּרִין. אֲמַר לֵיהּ: וְהָא תְּנֵיתָ אַנְגַּרְמוֹס לְמִדּוֹת וּלְשִׁעוּרִין! אֲמַר לֵיהּ: פּוֹק אֱמוֹר לוֹן: אַנְגַּרְמוֹס שֶׁאָמְרוּ לְמִדּוֹת וְלֹא לְשִׁעוּרִין. נְפַק וְאָמַר לוֹן: בַּר נָשׁ דְּתָנָה כַּבְשָׁה דַּאֲהִינוּ חָבְשִׁין לֵיהּ?!

הַדָּרָן עָלָךְ הַמּוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה

[ח] תְּמַנּוּ אָדָם שֶׁיְּפַקֵּחַ עַל דִּיּוּק הַמִּשְׁקָלוֹת

פֶּרֶק שִׁשִּׁי

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: הַמּוֹכֵר פֵּרוֹת לַחֲבֵרוֹ וְלֹא צִימֵּחוּ, אֲפִלּוּ זֶרַע פִּשְׁתָּן אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: זֶרְעוֹנֵי גִנָּה שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִין, חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן. הַמּוֹכֵר פֵּרוֹת לַחֲבֵרוֹ, הֲרֵי זֶה מְקַבֵּל עָלָיו רֹבַע טְנוּפֶת לִסְאָה. תְּאֵנִים, מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר מַתְלִיעוֹת לְמֵאָה. מַרְתֵּף שֶׁל יַיִן, מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר קוֹסְסוֹת לְמֵאָה. קַנְקַנִּין בַּשָּׂרוֹן, מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר פִּיטְסָאוֹת לְמֵאָה. הַמּוֹכֵר יַיִן לַחֲבֵרוֹ וְהֶחְמִיץ, אֵינוֹ חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ. וְאִם יוֹדֵעַ שֶׁיֵּינוֹ מַחֲמִיץ, הֲרֵי זֶה מִקֹּחַ טָעוּת. אִם אָמַר לוֹ ׳יַיִן מְבֻשָּׁם אֲנִי מוֹכֵר לְךָ׳ - חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ עַד עֲצֶרֶת. ׳יָשָׁן׳ - מִשֶּׁל אֶשְׁתְּקַד. ׳מְיֻשָּׁן׳ - מִשֶּׁל שָׁלֹשׁ שָׁנִים.

[יח:]

גְּמָרָא: תָּנֵי: הַמּוֹכֵר פֵּרוֹת לַחֲבֵרוֹ וְלֹא צִימֵּחוּ, אֲפִלּוּ זֶרַע פִּשְׁתָּן אֵין חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ; וְאִם הִתְנָה עִמּוֹ מִתְּחִלַּת הַזֶּרַע, חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ. מַהוּ נוֹתֵן לוֹ? דְּמֵי זַרְעוֹ, וְיֵשׁ אוֹמְרִים נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי יְצִיאוֹתָיו. הָכָא מְקַבֵּל עָלָיו, בְּרַם תַּמָּן יְמַעֵט. הָכָא וּבִלְבַד טְנוּפֶת, בְּרַם תַּמָּן מִין. הָכָא וּבִלְבַד כְּדֶרֶךְ מַגָּעוֹ, בְּרַם תַּמָּן וּבִלְבַד כְּדֶרֶךְ מַשּׁוֹאוֹ. הָכָא רַבִּי שִׁמְעוֹן מוֹדֶה, בְּרַם תַּמָּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שְׁנֵי מִינִין הֵן וְאֵין מִצְטָרְפִין.

רַבִּי חִיָּה בַּר בָּא שְׁאַל: סְאָה חִטִּין שֶׁנָּפְלָה לְתוֹךְ מֵאָה שֶׁל שְׁעוֹרִין, כֹּהֵן וְיִשְׂרָאֵל מַהוּ שֶׁיַּחְלְקוּ אֶת הַשֶּׁבַח? רַבִּי יִצְחָק בַּר טַבְלַי שְׁאַל: סְאָה תְּרוּמָה שֶׁנָּפְלָה לְתוֹךְ מֵאָה שֶׁל חֻלִּין, מוֹכֵר וְלוֹקֵחַ מַהוּ שֶׁיַּחְלְקוּ אֶת הַשְּׁאָר? אָמַר רַבִּי בּוּן בַּר חִיָּה: נִשְׁמְעִנָּהּ מֵהָדָא: הַבּוֹרֵר צְרוֹרוֹת מִתּוֹךְ כְּרָיָיו שֶׁל חֲבֵרוֹ, חַיָּב לְשַׁפּוֹת לוֹ.

רַבִּי בּוּן בַּר כָּהֲנָא אָמַר: בְּאוֹמֵר ׳צְבוֹר וְאֶקְנֶה׳, אֲבָל אִם הָיוּ צְבוּרִין מִשָּׁעָה רִאשׁוֹנָה, לָא בְדָא.

תָּנֵי: ׳מֵאָה חָבִיּוֹת שֶׁל יַיִן אֲנִי מוֹכֵר לְךָ׳ - חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ יַיִן יָפֶה כְּרֹב הַיַּיִן הַנִּמְכָּר בְּאוֹתוֹ מָקוֹם. ׳מֵאָה חָבִיּוֹת יַיִן אֵלּוּ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ׳ - חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ יַיִן יָפֶה כְּרֹב הַיַּיִן הַנִּמְכָּר בְּאוֹתוֹ חָנוּת.

[יט.]

׳מֵאָה חָבִיּוֹת אֵלּוּ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ׳ - אֲפִלּוּ חֹמֶץ, הִגִּיעוֹ.

רַבִּי חִיָּה בַּר וָא: בְּשֶׁהָיוּ הַקַּנְקַנִּין שֶׁל לוֹקֵחַ, יָכִיל מֵימַר לֵיהּ לִשְׁתָּיָה מִכַּרְתִּיו לְךָ.

בָּדַק חָבִית לִהְיוֹת מַפְרִישׁ עָלֶיהָ וְהוֹלֵךְ, עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים וַדַּאי; מִכָּן וְהֵילָךְ סָפֵק. רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: שְׁלֹשָׁה יָמִים הָרִאשׁוֹנִים וַדַּאי יַיִן, הָאַחֲרוֹנִים חֹמֶץ, אֶמְצָעִיִּים סָפֵק. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: אֲנִי שְׁמַעְתִּיהָ מִפִּיו, מַה מֶּעְבַּד וְמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים וַדַּאי מִכָּן וְהֵילָךְ סָפֵק!

רַבִּי לָא בְּשֵׁם רַבִּי לְעָזָר, רַבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רַבָּנִין דְּעַלְיִן וְשָׁמְעִין מִבֵּי מִדְרָשָׁא דִּבְרֵי עֲטִיּוֹן בְּמַחַט, כַּהֲדָא דְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי בְּחָבִית: אֲבֵד מַחַט שׁוּפָּה וּבָא וּמְצָאָהּ חֲלוּדָה. רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: שְׁלֹשָׁה יָמִים הָרִאשׁוֹנִים וַדַּאי טְמֵאָה,

אַחֲרוֹנִים טְהוֹרָה, אֶמְצָעִיים סָפֵק. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: אוּף שְׁמַעְתְּיָהּ מִמֶּנּוּ, מַה מֶּעְבַּד וְמַר רַבִּי יוֹחָנָן: עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים וַדַּאי, מִכָּן וְהֵילָךְ סָפֵק!

רַבִּי חִיָּה בַּר וָא שְׁאַל: בָּא בְּסוֹף אַרְבָּעִים וּמְצָאוֹ חֹמֶץ בָּרוּר, מִיָּד נַעֲשָׂה חֹמֶץ בָּרוּר אוֹ מִכָּן וּלְהַבָּא? רַבִּי יִצְחָק שְׁאַל: עָבַר הַפֶּרֶק בְּתוֹךְ אַרְבָּעִים יוֹם, כֹּחוֹ שֶׁל פֶּרֶק בִּטֵּל כֹּחַ שֶׁל אַרְבָּעִים יוֹם? אוֹ כֹּחַ אַרְבָּעִים יוֹם בִּטֵּל כֹּחוֹ שֶׁל פֶּרֶק?

רַבִּי קִרִיסְפָּה שְׁאַל: בְּכָל שָׁנָה בּוֹדֵק אוֹ אַחַת לְשָׁלֹשׁ שָׁנִים? נִשְׁמְעִנַּהּ מֵהָדָא: הַמּוֹכֵר יַיִן לְשָׁנָה, חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ עַד הַחַג. אָמַר רַבִּי יוּדָן: תִּפְתֵּר כְּגוֹן אִלֵּין גְּלִילָאֵי, דְּלָא קָטְפִין כַּרְמֵיהוֹן אֶלָּא בָּתַר חַגָּא. וְלֵית שָׁמַע מִנַּהּ כְּלוּם. וַיְדָא אָמְרָה דָּא? יְשָׁן - מִשֶּׁל אֶשְׁתְּקַד, מְיֻשָּׁן - שֶׁל שָׁלֹשׁ שָׁנִים. נֵימַר מִשָּׁם הֲדָא מַטְעוּמִיתָהּ.

מַה, חָבִית אַחַת הוּא בּוֹדֵק - כֻּלְּהוֹן תְּלוּיוֹת בָּהּ? כָּל אַחַת וְאַחַת הוּא בּוֹדֵק? וְאֵין מַחֲמִיצוֹת?! אָמַר רַבִּי שַׁמַּי: אִית בְּנֵי נַשׁ מַקְשִׁין עַל גַּרְבָּא מִלְּבַר, וְיָדְעִין מַה דְּאִית בֵּיהּ מִלְּגַו.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: הַמּוֹכֵר מָקוֹם לַחֲבֵרוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ בַּיִת, וְכֵן הַמְקַבֵּל מָקוֹם מֵחֲבֵרוֹ לִבְנוֹת לוֹ בֵּית חַתְנוּת לִבְנוֹ, בֵּית אַלְמְנוּת לְבִתּוֹ - בּוֹנֶה אַרְבַּע אַמּוֹת עַל שֵׁשׁ, דִּבְרֵי רַבִּי עֲקִיבָה. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר:

[יט:]

רֶפֶת בָּקָר הִיא זוֹ. הָרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת רֶפֶת בָּקָר, בּוֹנֶה אַרְבַּע אַמּוֹת עַל שֵׁשׁ. בַּיִת קָטָן - שֵׁשׁ עַל שְׁמֹנֶה, גָּדוֹל - שְׁמֹנֶה עַל עֶשֶׂר, טְרִיקְלִין - עֶשֶׂר עַל עֶשֶׂר. רוּמוֹ כַּחֲצִי אָרְכּוֹ וְכַחֲצִי רָחְבּוֹ. וּרְאָיָה לַדָּבָר - הֵיכָל וְכָתְלָיו. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כְּבִנְיַן הֵיכָל.

גְּמָרָא: תָּנֵי: ׳קַנְטַר׳ - חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ שְׁתִּים עֶשְׂרֵה עַל שְׁתִּים עֶשְׂרֵה. רַב הַמְנוּנָא סָפְרָא שְׁאַל לְרַבִּי חֲנִינָה: כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר: קוֹמָתוֹ שְׁלֹשִׁים אַמָּה, וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר: קוֹמָתוֹ עֶשְׂרִים אַמָּה! וְלָא הֲוָה דְּשַׁמְעַהּ, וְלָא אָמְרִין לֵיהּ כְּלוּם. שְׁאַל לְרַבִּי יִרְמְיָה. אֲמַר לֵיהּ: מִן הַקַּרְקַע וּלְמַעְלָן שְׁלֹשִׁים אַמָּה, וּמִן הַדְּבִיר וּלְמַעְלָן עֶשְׂרִים אַמָּה. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ: מְפַכְלֵיהּ דְּבִיר? דְּבִיר הָיָה עוֹמֵד מִן הַקַּרְקַע וְעַד הַקּוֹרוֹת, דִּכְתִיב: וְסִפּוּן בָּאֶרֶז מִן הַקַּרְקַע וְעַד הַקּוֹרוֹת! אֶלָּא מִן הַקַּרְקַע וּלְמַעְלָן שְׁלֹשִׁים אַמָּה, מִן הַכְּרוּב וּלְמַעְלָן עֶשְׂרִים אַמָּה.

אָמַר רַבִּי תַּנְחוּמָא: מְסֹרֶת אַגָּדָה הִיא בְּיָדִי, שֶׁאֵין מְקוֹם כְּרוּב עוֹלֶה מִן הַמְּנִין. אָמַר רַבִּי לֵוִי: וְלֹא מְקוֹם אָרוֹן עוֹלֶה מִן הַמְּנִין. אָמַר רַבִּי לֵוִי, וְתָנֵי כֵּן בְּשֵׁם רַבִּי יוּדָה בְּרַבִּי אִלְעַאי: אָרוֹן עוֹמֵד בָּאֶמְצַע, וְחוֹלֵק הַבַּיִת עֶשֶׂר אַמּוֹת לְכָל רוּחַ.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בּוֹר לִפְנִים מִבֵּיתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, נִכְנַס בְּשָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם נִכְנָסִין, וְיוֹצֵא בְּשָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם יוֹצְאִין. וְאֵינוֹ מַכְנִיס בְּהֶמְתּוֹ וּמַשְׁקֶה מִבּוֹרוֹ, אֶלָּא מְמַלֵּא וּמַשְׁקֶה מִבַּחוּץ. זֶה עוֹשֶׂה לוֹ פּוֹתַחַת, וְזֶה עוֹשֶׂה לוֹ פּוֹתַחַת. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ גִּנָּה לִפְנִים מִגִּנָּתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, נִכְנַס בְּשָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם נִכְנָסִין, וְיוֹצֵא בְּשָׁעָה שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם

יוֹצְאִין. וְאֵינוֹ מַכְנִיס לְתוֹכָהּ תַּגָּרִים, וְלֹא יִכָּנֵס מִתּוֹכָהּ לְתוֹךְ שָׂדֶה אַחֶרֶת. וְהַחִיצוֹן זוֹרֵעַ אֶת הַדֶּרֶךְ. נָתְנוּ לוֹ דֶּרֶךְ מִן הַצַּד מִדַּעַת שְׁנֵיהֶן - נִכְנַס בְּשָׁעָה שֶׁהוּא רוֹצֶה, וְיוֹצֵא בְּשָׁעָה שֶׁהוּא רוֹצֶה; וּמַכְנִיס לְתוֹכָהּ תַּגָּרִים. וְלֹא יִכָּנֵס מִתּוֹכָהּ לְתוֹךְ שָׂדֶה אַחֶרֶת. וְזֶה וְזֶה אֵינָן רַשָּׁאִין לְזָרְעָהּ.

גְּמָרָא: נָתְנוּ לוֹ דֶּרֶךְ מִן הַצַּד מִדַּעַת שְׁנֵיהֶן. תָּנֵי: הַחִיצוֹן אֵין זוֹרֵעַ אֶת הַדֶּרֶךְ, דּוּ אֲמַר לֵהּ: ״מְעַלֵּל אֲנָא שָׂרַע״[ט]. הַפְּנִימִי אֵין זוֹרֵעַ אֶת הַדֶּרֶךְ, דּוּ אֲמַר לֵהּ: אַתְּ חָיֵיס עַל דִּידָךְ וְדָיֵישׁ עַל דִּידִי.

[כ.]

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: מִי שֶׁהָיְתָה דֶּרֶךְ הָרַבִּים עוֹבֶרֶת בְּתוֹךְ שָׂדֵהוּ, נִטְלָהּ וְנָתַן לָהֶן מִן הַצַּד - מַה שֶּׁנָּתַן נָתַן, וְשֶׁלּוֹ לֹא הִגִּיעוּ. דֶּרֶךְ הַיָּחִיד אַרְבַּע אַמּוֹת. וְדֶרֶךְ הָרַבִּים שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה אַמָּה. דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ אֵין לָהּ שִׁעוּר. וְדֶרֶךְ הַקֶּבֶר אֵין לָהּ שִׁעוּר. הַמַּעֲמָד, דַּיְנֵי צִפּוֹרִין אָמְרוּ: בֵּית אַרְבַּעַת קַבִּין. הַמּוֹכֵר מָקוֹם לַחֲבֵרוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ קֶבֶר, וְכֵן הַמְקַבֵּל מָקוֹם מֵחֲבֵרוֹ לַעֲשׂוֹת לוֹ קֶבֶר - עוֹשֶׂה תּוֹכָהּ שֶׁל מְעָרָה אַרְבַּע אַמּוֹת עַל שֵׁשׁ, וּפוֹתֵחַ לְתוֹכָהּ שְׁמֹנָה כּוּכִין: שְׁלֹשָׁה מִכָּן, וּשְׁלֹשָׁה מִכָּן, וּשְׁנַיִם מִכְּנֶגְדָּן. וְהַכּוּכִין אָרְכָּן אַרְבַּע אַמּוֹת, וְרוּמָן שִׁבְעָה, וְרָחְבָּן שִׁשָּׁה. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: עוֹשֶׂה תּוֹכָהּ שֶׁל מְעָרָה שֵׁשׁ עַל שְׁמֹנָה, וּפוֹתֵחַ לְתוֹכָהּ שְׁלֹשָׁה עָשָׂר כּוּךְ: אַרְבָּעָה מִכָּן, וְאַרְבָּעָה מִכָּן, וּשְׁלֹשָׁה מִכְּנֶגְדָּן, וּשְׁנַיִם, אֶחָד מִימִין הַפֶּתַח וְאֶחָד מִן הַשְּׂמֹאל.

וְעוֹשֶׂה חָצֵר עַל פֶּתַח הַמְּעָרָה שֵׁשׁ עַל שֵׁשׁ, כְּמִלֹּא הַמִּטָּה וְקוֹבְרֶיהָ. וּפוֹתֵחַ לְתוֹכָהּ שְׁתֵּי מְעָרוֹת: אַחַת מִכָּן וְאַחַת מִכָּן. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַרְבַּע, לְאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַכֹּל לְפִי הַסֶּלַע.

גְּמָרָא: רַבִּי חִיָּה בַּר יוֹסֵף אָמַר: עוֹשֶׂה אוֹתָן כְּמִין נִגְרִין. אָמַר לֵהּ רַבִּי יוֹחָנָן: וַהֲלֹא הַכְּלָבִים אֵינָן נִקְבָּרִין כֵּן! כֵּיצַד עוֹשֶׂה - בּוֹנֶה מִבִּפְנִים לַחוּץ. וְאֵין הָעֲבוֹדוֹת נוֹגְעוֹת זוֹ בָּזוֹ?! הֵיאַךְ עָבִיד - בָּנֵי חֲדָא מִלְּעֵיל וַחֲדָא מִלְּרַע.

הַדָּרָן עָלָךְ הַמּוֹכֵר פֵּרוֹת

[ט] אֲנִי מַחֲלִיק וְנוֹפֵל מֵחֲמַת הַצְּמָחִים שֶׁזָּרַעְתָּ

פֶּרֶק שְׁבִיעִי

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ ׳בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לְךָ׳, הָיוּ שָׁם נְקָעִים עֲמוּקִים עֲשָׂרָה טְפָחִים, אוֹ סְלָעִים גְּבוֹהִים עֲשָׂרָה טְפָחִים, אֵין נִמְדָּדִין עִמָּהּ. פָּחוֹת מִכֵּן, נִמְדָּדִין עִמָּהּ. וְאִם אָמַר לוֹ ׳כְּבֵית כּוֹר׳, אֲפִלּוּ הָיוּ שָׁם נְקָעִים עֲמוּקִים יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, אוֹ סְלָעִים גְּבוֹהִים יוֹתֵר מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים, הֲרֵי אֵלּוּ נִמְדָּדִין עִמָּהּ.

גְּמָרָא: רַבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: וּבְלְבַד בְּמְעוּט הַשָּׂדֶה, וּבְמוּבְלָעִים בָּהּ. וּבְסֶלַע שֶׁשִּׁלְחוֹ בֵּית רִבַּע אֵין נִמְדָּד עִמָּהּ.

שֶׁבָּאֶמְצַע נִמְדָּד, שֶׁבַּצַּד אֵין נִמְדָּד. אֵי זֶהוּ צַד וְאֵי זֶהוּ אֶמְצַע? דְּבֵית רַבִּי יַנַּאי אָמְרֵי: כָּל שֶׁמַּחֲרִישָׁה סוֹבַבְתּוֹ זֶהוּ אֶמְצַע; אֵין הַמַּחֲרִשָׁה סוֹבַבְתּוֹ זֶהוּ הַצַּד.

אָתָא רַבִּי יוֹסֵי בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: הָיָה רָבָה מִצַּד אֶחָד, שֶׁאִם תְּפַזְּרֶנָּה וְיֵשׁ לָהּ מְעוּט, נִמְדָּד עִמָּהּ.

[כ:]

רְחָבִין כַּמָּה? רַבִּי חַגַּי אָמַר: עַד אַרְבַּע אַמּוֹת. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן אָמַר: עַד עֲשָׂרָה טְפָחִים.

הָיָה שָׁם נֶקַע אֶחָד עָמֹק עֲשָׂרָה טְפָחִים וְאֵין בּוֹ אַרְבָּעָה, מַהוּ? נִשְׁמְעִנַּהּ מֵהָדָא: דְּמַר רַבִּי יַסָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: וּבְלְבַד בְּמְעוּט הַשָּׂדֶה, וּבְמוּבְלָעִין בָּהּ. וּבְסֶלַע שֶׁשִּׁלְחוֹ בֵּית רִבַּע אֵין נִמְדָּד עִמָּהּ, הָיָה חָלוּק נִמְדָּד עִמָּהּ. הֲדָא אָמְרָה.

הָיָה רָבָה מִצַּד אֶחָד, שֶׁאִם תְּפַזְּרֶנָּה וְיֵשׁ בָּהּ מְעוּט, אֵין נִמְדָּד עִמָּהּ.

׳מִדָּה בְּחֶבֶל׳. ׳הֵן חָסֵר הֵן יָתֵר, מִדָּה בְּחֶבֶל׳; בִּטֵּל ׳מִדָּה בְּחֶבֶל׳ אֶת ׳הֵן חָסֵר הֵן יָתֵר׳, כְּדִבְרֵי בֶן נַנָּס. בְּסִימָנָיו וּבְמִצָּרָיו, פָּחוֹת מִשְּׁתוּת - הִגִּיעוֹ, עַד שְׁתוּת - יְנַכֶּה.

גְּמָרָא: תָּנֵי רַבִּי חִיָּה: הַמּוֹכֵר עֶבֶד לַחֲבֵרוֹ, נִמְצָא גַּנָּב אוֹ קוֹבְיוֹסְטוֹס - הִגִּיעוֹ. נִמְצָא לִיסְטִים אוֹ מֻכְתָּב לְמַלְכוּת - לֹא הִגִּיעוֹ. רַבִּי הוּנָא אָמַר: הַשְּׁתוּת עַצְמוֹ מְנַכֶּה.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ ׳חֲצִי שָׂדַי אֲנִי מוֹכֵר לְךָ׳, מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶן, נוֹטֵל חֲצִי שָׂדֵהוּ. ׳חֶצְיָהּ בַּדָּרוֹם אֲנִי מוֹכֵר לְךָ׳ מְשַׁמְּנִין וְנוֹטֵל חֶצְיָהּ בַּדָּרוֹם. וְהוּא מְקַבֵּל עָלָיו מִקּוֹם הַגָּדֵר, וְהֶחָרִיץ, וּבֶן חָרִיץ. וְכַמָּה הוּא חָרִיץ? שִׁשָּׁה טְפָחִים. וּבֶן חָרִיץ? שִׁלְשָׁה.

גְּמָרָא: תָּנֵי: הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ ׳חֲצִי שָׂדֶה אֲנִי מוֹכֵר לְךָ; וּפְלוֹנִי מַקִּיפְךָ, וּפְלוֹנִי מַקִּיפְךָ, וַחֲצִי פְּלוֹנִי מַקִּיפְךָ׳ - רַב הוּנָא, וְרַב יְהוּדָה, וְרַבִּי יִרְמְיָה. חַד אָמַר: נוֹתֵן לוֹ כְּמִין פַּנְדּוּר. וְחַד אָמַר: נוֹתֵן לוֹ כְּמִין מַטְלִית. וְחַד אָמַר: נוֹתֵן לוֹ כְּמִין פְּסִיקְיָא.

הַדְרָן עֲלָךְ הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ

פֶּרֶק שְׁמִינִי

[כא:]

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: יֵשׁ נוֹחֲלִין וּמַנְחִילִין, נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין, מַנְחִילִין וְלֹא נוֹחֲלִין, לֹא נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין. אֵלּוּ נוֹחֲלִין וּמַנְחִילִין: הָאָב אֶת הַבָּנִים, וְהַבָּנִים אֶת הָאָב, וְאַחִין מִן הָאָב - נוֹחֲלִין וּמַנְחִילִין. הָאִישׁ אֶת אִמּוֹ, וְהָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ, וּבְנֵי אֲחָיוֹת - נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין. הָאִשָּׁה אֶת בְּנָהּ, וְהָאִשָּׁה אֶת בַּעְלָהּ, וַאֲחֵי הָאֵם - מַנְחִילִין וְלֹא נוֹחֲלִין. וְהָאַחִין מִן הָאֵם לֹא נוֹחֲלִין וְלֹא מַנְחִילִין. סֵדֶר נְחָלוֹת כָּךְ הוּא: ״אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְבִתּוֹ״ (בַּמִּדְבָּר כז, ח). הַבֵּן קוֹדֵם לַבַּת, וְכָל יוֹצְאֵי יְרֵכוֹ שֶׁל בֵּן קוֹדֵם לַבַּת. הַבַּת קוֹדֶמֶת לָאַחִין, וְכָל יוֹצְאֵי יְרֵכָהּ שֶׁל בַּת קוֹדְמִין לָאַחִין. הָאַחִין קוֹדְמִין לַאֲחֵי הָאָב, כָּל יוֹצְאֵי יְרֵיכָן שֶׁל אַחִין קוֹדְמִין לַאֲחֵי הָאָב. זֶה הַכְּלָל: כָּל הַקּוֹדֵם בְּנַחֲלָה - יוֹצְאֵי יְרֵכוֹ קוֹדְמִין, וְהָאָב קוֹדֵם לְכָל יוֹצְאֵי יְרֵכוֹ.

גְּמָרָא: כְּתִיב (שָׁם): ״אִישׁ כִּי יָמוּת וּבֵן אֵין לוֹ וְהַעֲבַרְתֶּם אֶת נַחֲלָתוֹ לְבִתּוֹ״. תָּנֵי רַבִּי יִשְׁמָעֵאל: שְׁנָה הַכָּתוּב נַחֲלָה זֹאת מִכָּל נְחָלוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה. שֶׁבְּכֻלָּן כָּתוּב ״וּנְתַתֶּם״, וְכָאן כָּתוּב ״וְהַעֲבַרְתֶּם״. עִבּוּר הַדִּין הוּא שֶׁתְּהֵא הַבַּת יוֹרֶשֶׁת. חַכְמֵי הַגּוֹיִם אוֹמְרִים: בֵּן וּבַת שָׁוִין כְּאַחַת, דְּאִנּוּן דָּרְשֵׁי ״וּבֵן אֵין לוֹ״, הָא אִם יֵשׁ לוֹ - שְׁנֵיהֶן שָׁוִין. הֲתִיבוּן: וְהָכְתִיב (שָׁם, ט): ״וְאִם אֵין לוֹ בַּת״, הָא אִם יֵשׁ לוֹ שְׁנֵיהֶן שָׁוִין?! וְאַתּוּן מוֹדִין דְּלֵיתֵי בַּת, אַף הָכָא ״וּבֵן אֵין לוֹ״ לֵיתֵי בַּר.

הַצְּדוֹקִין אוֹמְרִים: בַּת הַבַּת וְהַבַּת שְׁנֵיהֶן שָׁוִין. דְּאִנּוּן דָּרְשֵׁי: מַה בַּת בְּנוֹ הַבָּאָה מִכֹּחַ בְּנִי יוֹרַשְׁתַּנִי, בִּתִּי הַבָּאָה מִכֹּחִי, אֵינוֹ דִּין שֶׁתִּירָשֵׁנִי?! אָמְרוּ לָהֶן: לֹא! אִם אֲמַרְתֶּם בְּבַת הַבֵּן, שֶׁאֵינָהּ בָּאָה אֶלָּא מִכֹּחַ הָאַחִים,

[כב.]

תַּאמְרוּ בְּבַת שֶׁאֵינָהּ בָּאָה אֶלָּא מִכֹּחַ הַזָּקֵן. תַּלְמוּד לוֹמַר (בַּמִּדְבָּר לו, ח): "וְכָל בַּת יֹרֶשֶׁת נַחֲלָה מִמַּטּוֹת" וְגוֹ'. וְכִי הֵיאַךְ אֶפְשָׁר לְבַת לִירַשׁ שְׁנֵי מַטּוֹת? אֶלָּא תִּפְתֵּר אָבִיהָ מְשֻׁבָּט זֶה וְאִמָּהּ מְשֻׁבָּט אַחֵר.

עַד כְּדוֹן בֵּן אֶת הָאָב; הָאָב אֶת הַבֵּן? מָה אִם הַבֵּן שֶׁאֵינוֹ בָּא אֶלָּא מִכֹּחַ הָאָב, הֲרֵי הוּא יוֹרְשׁוֹ, הָאָב שֶׁאֵין הַבֵּן בָּא אֶלָּא מִכֹּחוֹ, אֵינוֹ דִּין שֶׁיּוֹרְשׁוֹ? אָמַר קְרָא (בַּמִּדְבָּר כז, יא): "קָרֹב" - קָרוֹב קוֹדֶם.

עַד כְּדוֹן בַּת, בֵּן? מָה אִם הַבַּת, שֶׁהוֹרַעְתָּה כֹּחָהּ בִּנְכְסֵי הָאָב, יְפִיתָה כֹּחָהּ בִּנְכְסֵי הָאֵם - בֵּן, שֶׁיְּפִיתָה כֹּחוֹ בִּנְכְסֵי הָאָב, אֵינוֹ דִּין שֶׁנַּיְּפֶה כֹּחוֹ בִּנְכְסֵי הָאֵם?! נִמְצֵאת הַבַּת לְמֵדָה מִן הַכָּתוּב, וְהַבֵּן מִקַּל וָחֹמֶר. בֵּן קוֹדֵם לְבַת. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לְעָזָר אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי זְכַרְיָה בֶּן הַקַּצָּב: כָּךְ הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֶחָד הַבֵּן וְאֶחָד הַבַּת שָׁוִין בְּמַטֶּה הָאֵם. רַבִּי מַלּוּךְ בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: הֲלָכָה כְּרַבִּי זְכַרְיָה.

רַבִּי יַנַּאי קַפּוּדְקָיָא הֲוָה לֵהּ עוּבְדָא, וַהֲווֹ דָּיְנִין רַב הוּנָא וְרַבִּי יְהוּדָה בֶּן פָּזִי וְרַב אַחָא. אָמַר לוֹן רַב אַחָא: 'אַחֵינוּ שֶׁבִּחוּצָה לָאָרֶץ הֲדְיוֹטוֹת הֵן, וְהֵן טוֹעִין אֶת הַהֲלָכָה. וְעוֹד דְּאִנּוּן סָמְכִין עַל הָדָא דְּרַבִּי מַלּוּךְ בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, וְלֵית הוּא כֵּן. רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי זְכַרְיָה. רַבִּי בָּא בְּרֵיהּ דְּרַבִּי חִיָּה בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי זְכַרְיָה בֶּן הַקַּצָּב. רַבִּי לְעָזָר אֲבוֹי דְּרַבִּי יִצְחָק בַּר נַחְמָן בְּשֵׁם רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: אֵין הֲלָכָה כְּרַבִּי זְכַרְיָה'.

רַבִּי יַנַּאי וְרַבִּי יוֹחָנָן הַוִּון יָתְבִין, עָאל רַבִּי יוּדָן נְשִׂיאָ וּשְׁאַל: "וְכָל בַּת יֹרֶשֶׁת נַחֲלָה מִמַּטּוֹת", מַהוּ? אָמַר לֵהּ: מַקִּישׁ מַטֶּה הָאָב לְמַטֶּה הָאֵם. מַה מַּטֵּה הָאָב - אֵין לַבַּת בִּמְקוֹם הַבֵּן, אַף מַטֵּה הָאֵם - אֵין לַבַּת בִּמְקוֹם בֵּן. אוֹ חִלּוּף! מַה מַּטֵּה הָאֵם - יֵשׁ לַבַּת בִּמְקוֹם בֵּן, אַף מַטֵּה הָאָב - יֵשׁ לַבַּת בִּמְקוֹם בֵּן. אָמַר לֵהּ רַבִּי יוֹחָנָן: אֵיתָא מִן תַּמָּן! לֵית אַתָּן גַּבְרָא בָּעֵי מִשְׁמַע מִלָּה דְּאוֹרָיְיָא!

וְהָאִישׁ אֶת אִמּוֹ, וְהָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ. לָא הוּא 'הָאִישׁ אֶת אִמּוֹ' הוּא 'הָאִישׁ אֶת אִשְׁתּוֹ'? רַבִּי יִצְחָק בָּעֵי מֵימַר פָּנְסָטָה[1], וְלָא אַשְׁכַּח מָה הָדָא הִלְכְתָא תְּנֵיתָא.

"בֵּן", אֵין לִי אֶלָּא בֵּן, בֶּן בֵּן, בַּת בֵּן, בֶּן בַּת הַבֵּן, מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "בֵּן" - מִכָּל מָקוֹם. "בַּת", אֵין לִי אֶלָּא בַּת, בַּת הַבַּת, בֶּן הַבַּת, בַּת בֶּן הַבַּת, מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "בַּת" - מִכָּל מָקוֹם. "אַחִים", אֵין לִי אֶלָּא אַחִים, בְּנֵי אַחִים, בְּנוֹת אַחִים, בְּנֵי בְּנוֹת אַחִים מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "לִשְׁאֵרוֹ הַקָּרוֹב", מִכָּל מָקוֹם.

[כב:]

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: בְּנוֹת צְלָפְחָד נָטְלוּ שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים בְּנַחֲלָה: חֵלֶק אֲבִיהֶן, שֶׁהָיָה מְיוּצְאֵי מִצְרַיִם; וְחֶלְקוֹ עִם אֶחָיו בִּנְכְסֵי חֵפֶר; וְשֶׁהָיָה בְּכוֹר נָטַל שְׁנֵי חֲלָקִים.

---

[1] תְּשׁוּבָה מְאֵרָה (מִלְּשׁוֹן 'פְּנָס')

גְּמָרָא: בְּנוֹת צְלָפְחָד אָמְרוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה רַבֵּנוּ: ״אִם אָנוּ בְּנוֹת צְלָפְחָד - נִירַשׁ אֶת אָבִינוּ, אִם אֵין אָנוּ בְּנוֹת צְלָפְחָד - תִּתְיַבֵּם אִמֵּנוּ׳, מִיָּד ״וַיַּקְרֵב מֹשֶׁה אֶת מִשְׁפָּטָן לִפְנֵי יְיָ״ (בְּמִדְבַּר כז, ה) אָמַר לוֹ הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא: ״כֵּן בְּנוֹת צְלָפְחָד דֹּבְרֹת״ (שָׁם, ז), תֵּן לָהֶן אֲחֻזַּת נַחֲלָה, תֵּן לָהֶן בְּקַרְקָעוֹת, תֵּן לָהֶן בְּמִטַּלְטְלִין, תֵּן לָהֶן חֵלֶק אֲבִיהֶן בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶן.

רַבִּי יֹאשִׁיָּה אָמַר: לְיוֹצְאֵי מִצְרַיִם נִתְחַלְּקָה הָאָרֶץ, דִּכְתִיב (שָׁם כו, נה): ״לִשְׁמוֹת מַטּוֹת אֲבֹתָם״. וְאִם כֵּן, מַה תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם, נג): ״לָאֵלֶּה״? אֶלָּא מִפְּנֵי הַנָּשִׁים וּמִפְּנֵי הַקְּטַנִּים. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: לְבָאֵי הָאָרֶץ נִתְחַלְּקָה הָאָרֶץ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״לָאֵלֶּה תֵּחָלֵק״. אִם כֵּן מַה תַּלְמוּד לוֹמַר (שָׁם, נה): ״לִשְׁמוֹת מַטּוֹת אֲבֹתָיו״? מִשְּׁנָה נַחֲלָה זוֹ מִכָּל נְחָלוֹת שֶׁבָּעוֹלָם. שֶׁכָּל נְחָלוֹת שֶׁבָּעוֹלָם חַיִּים יוֹרְשִׁין מֵתִים, וְכָא מֵתִים יוֹרְשִׁין חַיִּים. תָּנֵי: רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן קָרְחָה אוֹמֵר: לְיוֹצְאֵי מִצְרַיִם וּלְעוֹמְדִים בְּעַרְבוֹת מוֹאָב נִתְחַלְּקָה הָאָרֶץ. כֵּיצַד? מִי שֶׁהָיָה מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם וּמֵעוֹמְדִים בְּעַרְבוֹת מוֹאָב נָטַל שְׁנֵי חֲלָקִים. מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם וְלֹא מֵעוֹמְדִים בְּעַרְבוֹת מוֹאָב, מֵעוֹמְדִים בְּעַרְבוֹת מוֹאָב וְלֹא מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם, נָטַל חֵלֶק אֶחָד. בְּנוֹת צְלָפְחָד נָטְלוּ חֲמִשָּׁה חֲלָקִים: חֵלְקָן עִם יוֹצְאֵי מִצְרַיִם; וְחֵלְקָן עִם הָעוֹמְדִים בְּעַרְבוֹת מוֹאָב; וְשֶׁהָיָה בְּכוֹר, נָטְלוּ שְׁנֵי חֲלָקִים; וְחֵלֶק אֲבִיהֶן בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶן.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: מַתְנִיתָא לָא אָמְרָה כֵן אֶלָּא: ״נָתוֹן תִּתֵּן לָהֶם אֲחֻזַּת נַחֲלָה״, בְּתוֹךְ אֲחֵי אֲבִיהֶן, הָדָא הִיא דִכְתִיב (יְהוֹשֻׁעַ יז, ה): ״וַיִּפְּלוּ חַבְלֵי מְנַשֶּׁה עֲשָׂרָה״.

יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב נָטְלוּ שְׁלֹשָׁה חֲלָקִים: חֵלְקָן עִם יוֹצְאֵי מִצְרַיִם, וְחֵלְקָן עִם הָעוֹמְדִים בְּעַרְבוֹת מוֹאָב, וְנָטְלוּ חֵלֶק מְרַגְּלִים. הָדָא הִיא דִכְתִיב (בְּמִדְבַּר יד, ו): ״וִיהוֹשֻׁעַ בִּן נוּן וְכָלֵב בֶּן יְפֻנֶּה חָיוּ מִן הָאֲנָשִׁים״ וְגוֹ׳. אֲבָל חֵלֶק מִתְלוֹנְנִים וַעֲדַת קֹרַח נָפַל לָאֶמְצַע. וּבְנֵיהֶם בִּזְכוּת אֲבִי אֲבִיהֶן וְאִמּוֹתֵיהֶן, הָדָא הִיא דִכְתִיב (שָׁם כו, יא): ״וּבְנֵי קֹרַח לֹא מֵתוּ״.

רַבִּי מוֹשְׁלוֹ מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לִשְׁנֵי אַחִים שֶׁתָּפִין שֶׁיָּצְאוּ בְּמִצְרַיִם, לָזֶה תִּשְׁעָה בָנִים וְלָזֶה בֵּן אֶחָד, וְיָרְשׁוּ בַּיִת חֲמִשָּׁה כוֹרִין. כָּל אֶחָד וְאֶחָד נוֹטֵל לָתֵךְ. הֶחֱזִירוּם לַאֲבוֹתֵיהֶן וְחִלְקוּם, נִמְצָא בֶּן זֶה נוֹטֵל מֶחֱצָה, וּבְנֵי זֶה נוֹטְלִין מֶחֱצָה. רַבִּי דוֹסְתַּאי בֶּן יְהוּדָה מוֹשְׁלוֹ מָשָׁל לְמָה הַדָּבָר דּוֹמֶה? לִשְׁנֵי אַחִים כֹּהֲנִים שֶׁתָּפִין, שֶׁהָיוּ עוֹמְדִין עַל הַגֹּרֶן, לָזֶה תִּשְׁעָה בָנִים וְלָזֶה בֶּן אֶחָד, וְנָטְלוּ בַּיִת עֲשָׂרָה קַבִּין, הֶחֱזִירוּם לַאֲבוֹתֵיהֶן וְחִלְקוּם, נִמְצָא בֶּן זֶה נוֹטֵל מֶחֱצָה, וּבְנֵי זֶה מֶחֱצָה.

[כג.]

רַבִּי יוֹחָנָן מְתִיב (שְׁמוֹת ו, ח): ״וְהֵבֵאתִי אֶתְכֶם אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָשָׂאתִי אֶת יָדִי לָתֵת אֹתָהּ לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב וְנָתַתִּי אֹתָהּ לָכֶם מוֹרָשָׁה אֲנִי יְיָ״; אִם מַתָּנָה, לָמָּה יְרוּשָׁה? וְאִם יְרוּשָׁה, לָמָּה מַתָּנָה? אֶלָּא מֵאַחַר שֶׁנִּתְּנָהּ לָהֶן לְשׁוּם מַתָּנָה, חָזַר וְנִתְּנָהּ לָהֶן לְשׁוּם יְרוּשָׁה.

אָמַר רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר ״מוֹרָשָׁה״, לָשׁוֹן דֵּיהָא. תַּרְגּוּם: וְהָכְתִיב (דְּבָרִים לג, ד): ״מוֹרָשָׁה קְהִלַּת יַעֲקֹב״!

אָמַר: לֵית דֵּיהָא סְגִין מִנֵּיהּ. מִן דּוּ לָעֵי הוּא מְשַׁכַּח כֻּלָּהּ.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: אֶחָד הַבֵּן וְאֶחָד הַבַּת בְּנַחֲלָה, אֶלָּא שֶׁהַבֵּן נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בִּנְכְסֵי הָאָב, וְאֵינוֹ נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בִּנְכְסֵי הָאֵם; וְהַבָּנוֹת נְזוֹנוֹת מִנִּכְסֵי הָאָב, וְאֵינָן נְזוֹנוֹת מִנִּכְסֵי הָאֵם.

גְּמָרָא: כְּתִיב (דְּבָרִים כא, יז): "בְּכֹל אֲשֶׁר יִמָּצֵא לוֹ" וְגוֹ'. כֵּיצַד אֵין יוֹרֵשׁ בָּרָאוּי כְּבִמְחֻזָּק? מֵת אָבִיו בְּחַיֵּי אֲבִי אָבִיו, נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם מִנִּכְסֵי אָבִיו, וְאֵין נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם מִנִּכְסֵי אֲבִי אָבִיו. וְאִם הָיָה אָבִיו בְּכוֹר, כְּשֵׁם שֶׁנָּטַל מִנִּכְסֵי אָבִיו, כָּךְ נוֹטֵל בִּנְכְסֵי אֲבִי אָבִיו. רֵישׁ לָקִישׁ בְּשֵׁם אַבָּא בַּר דְּלָיָה: נֶאֱמַר "מִשְׁפָּט" לְעִנְיַן כְּפִילָה, וְנֶאֱמַר "מִשְׁפָּט" לְעִנְיַן פְּשׁוּטָה. מַה לְעִנְיַן פְּשׁוּטָה, אַתְּ רוֹאֶה אֶת הַבֵּן כִּלּוּ קָיֵם לִטֹּל פְּשִׁיטוּת אָבִיו, אַף לְעִנְיַן כְּפִילָה, אַתְּ רוֹאֶה אֶת הַבֵּן כִּלּוּ קָיֵם לִטֹּל כְּפִילַת אָבִיו.

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: הָאוֹמֵר 'אִישׁ פְּלוֹנִי בְּנִי בְּכוֹר לֹא יִטֹּל פִּי שְׁנַיִם', 'אִישׁ פְּלוֹנִי בְּנִי לֹא יִירַשׁ עִם אֶחָיו' - לֹא אָמַר כְּלוּם, שֶׁהִתְנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה. הַמְחַלֵּק נְכָסָיו עַל פִּיו, רַבָּה לְאֶחָד וּמְעַט לְאֶחָד, הִשְׁוָה לָהֶן אֶת הַבְּכוֹר -

[כג:]

דְּבָרָיו קַיָּמִין. וְאִם אָמַר מִשֵּׁם יְרוּשָׁה - לֹא אָמַר כְּלוּם. כָּתַב בֵּין בִּתְחִלָּה בֵּין בְּאֶמְצַע בֵּין בַּסּוֹף מִשֵּׁם 'מַתָּנָה' - דְּבָרָיו קַיָּמִין.

גְּמָרָא: רַבִּי לָא הִשְׁוָה אֶת הַבְּכוֹרָה לָאַחִין. אָמַר לוֹן רַבִּי חַגַּי: וְלֹא קְרָיָא הִיא (דְּבָרִים כא, טז): "לֹא יוּכַל לְבַכֵּר"? אָמַר רַבִּי לְעָזָר: הָעֲבוֹדָה! שֶׁיָּכוֹל, אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי. אִי כֵּן, יָכֵיל מִשֵּׁם מַתָּנָה.

כָּתַב בֵּין בִּתְחִלָּה בֵּין בְּאֶמְצַע בֵּין בַּסּוֹף מִשֵּׁם 'מַתָּנָה' - דְּבָרָיו קַיָּמִין. אָמַר רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: 'יִנָּתֵן לְאִישׁ פְּלוֹנִי יְרוּשָׁה שֶׁהוֹרַשְׁתִּיו', 'יִירַשׁ אִישׁ פְּלוֹנִי מַתָּנָה שֶׁהוֹרַשְׁתִּיו', 'יִירַשׁ פְּלוֹנִי יְרוּשָׁה שֶׁנָּתַתִּי לוֹ'.

'כְּתֻבוּ וּתְנוּ שָׂדֶה פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי', רַבִּי לְעָזָר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יָקִים אַעְלוֹן עוֹבְדָא קָמֵי רַבִּי יוֹחָנָן: אָמַר לוֹן: אִם לְזִכְרוֹן דְּבָרִים - כְּתֻבוּ וּתְנוּ. אִם לְזַכּוֹתוֹ בִּכְתָב - כָּל עַמָּא מוֹדוּ שֶׁאֵין אָדָם מְזַכֶּה בִּכְתָב לְאַחַר מִיתָה.

שְׁמוּאֵל שְׁאַל לְרַב חוּנָה: מַתָּנָה שֶׁכָּתוּב בָּהּ בִּלְשׁוֹן מֶכֶר, מַהוּ? אָמַר לֵהּ: אַרְכְּבֵיהּ אַתְּרֵי רִיכְשֵׁי בַּרְקֵי. אָמַר רַבִּי חִזְקִיָּה: לָא אָמְרִין אֶלָּא מַיְתוּ תְּרֵין סוּסָוון חִוָּרִין וּמַרְכִּיבִין עַל תְּרֵיהוֹן, וְדֵין אָזְלָא בְּדָא וְדֵין אָזְלָא בְּדָא, וּמִשְׁתְּכַח לָא צָיֵיד כְּלוּם.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: הָאוֹמֵר 'אִישׁ פְּלוֹנִי יִירַשֵּׁנִי', בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בַּת; 'בִּתִּי תִּירַשֵּׁנִי', בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בֵּן - לֹא אָמַר כְּלוּם, שֶׁהִתְנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: אִם אָמַר עַל מִי שֶׁרָאוּי לְיָרְשׁוֹ - דְּבָרָיו קַיָּמִין; וְעַל מִי שֶׁאֵין רָאוּי לוֹ לְיָרְשׁוֹ - אֵין דְּבָרָיו קַיָּמִין.

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא פֶּרֶק שִׁישִׁי

ו,א אֵין פּוֹסְקִין עַל הַפֵּרוֹת עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר, אֲפִלּוּ יְשָׁנוֹת הוֹלְכוֹת מֵאַרְבַּע - אֵין פּוֹסְקִין עַל הַחֲדָשׁוֹת מֵאַרְבַּע, עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר לְחָדָשׁ וְלַיָּשָׁן. יָצָא שַׁעַר לַאֲחֵרִים, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לוֹ - מֵתָר לָקוּץ הֵימֶנּוּ. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁמּוֹצֵא לִקַּח בְּאוֹתוֹ הַשַּׁעַר, אֲבָל אִם הָיוּ לָקוּטוֹת וְהוֹלְכוֹת מֵאַרְבַּע, וְהוּא אֵינוֹ מוֹצֵא לִקַּח, אֶלָּא מִשְׁלְשָׁה - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ פּוֹסֵק עַד שֶׁיֵּצֵא הַשַּׁעַר לַלּוֹקֵט וְלַמּוֹכֵר, וּפוֹסֵק עִמּוֹ עַל הַגְּדִישׁ שֶׁל תְּבוּאָה, וְעַל הֶעָבִיט שֶׁל עֲנָבִים, וְעַל הַמַּעֲטִים[1] שֶׁל זֵיתִים, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יָצָא הַשַּׁעַר. אֲבָל אֲחֵרִים לֹא יָקִיצוּ עַל גַּבָּיו. וּפוֹסֵק עִמּוֹ עַל הַזֶּבֶל בָּאַשְׁפּוֹת כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָזֶה - יֵשׁ לָזֶה.

ו,ב אֵין פּוֹסְקִים עַל הַבֵּיצִים שֶׁל יוֹצֵר, אֶלָּא עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּאֵלּוּ הָעוֹשִׂים בֶּעָפָר לָבָן, אֲבָל בְּאֵלּוּ הָעוֹשִׂים בֶּעָפָר שָׁחוֹר, כְּגוֹן כְּפַר חֲנַנְיָא וְחַבְרוֹתֶיהָ, כְּפָר שִׁיחִין וְחַבְרוֹתֶיהָ - מֵתָר לָקוּץ. שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁאֵין לָזֶה יֵשׁ לָזֶה. אֵין פּוֹסְקִין עַל הֶחָלָב וְעַל הַגִּזִּין, אֶלָּא עַד שֶׁיַּעֲשׂוּ. הִתְחִיל לַחֲלֹב - מֵתָר לָקוּץ. אֵין פּוֹסְקִין, לֹא עַל הָאֶפְרוֹחִין וְלֹא עַל הַפַּרְגִּיוֹת, וְלֹא עַל הַדָּגִים בְּטִבֶּרְיָא, וְלֹא חֲבִילֵי קַשׁ. אֲבָל פּוֹסְקִין עַל הַבֵּיצִים, וְעַל הַצִּפֳּרִים, וְעַל הַדָּגִים, שֶׁבִּשְׁאָר כָּל מְקוֹמוֹת, וְעַל חֲבִילֵי עֵצִים. זֶה הַכְּלָל: כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ גֹּרֶן - קוֹצֵץ עִמּוֹ כְּשַׁעַר גֹּרֶן. וְכָל שֶׁאֵין לוֹ גֹּרֶן - קוֹצֵץ עִמּוֹ כָּל שָׁעָה שֶׁיִּרְצֶה.

ו,ג הָיוּ לְפָנָיו מֵאָה צֹאן, וְאָמַר לוֹ: הֲרֵי גִּיזֵּיהֶם שֶׁל אֵלּוּ עֲשׂוּיוֹת עָלֶיךָ בְּמֵאָה שֶׁל זָהָב - מֵתָר. מִלִּיטְרָא כָּךְ וְכָךְ - אָסוּר. אִם יֵשׁ לוֹ - מֵתָר לָגֹז וְלִתֵּן לוֹ. הָיוּ לְפָנָיו מֵאָה כֹּר, אָמַר לוֹ: קָמָה זוֹ עֲשׂוּיָה עָלֶיךָ בְּמֵאָה

[1] לַמַּעֲטָן

הַשָּׁלֵם

שֶׁל זָהָב - מֵתָר. בְּכוֹר כָּךְ וְכָךְ - אָסוּר. וְאִם יֵשׁ לוֹ - מֵתָר לְקַצֵּר וְלִתֵּן לוֹ. אוֹמֵר אָדָם לַחֲבֵרוֹ: הַיְלָךְ מֵאתַיִם זוּז עַל מַה שֶּׁשָּׁדְךָ עוֹשֶׂה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יֹאמַר לוֹ מֵאַרְבַּע בְּסֶלַע, מִסָּאתַיִם בְּסֶלַע, מַלְוֶה אָדָם אֶת אֲרִיסְיוֹ מֵאַרְבַּע בְּסֶלַע, מִסָּאתַיִם בְּסֶלַע, בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁלֹּא יָרַד לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ, אֲבָל אִם יָרַד לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ - הֲרֵי הוּא כְּכָל אָדָם. פּוֹסֵק אָדָם עִם אֲרִיסְיוֹ לְזָרַע לְהוֹצָאָה - הֲרֵי זֶה אָסוּר. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲפִלּוּ זָרַע וְהוֹסִיף בְּסָאתַיִם - לֹא יוֹצִיאֵם לָאֶמְצַע לְתוֹךְ שָׂדֵהוּ, עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה עָלָיו דָּמִים, פָּסַק הֵימֶנּוּ חִטִּין, וְנָתַן לוֹ שְׂעוֹרִין, שְׂעוֹרִין וְנָתַן לוֹ חִטִּין - אָסוּר. לֹא יֹאמַר לוֹ: הַיְלָךְ מָנֶה וְצֵא קַח לְךָ מִן הַשּׁוּק, אֶלָּא לוֹקֵחַ וְנוֹתֵן לוֹ. אוֹמֵר אָדָם לַחֲבֵרוֹ: הַלְוֵינִי חָבִית אַחַת שֶׁל יַיִן, עַד שֶׁיָּבֹא בְנִי, אוֹ עַד שֶׁאֶפְתַּח אֶת הַדּוּת. הָיְתָה לוֹ חָבִית בְּתוֹךְ הַדּוּת, וְנִפְתַּח הַדּוּת וְנָפְלָה וְנִשְׁבְּרָה, אַף עַל פִּי שֶׁחַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָהּ - מֵתָר. וְהִלֵּל אוֹסֵר. לְמַה זֶּה דּוֹמֶה? לְנוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ לִתֵּן לוֹ פֵּרוֹת בְּגֹרֶן, וְנִגְנְבוּ, אוֹ אָבְדוּ - חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן. אִם פָּחֲתוּ אוֹ הוֹתִירוּ - חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ.

ו,ד לָקַח הֵימֶנּוּ לְגִין וַחֲצִי לְגִין, רְבִיעִית וּשְׁמִינִית - רַשַּׁאי שֶׁיֹּאמַר לוֹ: תֵּן לִי מִיָּד בְּפָחוֹת, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם רִבִּית. כֵּיוֹצֵא בּוֹ, הַלּוֹקֵחַ מִקֶּח מֵחֲבֵרוֹ עַל מְנָת לִתֵּן לוֹ מִכָּאן וְעַד שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, רַשַּׁאי שֶׁיֹּאמַר לוֹ: תֵּן לִי מִיָּד בְּפָחוֹת, וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ מִשּׁוּם רִבִּית. הַמּוֹכֵר יַיִן וְשֶׁמֶן לַחֲבֵרוֹ כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה - חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ כְּדֶרֶךְ שֶׁהֶעֱמִיד בְּקוֹטְלָזִין[2], וְלֹא יְהֵא מוֹכֵר אֶת הֶחָבִית בִּשְׁלֹשָׁה שְׁעָרִים, וְאִם הָיָה מְסַבֵּב וְהוֹתִיר - מוֹכֵר אֶת הַשְּׁאָר בְּאֵיזֶה מֵהֶן שֶׁיִּרְצֶה. אִגְּרִי-

[2] שוק למכירת יינות.

תּוֹסֶפְתָּא

מָמוֹן[3] הָיָה בִּירוּשָׁלַיִם, וְלֹא הָיוּ מְכַוְּנִים עַל הַשְּׁעָרִים, אֶלָּא עַל הַמִּדּוֹת, כְּשֶׁהָיְתָה חָבִית נִמְכֶּרֶת בִּירוּשָׁלַיִם בִּשְׁלֹשָׁה שְׁעָרִים, פִּיהָ שׁוּלֶיהָ וְאֶמְצָעָהּ.

ו,ה אוֹמֵר אָדָם לַחֲבֵרוֹ: יֵלֵךְ חֲמוֹרִי עִמְּךָ הַיּוֹם, וְשֵׁלֵךְ עִמִּי לְמָחָר. תַּחְרֹשׁ פָּרָתִי עִמְּךָ הַיּוֹם וְשֵׁלֵךְ עִמִּי לְמָחָר. אֲבָל לֹא יֹאמַר לוֹ: חֲמוֹרִי עִמְּךָ הַיּוֹם לַמִּזְרָח וְשֵׁלֵךְ עִמִּי לְמָחָר בַּמַּעֲרָב, תַּחְרֹשׁ פָּרָתִי עִמְּךָ הַיּוֹם בַּמִּזְרָח וְשֵׁלֵךְ עִמִּי לְמָחָר בַּמַּעֲרָב, וְאִם הָיָה שָׂכָר שָׁוֶה - הֲרֵי זֶה מֻתָּר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כָּל יְמֵי הַגָּרִיד אֶחָד, וְכָל יְמֵי הָרְבִיעָה אֶחָד. הָאוֹמֵר לְפוֹעֵל: ׳הֵילֵךְ מָנֶה זֶה, וְיֹהֵא בְיָדְךָ שֶׁתַּעֲשֶׂה עִמִּי בְּפְעָלָה בְּגֹרֶן מִדִּינָר לְיוֹם׳, וְהָיָה יָפֶה סָלַע בְּיוֹם - מֻתָּר. הַנּוֹתֵן מָעוֹת לַחֲבֵרוֹ לִתֵּן לוֹ פֵּרוֹת בַּגֹּרֶן - חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ בְּשַׁעַר בֵּינוֹנִי. וְאֵיזֶה שַׁעַר בֵּינוֹנִי? הָיוּ הוֹלְכוֹת מִשְׁמוֹנֶה וְתִשְׁעָה וּמֵעֲשָׂרָה - נוֹתְנָן לוֹ מִתִּשְׁעָה. בְּשַׁעַר הַזּוֹל - נוֹתְנָן לוֹ בְּשַׁעַר הַזּוֹל. בְּשַׁעַר הַיֹּקֶר - נוֹתְנָן לוֹ כְּשַׁעַר הַיֹּקֶר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְעוֹלָם נוֹתְנָן לוֹ כְּשַׁעַר הַזּוֹל. לֹא יֹאמַר לוֹ: ׳תֵּן לִי כְּשַׁעַר הַזּוֹל׳, אֶלָּא אוֹמֵר לוֹ: ׳תֵּן לִי מְעוֹתַי שֶׁלּוֹקַחַ אֲנִי בָּהֶן כְּשַׁעַר הַזּוֹל׳. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁמּוֹצֵא לִקַּח בְּכָל מָעוֹת שֶׁנּוֹתֵן לוֹ, אֲבָל אֵינוֹ מוֹצֵא לִקַּח אֶלָּא כּוֹר אֶחָד בְּסֶלַע - נוֹתֵן לוֹ כּוֹר אֶחָד בְּסֶלַע, וְהַשְּׁאָר נוֹתֵן לוֹ כְּשַׁעַר בֵּינוֹנִי.

ו,ו רַבִּי נְחֶמְיָה וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב פּוֹטְרִין בְּלַבְלָר, וּפְטָרוּ אֶת הַמַּלְוֶה מִלְּלְקוֹת מִפְּנֵי שֶׁהוּא בְּ׳קוּם עֲשֵׂה׳. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בּוֹא וּרְאֵה כַּמָּה סְמוּיוֹת עֵינֵיהֶם שֶׁל מַלְוֵי רִבִּית. אָדָם קוֹרֵא לַחֲבֵרוֹ ״עוֹבֵד כּוֹכָבִים וּמְגַלֶּה עֲרָיוֹת וְשׁוֹפֵךְ דָּמִים״ - מְבַקֵּשׁ שֶׁיִּפּוֹל עִמּוֹ לְחַיִּים, וְהַלָּה מֵבִיא אֶת הַלַּבְלָר, וְאֶת הַקַּלְמוֹס, וְאֶת הַדְּיוֹ, וְאֶת הַשְּׁטָר וְאֶת

[3] יש כמה שגורסים כאן במילה אחת: **אִיגְּרַאנַאמִין** או **אַגַּרְדַּמִּין** – ופירושו: הממונים להלקות את מעוותי המדות.

הַשָּׁלֵם

הָעֵדִים, וְאוֹמֵר: בּוֹאוּ וְכִתְבוּ עָלָיו שֶׁאֵין לוֹ חֵלֶק בְּמִי שֶׁפּוֹקֵד עַל הָרִבִּית, וְכוֹתֵב וּמַעֲלֶה בְּעַרְכָּאִים, וְכָפַר בְּמִי שֶׁאָמַר וְהָיָה הָעוֹלָם, הָא לָמַדְתָּ, שֶׁמַּלְוֵי בְּרִבִּית כּוֹפְרִין בָּעִקָּר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: יֶתֶר עַל מַה שֶּׁמַּרְוִיחִין - הֵן מִתְחַיְּבִין, שֶׁהֵן עוֹשִׂין אֶת הַתּוֹרָה פִּלַסְטֵר, וְאֶת מִשֶּׁה טִפֵּשׁ, וְאוֹמְרִין: אִילּוּ הָיָה מֹשֶׁה יוֹדֵעַ שֶׁכָּךְ אָנוּ מַרְוִיחִין - לֹא הָיָה כּוֹתְבוֹ. רַבִּי עֲקִיבָא אָמַר: קָשָׁה רִבִּית, שֶׁאַף שְׁאֵלַת שָׁלוֹם רִבִּית. כֵּיצַד? וְהוּא שֶׁלֹּא שָׁאַל בִּשְׁלוֹמוֹ מִיָּמָיו, עַד שֶׁלָּוָה הֵימֶנּוּ, הִקְדִּים לוֹ שְׁאֵלַת שָׁלוֹם, הֲוֵי אַף שְׁאֵלַת שָׁלוֹם - רִבִּית.

רַבִּי שִׁמְעָיָה אוֹמֵר: כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ מָעוֹת וְאֵין מַלְוֶה אוֹתָן בְּרִבִּית, עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (תְּהִלִּים טו, ה): ״כַּסְפּוֹ לֹא נָתַן בְּנֶשֶׁךְ וְשֹׁחַד עַל נָקִי לֹא לָקָח״, הָא לָמַדְתָּ, שֶׁמַּלְוֵי רִבִּית מִתְמוֹטְטִין וְהוֹלְכִים מִן הָעוֹלָם. מִטְמוּט זֶה אֵינִי יוֹדֵעַ מַה הוּא, כָּעִנְיָן שֶׁנֶּאֱמַר (מִשְׁלֵי כד, יא): ״הַצֵּל לְקֻחִים לַמָּוֶת״ וְגוֹ׳.

מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא פֶּרֶק שְׁבִיעִי

ז,א הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים, בֵּין שֶׁהִטְעוּ אֶת בַּעַל הַבַּיִת וּבֵין שֶׁבַּעַל הַבַּיִת הִטְעָה אוֹתָן - אֵין לָהֶם זֶה עַל זֶה אֶלָּא תִּרְעוֹמוֹת. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁלֹּא הָלְכוּ, אֲבָל שָׂכַר הַחַמָּרִין וְהָלְכוּף וְלֹא מָצְאוּ; שָׂכַר אֶת הַפּוֹעֲלִים וְהָלְכוּ וּמָצְאוּ אֶת הַשָּׂדֶה כְּשֶׁהִיא לַחָה - נוֹתֵן לָהֶם שְׂכָרָם מִשֶּׁלֵּם, שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה הָעוֹשֶׂה מְלָאכָה לְיוֹשֵׁב בָּטֵל, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה הַבָּא טָעוּן לַבָּא רֵיקָן. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁלֹּא הִתְחִילוּ, אֲבָל אִם הִתְחִילוּ - הֲרֵי אֵלּוּ שְׁמִין לָהֶם. כֵּיצַד? קִבְּלוּ הֵימֶנּוּ קָמָה לְקַצֵּר בִּשְׁתֵּי סְלָעִים, קָצַר חֲצָיָהּ וְהִנִּיחַ חֲצָיָהּ. טַלִּית לֶאֱרֹג בִּשְׁתֵּי סְלָעִים, אָרַג חֲצָיָהּ וְהִנִּיחַ חֲצָיָהּ - הֲרֵי אֵלּוּ שָׁמִין לוֹ, אִם הָיָה מַה שֶּׁעָשָׂה יָפֶה שִׁשָּׁה דִּינָרִין - נוֹתֵן לוֹ סֶלַע, אוֹ יִגְמֹר מְלַאכְתּוֹ. וְאִם הָיָה יָפֶה סֶלַע - נוֹתֵן לוֹ סֶלַע. רַבִּי דּוֹסָא אוֹמֵר: שָׁמִין עַל מַה שֶּׁעָתִיד לְהֵעָשׂוֹת, אִם הָיָה מַה

תּוֹסֶפְתָּא

שֶׁעָתִיד לְהֵעָשׂוֹת יָפֶה חֲמִשָּׁה דִּינָרִין - נוֹתְנִין לוֹ שֶׁקֶל, אוֹ יִגְמֹר מְלַאכְתּוֹ. וְאִם הָיָה יָפֶה שֶׁקֶל - נוֹתְנִין לוֹ שֶׁקֶל. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ אָבוּד, אֲבָל דָּבָר הָאָבוּד - שׂוֹכֵר עֲלֵיהֶן אוֹ מַטְעָן. כֵּיצַד? אוֹמֵר לוֹ סָלַע פָּסַקְתִּי לְךָ, הֲרֵינִי נוֹתֵן לְךָ שְׁתַּיִם, הָלַךְ וְשׂוֹכֵר מִמָּקוֹם אַחֵר - בָּא וְנוֹטֵל מִזֶּה וְנוֹתֵן לָזֶה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁפּוֹסֵק עָלָיו בְּמָקוֹם שֶׁאֵינוֹ מוֹצֵא לִשְׂכֹּר, אֲבָל רָאָה חַמָּרִין מְמַשְׁמְשִׁין וּבָאִין, וְאָמַר לוֹ צֵא וּשְׂכוֹר לְךָ אֶחָד מֵאֵלּוּ - אֵין לוֹ עָלָיו אֶלָּא תַּרְעֹמֶת.

ז,ב הַשּׂוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה וּפִרְקָהּ עָלָיו בְּאֶמְצַע הַנָּמָל - אֵין לוֹ עָלָיו אֶלָּא תַּרְעֹמֶת. הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל וּמֵת לוֹ מֵת, אוֹ שֶׁאֲחָזָתוּ חַמָּה - הֲרֵי אֵלּוּ שָׁמִין לוֹ. כֵּיצַד שָׁמִין לוֹ? אִם הָיָה שָׂכִיר חֹדֶשׁ - נוֹתְנִים לוֹ לְפִי שְׂכִירוּתוֹ. קַבְּלָן - נוֹתְנִים לוֹ לְפִי קַבְּלָנוּתוֹ. הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לְהָבִיא שְׁלִיחוּת מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְהָלַךְ וְלֹא הֵבִיא - נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ מְשֻׁלָּם. הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לְהָבִיא קַנִּים וְדוֹקְרָנִים לַכֶּרֶם, וְהָלַךְ וְלֹא הֵבִיא - נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ מְשֻׁלָּם. הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לְהָבִיא עֲנָבִים וְתַפּוּחִים וְדָרְמַסְקָנוֹת[4] לַחוֹלֶה, וְהָלַךְ וּמְצָאוֹ שֶׁמֵּת, אוֹ שֶׁהִבְרִיא, לֹא יֹאמַר לוֹ: ׳טוֹל מַה שֶּׁהֵבֵאתָ בִּשְׂכָרְךָ!׳, אֶלָּא נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ מְשֻׁלָּם.

ז,ג הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לַחָרֹשׁ - לֹא יֹאמַר לוֹ: בֹּא וְנַכֵּשׁ. לְנַכֵּשׁ - לֹא יֹאמַר לוֹ: בֹּא וַחֲרוֹשׁ. לַחָרֹשׁ בְּשָׂדֶה זוֹ - לֹא יֹאמַר לוֹ: בֹּא וַחֲרוֹשׁ בְּשָׂדֶה אַחֶרֶת. לְנַכֵּשׁ בְּשָׂדֶה זוֹ - לֹא יֹאמַר לוֹ: בֹּא וְנַכֵּשׁ בְּשָׂדֶה אַחֶרֶת. שְׂכָרוֹ לְנַכֵּשׁ וְגָמַר אֶת שָׂדֵהוּ - לֹא יֹאמַר לוֹ: בֹּא וַעֲדֹר שְׁתֵּי גְּפָנִים. שְׂכָרוֹ לַעֲדֹר וְגָמַר אֶת שָׂדֵהוּ - לֹא יֹאמַר לוֹ: בֹּא וְנַכֵּשׁ אֶת שְׁתֵּי גְּפָנִים. גָּמַר בַּחֲרִישׁוֹ הַיּוֹם - לֹא יֹאמַר לוֹ: בֹּא וַחֲרוֹשׁ בְּשָׂדֶה אַחֶרֶת, שֶׁיֹּאמַר לוֹ: פְּרַנֵּס לִי מְלָאכָה [מִתּוֹךְ] שֶׁלְּךָ אוֹ תֵּן לִי שְׂכָרִי בְּמַה שֶּׁעָשִׂיתִי, וְכֵן הוּא שֶׁגָּמַר חֲרִישׁוֹ בַּחֲצִי הַיּוֹם - לֹא יֹאמַר לוֹ: הֲרֵינִי חוֹרֵשׁ בְּשָׂדֶה פְּלוֹנִי. גָּמַר אֶת נְכוּשׁוֹ בַּחֲצִי הַיּוֹם - לֹא יֹאמַר לוֹ: הֲרֵינִי מְנַכֵּשׁ עִמְּךָ בְּשָׂדֶה פְּלוֹנִי, וְאִם הִתְנָה עָלֶיהָ מִתְּחִלָּה עַל מְנָת כֵּן - הֲרֵי זֶה מֻתָּר. רַשַּׁאי בַּעַל הַבַּיִת לְשַׁנּוֹתוֹ לִמְלָאכָה קַלָּה, אֲבָל לֹא לִמְלָאכָה חֲמוּרָה. הָא כֵּיצַד? שְׂכָרוֹ לְנַכֵּשׁ בְּשָׂדֵהוּ, וְגָמַר אֶת שָׂדֵהוּ, אוֹמֵר לוֹ מִדַּעְתּוֹ: בֹּא וַעֲדֹר שְׁתֵּי גְּפָנִים. שְׂכָרוֹ לַעֲדֹר, וְגָמַר אֶת שָׂדֵהוּ, אוֹמֵר לוֹ עַל כָּרְחוֹ: בֹּא וְנַכֵּשׁ שְׁתֵּי גְּפָנִים.

ז,ד הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֲלִים לַעֲשׂוֹת בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ, וְטָעוּ וְעָשׂוּ בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ - הוּא נוֹתֵן לָהֶם שְׂכָרָן מְשֻׁלָּם, וְחוֹזֵר וְנוֹטֵל מִבַּעַל הַבַּיִת מַה שֶּׁהֶהֱנוּ אוֹתוֹ. הֶרְאָם בְּתוֹךְ שֶׁלּוֹ, וְהָלְכוּ וְעָשׂוּ בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ, הוּא אֵין נוֹתֵן לָהֶם כְּלוּם, וְהֵן הוֹלְכִין וְנוֹטְלִים מִבַּעַל הַבַּיִת, מַה שֶּׁהֶהֱנוּ אוֹתוֹ.

ז,ה הַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר וְהִבְרִיקָה אוֹ נִשְׁתַּטְּתָה - אֵינוֹ חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר. מֵתָה אוֹ שֶׁנִּטְלְתָה אַנְגַּרְיָא - חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אִם בְּדֶרֶךְ הֲלִיכָתָהּ נִטְלָהּ - אֵינוֹ חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר. אִם שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הֲלִיכָתָהּ נִטְלָהּ - חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ שְׂכוֹר לִי חֲמוֹרְךָ וְאֶרְכַּב עָלֶיהָ מִכָּאן וְעַד מָקוֹם פְּלוֹנִי וְהִבְרִיקָה אוֹ נִשְׁתַּטְּתָה - חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר. הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל וְנִזְדַּמְּנָה לוֹ אַנְגַּרְיָא, לֹא יֹאמַר: הֲרֵי זֶה לְפָנֶיךָ! אֶלָּא נוֹתֵן שְׂכָרוֹ בְּמַה שֶּׁעָשָׂה. הַמַּשְׂכִּיר בְּהֵמָה לַחֲבֵרוֹ - לֹא יְשַׁנֶּה לוֹ אֶת הַבְּהֵמָה. הִשְׂכִּיר לוֹ חֲמוֹר - לֹא יְשִׁיבֶנּוּ עַל הַפֶּרֶד. פֶּרֶד - לֹא יְשִׁיבֶנּוּ עַל הַסּוּס. סוּס - לֹא יְשִׁיבֶנּוּ בַּקָּרוֹן.

ז,ו הַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהָבִיא לֶתֶךְ חִטִּין וְהֵבִיא שִׁשָּׁה עָשָׂר שְׁעוֹרִין - פָּטוּר. אִם הוֹסִיף עַל מַשָּׂאוֹ - חַיָּב. וְכַמָּה יוֹסִיף עַל

הַשָּׁלֵם

[4] פרי הבא מעיר דמשק ונקרא על שמה.

תּוֹסֶפְתָּא

מַשָּׁאוֹ וְיהֵא חַיָּב? סוֹמְכוֹס אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר: קַב לַכָּתֵף, שְׁלֹשָׁה סְאִין לַעֲגָלָה וּסְפִינָה לְפִי מַה שֶּׁהִיא. הַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לְהַרְכִּיב אִישׁ - לֹא יַרְכִּיב אִשָּׁה. אִשָּׁה - מַרְכִּיב אִישׁ. לְהַרְכִּיב אִשָּׁה - מַרְכִּיב אִשָּׁה עָלֶיהָ, בֵּין מְעֻבֶּרֶת בֵּין מֵינִיקָה. הַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר לִרְכֹּב עָלֶיהָ - בַּעַל הַבַּיִת נוֹתֵן כְּסוּתוֹ וּמְזוֹנוֹתָיו וְכָל כְּלֵי תַּשְׁמִישׁוֹ. יֶתֶר עַל כֵּן - חֲמָר מְעַכֵּב עַל יָדוֹ. חֲמָר נוֹתֵן שְׂעוֹרִים וְתֶבֶן וּמְזוֹנוֹתָיו עַד שֶׁמַּגִּיעַ לְלִינָה, יֶתֶר עַל כֵּן - בַּעַל הַבַּיִת מְעַכֵּב עַל יָדוֹ. הַשּׂוֹכֵר אֶת הַחֲמוֹר וְטָעֲנוֹ דְּבָרִים הָאֲסוּרִים, נָטְלָם מִמֶּנּוּ חֲרָמִין אוֹ מוֹכְסִין - חַיָּב, וְאִם הוֹדִיעוֹ שֶׁהוּא מוֹכֵס כְּדַרְכּוֹ הַמּוֹכְסִין - פָּטוּר.

ז,ז שַׂיָּרָא שֶׁהָיְתָה בַּמִּדְבָּר, וְנָפַל עָלֶיהָ גִּיס וּטְרָפָהּ - מְחַשְּׁבִין לְפִי מָמוֹן וְאֵין מְחַשְּׁבִין לְפִי נְפָשׁוֹת. וְאִם שָׁלְחוּ תַּיָּר לְפָנֶיהָם - אַף מְחַשְּׁבִין לְפִי נְפָשׁוֹת, וְאֵין מְשַׁנִּין מִמִּנְהַג הוֹלְכֵי שַׂיָּרָא. סְפִינָה שֶׁהָיְתָה בָּאָה בַּיָּם, וְעָמַד עָלֶיהָ נַחְשׁוֹל וְהֵקֵלּוּ מִמַּשָּׂאָהּ - מְחַשְּׁבִין לְפִי מַשָּׂאוּי וְאֵין מְחַשְּׁבִין לְפִי נְפָשׁוֹת, וְאֵין הַסַּפָּנִין מְשַׁנִּין מִמִּנְהַג הוֹלְכֵי שַׂיָּרָא. הַמַּשְׁכִּיר לַחֲבֵרוֹ סְפִינָה אוֹ קָרוֹן - מְחַשְּׁבִין לְפִי מַשָּׂאוּי וּלְפִי נְפָשׁוֹת, וְאֵין מְחַשְּׁבִין לְפִי מָמוֹן.

ז,ח גַּרְדִּי שֶׁהִנִּיחַ נֵר בְּצַד הַבֶּגֶד וְדָלַק - חַיָּב לְשַׁלֵּם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר. נָפְלָה עָלָיו מַפֹּלֶת, עַד שֶׁלֹּא נִגְמַר מְלַאכְתּוֹ - חַיָּב. מִשֶּׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ, אִם הוֹדִיעַ לְבַעֲלָיו - פָּטוּר. וְאִם לָאו - חַיָּב. גְּמָרוֹ וְנִגְנַב אוֹ אָבַד, אִם הוֹדִיעַ בּוֹ לְבַעֲלָיו - פָּטוּר. וְאִם לָאו - חַיָּב.

ז,ט אָמַר לוֹ: ׳חָלוּק אָמַרְתִּי לְךָ׳. וְהוּא אוֹמֵר: ׳טְלִית אָמַרְתָּ לִי׳ - עַל בַּעַל הַבַּיִת לְהָבִיא רְאָיָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיָה עוֹשֶׂה אֶצֶל בַּעַל הַבַּיִת - יְקַבֵּל בַּעַל הַבַּיִת אֶת שֶׁלּוֹ. אֶצֶל אֻמָּן וּבַעַל הַבַּיִת נִכְנַס וְיוֹצֵא עָלָיו - יְקַבֵּל בַּעַל הַבַּיִת אֶת שֶׁלּוֹ. אֶצֶל אֻמָּן וְאֵין בַּעַל הַבַּיִת נִכְנַס וְיוֹצֵא עָלָיו - אֻמָּן צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה. אָמַר לוֹ: סָלַע אָמַרְתִּי לְךָ, וְהוּא אוֹמֵר: שְׁתַּיִם אָמַרְתָּ לִי, כָּל זְמַן שֶׁאֶצֶל אֻמָּן - בַּעַל הַבַּיִת צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה. אֶצֶל בַּעַל הַבַּיִת וּבְתוֹךְ זְמַנּוֹ - אֻמָּן צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה. אַחַר זְמַנּוֹ - גַּרְדִּי נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל.

ז,י הַנּוֹתֵן כֵּלָיו לְאֻמָּן לַעֲשׂוֹת לוֹ וְנִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ, וְנִגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד עַד שֶׁלֹּא נִתְקַבֵּל שְׂכָרוֹ - הֲרֵי הוּא כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר. מִשֶּׁנִּתְקַבֵּל שְׂכָרוֹ - הֲרֵי הוּא כְּשׁוֹמֵר חִנָּם. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁתָּבְעוֹ וְאוֹמֵר לוֹ: בֹּא וְטוֹל אֶת שֶׁלְּךָ. לֹא תְּבָעוֹ וְלֹא אָמַר לוֹ: בֹּא וְטוֹל אֶת שֶׁלְּךָ, אַף עַל פִּי שֶׁמִּתְקַבֵּל שְׂכָרוֹ - הֲרֵי הוּא כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר. הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: הַשְׁאִילֵנִי וְאַשְׁאִילְךָ, שְׁמוֹר לִי וְאֶשְׁמֹר לְךָ - הֲרֵי הוּא כְּשׁוֹמֵר חִנָּם, וְאֵינוֹ עָלָיו כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: מֻתָּר אָדָם לְהַשְׁכִּיר מַשְׂכּוֹנוֹ שֶׁל עָנִי בְּפָחוֹת, וְשֶׁל עָשִׁיר - אֵין רַשַּׁאי לִיגַּע בּוֹ.

מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא פֶּרֶק שְׁמִינִי

ח,א הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל לִשְׁמוֹר לוֹ אֶת הַפָּרָה, לִשְׁמֹר לוֹ אֶת הַתִּינוֹק - אֵין נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ שֶׁל שַׁבָּת. לְפִיכָךְ - אֵין אַחֲרָיוּתָן עָלָיו בְּשַׁבָּת. וְאִם הָיָה שׂוֹכִיר שַׁבָּת, שׂוֹכִיר חֹדֶשׁ, שׂוֹכִיר שָׁנָה, שׂוֹכִיר שָׁבוּעַ - נוֹתֵן לוֹ שְׂכָרוֹ שֶׁל שַׁבָּת, לְפִיכָךְ אַחֲרָיוּתָן עָלָיו בְּשַׁבָּת. וְאִם הָיָה שׂוֹכִיר שַׁבָּת - לֹא יֹאמַר לוֹ: תֵּן לִי שְׂכָרִי שֶׁל שַׁבָּת, אֶלָּא אוֹמֵר לוֹ: תֵּן לִי שְׂכָרִי שֶׁל עֲשָׂרָה יָמִים.

ח,ב אֵין הַפּוֹעֵל רַשַּׁאי לַעֲשׂוֹת מְלַאכְתּוֹ בַּלַּיְלָה וּלְהַשְׁכִּיר אֶת עַצְמוֹ בַּיּוֹם, לַחָרֹשׁ בְּפָרָתוֹ עַרְבִית וּלְהַשְׁכִּירָהּ שַׁחֲרִית, לֹא יְהֵא מַרְעִיב וּמְסַגֵּף אֶת עַצְמוֹ וּמַאֲכִיל מְזוֹנוֹתָיו מִפְּנֵי גֶּזֶל מְלַאכְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. רַשָּׁאִין פּוֹעֲלִין לֶאֱכֹל פִּתָּן בְּצִיר כְּדֵי שֶׁיֹּאכְלוּ עֲנָבִים הַרְבֵּה. וְרַשַּׁאי בַּעַל הַבַּיִת לְהַשְׁקוֹתָן יַיִן, כְּדֵי שֶׁלֹּא יֹאכְלוּ עֲנָבִים הַרְבֵּה, רַשַּׁאי בַּעַל הַבַּיִת לְהַרְעִיב וּלְסַגֵּף אֶת פָּרָתוֹ, כְּדֵי שֶׁתֹּאכַל הַרְבֵּה בְּשָׁעָה שֶׁדָּשָׁה. וְרַשַּׁאי הַשּׂוֹכֵר לְהַאֲכִילָהּ פְּקִיעִין עָמִיר כְּדֵי שֶׁלֹּא תֹּאכַל הַרְבֵּה בְּשָׁעָה שֶׁדָּשָׁה.

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

ח,ג חָמוֹר וְגָמָל אוֹכְלִין מִמַּשְׂאוֹי שֶׁעַל גַּבָּן בְּדֶרֶךְ הֲלִיכָתָן, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִטּוֹל בְּיָדוֹ וְיַאֲכִילֵם. הָיָה מְשַׁמֵּר אַרְבָּעָה וַחֲמִשָּׁה מִקְשָׁאוֹת - לֹא יְהֵא מְמַלֵּא כְּרֵסוֹ מֵאַחַת מֵהֶן, אֶלָּא אוֹכֵל מִכָּל אַחַת וְאַחַת לְפִי חֶשְׁבּוֹן. רַבִּי יוֹסֵי בֶּן רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מַה "דַּיִּשׁ" מְיֻחָד, דָּבָר שֶׁעוֹשֶׂה בְּיָדָיו וּבְרַגְלָיו וּבְגוּפוֹ, יָצָא עוֹשֶׂה בְּיָדָיו אֲבָל לֹא בְּרַגְלָיו, בְּרַגְלָיו אֲבָל לֹא בְּגוּפוֹ. מַה "דַּיִּשׁ" מְיֻחָד, דָּבָר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ, יָצָא הַלָּשׁ וְהַמְקַטֵּף וְהָאוֹפֶה שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ. מַה "דַּיִּשׁ" מְיֻחָד, דָּבָר שֶׁגִּדּוּלָיו מִן הָאָרֶץ, יָצָא הַחוֹלֵב וְהַמְחַבֵּץ וְהַמְגַבֵּן, דָּבָר שֶׁאֵין גִּדּוּלָיו מִן הָאָרֶץ. מַה "דַּיִּשׁ" מְיֻחָד דָּבָר הַתָּלוּשׁ מִן הַקַּרְקַע, יָצָא הַמְנַכֵּשׁ בַּשּׁוּם וּבַבְּצָלִים - דָּבָר הַמְחֻבָּר בַּקַּרְקַע. מַה "דַּיִּשׁ" מְיֻחָד, דָּבָר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ לְמַעְשְׂרוֹת, יָצָא הַבּוֹדֵל בַּתְּמָרִים וּבַגְּרוֹגְרוֹת, דָּבָר שֶׁנִּגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ לְמַעְשְׂרוֹת, כָּל שֶׁאֵינוֹ כַּיּוֹצֵא בּוֹ בָּא לְעוֹנַת הַמַּעְשְׂרוֹת, אִסּוּר אַחֵר גָּרַם לוֹ. שְׁכָרוֹ סָתָם - פּוֹדֶה וּמַאֲכִיל, מְעַשֵּׂר וּמַאֲכִיל, וְאִם קָצַץ עִמּוֹ - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ אוֹכֵל. כָּל שֶׁהוּא כַּיּוֹצֵא בּוֹ אֵינוֹ בָּא לְעוֹנַת הַמַּעְשְׂרוֹת - הֶתֵּר אַחֵר גָּרַם לוֹ. שְׁכָרוֹ סָתָם - הֲרֵי זֶה אֵינוֹ אוֹכֵל, וְאִם קָצַץ עִמּוֹ - הֲרֵי זֶה אוֹכֵל.

ח,ד אוֹכֵל פּוֹעֵל עַד שֶׁלֹּא יַתְחִיל בַּמְּלָאכָה אֶשְׁכּוֹל אֶפְלוּ בְּדִינָר, וְקִשּׁוּת אֶפְלוּ בְּדִינָר, וְכוֹתֶבֶת אֶפְלוּ בְּטְרִיסִית, מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר חִסְמָא אָמְרוּ: לֹא יֹאכַל פּוֹעֵל יֶתֶר עַל שְׂכָרוֹ, וַחֲכָמִים מַתִּירִין.

ח,ה הָאוֹכֵל מִן הַתּוֹרָה - לֹא יְקַלֵּף בַּתְּאֵנִים וְלֹא יִמְצֹץ בָּעֲנָבִים. הָעוֹשֶׂה בְּכָל גּוּפוֹ - אוֹכֵל בְּכָל שָׁעָה שֶׁיִּרְצֶה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אֵינוֹ אוֹכֵל אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁפּוֹרֵק, וּבְשָׁעָה שֶׁטּוֹעֵן, מִפְּנֵי גֶּזֶל מְלַאכְתּוֹ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת.

הַשָּׁלֵם

ח,ו הַמְרַכֵּס[5] בַּתְּבוּאָה אֵינוֹ מְשׁוּם "בַּל תַּחְסֹם", אֲבָל מִפְּנֵי מַרְאִית הָעַיִן מֵבִיא קְרָצְטַלִּין[6] וְתוֹלֶה בְּפִיהָ. יִשְׂרָאֵל הַדָּשׁ בְּפָרָתוֹ שֶׁל עוֹבֵד כּוֹכָבִים - עוֹבֵר מִשּׁוּם "בַּל תַּחְסֹם". וְעוֹבֵד כּוֹכָבִים הַדָּשׁ בְּפָרָתוֹ שֶׁל יִשְׂרָאֵל - אֵינוֹ עוֹבֵר[7] מִשּׁוּם "בַּל תַּחְסֹם". דָּשׁ תְּרוּמָה וּמַעֲשֵׂר - עוֹבֵר מִשּׁוּם "בַּל תַּחְסֹם". כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? מֵבִיא קְפִיפוֹת וְתוֹלֶה בְּצַוָּארֵי בְּהֵמָה וְנוֹתֵן לוֹ לְתוֹכָהּ חֻלִּין מֵאוֹתוֹ הַמִּין. הַחוֹסֵם אֶת הַפָּרָה - לֹא יִפְחוֹת לָהּ מִשִּׁשָּׁה קַבִּין. הַחוֹסֵם אֶת הַפָּרָה, וְהַמְזַוֵּג אֶת הַפָּרָה - פָּטוּר, אֵין לְךָ שֶׁהוּא חַיָּב, אֶלָּא הַנָּהוֹג וְהַמַּנְהִיג בִּלְבַד. אֵימַת אָמְרוּ שׁוֹמֵר חִנָּם נִשְׁבַּע וְיוֹצֵא? בִּזְמַן שֶׁשָּׁמַר כְּדֶרֶךְ הַשּׁוֹמְרִין, נָעַל כָּרָאוּי נָתַנּוֹ בַּמִּקְטוֹרִין לַאֲחוֹרָיו בְּפָנְדָּתוֹ וּפִיהָ לְמַעְלָה, בְּשִׁדָּה וּבְמִגְדָּל וְנָעַל בְּפָנָיו וְאָבַד - הֲרֵי זֶה נִשְׁבַּע וְיוֹצֵא. אִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁעָשָׂה כֵּן - פָּטוּר מִן הַשְּׁבוּעָה. נָעַל שֶׁלֹּא כָּרָאוּי, קָשַׁר שֶׁלֹּא כָּרָאוּי, נָתַנּוֹ בַּמִּקְטוֹרִין וְהִפְשִׁילוֹ לְפָנָיו בְּפָנְדָּתוֹ וּפִיהָ לְמַטָּה, נָתַנּוֹ בְּפַרְפּוּנָדָתוֹ, אוֹ שֶׁנָּתַנּוֹ בְּרֹאשׁ גַּגּוֹ וְנִגְנַב אוֹ שֶׁאָבַד - חַיָּב. נָתַנּוֹ בְּמָקוֹם שֶׁנָּתַן אֶת שֶׁלּוֹ, אִם רָאוּי לִשְׁמִירָה - פָּטוּר. וְאִם לָאו - חַיָּב. אֵיזֶהוּ שׁוֹכֵר? שָׂכַר מִמֶּנּוּ בְּהֵמָה, שָׂכַר מִמֶּנּוּ כֵּלִים, אֵיזֶה הוּא נוֹשֵׂא שָׂכָר? שְׂכָרוֹ לִשְׁמוֹר לוֹ אֶת הַבְּהֵמָה, שְׂכָרוֹ לִשְׁמוֹר לוֹ אֶת הַכֵּלִים, וְהָלְכָה לִמְקוֹם גְּדוּדֵי חַיָּה וְלִיסְטִים, טָרְפָתָהּ חַיָּה אוֹ שֶׁנִּטְלוּהָ לִסְטִים - הֲרֵי זֶה אֹנֶס. הוֹלִיכָהּ לִמְקוֹם גְּדוּדֵי חַיָּה וְלִיסְטִים, טָרְפָתָהּ חַיָּה אוֹ שֶׁנִּטְלוּהָ לִסְטִים - אֵין זֶה אֹנֶס. מֵתָה כְּדַרְכָּהּ - הֲרֵי זֶה אֹנֶס. סַגְּפָהּ וָמֵתָה - אֵין זֶה אֹנֶס. עָלְתָה לְרָאשֵׁי הַצּוּקִין וְנָפְלָה - הֲרֵי זֶה אֹנֶס. הֶעֱלָה לְרָאשֵׁי הַצּוּקִין וְנָפְלָה - אֵינוֹ אֹנֶס. אֵלּוּ הֵן אוֹנְסִין

---

[5] שורים שעורים במים ומייבשים אותן בתנור והפרשות דשות עליו כדי להסיר קליפתן.

[6] סל

[7] היינו הישראל אינו עובר...

תּוֹסֶפְתָּא

שֶׁשּׁוֹמֵר שָׂכָר פָּטוּר בָּהֶן: כְּגוֹן שֶׁהוּא אוֹמֵר (איוב א, טו): ״וַתִּפֹּל שְׁבָא וַתִּקָּחֵם״ וְגוֹ׳. זְאֵב אֶחָד - אֵינוֹ אֶנֶס. שְׁנֵי זְאֵבִים - אֶנֶס. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בִּשְׁעַת מִשְׁלַחַת זְאֵבִים - אַף זְאֵב אֶחָד אֶנֶס. גַּנָּב אֶחָד - אֵין אֶנֶס. שְׁנֵי גַּנָּבִים - אֶנֶס. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיָה מְזַיֵּן - אַף גַּנָּב אֶחָד אֶנֶס. רוֹעֶה שֶׁהָיָה סוּמָא וּבָא זְאֵב וְטָרַף, אֲרִי וְדָרַס - פָּטוּר. הִנִּיחַ מַקְלוֹ וְתַרְמִילוֹ עָלָיְהָ - חַיָּב. רֹעֶה שֶׁהִנִּיחַ צֹאנוֹ וְנִכְנַס לָעִיר, וּבָאוּ לִסְטִים וּנְטָלוּם, רוֹאִין אוֹתוֹ כְּאִלּוּ הוּא שָׁם, אִם יָכוֹל לְהַצִּיל - חַיָּב. וְאִם לָאו - פָּטוּר.

ח,ז מַתָּנָה שׁוֹמֵר חִנָּם לִהְיוֹת כְּשׁוֹאֵל, וְהַשּׁוֹאֵל לִהְיוֹת כְּשׁוֹמֵר חִנָּם, וְהַשּׁוֹאֵל לִהְיוֹת כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר, וְהַשּׂוֹכֵר כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר, וְהַשּׂוֹכֵר לִהְיוֹת כְּשׁוֹאֵל. הַשּׁוֹאֵל אֶת הַפָּרָה וּבָא וְהֶעֱמִידָהּ עַל אֲבוּס בְּעָלֶיהָ, וְנִגְנְבָה אוֹ אָבְדָה, אִם הוֹדִיעַ בָּהּ לַבְּעָלִים - פָּטוּר. וְאִם לָאו - חַיָּב.

ח,ח הַשּׁוֹאֵל אֶת הַפָּרָה, וְשָׁאַל בַּעְלָהּ עִמָּהּ. הַשּׂוֹכֵר אֶת הַפָּרָה וְשָׂכַר בַּעְלָהּ עִמָּהּ, שְׁאָלָהּ וְשָׁאַל בַּעְלָהּ, שְׂכָרָהּ וְשָׂכַר בַּעְלָהּ, שְׁאָלָהּ וְשָׂכַר בַּעְלָהּ, שְׂכָרָהּ וְשָׁאַל בַּעְלָהּ וָמֵתָה אוֹ נִשְׁבְּרָה, אַף עַל פִּי שֶׁהַבְּעָלִים עוֹמְדִין וְחוֹרְשִׁין בְּמָקוֹם אַחֵר, נָפְלָה וָמֵתָה - פָּטוּר, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כב, יג): ״אִם בְּעָלָיו עִמּוֹ לֹא יְשַׁלֵּם״. שְׁאָלָהּ וְאַחַר כָּךְ שָׁאַל בְּעָלֶיהָ, שְׂכָרָהּ וְאַחַר כָּךְ שָׂכַר בְּעָלֶיהָ, שְׁאָלָהּ וְאַחַר כָּךְ שָׂכַר בְּעָלֶיהָ, שְׂכָרָהּ וְאַחַר כָּךְ שָׁאַל בְּעָלֶיהָ וָמֵתָה אוֹ נִשְׁבְּרָה, אַף עַל פִּי שֶׁהַבְּעָלִים עוֹמְדִין וְחוֹרְשִׁים עַל גַּבָּהּ, וְנָפְלָה וָמֵתָה - חַיָּב, שֶׁנֶּאֱמַר (שְׁמוֹת כב, יג): ״בְּעָלָיו אֵין עִמּוֹ שָׁלֵם יְשַׁלֵּם״. הֲרֵי הִיא מְשְׁאֶלֶת לְךָ הַיּוֹם שֶׁתִּשְׁמֹר לִי חֲבֵרְתָּהּ לְמָחָר, הֲרֵי חֲבֵרְתָּהּ מְשְׁאֶלֶת לְךָ הַיּוֹם שֶׁתִּשְׁמְרֶנָּה לִי לְמָחָר, מְשְׁאֶלֶת לְךָ עַד חָצוֹת שֶׁתִּשְׁמְרֶנָּה לִי מֵחָצוֹת וּלְמַעְלָה, הֲרֵי הִיא מְשְׁאֶלֶת לְךָ עַד חָצוֹת שֶׁתִּשְׁמֹר לִי חֲבֵרְתָּהּ מֵחָצוֹת וּלְמַעְלָה, הֲרֵי חֲבֵרְתָּהּ מְשְׁאֶלֶת לְךָ עַד חָצוֹת שֶׁתִּשְׁמְרֶנָּה לִי מֵחָצוֹת וּלְמַעְלָה שֶׁתִּשְׁמֹר לִי חֲבֵרְתָּהּ עַד חָצוֹת - הֲרֵי הֵן כְּשׁוֹמְרֵי חִנָּם, וְאֵינוֹ אֶלָּא כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר, בֵּין שֶׁשָּׁאֲלָה הַיּוֹם וּשְׂכָרָהּ לְמָחָר, בֵּין שֶׁשְּׂכָרָהּ הַיּוֹם וְשָׁאֲלָהּ לְמָחָר, אוֹ שֶׁהָיוּ שְׁתַּיִם, אַחַת שְׁאוּלָה וְאַחַת שְׂכוּרָה, זֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ, וְזֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ - יַחֲלֹקוּ. זֶה אוֹמֵר שְׁאוּלָה, וְזֶה אוֹמֵר שְׂכוּרָה - הֲרֵי זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל, וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם, שֶׁכָּל הַנִּשְׁבָּעִים שֶׁבַּתּוֹרָה נִשְׁבָּעִים וְאֵין מְשַׁלְּמִין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. הַמּוֹכֵר פָּרָה לַחֲבֵרוֹ, וְנִמְצֵאת מְעֻבֶּרֶת וְיָלְדָה, זֶה אוֹמֵר בִּרְשׁוּתִי יָלְדָה, וְהַלָּה שׁוֹתֵק - זָכָה. זֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ, וְזֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ - יַחֲלֹקוּ. זֶה אוֹמֵר בִּרְשׁוּתִי, וְזֶה אוֹמֵר בִּרְשׁוּתִי - הֲרֵי זֶה נִשְׁבַּע וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם, שֶׁכָּל הַנִּשְׁבָּעִין שֶׁבַּתּוֹרָה נִשְׁבָּעִין וְלֹא מְשַׁלְּמִין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לְעוֹלָם הַוָּלָד בְּחֶזְקַת הַמּוֹכֵר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. וְכֵן הַמּוֹכֵר שִׁפְחָה לַחֲבֵרוֹ וְנִמְצֵאת מְעֻבֶּרֶת וְיָלְדָה, זֶה אוֹמֵר בִּרְשׁוּתִי יָלְדָה, וְהַלָּה שׁוֹתֵק - זָכָה. זֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ, וְזֶה אוֹמֵר אֵינִי יוֹדֵעַ - יַחֲלֹקוּ. זֶה אוֹמֵר בִּרְשׁוּתִי - הֲרֵי זֶה נִשְׁבַּע וְאֵינוֹ מְשַׁלֵּם, שֶׁכָּל הַנִּשְׁבָּעִין שֶׁבַּתּוֹרָה נִשְׁבָּעִין וְלֹא מְשַׁלְּמִין; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין נִשְׁבָּעִין לֹא עַל הָעֲבָדִים וְלֹא עַל הַשְּׁטָרוֹת וְלֹא עַל הַקַּרְקָעוֹת.

ח,ט שַׂיָּרָא שֶׁהָיְתָה בָּאָה בַּמִּדְבָּר, וְנָפַל עָלֶיהָ גִּיס, וְעָמַד אֶחָד מֵהֶן וְהִצִּיל - מַה שֶּׁהִצִּיל, הִצִּיל לָאֶמְצַע. וְאִם הִתְנָה עִמָּהֶן בְּבֵית דִּין - מַה שֶּׁהִצִּיל, הִצִּיל לְעַצְמוֹ. חַמָּרִין שֶׁהָיוּ מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ, וְנָפְלוּ עֲלֵיהֶם לִסְטִים, וְעָמַד אֶחָד מֵהֶן וְהִצִּיל, מַה שֶּׁהִצִּיל, הִצִּיל לָאֶמְצַע. וְאִם נָתְנוּ לוֹ רְשׁוּת - מַה שֶּׁהִצִּיל, הִצִּיל לְעַצְמוֹ. הַשְּׁתָּפִין שֶׁמָּחֲלוּ לָהֶם הַמּוֹכְסִים - מַה שֶּׁמָּחֲלוּ, מָחֲלוּ לָאֶמְצַע. וְאִם אָמְרוּ: ׳בִּשְׁבִיל פְּלוֹנִי מָחַלְנוּ׳ - מַה שֶּׁמָּחֲלוּ, מָחֲלוּ לוֹ. הַגַּבָּאִין וְהַמּוֹכְסִין - תְּשׁוּבָתָן קָשָׁה, וּמַחְזִירִין לַמַּכִּירִין, וְהַשְּׁאָר - עוֹשִׂין בָּהֶן צָרְכֵי רַבִּים.

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

ח,י הַשּׁוֹכֵר חֲנוּת מֵחֲבֵרוֹ - אֵין פָּחוֹת מִשְּׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? שֶׁחָל שְׁנֵים עָשָׂר שֶׁלּוֹ לִהְיוֹת לְמוֹצָאֵי הֶחָג, אֲבָל אִם חָל שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ לִהְיוֹת לְמוֹצָאֵי הַפֶּסַח - נוֹתְנִין לוֹ שָׁלֹשׁ רְגָלִים עַד שֶׁיִּגְבֶּה כָּל הֶקֵּפּוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: שֶׁל נַחְתּוֹמִין וְשֶׁל צַבְּעִים שָׁלֹשׁ שָׁנִים, מִפְּנֵי שֶׁעִסְקָן מְרֻבֶּה, כְּשֶׁאָמְרוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם וּכְשֶׁאָמְרוּ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, לֹא שֶׁיָּדוּר בּוֹ שְׁלֹשִׁים יוֹם וְלֹא שֶׁיָּדוּר בּוֹ שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, אֶלָּא שֶׁיּוֹדִיעֻנּוּ קֹדֶם שְׁלֹשִׁים יוֹם, שֶׁיּוֹדִיעֻנּוּ קֹדֶם שְׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. וּכְשֵׁם שֶׁאֵין הַשּׁוֹכֵר רַשַּׁאי לְפַנּוֹת עַד שֶׁעָה שֶׁיּוֹדִיעֻנּוּ, כָּךְ אֵין הַמַּשְׁכִּיר רַשַּׁאי לְפַנּוֹת עַד שֶׁעָה שֶׁיּוֹדִיעַ. גַּת - כָּל שְׁעַת הַגַּת. בַּד - כָּל שְׁעַת הַבַּד. וְצִירָה[8] - אֵין פָּחוֹת מִשְּׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ. אָמַר רַבִּי נְחֶמְיָה: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּאִלּוּ הָעוֹשִׂין בֶּעָפָר שָׁחוֹר, אֲבָל בְּאִלּוּ הָעוֹשִׂין בֶּעָפָר לָבָן - כּוֹנֵס אֶת גָּרְנוֹ וּמִסְתַּלֵּק.

ח,יא הַשּׁוֹאֵל פָּנְדָּק מֵחֲבֵרוֹ לְלִינָה - אֵין פָּחוֹת מִיּוֹם אֶחָד. לִשְׁבִיתָה - אֵין פָּחוֹת מִשְּׁנֵי יָמִים. לְנִשּׁוּאִין - אֵין פָּחוֹת מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם. הַשּׁוֹאֵל מֵחֲבֵרוֹ חָלוּק לֵילֵךְ בּוֹ לְבֵית הָאֵבֶל - כְּדֵי שֶׁיֵּלֵךְ וְיַחְזֹר. לְבֵית הַמִּשְׁתֶּה - כָּל הַיּוֹם. לְבֵית הָאֵבֶל וּלְבֵית הַמִּשְׁתֶּה שֶׁלּוֹ - אֵין פָּחוֹת מִשִּׁבְעָה יָמִים. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אֵין פָּחוֹת מִן שְׁתֵּי שַׁבָּתוֹת, מִפְּנֵי שֶׁבֵּית חָמִיו בָּאִין אֶצְלוֹ שַׁבָּת שְׁנִיָּה. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ הַשְׁאִילֵנִי חֲלוּקְךָ, וְאֵלֵךְ וַאֲבַקֵּר אֶת אַבָּא שֶׁהוּא חוֹלֶה, וְהָלַךְ וּמְצָאוֹ שֶׁמֵּת - קוֹרֵעַ וּמְשַׁלֵּם אֶת נִזְקָהּ. שְׁאָלוֹ הֵימֶנּוּ סְתָם - אֵין רַשַּׁאי לִגַּע בּוֹ.

ח,יב הַשּׁוֹכֵר בַּיִת מֵחֲבֵרוֹ - מַמְחֶה בְּיָדוֹ עַל מְקוֹם הַתַּנּוּר, וְאֵין מַמְחֶה בְּיָדוֹ עַל מְקוֹם הַכִּירָה. שָׂכַר הֵימֶנּוּ חָצֵר - אֵין מַמְחֶה בְּיָדוֹ, לֹא עַל מְקוֹם הַתַּנּוּר וְלֹא עַל מְקוֹם הַכִּירָה, אֶלָּא מַעֲמִיד אֶת הַתַּנּוּר בַּמָּקוֹם הָרָאוּי לוֹ, וְאֶת הַכִּירָה בְּמָקוֹם הָרָאוּי לָהּ. הַזֶּבֶל הַיּוֹצֵא מִן הֶחָצֵר, מַה שֶּׁהוּא קוֹלֵט בָּאֲוִיר - הֲרֵי הוּא שֶׁלּוֹ, שֶׁבָּרֶפֶת וְשֶׁבֶּחָצֵר - הֲרֵי הֵן שֶׁל בַּעַל חָצֵר.

ח,יג הַמַּשְׁכִּיר בַּיִת לַחֲבֵרוֹ וְנִתְנַגַּע, אוֹמֵר לוֹ: הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ, הִקְדִּישׁוֹ - הַדָּר בּוֹ מַעֲלֶה שָׂכָר לַהֶקְדֵּשׁ. הַשּׁוֹכֵר בַּיִת מֵחֲבֵרוֹ, מַעֲמִיד בּוֹ רַחַיִם שֶׁל חֲמוֹר, אֲבָל לֹא רַחַיִם שֶׁל יָד, וְלֹא מַרְתֵּף מִפְּנֵי שֶׁמַּכְחִישִׁים אֶת הַכְּתָלִים. וְלֹא יְגַדֵּל בּוֹ אֶת הַתַּרְנְגוֹלִים מִפְּנֵי שֶׁהֵן מְחַטְּטִין אֶת הַכְּתָלִים. וְלֹא יַעֲשֶׂה בְּתוֹכוֹ מַכְתֶּשֶׁת קְבוּעָה מִפְּנֵי שֶׁמַּזִּיעַ אֶת הַכְּתָלִים. וְלֹא יַעֲשֶׂה רֶפֶת בָּקָר וְלֹא אוֹצַר שֶׁל תְּבוּאָה.

ח,יד הַמַּשְׁכִּיר בַּיִת לַחֲבֵרוֹ בִּשְׁנֵים עָשָׂר זְהוּבִין לַשָּׁנָה - הֲרֵי זֶה מְחַלְּקָן כָּל יְמוֹת הַשָּׁנָה עַד אֲדָר. נִתְעַבְּרָה שָׁנָה, זֶה אוֹמֵר עַד אֲדָר רִאשׁוֹן, וְזֶה אוֹמֵר עַד אֲדָר שֵׁנִי - חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶן. עַד סוֹף אֲדָר, זֶה אוֹמֵר עַד סוֹף אֲדָר רִאשׁוֹן וְזֶה אוֹמֵר עַד סוֹף אֲדָר שֵׁנִי - חוֹלְקִין בֵּינֵיהֶן. הַמַּשְׁכִּיר בַּיִת לַחֲבֵרוֹ, וְנָפַל - חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ בַּיִת. הָיָה מְקֹרֶה בָּאֲרָזִים - לֹא יְקָרֵנּוּ בִּשְׁקָמִים. בִּשְׁקָמִים - לֹא יְקָרֵנּוּ בָּאֲרָזִים. הָיוּ בוֹ חַלּוֹנוֹת - אֵינוֹ רַשַּׁאי שֶׁלֹּא לִפְתֹּחַ בּוֹ חַלּוֹנוֹת. לֹא הָיוּ בוֹ חַלּוֹנוֹת - אֵינוֹ רַשַּׁאי לִפְתֹּחַ בּוֹ חַלּוֹנוֹת. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁשְּׂכָרוֹ לִזְמַן מֻעָט - אוֹמֵר לוֹ הֲרֵי שֶׁלְּךָ לְפָנֶיךָ.

הַשָּׁלֵם

מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

ט,א הַשּׁוֹכֵר אֶת הַשָּׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ, וְהָיָה בָּהּ תְּבוּאָה לְקֹצֵר, עֲנָבִים לְבֹצֵר, זֵיתִים לִמְסוֹק - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁמִּין אוֹתָהּ. וְשֶׁמִּין לוֹ תְּבוּאָה קְצוּרָה, עֲנָבִים בְּצוּרוֹת, זֵיתִים מְסוּקִין - אֵין שֶׁמִּין לוֹ. הִנִּיחָהּ וְיָצָא, וְהָיָה בָּהּ תְּבוּאָה לְקֹצֵר, עֲנָבִים לְבֹצֵר, זֵיתִים לִמְסוֹק - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁמִּין לוֹ. כֵּיצַד שָׁמִין לוֹ? אִם הָיָה שָׂכִיר - נוֹתְנִין לוֹ לְפִי שְׂכִירוּתוֹ, קַבְּלָן לְפִי קַבְּלָנוּתוֹ.

[8] בית היוצר, מקום שעושים שם כלי חרס.

תּוֹסֶפְתָּא

ט,ב הַחוֹכֵר שְׂדֵה בֵּית הַשְּׁלָחִין מֵחֲבֵרוֹ - אֵין פָּחוֹת מִשְּׁנֵים עָשָׂר חֹדֶשׁ, שְׂדֵה בֵּית הַבַּעַל - כּוֹנֵס אֶת גָּרְנוֹ וּמְסַתֵּלֵק, שְׂדֵה בֵּית הַשְּׁלָחִין אֲנִי שׁוֹכֵר מִמְּךָ, שְׂדֵה בֵּית הָאִילָן אֲנִי שׁוֹכֵר מִמְּךָ, יָבֵשׁ הַמַּעְיָן נִקְצַץ הָאִילָן - חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ מַעְיָן אַחֵר, וְחַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ אִילָן אַחֵר, שְׂדֵה בֵּית הַשְּׁלָחִין זֶה אֲנִי שׁוֹכֵר מִמְּךָ, שְׂדֵה בֵּית הָאִילָן זֶה אֲנִי שׁוֹכֵר מִמְּךָ, יָבֵשׁ הַמַּעְיָן נִקְצַץ הָאִילָן - מְנַכֶּה לוֹ מִן חִכּוּרוֹ. הַשּׁוֹכֵר שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ וְהָיוּ בוֹ אִילָנוֹת, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַשְׁכִּיר אִילָנוֹת עִם הַשָּׂדוֹת - הֲרֵי הֵן שֶׁל שׁוֹכֵר. בִּפְנֵי עַצְמָן - הֲרֵי הֵן שֶׁל מַשְׁכִּיר.

ט,ג הַלּוֹקֵחַ שְׂדֵה קִיצָה[9] מֵחֲבֵרוֹ, וְהָיוּ בָהּ תַּפּוּחִין וְרִמּוֹנִים. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל שֶׁלֹּא הָיָה בִּכְלָל הַקַּיִץ - הֲרֵי הוּא שֶׁל מוֹכֵר. עָשָׂה בְּדֶרֶךְ אַחֵר עַד שֶׁלֹּא כָּלָה הַקַּיִץ - הֲרֵי הוּא שֶׁל לוֹקֵחַ. מִשֶּׁיִּכְלֶה הַקַּיִץ - הֲרֵי הוּא שֶׁל מוֹכֵר. הַשּׁוֹכֵר שְׂדֵה יָרָק מֵחֲבֵרוֹ, וְהָיָה בּוֹ שׁוּרָה שֶׁל יָרָק אַחַר - הֲרֵי הוּא שֶׁל לוֹקֵחַ, וְאִם הָיָה מֻקְצֶה בִּפְנֵי עַצְמוֹ - הֲרֵי הוּא שֶׁל מוֹכֵר. הַחוֹכֵר שְׂדֵה מֵחֲבֵרוֹ - לֹא יְהֵא נָרָה שָׁנָה וְזוֹרְעָהּ שָׁנָה, אֶלָּא נָר חֶצְיָהּ וְזוֹרֵעַ חֶצְיָהּ, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא לוֹ מֵאַיִן לִגְבּוֹת. הַשּׁוֹכֵר שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ, וְהָיָה נָרָהּ שָׁנָה וְזוֹרְעָהּ שָׁנָה אַחַת - לֹא יֹאמַר לוֹ לַגֹּרֶן, תֵּן לִי חַכִּירִי שֶׁל שְׁתֵּי שָׁנִים, אֶלָּא נוֹתֵן לוֹ שֶׁל שָׁנָה שָׁנָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ. הַשָּׁם קָמְתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ בַּעֲשֶׂרֶת כּוֹרִין חִטִּין, וְעָשְׂתָה בְּפָחוֹת אוֹ בְּיוֹתֵר - נוֹתֵן לוֹ שׁוּמוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עָשְׂתָה בְּפָחוֹת - נוֹתֵן לוֹ שׁוּמוֹ. בְּיֶתֶר - נוֹתֵן לוֹ כָּל מַה שֶּׁהַשָּׂדֶה עוֹשֶׂה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: עוֹלֶה וְיוֹרֵד עִמּוֹ, וּכְשֵׁם שֶׁהַלְּקִיחָה בְּכֶסֶף בִּשְׁטָר וּבַחֲזָקָה, כָּךְ שְׁכִירָה בְּכֶסֶף בִּשְׁטָר וּבַחֲזָקָה.

ט,ד הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִתֵּן פּוֹל בַּשְּׁעוֹרִין - נוֹתֵן פּוֹל בַּשְּׁעוֹרִין שְׁעוֹרִים כִּפְלַיִם בְּחִטִּים - נוֹתֵן כִּפְלַיִם

[9] מכר לו את השדה לפירות קיץ שבה.

הַשָּׁלֵם

בַּחִטִּים, וְכָל דָּבָר שֶׁמִּתְקַבֵּל לָאוֹצָר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: עַדָּשִׁים וְכַרְשִׁינִין - הֲרֵי הֵן כְּחִטִּין. וְכָל דָּבָר שֶׁמִּתְקַבֵּל לָאוֹצָר. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהוֹשִׁיב שׁוֹמֵר לְמֶחֱצָה לִשְׁלִישׁ וּלִרְבִיעַ - יוֹשִׁיבוּ. וְאֵין מְשַׁנִּין מִמְּנְהַג הַמְּדִינָה.

ט,ה הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ מִשָּׁזְכָה בָהּ הוֹבִירָהּ - שָׁמִין אוֹתָהּ כַּמָּה רְאוּיָה הִיא לַעֲשׂוֹת וְנוֹתֵן לוֹ, וְאֵין שָׁמִין אוֹתָהּ כְּנֶגֶד שָׂדוֹת שֶׁבִּצְדָדָהּ, שֶׁמָּא זוֹ נִירָה וְזוֹ אֵינָהּ נִירָה זוֹ, מְזֻבֶּלֶת וְזוֹ אֵינָהּ מְזֻבֶּלֶת, זוֹ מְטִיבָה וְזוֹ אֵינָהּ מְטִיבָה, אֶלָּא שָׁמִין אוֹתָהּ כַּמָּה הִיא רְאוּיָה לַעֲשׂוֹת, וְנוֹתֵן לוֹ, שֶׁכּוֹתֵב לוֹ: "אִם אוֹבִיר וְלֹא אַעֲבִיד אֲשַׁלֵּם בְּמֵיטְבָא". הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ וְלֹא עָשְׂתָה, אִם יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי לְהַעֲמִיד כְּרִי - חַיָּב לְטַפֵּל בָּהּ, שֶׁכָּךְ הוּא כּוֹתֵב לוֹ: "אֲנָא אָנִיר וְאֶזְרַע וְאָדוֹשׁ וְאֶקְצֹר וְאוֹקִים כַּרְיָא וְאַתְּ תֵּיתֵי וְתֵיסַב פַּלְגָּא בְּעִבּוּרָא וּבְתַבְנָא וְאֲנָא בַּעֲמָלִי וּבְנָפְקַת יָדִי פַּלְגָּא". וּכְשֵׁם שֶׁשָּׂדֶה הַזֶּרַע אִם יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי לְהַעֲמִיד כְּרִי - מְטַפֵּל בָּהּ, כָּךְ שְׂדֵה בֵּית הָאִילָן, אִם יֵשׁ בָּהּ כְּדֵי לְהַעֲמִיד יְצִיאוֹתָיו - מְטַפֵּל בָּהּ. וְאִם לָאו - אֵין מְטַפֵּל בָּהּ. הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ - קוֹצֵר וּמְעַמֵּר וְדָשׁ וְזוֹרֶה. הַכַּיְלִין[10], וְהַחֲפוּרוֹת[11], הַסַּנְטֵר[12], וְהָאַנְקוּלְמוֹס[13] - בָּאִים וְנוֹטְלִים מִן הָאֶמְצַע. הַבֵּיר[14], וְהַבַּלָּן[15], הַסַּפָּר,

[10] המודדים את השדות.

[11] חפירת בורות.

[12] הממונה מן העיר להגיד ולהראות תחומי השדות של מי זה ושל מי זה.

[13] סופר ממונה לכתוב מספר הבתים והשדות וכמה מם יש לגבות מהם.

[14] ממונה על בארות מים לרחיצה.

[15] מחמם מרחצאות.

תּוֹסֶפְתָּא

וְהַהַפְקָן[16], בִּזְמַן שֶׁבָּאִין מִכֹּחַ בַּעַל הַבַּיִת - נוֹטְלִין מִכֹּחַ בַּעַל הַבַּיִת. מִכֹּחַ אָרִיס - נוֹטְלִים מִכֹּחַ אָרִיס. וְאֵין מְשַׁנִּין מִמְּנְהַג הַמְּדִינָה.

ט,ו הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ, וּמֵת, לֹא יֹאמַר לְבָנָיו: "תְּנוּ לִי מַה שֶׁאָכַל אֲבִיכֶם". וְכֵן הֵן לֹא יֹאמְרוּ לוֹ: "תֵּן לָנוּ מַה שֶּׁעָשָׂה אָבִינוּ", אֶלָּא שָׁמִין לוֹ. הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ, זָרְעָה שָׁנָה רִאשׁוֹנָה וְלֹא צָמְחָה, כּוֹפִין אוֹתוֹ לְזָרְעָהּ שְׁנִיָּה, שְׁנִיָּה וְלֹא צָמְחָה - אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לְזָרְעָהּ שְׁלִישִׁית.

ט,ז הַמּוֹכֵר זֵרְעוֹנֵי גִּנָּה לַחֲבֵרוֹ זְרָעִים שֶׁאֵינָן נֶאֱכָלִין, זָרָע וְלֹא צָמְחוּ - חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן. זְרָעִים הַנֶּאֱכָלִים, זָרָע וְלֹא צָמְחוּ - אֵין חַיָּבִין בְּאַחֲרָיוּתָן. וְאִם הִתְנָה עָלָיו מִתְּחִלָּה לְזָרַע - חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתָן. מַה נוֹתֵן לוֹ? דְּמֵי הַזֶּרַע. וְיֵשׁ אוֹמְרִים: כָּל יְצִיאוֹתָיו. הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ לְטַע - הֲרֵי זֶה מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר בִּירָאוֹת לְבֵית סְאָה. יֶתֶר עַל כֵּן, מְגַלְגְּלִין עָלָיו אֶת הַכֹּל.

ט,ח הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ לְטַע, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהְיוֹת נוֹטְעַ עַל אַרְבַּע אַרְבַּע, וְעַל חָמֵשׁ חָמֵשׁ, וְעַל שֵׁשׁ שֵׁשׁ, וְעַל שֶׁבַע שֶׁבַע, וְאֵין מְשַׁנֶּה מִמְּנְהַג הַמְּדִינָה. הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ לְטַע. עַד מָתַי חַיָּב לְטַפֵּל בַּנְּטִיעוֹת? עַד כְּדֵי שֶׁיָּחוּלוּ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בַּתְּאֵנִים מִשֶּׁיַּעְכְּבוּ הַמַּחֲרֵשָׁה. הַמְקַבֵּל כֶּרֶם מֵחֲבֵרוֹ - חַיָּב לְטַפֵּל בּוֹ, עַד שֶׁיַּעֲשֶׂה יַיִן זֵיתִים, עַד שֶׁיַּעֲשֶׂם צְבוּר פִּשְׁתָּן, עַד שֶׁיַּעֲשֶׂנּוּ קוֹרְצִין - חוֹלֵק וְנוֹתֵן לוֹ. זֶה מַכְנִיס חֶלְקוֹ לָעִיר, וְזֶה מַכְנִיס חֶלְקוֹ לָעִיר. הַמְקַבֵּל שָׂדֶה תְּאֵנִים מֵחֲבֵרוֹ, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לַעֲשׂוֹתָן קְצִיעוֹת - עוֹשֶׂה אוֹתָן קְצִיעוֹת, גְּרוֹגָרוֹת - עוֹשֶׂה אוֹתָן גְּרוֹגָרוֹת. דְּבֵלָה - עוֹשֶׂה אוֹתָן דְּבֵלָה. וְאֵין מְשַׁנִּין

[16] או זה שממונה לשטוף זרם מים אחרי העבודה כדי לשטוף את הזיעה. ויש גורסים והספן, שמעביר את המגיעים לשדה בספינה על גבי נהר.

הַשָּׁלֵם

מִמְּנְהַג הַמְּדִינָה. הַמְקַבֵּל שָׂדֶה יֶרֶק מֵחֲבֵרוֹ, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְמְכּוֹר בַּשּׁוּק - מוֹכֵר בַּשּׁוּק. בַּשָּׂדֶה - מוֹכֵר בַּשָּׂדֶה, וְאֵין מְשַׁנִּין מִמְּנְהַג הַמְּדִינָה. הַחוֹכֵר שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ, אֲפִלּוּ לֹא חָכְרוֹ הֵימֶנּוּ אֶלָּא לְזֵיתִים, לֹא יֹאמַר לוֹ אֵין לְךָ בָּהּ אֶלָּא זֵיתִים בִּלְבַד, אֶלָּא כָּל הַפֵּרוֹת שֶׁעוֹשֶׂה - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ.

ט,ט הַחוֹכֵר שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ לְזָרַע - אֵין לוֹ בָּאִילָן, בֵּין שֶׁיֹּאמַר לוֹ: אֶחְכֹּר שָׂדֶה זוֹ, אֶזְרַע שָׂדֶה זוֹ, אֶעֱשֶׂה שָׂדֶה זוֹ, אֲבָל אִם אָמַר לוֹ: חַכֹּר שָׂדֶה זוֹ, זְרַע שָׂדֶה זוֹ, עֲשֵׂה שָׂדֶה זוֹ - כָּל הַפֵּרוֹת שֶׁעוֹשֶׂה, הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. הַחוֹכֵר שָׂדֶה נִיר מֵחֲבֵרוֹ, וְהָיָה נָרֶה שָׁנָה אַחַת וְזוֹרֵעָה שָׁנָה אַחַת, עָמַד עָלָיו בְּשָׁעַת הַנִּיר, וְאָמַר לוֹ: תֵּן לִי חֲכִירוּת שֶׁל שְׁתֵּי שָׁנִים - אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, אֶלָּא יַמְתִּין עַד שֶׁתַּגִּיעַ גֹּרֶן. הַחוֹכֵר שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ - לֹא יְהֵא נָרֶה שָׁנָה אַחַר שָׁנָה, חָכְרָהּ הֵימֶנּוּ לִזְמַן מְרֻבֶּה, נָרֶה שָׁנָה אַחַר שָׁנָה, וְזוֹרֵעָה שָׁנָה אַחַר שָׁנָה. הַחוֹכֵר שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ - לֹא יְהֵא נָר חֲצִיָּהּ וְזוֹרֵעָה חֲצִיָּהּ, וְלֹא זוֹרֵעָה שְׁנֵי מִינִין. הַחוֹכֵר מִמֶּנּוּ שְׁתֵּי שָׂדוֹת, נָר אַחַת וְזוֹרֵעַ שְׁנֵי מִינִין. הַחוֹכֵר נִיר מֵחֲבֵרוֹ, נָר חֲצִיָּהּ וְזוֹרֵעַ חֲצִיָּהּ, וְזוֹרֵעָה מִינִין הַרְבֵּה. הַחוֹכֵר שָׂדֶה תְּבוּאָה מֵחֲבֵרוֹ, לֹא יֹאמַר לוֹ אֵינִי בָּא עַד שֶׁתִּכְלֶה, וְאֵינוֹ רַשַּׁאי לְזוֹרְעָהּ פַּעֲמַיִם. הַחוֹכֵר שָׂדֶה אִילָן מֵחֲבֵרוֹ, לֹא יֹאמַר לוֹ: 'אֵינִי בָּא עַד שֶׁיִּכְלוּ פֵּרוֹת מְתוּקָה', וְאֵינוֹ רַשַּׁאי לְאָכְלָהּ פַּעֲמַיִם.

ט,י הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ, נָרָה וְלֹא זְרָעָהּ - נוֹתֵן לוֹ חִכּוּרוֹ, אַף עַל פִּי כֵן שָׁמִין לוֹ, שֶׁאֵינוֹ דּוֹמֶה מַנִּיחָהּ נָרָה לְמַנִּיחָהּ שָׁלָף[17]. הַחוֹכֵר שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ לְשַׁחַת וּגְזָזָהּ, כָּל הַפֵּרוֹת שֶׁעוֹשֶׂה - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ. חָכְרָהּ לְזָרַע וּגְזָזָהּ לְשַׁחַת, לֹא יֹאמַר: 'הֲרֵינִי מַמְתִּין עַד שֶׁיִּכְלֶה אוֹתוֹ הַמִּין מְתוּקָה', אֶלָּא כָּל הַפֵּרוֹת שֶׁעוֹשֶׂה - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁלּוֹ.

[17] אחר קצירת התבואה ממנה.

תוֹסֶפְתָּא

ט,יא הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ שָׁנִים מוּעָטוֹת - אֵין לוֹ בְּקוֹרוֹת שִׁקְמָה. לְפִיכָךְ הַזְּמוֹרוֹת וְהַקָּנִים שֶׁלּוֹ. קִבְּלָהּ מִמֶּנּוּ שֶׁבַע שָׁנִים, מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְזָרְעָהּ פִּשְׁתָּן, אֲפִלּוּ חָמֵשׁ שָׁנִים - זוֹרְעָהּ שָׁנָה שְׁנִיָּה פִּשְׁתָּן, וְיֵשׁ לוֹ בְּקוֹרוֹת שִׁקְמָה. הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ לִזְרָעָהּ שְׁעוֹרִין - לֹא יִזְרָעֶנָּה תִּלְתָּן, תִּלְתָּן - לֹא יַעֲשֶׂנָּה מִקְשָׁה, מִקְשָׁה - יִזְרָעֶנָּה תִּלְתָּן. תִּלְתָּן - יִזְרָעֶנָּה שְׁעוֹרִין. חִטִּים - לֹא יִזְרָעֶנָּה פִּשְׁתָּן. פִּשְׁתָּן - יִזְרָעֶנָּה חִטִּים. הַמְקַבֵּל שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ לִזְרָעָהּ חִטִּין - לֹא יִזְרָעֶנָּה שְׁעוֹרִין. שְׁעוֹרִין - לֹא יִזְרָעֶנָּה פִּשְׁתָּן. פִּשְׁתָּן - יִזְרָעֶנָּה שְׁעוֹרִין. שְׁעוֹרִין - יִזְרָעֶנָּה חִטִּין.

ט,יב הַשּׂוֹכֵר שָׂדֶה מֵחֲבֵרוֹ, וְעָמַד הַשּׂוֹכֵר וְהִשְׁכִּירָהּ לְאַחֵר - רַשַּׁאי בַּעַל הַבַּיִת, שֶׁיֹּאמַר לוֹ: אֵין לִי חֶשְׁבּוֹן עִם כָּל אָדָם אֶלָּא עִמָּךְ. עָמַד בַּעַל הַבַּיִת וְהִשְׁכִּירָהּ לְאַחֵר - רַשַּׁאי הַשּׂוֹכֵר שֶׁיֹּאמַר לוֹ: אֵין לִי חֶשְׁבּוֹן עִם כָּל אָדָם אֶלָּא עִמָּךְ. עָמַד בַּעַל הַבַּיִת וּמְכָרָהּ - מְחַשְּׁבִין עִם בַּעַל הַבַּיִת, וּכְדֶרֶךְ שֶׁהָעֵרִים הַשֵּׁנִי וְנֶהֱנָה מִשֶּׁלָּם לָרִאשׁוֹן. עָמַד בַּעַל הַבַּיִת וְהִקְדִּישָׁהּ - אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת עַד שֶׁתַּחְזֹר לִרְשׁוּתוֹ. וְכָל מַה שֶּׁנֶּהֱנָה הֵימֶנָּה - הֲרֵי הוּא הֶקְדֵּשׁ. עָמַד הַשּׂוֹכֵר וְהִקְדִּישָׁהּ - הֲרֵי זוֹ מְקֻדֶּשֶׁת עַד שֶׁתֵּצֵא מֵרְשׁוּתוֹ, וּמַעֲלֶה שָׂכָר לַבְּעָלִים, וּמַעֲלֶה שָׂכָר לַהֶקְדֵּשׁ.

מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא פֶּרֶק עֲשִׂירִי

י,א הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ סְתָם - אֵין פָּחוֹת מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם. וּבְמְדִינָה שֶׁהִיא נוֹהֶגֶת פָּחוֹת מִכֵּן אוֹ יֶתֶר עַל כֵּן - אֵין מְשַׁנִּין מִמִּנְהַג הַמְּדִינָה. שְׂכִיר שָׁעוֹת בַּיּוֹם - גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם. שְׂכִיר שָׁעוֹת בַּלַּיְלָה - גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה וְכָל הַיּוֹם. שְׂכִיר שַׁבָּת, שְׂכִיר חֹדֶשׁ, שְׂכִיר שָׁנָה, שְׂכִיר שָׁבוּעַ, יָצָא בַּיּוֹם - גּוֹבֶה כָּל הַיּוֹם. יָצָא בַּלַּיְלָה - גּוֹבֶה כָּל הַלַּיְלָה. וְעַל כֻּלָּן, אֵינוֹ עוֹבֵר עֲלֵיהֶן אֶלָּא לַיְלָה הָרִאשׁוֹן בִּלְבַד. הַכּוֹבֵשׁ שְׂכַר שָׂכִיר - עוֹבֵר מִשּׁוּם חֲמִשָּׁה לָאוִין, מִשּׁוּם "בַּל תַּעֲשֹׁק", וּ"בַל תְּגֹזֹל", וּ"בַל תָּלִין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אִתְּךָ עַד בֹּקֶר", "בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא תָבֹא עָלָיו הַשֶּׁמֶשׁ כִּי עָנִי הוּא". אֶחָד שְׂכַר אָדָם וְאֶחָד שְׂכַר בְּהֵמָה וְאֶחָד שְׂכַר כֵּלִים - עוֹבֵר מִשּׁוּם שְׁמוֹת הַלָּלוּ. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שְׂכַר אָדָם - עוֹבֵר מִשּׁוּם שְׁמוֹת הַלָּלוּ, שְׂכַר בְּהֵמָה וּשְׂכַר כֵּלִים - עוֹבֵר מִשּׁוּם בַּל תַּעֲשֹׁק. גֵּר תּוֹשָׁב - עוֹבֵר מִשּׁוּם בַּל תַּעֲשֹׁק וּמִשּׁוּם בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ. הִמְחָהוּ אֵצֶל חֲנָוָנִי וְאֵצֶל שַׁלְחָנִי - הֵן עוֹבְרִין עָלָיו וְהוּא אֵין עוֹבֵר עֲלֵיהֶן. וְאִם הִתְנָה עִמּוֹ מִתְּחִלָּה עַל מְנָת כֵּן, אַף הֵם אֵין עוֹבְרִין עָלָיו וְהוּא אֵין עוֹבֵר עֲלֵיהֶן. וְאִם אָמַר לְאַחֵר לְשַׁכֵּר לוֹ - זֶה אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו.

י,ב הַשָּׂכִיר - נִשְׁבַּע בִּזְמַנּוֹ וְנוֹטֵל. עָבַר זְמַנּוֹ - אֵין נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. אִם יֵשׁ עֵדִים שֶׁתָּבְעוֹ בְּתוֹךְ זְמַנּוֹ, וַאֲפִלּוּ לְאַחַר זְמַנּוֹ - הֲרֵי זֶה נִשְׁבַּע וְנוֹטֵל. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמַּן שֶׁאָמַר לוֹ 'נָתַתִּי לְךָ שְׂכָרְךָ', וְהוּא אוֹמֵר: 'לֹא נָתַתָּ לִי'. אֲבָל אִם אָמַר: 'לֹא נִשְׂכַּרְתִּי', וְהוּא אוֹמֵר: 'לֹא! שְׂכַרְתִּיךָ'. סָלַע אָמַרְתִּי לְךָ, וְהוּא אוֹמֵר שְׁתַּיִם אָמַרְתָּ לִי - הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה. הַנּוֹתֵן כֵּלָיו לְאָמָּן לַעֲשׂוֹת, וְגָמְרָה מְלַאכְתּוֹ, אֲפִלּוּ הוּא אָצְלוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים - אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. הֶחֱזִירוֹ לוֹ בַּחֲצוֹת הַיּוֹם, כֵּיוָן שֶׁשָּׁקְעָה הַחַמָּה - עוֹבֵר עָלָיו.

י,ג הַמַּלְוֶה אֶת חֲבֵרוֹ - אֵינוֹ רַשַּׁאי לְמַשְׁכְּנוֹ. וְאִם מִשְׁכְּנוֹ - צָרִיךְ לַחֲזֹר לוֹ, וְעוֹבֵר עַל כָּל שֶׁם וְשֶׁם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ. שְׁלִיחַ בֵּית דִּין הַבָּא לְמַשְׁכֵּן, הוּא עוֹמֵד מִבַּחוּץ וְהַלָּה מוֹצִיא לוֹ אֶת הַמִּשְׁכָּן, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כד): "בַּחוּץ תַּעֲמֹד" וְגוֹ'. מִשְׁכְּנוֹ בִּשְׁנֵי כֵלִים, אֶחָד שֶׁצָּרִיךְ לוֹ וְאֶחָד שֶׁאֵין צָרִיךְ לוֹ, זֶה שֶׁצָּרִיךְ לוֹ - נוֹטְלוֹ וּמַחֲזִירוֹ. וְזֶה שֶׁאֵין צָרִיךְ לוֹ - נוֹטְלוֹ וְאֵין מַחֲזִירוֹ. וְאִם מַחֲזִירוֹ עַד עוֹלָם, לָמָּה הוּא נוֹטְלוֹ? רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, שֶׁמָּא תָּבוֹא שְׁמִיטָּה וְתִשְׁמְטֶנּוּ, אוֹ שֶׁמָּא יָמוּת הַלָּה וְנִמְצְאוּ מְטַלְטְלִין בְּיַד הַיּוֹרְשִׁין. אַלְמָנָה, בֵּין שֶׁהִיא עֲנִיָּה בֵּין שֶׁהִיא עֲשִׁירָה - אֵין רַשַּׁאי לְמַשְׁכֵּן, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כד): "לֹא תַחְבֹּל בֶּגֶד אַלְמָנָה"; אַחַת עֲנִיָּה וְאַחַת עֲשִׁירָה; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

אוֹמֵר: עֲנִיָּה - אֵין רַשַּׁאי לְמַשְׁכֵּן. עֲשִׁירָה - נוֹטֵל וְאֵין מַחְזִיר, שֶׁלֹּא יְהֵא הוֹלֵךְ וּבָא אֶצְלָהּ שֶׁלֹּא לְהַשִּׂיאָהּ שֵׁם רַע. חָבַל בּוֹ זוּג שֶׁל מִסְפָּרַיִם צָמֵד שֶׁל פָּרוֹת חַיָּב עַל זֶה בְּעַצְמוֹ וְעַל זֶה בְּעַצְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כד): "לֹא יַחֲבֹל רֵחַיִם וָרָכֶב"; מַה רֵחַיִם וָרֶכֶב מְיֻחָדִים שְׁנֵי כֵלִים הַמְשַׁמְּשִׁין מְלָאכָה אַחַת וְחַיָּב, עַל זֶה בְּעַצְמוֹ וְעַל זֶה בְּעַצְמוֹ, אַף כָּל שֶׁהֵן שְׁנֵי כֵלִים הַמְשַׁמְּשִׁין מְלָאכָה אַחַת - חַיָּב עַל זֶה בְּעַצְמוֹ וְעַל זֶה בְּעַצְמוֹ. הָיוּ לוֹ חֲמִשָּׁה רֵיחַיִם - אֵין רַשַּׁאי לְמַשְׁכֵּן אֲפִלּוּ אַחַת מֵהֶן, אִם אֵין עוֹשֶׂה מְלָאכָה אֶלָּא בְּאַחַת מֵהֶן - אֵין חַיָּב אֶלָּא עַל אוֹתָהּ בִּלְבַד.

מַסֶּכֶת בָּבָא מְצִיעָא פֶּרֶק אַחַד-עָשָׂר

יא, א הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם שֶׁנָּפְלוּ - שְׁנֵיהֶן חוֹלְקִין בָּעֵצִים וּבָאֲבָנִים וּבֶעָפָר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁהָיוּ שָׁוִין, אֲבָל אִם אֶחָד מֵהֶם גָּדוֹל וְאֶחָד קָטָן - זֶה נוֹטֵל לְפִי שֶׁלּוֹ וְזֶה נוֹטֵל לְפִי שֶׁלּוֹ, וְרוֹאִין אֶת הָעֶלְיוֹנוֹת כְּאִלּוּ הֵן רְאוּיוֹת לְהִשָּׁבֵר:

יא, ב הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם, וְרָצוּ שְׁנֵיהֶם שֶׁלֹּא לִבְנוֹת - הַתַּחְתּוֹן נוֹטֵל שְׁנֵי חֲלָקִין וְהָעֶלְיוֹן שְׁלִישׁ. הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם, וַהֲרֵי בַּעַל הָעֲלִיָּה מְבַקֵּשׁ לַעֲשׂוֹת דְּיוֹטָא אַחֶרֶת, וְאֵין בַּעַל הַבַּיִת מַנִּיחוֹ - מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לַעֲשׂוֹת שְׁנֵי דְּיוֹטוֹת - עוֹשֶׂה. שָׁלֹשׁ - עוֹשֶׂה. וְאֵין מְשַׁנִּין מִמִּנְהַג הַמְּדִינָה. הַבַּיִת וְהָעֲלִיָּה שֶׁל שְׁנַיִם, נִפְחֲתָה מַעֲזִיבָה; רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מְנַחֵם בְּנֵי אוֹמֵר, הַתַּחְתּוֹן נוֹתֵן אֶת הַתִּקְרָה וְהָעֶלְיוֹן נוֹתֵן אֶת הַמַּעֲזִיבָה, כְּגוֹן חֲנֻיּוֹת הַפְּתוּחוֹת לְסָטְיוֹ, שֶׁהַתַּחְתּוֹן נוֹתֵן אֶת הַתִּקְרָה וְהָעֶלְיוֹן נוֹתֵן אֶת הַמַּעֲזִיבָה:

יא, ג הָיְתָה חֻרְבָּתוֹ בְּצַד גִּנָּתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְעָמַד וְגָדְרָהּ - מְגַלְגְּלִין עָלָיו יְצִיאוֹתָיו שֶׁל כֹּתֶל כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא בּוֹנֶה, הָיְתָה סְמוּכָה לַחֲצֵרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא נָתַן אֶת הַקּוֹרָה לְאוֹתוֹ הָרוּחַ - נוֹתְנִין לוֹ יְצִיאוֹתָיו שֶׁל כֹּתֶל בְּשָׁעָה שֶׁהוּא בּוֹנֶה:

הַשָּׁלֵם

יא, ד הָיְתָה לְמַעְלָה מֵחֲצֵרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, לֹא יֹאמַר לוֹ 'הֲרֵינִי מְיַסֵּד עִמְּךָ מִכְּנֶגֶד חֲצֵרִי לְמַעְלָה, אֶלָּא מְיַסֵּד עִמּוֹ מִלְמַטָּה וְעוֹלֶה'. הָיְתָה לְמַעְלָה מִגַּגּוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ - אֵין זָקוּק לוֹ מֵבִיא אָדָם אֲבָנָיו וּמְפַרְקָן עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים לְהַעֲלוֹתָן לְרֹאשׁ הַדִּימוֹס, וְאִם לְשַׁהוֹתָן -הֲרֵי זֶה אָסוּר. וְאִם בָּא אַחֵר וְהֶזֵּק בָּהֶן - הֲרֵי זֶה חַיָּב:

יא, ה מְסָרָן הֶחָצָב לַגַּמָּל - הַגַּמָּל חַיָּב. גַּמָּל לַסַּפָּת - הַסַּפָּת חַיָּב. סַפָּת לַסַּבָּל - הַסַּבָּל חַיָּב. הֶעֱלָן לְרֹאשׁ הַדִּימוֹס וְנָפְלוּ - כֻּלָּן חַיָּבִין. מְסָרָן גַּמָּל לַסַּפָּת וְהֶזֵּק בָּהֶן בֵּין בָּאֱבֶן וּבֵין בַּסַּפָּת - הַסַּפָּת חַיָּב. סַפָּת לַסַּבָּל וְהֶזֵּק בַּסַּפָּת - הַסַּפָּת חַיָּב. בָּאֱבֶן - הַסַּבָּל חַיָּב. יָשְׁבָה עַל גַּבֵּי דִּימוֹס אוֹ שֶׁהָיָה מְפַקְפֵּק בָּהּ, וְנָפְלָה - אַדְרִיכָל חַיָּב. מֵבִיא אָדָם עָפָר וְצוֹבְרוֹ עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ לִרְשׁוּת הָרַבִּים - לִשְׁרוֹתוֹ לְטִיט, וְאִם לְשַׁהוֹתוֹ - הֲרֵי זֶה אָסוּר. וְאִם בָּא אַחֵר וְהֶזֵּק בּוֹ - הֲרֵי זֶה חַיָּב. וְלֹא יְהֵא מַגְבִּיל בְּצַד זֶה וּבוֹנֶה בְּצַד זֶה, אֶלָּא מַגְבִּיל בְּמָקוֹם שֶׁהוּא בוֹנֶה. נָפַל הַכֹּתֶל מֵחֲמַת הַזְּוָעוֹת, וּמֵחֲמַת הָרוּחַ, וּמֵחֲמַת הַגְּשָׁמִים, אִם בְּנָאוֹ כְּדַרְכּוֹ - פָּטוּר. אִם לָאו - חַיָּב. נָתְנוּ לוֹ זְמַן, נָפַל בְּתוֹךְ זְמַן - פָּטוּר. לְאַחַר זְמַן - חַיָּב. וְכַמָּה הוּא זְמַן? אֵין פָּחוֹת מִשְּׁלֹשִׁים יוֹם. מוֹצִיא אָדָם זְבָלוֹ וְצוֹבְרוֹ עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים לְהוֹצִיאוֹ לִזְבָלִים. וְאִם לְשַׁהוֹתוֹ - הֲרֵי זֶה אָסוּר. וְאִם בָּא אֶחָד וְהֶזֵּק בּוֹ - הֲרֵי זֶה חַיָּב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בִּשְׁעַת הוֹצָאַת זְבָלִים - מוֹצִיא זְבָלוֹ וְצוֹבְרוֹ עַל פֶּתַח בֵּיתוֹ בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, כְּדֵי שֶׁיִּשּׁוּף בְּרַגְלֵי אָדָם וּבְרַגְלֵי בְּהֵמָה שְׁלֹשִׁים יוֹם, שֶׁעַל מְנָת כֵּן הִנְחִיל יְהוֹשֻׁעַ לְיִשְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ:

יא, ו לָזֶה חָצֵר סְמוּכָה לְכָאן וְלָזֶה חָצֵר סְמוּכָה לְכָאן - זֶה סוֹמֵךְ לַחֲצֵרוֹ וְזֶה סוֹמֵךְ לַחֲצֵרוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: לֹא הוּרְשׁוּ אֶלָּא שְׁלֹשִׁים יוֹם, הֶזֵּק בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יוֹם - פָּטוּר. לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם - חַיָּב. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לֹא הוּרְשׁוּ אֶלָּא שְׁלֹשָׁה

תּוֹסֶפְתָּא

יָמִים, הֶזֵק בְּתוֹךְ שְׁלֹשָׁה יָמִים - חַיָּב. וְכֵן הָיָה רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: כְּבֵית תִּשְׁעָה חֲצָאֵי קַבִּין לָזֶה וּכְבֵית תִּשְׁעָה חֲצָאֵי קַבִּין לָזֶה, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא אִכָּר אֶמֶן חוֹרֵשׁ וְשׁוֹנֶה. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: כָּל שֶׁשֵּׁם הָרִאשׁוֹן קָרוּי עָלָיו - אֵין רַשַּׁאי לְחַלְּקוֹ:

יא, ז אֵין חוֹלְקִין אֶת הָאֲבוּלִים עַד שֶׁיְּהֵא בָּהּ כְּדֵי שִׁעוּר לָזֶה וּכְדֵי שִׁעוּר לָזֶה. אָמַר אֶחָד מֵהֶן לַחֲבֵרוֹ: טוֹל אֶת הַפְּחוּת וְתֵן לִי שִׁעוּר - שׁוֹמְעִין לוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ, מִפְּנֵי כְּבוֹד אֲבוֹתָיו. וּשְׁאָר כָּל הַדְּבָרִים שֶׁשֵּׁם הָרִאשׁוֹן קָרוּי עֲלֵיהֶן - הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ. פְּתָחִים שֶׁבְּחָצֵר גְּדוֹלִים שֶׁל אֶחָד, וּקְטַנִּים שֶׁל אֶחָד. גְּדוֹלִים - אֵין לָהֶם אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת. וּקְטַנִּים - נוֹתְנִין לָהֶן אַרְבַּע אַמּוֹת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד. אֶחָד נוֹטֵל פֶּתַח הַגָּדוֹל, וְאֶחָד נוֹטֵל שְׁנֵי פְּתָחִים קְטַנִּים, זֶה שֶׁנּוֹטֵל פֶּתַח גָּדוֹל - אֵין לוֹ אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת. וְזֶה שֶׁנּוֹטֵל שְׁנֵי פְּתָחִים קְטַנִּים - נוֹתְנִין לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת לְכָל אֶחָד. הָיָה שָׁם אֶחָד רָחָב מֵעֶשֶׂר אַמּוֹת - נוֹטֵל אַרְבַּע אַמּוֹת בֶּחָצֵר, פָּחוֹת מִכֵּן - מַשְׁלִימִין לוֹ אֶת הַמִּדָּה, כְּנֶגְדּוֹ נוֹתְנִין לוֹ. מַכְנִיס וּמוֹצִיא אַרְבַּע אַמּוֹת בֶּחָצֵר.

יא, ח זֶבֶל שֶׁבֶּחָצֵר - מִתְחַלֵּק לְפִי פְּתָחִים, וְאַכְסַנְיָא - לְכָל אָדָם, הַפֶּתַח פָּתוּחַ לְמִרְפֶּסֶת - אֵין לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת, מִרְפֶּסֶת עַצְמוֹ - יֵשׁ לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת. חֲמִשָּׁה פְּתָחִים פְּתוּחִין לְמִרְפֶּסֶת - אֵין לַמִּרְפֶּסֶת בֶּחָצֵר אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת בִּלְבַד. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אַכְסַדְרָה לִפְנִים מִבֵּיתוֹ, בִּזְמַן שֶׁמִּגַּפֶּפֶת - נוֹתְנִין לוֹ, מַכְנִיס וּמוֹצִיא אַרְבַּע אַמּוֹת בֶּחָצֵר. אֵינָהּ מִגַּפֶּפֶת - הֲרֵי הִיא כְּשְׁאָר כָּל הֶחָצֵר. סֻלָּם הַצּוֹרִי - יֵשׁ לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת. וְלַמִּצְרִי - אֵין לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת. אִם הָיָה קָבוּעַ בְּמַסְמֵר - יֵשׁ לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת. הַיָּצִיעַ, וְהַדּוּת, וְהָעֲלִיָּה - אֵין לָהֶן אַרְבַּע אַמּוֹת. חֲלִית הַבְּאֵר - יֵשׁ לָהּ אַרְבַּע אַמּוֹת. בְּאֵר הַקָּרוֹב לָאַמָּה -מְתַמְלֵא רִאשׁוֹן. וְאִם קָדַם הַשֵּׁנִי וּמִלֵּא - הֲרֵי זֶה זָרִיז וְנִשְׂכָּר. בָּנָה בַּיִת לִפְנִים מִגִּנָּתוֹ - אֵין לוֹ בֶּחָצֵר אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת בִּלְבַד. חָלַק בֵּיתוֹ לִפְנִים מִבֵּיתוֹ, וְגִנָּה לִפְנִים מִגִּנָּתוֹ - אֵין לוֹ בֶּחָצֵר אֶלָּא אַרְבַּע אַמּוֹת בִּלְבַד. וְלֹא יִפְתַּח לַחֲצַר הַשֻּׁתָּפִין, אֲבָל פּוֹתְחָן לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ:

הַשָּׁלֵם

יא, ט מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ פֶּתַח בַּמָּבוֹי - אֵין בְּנֵי מָבוֹי כּוֹפִין אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת הֵימֶנּוּ דֶּלֶת לְמָבוֹי, שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר רְצוֹנִי שֶׁאֶכְנֵס בַּחֲבִילָתִי עַל פִּתְחִי. כּוֹפִין בְּנֵי מָבוֹי זֶה אֶת זֶה שֶׁלֹּא לְהוֹשִׁיב בֵּינֵיהֶן לֹא חַיָּט וְלֹא בּוֹרְסִי וְלֹא אֶחָד מִן כָּל בַּעֲלֵי אֻמָּנִיּוֹת. לִשְׁכֶּנוּ - אֵין יְכוֹלִין לְכוֹפוֹ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף לִשְׁכֶּנוּ יְכוֹלִין לְכוֹפוֹ. מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בַּיִת בֶּחָצֵר אַחֶרֶת - בְּנֵי חָצֵר אַחֶרֶת מְשַׁעְבְּדִין אוֹתוֹ לַעֲשׂוֹת עִמָּהֶן דֶּלֶת נֶגֶר וּמַנְעוּל לֶחָצֵר. שְׁאָר כָּל הַדְּבָרִים - אֵין מְשַׁעְבְּדִין אוֹתוֹ. אִם הָיָה שָׁרוּי עִמָּהֶן בְּאוֹתָהּ חָצֵר - מְשַׁעְבְּדִין אוֹתוֹ לַחְפֹּר עִמָּהֶן בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת, וּלְתַקֵּן אֶת הַמְּקֻוָּאוֹת וְאַמַּת הַמַּיִם, וּשְׁאָר כָּל הַדְּבָרִים - אֵין מְשַׁעְבְּדִין אוֹתוֹ. וְאִם הָיָה שָׁרוּי עִמָּהֶן בְּאוֹתָהּ הָעִיר - מְשַׁעְבְּדִין אוֹתוֹ עַל הַכֹּל. כּוֹפִין בְּנֵי חָצֵר זֶה אֶת זֶה לַעֲשׂוֹת לֶחִי וְקוֹרָה לַמָּבוֹי:

יא, י כּוֹפִין בְּנֵי בִקְעָה זֶה אֶת זֶה לַעֲשׂוֹת בֵּינֵיהֶן חָרִיץ וּבֶן חָרִיץ. חָמֵשׁ חֲצֵרוֹת הַפְּתוּחוֹת לְמָבוֹי אֶחָד, וְנִתְקַלְקֵל - כֻּלָּן מְשַׁמְּשׁוֹת עִם הַחִיצוֹנָה, וְהַחִיצוֹנָה מְשַׁמֶּשֶׁת לְעַצְמָהּ, וְהַשְּׁאָר מְשַׁמְּשׁוֹת עִם הַשְּׁנִיָּה, וְהַשְּׁנִיָּה מְשַׁמֶּשֶׁת לְעַצְמָהּ, הַפְּנִימִית שֶׁבְּכֻלָּן - מְשַׁמֶּשֶׁת לְעַצְמָהּ וּמְשַׁמֶּשֶׁת עִם כֻּלָּן. רָצוּ בְּנֵי הַפְּנִימִית לִפְתֹּחַ לָהֶן פֶּתַח מִמָּקוֹם אַחֵר - יְכוֹלִין לְעַכֵּב עַל יָדָן. הָיָה סָתוּם וְנִמְלַךְ לִפְתֹּחוֹ - מְעַכֵּב עַל יָדוֹ; דִּבְרֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר. חָמֵשׁ חֲצֵרוֹת הַפְּתוּחוֹת לַחֲנוּת - כֻּלָּן מְשַׁמְּשׁוֹת בְּמָבוֹי. חָמֵשׁ דִּיּוּטָאוֹת מִשְׁתַּמְּשׁוֹת בְּבֵת אַחַת, וְנִתְקַלְקֵל -כֻּלָּן מִשְׁתַּמְּשׁוֹת עִם הָרִאשׁוֹנָה, וְהָרִאשׁוֹנָה מְשַׁמֶּשֶׁת לְעַצְמָהּ, וְהַשְּׁאָר מְשַׁמְּשׁוֹת עִם הַשְּׁנִיָּה, וְהַשְּׁנִיָּה - מְשַׁמֶּשֶׁת לְעַצְמָהּ, שְׁלִישִׁית שֶׁבְּכֻלָּן - מְשַׁמֶּשֶׁת לְעַצְמָהּ וּמִשְׁתַּמֶּשֶׁת בְּכֻלָּן. הֶעָשׂוּי לִכְבִיסָה - אֵין

תּוֹסֶפְתָּא

מְמַחִין בְּיָדוֹ לִגְשָׁמִים, לִגְשָׁמִים - אֵין מְמַחִין בְּיָדוֹ לִכְבִיסָה:

יא, יא חָמֵשׁ גַּנּוֹת מִשְׁתַּמְּשׁוֹת בְּאַמָּה אַחַת, וְנִתְקַלְקְלָה - כֻּלָּן מִתְקַנּוֹת עִם הָעֶלְיוֹנָה, וְהָעֶלְיוֹנָה מִתְקֶנֶת לְעַצְמָהּ, וְהַשְּׁאָר מִתְקַנּוֹת עִם הַשְּׁנִיָּה, וְהַשְּׁנִיָּה מִתְקֶנֶת לְעַצְמָהּ. הַתַּחְתּוֹנָה שֶׁבְּכֻלָּן מִתְקֶנֶת לְעַצְמָהּ וּמִתְקֶנֶת עִם כֻּלָּן. כּוֹפִין בְּנֵי חָצֵר זֶה אֶת זֶה לַעֲשׂוֹת לֶחָצֵר גַּג גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים. בְּחֻזְקַת שָׁנָתַן. שׁוֹמְעִין לוֹ שֶׁלֹּא לִסְמֹךְ אֶת הַקּוֹרָה, לְפִיכָךְ בְּחֻזְקַת שֶׁלֹּא נָתַן. אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ לִסְמֹךְ אֶת הַקּוֹרָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: הָיָה שָׁם אֶחָד מְעַכֵּב - הוֹפֵךְ אֶת הֶחָזִית אֲצָלוֹ, לְפִיכָךְ אִם נָפַל הַכֹּתֶל - הָעֵצִים וְהָאֲבָנִים שֶׁלּוֹ:

יא, יב כּוֹפִין בְּנֵי הָעִיר זֶה אֶת זֶה לִבְנוֹת לָהֶן בֵּית הַכְּנֶסֶת, לִקְנוֹת לָהֶן סֵפֶר תּוֹרָה וּנְבִיאִים, וְרַשָּׁאִין בְּנֵי הָעִיר לְהַתְנוֹת עַל הַשְּׁעָרִים וְעַל הַמִּדּוֹת וְעַל שְׂכַר הַפּוֹעֲלִים. רַשָּׁאִין לַעֲשׂוֹת קִיצָתָן. רַשָּׁאִין בְּנֵי הָעִיר לוֹמַר: כָּל מִי שֶׁיִּרְאֶה אֵצֶל פְּלוֹנִי - יְהֵא נוֹתֵן כָּךְ וְכָךְ. כָּל מִי שֶׁיִּרְאֶה אֵצֶל מַלְכוּת - יְהֵא נוֹתֵן כָּךְ וְכָךְ. כָּל מִי שֶׁרָצָה אוֹ שֶׁתִּרְעֶה פָּרָתוֹ בֵּין הַזְּרָעִים - יְהֵא נוֹתֵן כָּךְ וְכָךְ. וְכָל מִי שֶׁתִּרְעֶה בְּהֵמָה פְּלוֹנִית - יְהֵא נוֹתֵן כָּךְ וְכָךְ. רַשָּׁאִין לַעֲשׂוֹת קִיצָתָן. וְרַשָּׁאִין הַצַּמָּרִין וְהַצַּבָּעִין לוֹמַר: כָּל מֶקַח שֶׁיָּבֹא לָעִיר נְהֵא כֻּלָּנוּ שֻׁתָּפִין בּוֹ. רַשָּׁאִין הַנַּחְתּוֹמִין לַעֲשׂוֹת רִגּוּעָה בֵּינֵיהֶן. רַשָּׁאִין הַחַמָּרִין לוֹמַר: כָּל מִי שֶׁיָּמוּת לוֹ חֲמוֹר אַחַר מֵתָה בְּכוּסְיָא אֵין צְרִיכִין לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר דִּלְא בְּכוּסְיָא - צְרִיכִין לְהַעֲמִיד לוֹ חֲמוֹר. וְאִם אָמַר: תְּנוּ לִי וַאֲנִי לוֹקֵחַ לְעַצְמִי - אֵין שׁוֹמְעִין לוֹ אֶלָּא לוֹקְחִין וְנוֹתְנִין לוֹ. רַשָּׁאִין הַסַּפָּנִין לוֹמַר: כָּל מִי שֶׁתִּאֲבֵד סְפִינָתוֹ - נַעֲמִיד לוֹ סְפִינָה אַחֶרֶת. אֲבָדָה בְּכוּסְיָא - אֵין צְרִיכִין לְהַעֲמִיד לוֹ. דִּלְא בְּכוּסְיָא - צְרִיכִין לְהַעֲמִיד לוֹ. וְאִם פֵּרֵשׁ לְמָקוֹם שֶׁאֵין בְּנֵי אָדָם פּוֹרְשִׁין - אֵין צְרִיכִין לְהַעֲמִיד לוֹ:

הַשָּׁלֵם

יא, יג מִי שֶׁהָיָה בַּלָּן לָרַבִּים, סַפָּר לָרַבִּים, נַחְתּוֹם לָרַבִּים, שַׁלְחָן לָרַבִּים, וְאֵין שָׁם אַחֵר אֶלָּא הוּא, וְהִגִּיעַ שְׁעַת הָרֶגֶל וּמְבַקֵּשׁ לֵילֵךְ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ - יְכוֹלִין לְעַכֵּב עַל יָדָיו עַד שֶׁיַּעֲמִיד אַחֵר תַּחְתָּיו. וְאִם הִתְנָה עִמָּהֶם בְּבֵית דִּין, אוֹ שֶׁעִבְּרוּ עָלָיו אֶת הַדֶּרֶךְ - הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ. הַנּוֹטֵעַ אִילָן לָרַבִּים - מְלַקֵּט וְאוֹכֵל, מְלַקֵּט וּמַכְנִיס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְלֹא יְהֵא מְלַקֵּט וְעוֹשֶׂה גְּרוֹגָרוֹת, מְלַקֵּט וְעוֹשֶׂה דְּבֶלָה, שֶׁמִּתְחִלָּה לֹא נְטָעוֹ אֶלָּא עַל מְנָת כֵּן, וּלְעוֹבְרֵי דְּרָכִים מְלַקֵּט וְאוֹכֵל, וְאָסוּר לְהַכְנִיס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ.

הַחוֹפֵר בּוֹר לָרַבִּים - מְמַלֵּא וְשׁוֹתֶה, מְמַלֵּא וּמַכְנִיס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, וְלֹא יְהֵא מְמַלֵּא וּמַשְׁקֶה וּמוֹכֵר בַּשּׁוּק. הַצַּמָּרִין וְהַצַּבָּעִין - מְמַלְּאִין לִשְׁתּוֹת וְאֵין מְמַלְּאִין לְסִחוֹרָה. הַבַּיָּר וְהַבַּלָּן וְהַסַּפָּר - מְמַלְּאִין לִשְׁתּוֹת וְאֵין מְמַלְּאִין לְהִשְׁתַּמֵּשׁ, אֲבָל מְכַבְּשִׁין בָּהֶן אֶת הַכְּבָשִׁים, מַדִּיחִין בָּהֶן אֶת הַיָּרָק לְעוֹבְרֵי דְּרָכִים מְמַלֵּא וְשׁוֹתֶה, וְאָסוּר לְהַכְנִיס לְתוֹךְ בֵּיתוֹ. הָיוּ פּוֹעֲלִים עוֹשִׂין בְּצִדּוֹ - לֹא יְהֵא מְמַלֵּא וּמַשְׁקֶה אוֹתָן אֶלָּא הוֹלֵךְ כָּל אֶחָד וְאֶחָד וְשׁוֹתֶה וְעוֹשֶׂה:

יא, יד הָעוֹשֶׂה מְעָרוֹת לָרַבִּים - מַרְחִיק פְּנָיו יָדָיו וְרַגְלָיו בָּהֶן. הָיוּ יָדָיו וְרַגְלָיו מְלֻכְלָכוֹת בְּטִיט וּבְצוֹאָה - אָסוּר. וּבַבּוֹר וּבְשִׁיחַ - בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ אָסוּר. הַנִּכְנָס לַמֶּרְחָץ - מְחַמִּין לוֹ אֶת הַצּוֹנֵן, וּמְצַנֵּן לוֹ אֶת הַחַמִּין. חוֹפֵף אֶת רֹאשׁוֹ בַּנֶּתֶר וּבְמֵימֵי רַגְלַיִם, אַף עַל פִּי שֶׁעֲשָׂה תַּקָּלָה לַבָּאִים אַחֲרָיו, שֶׁעַל מְנָת כֵּן הִנְחִיל יְהוֹשֻׁעַ לְיִשְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ.

מַעְיָן שֶׁל בְּנֵי הָעִיר, הֵן וְהֵן וַאֲחֵרִים - הֵם קוֹדְמִים לַאֲחֵרִים. אֲחֵרִים וּבְהֶמְתָּן - חַיֵּי אֲחֵרִים קוֹדְמִים לִבְהֶמְתָּן. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: בְּהֶמְתָּן קוֹדֶמֶת לְחַיֵּי אֲחֵרִים. בְּהֶמְתָּן וּבְהֶמַת אֲחֵרִים - בְּהֶמְתָּן קוֹדֶמֶת לִבְהֶמוֹת אֲחֵרִים. אֲחֵרִים וּכְבִיסָתָן - חַיֵּי אֲחֵרִים קוֹדְמִין לִכְבִיסָתָן. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: כְּבִיסָתָן קוֹדֶמֶת לְחַיֵּי אֲחֵרִים. כְּבִיסָתָן וּכְבִיסַת אֲחֵרִים - כְּבִיסָתָן קוֹדֶמֶת לִכְבִיסַת אֲחֵרִים.

תּוֹסֶפְתָּא

בֶּהֱמַת אֲחֵרִים וּכְבִיסָתָן - בְּהֱמֹת אֲחֵרִים קוֹדֶמֶת לִכְבִיסָתָן. בֵּית הַשְּׁלָחִין שֶׁלָּהֶם וּבֶהֱמַת אֲחֵרִים - בֵּית הַשְּׁלָחִין שֶׁלָּהֶם קוֹדֶמֶת לְבֶהֱמַת אֲחֵרִים. וְכֻלָּן עוֹלִין לְחֶשְׁבּוֹן בָּאַחֲרוֹנָה:

מַסֶּכֶת בָּבָא בַּתְרָא פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א,א לֹא יַחְפֹּר אָדָם בּוֹר סָמוּךְ לְבוֹרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן הִרְחִיק מִכָּתְלוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ שִׁלְשָׁה טְפָחִים וְסָד בַּסִּיד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּסֶּלַע הַבָּא בְּיָדוֹ - זֶה חוֹפֵר בְּאֵרוֹ מִכָּאן, וְזֶה חוֹפֵר בְּאֵרוֹ מִכָּאן. זֶה מַרְחִיק שִׁלְשָׁה טְפָחִים וְסָד בַּסִּיד, וְזֶה מַרְחִיק שִׁלְשָׁה טְפָחִים וְסָד בַּסִּיד. מַרְחִיקִין אֶת הַנִּבְרֶכֶת וְאֶת הַבָּקִיעַ וְאֶת יַרְקוֹת מִכָּתְלוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ שִׁלְשָׁה טְפָחִים וְסָד בַּסִּיד. מַרְחִיקִין אֶת הַגֶּפֶת וְאֶת הַזֶּבֶל וְאֶת הַמֶּלַח וְאֶת הַסִּיד וְאֶת הַסְּלָעִים וְאֶת הַחוֹל מִכָּתְלוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ שִׁלְשָׁה טְפָחִים וְסָד בַּסִּיד.

א,ב מַרְחִיקִין אֶת הַזְּרָעִים וְאֶת הַמַּחֲרֵשָׁה וְאֶת מֵי רַגְלַיִם מִן הַכֹּתֶל שִׁלְשָׁה טְפָחִים. מַרְחִיקִין אֶת הָרֶחִים שֶׁל יָד שָׁלֹשׁ מִן הַשֹּׁכֶב, שֶׁהֵן אַרְבַּע מִן הָרֶכֶב. וְשֶׁל חֲמוֹר שִׁלְשָׁה מִן הָאִסְטְרוֹבִיל, שֶׁהוּא אַרְבָּעָה מִן הַקֻּלָּת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: תּוֹקֵעַ יָתֵד בָּאָרֶץ וְסוֹמֵךְ עָלָיו אֶת הַקּוֹרָה, וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יִתֵּן לְתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ. מַרְחִיקִין אֶת הַתַּנּוּר שִׁלְשָׁה טְפָחִים מִן הַכְּלָיָא, שֶׁהֵן אַרְבָּעָה מִן הַכִּפָּה. וּבַכִּירָה - טֶפַח. לֹא יַטִּיל אָדָם מֵי רַגְלַיִם בְּכָתְלוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן הִרְחִיק שִׁלְשָׁה טְפָחִים, וּמֵאֲבָנִים - טֶפַח, וּבְצוֹנֶמֶא - מֶתֶר:

א,ג בֶּאֱמֶת בַּיַּיִן הִתִּירוּ, אֲבָל לֹא בְּרֶפֶת בָּקָר. וְאַף עַל פִּי שֶׁמַּמְעִיטוֹ אֵינוֹ אֶלָּא מַשְׁבִּיחוֹ. וְאִם קִדְּמוּ חֲנוּת וְרֶפֶת אֶת הָאוֹצָר - אֵין יָכוֹל לְמָחוֹת בְּיָדוֹ וְלוֹמַר לוֹ: אֵינִי יָכוֹל לִישֹׁן לֹא מִקּוֹל הַפַּטִּישׁ, וְלֹא מִקּוֹל הָרֵחַיִם, וְלֹא מִפְּנֵי רֵיחַ רַע, וְלֹא מִקּוֹל תִּינוֹקוֹת.

א,ד לִשְׁכֵּנוֹ - אֵין יְכוֹלִין לְכוֹפוֹ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: לִשְׁכֵּנוֹ יְכוֹלִין לְכוֹפוֹ. יֵשׁ

הַשָּׁלֵם

לוֹ חֲנוּת בִּרְשׁוּת הָרַבִּים וּמְבַקֵּשׁ לְפוֹתְחָהּ לַחֲצַר הַשֻּׁתָּפִין - יְכוֹלִין לְעַכֵּב עַל יָדָיו מִפְּנֵי שֶׁמְּרַבֶּה עֲלֵיהֶן אֶת הַדֶּרֶךְ. יֵשׁ לוֹ בַּיִת בַּחֲצַר הַשֻּׁתָּפִין, וּמְבַקֵּשׁ לְחַלְּקוֹ וּלְהַקְרוֹת בּוֹ אֶת הַתִּינוֹקוֹת - יְכוֹלִין לְעַכֵּב עַל יָדָיו מִפְּנֵי שֶׁמְּרַבֶּה עֲלֵיהֶם אֶת הַדֶּרֶךְ. יֵשׁ לוֹ גַּג בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, וּמְבַקֵּשׁ לִבְנוֹת עַל גַּבּוֹ עֲלִיָּה לְפוֹתְחָהּ לַחֲצַר הַשֻּׁתָּפִין - יְכוֹלִין לְעַכֵּב עַל יָדָיו מִפְּנֵי שֶׁמְּרַבֶּה עֲלֵיהֶן אֶת הַדֶּרֶךְ. כֵּיצַד הוּא עוֹשֶׂה? עוֹשֶׂה לוֹ לוּלִיו וּפוֹתְחָהּ לְתוֹךְ בֵּיתוֹ.

א,ה מַרְחִיקִין אֶת הַכֹּתֶל מִן הַחַלּוֹנוֹת אַרְבַּע אַמּוֹת לְמַעְלָה, מִן הַצְּדָדִין - כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא רוֹאֶה, מִלְמַטָּה - כְּדֵי שֶׁלֹּא יָצִיף, מִכְּנֶגְדָּן - כְּדֵי שֶׁלֹּא יַאֲפִיל. מַרְחִיקִין אֶת הַסֶּלָּם מִן הַשּׁוֹבָךְ אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא זוֹקֵף אֶת הַסֶּלָּם. וְאֶת הַכֹּתֶל מִן הַמְּזוּחָלָה אַרְבַּע אַמּוֹת, כְּדֵי שֶׁיְּהֵא לוֹ מָקוֹם לָסוּד:

א,ו מַרְחִיקִין אֶת הַשּׁוֹבָךְ מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה. הַלּוֹקֵחַ שׁוֹבָךְ מֵחֲבֵרוֹ וְנָפַל, אֲפִלּוּ הוּא בֵּית רֹבַע - הֲרֵי זֶה בּוֹנֶה אֶת מְקוֹמוֹ. נִפּוֹל הַנִּמְצָא מִן שְׁתֵּי שׁוֹבָכוֹת רָחוֹק מֵחֲמִשִּׁים אַמָּה לְכָאן וּמֵחֲמִשִּׁים אַמָּה לְכָאן - הֲרֵי הוּא שֶׁל מוֹצְאוֹ. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: לְכָל רוּחַ הוּא עוֹשֶׂה וּמַרְחִיק חֲמִשִּׁים אַמָּה, חוּץ מִמַּעֲרָבָה מִפְּנֵי שֶׁאֵינָהּ תְּדִירָה.

א,ז מַרְחִיקִין אֶת הַמִּשְׁרָה מִן הַיָּרָק, וְאֶת הַכִּרְשִׁין מִן הַבְּצָלִים, וְאֶת הַחַרְדָּל מִן הַדְּבוֹרִים. רַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר בַּחַרְדָּל, שֶׁאוֹמֵר לוֹ: כְּדֶרֶךְ שֶׁעָשִׂיתָ בְתוֹךְ שֶׁלְּךָ, אַף אֲנִי עוֹשֶׂה בְּתוֹךְ שֶׁלִּי. וְכֵן הָיָה רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: מַרְחִיקִין אֶת הַדְּבוֹרִים מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִנְטְשׁוּ אֶת בְּנֵי אָדָם. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: מְגַדֵּל דְּבוֹרִים כִּמְגַדֵּל כְּלָבִים. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: מַרְחִיקִין אֶת הַכִּבְשׁוֹנוֹת מִן הָעִיר חֲמִשִּׁים אַמָּה, וְאֶת הָאִילָן מִן הָעִיר עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אַמָּה. וּכְשֵׁם שֶׁמַּרְחִיקִין מִן הָעִיר - כָּךְ מַרְחִיקִין מִבּוֹרוֹת וְשִׁיחִין וּמְעָרוֹת. וּכְשֵׁם שֶׁמַּרְחִיקִין מִכֻּלָּן - כָּךְ מַרְחִיקִין מִן הַקְּבָרוֹת. קֶבֶר שֶׁהִקִּיפָתוּ הָעִיר,

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

בֵּין מֵאַרְבַּע רוּחוֹת, בֵּין מִשָּׁלֹשׁ רוּחוֹת, בֵּין מִשְּׁתֵּי רוּחוֹת זוֹ כְּנֶגֶד זוֹ רָחוֹק יֶתֶר מֵחֲמִשִּׁים אַמָּה לְכָאן וּמֵחֲמִשִּׁים אַמָּה לְכָאן - אֵין מְפַנִּין אוֹתוֹ. פָּחוֹת מִכֵּן - מְפַנִּין אוֹתוֹ. כָּל הַקְּבָרוֹת מִתְפַּנִּין חוּץ מִקֶּבֶר הַמֶּלֶךְ וּמִקֶּבֶר הַנָּבִיא. רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: אַף קֶבֶר הַמֶּלֶךְ וְקֶבֶר הַנָּבִיא מִתְפַּנִּין. אָמְרוּ לוֹ: וַהֲלֹא קֶבֶר בֵּית דָּוִד וְקֶבֶר חֻלְדָּה הַנְּבִיאָה הָיוּ בִּירוּשָׁלַיִם וְלֹא נָגַע בָּהֶן אָדָם מֵעוֹלָם. אָמַר לָהֶם: מִשָּׁם רְאָיָה, מִחִילָּה הָיְתָה לָהֶן וְהָיְתָה מוֹצִיאָה טֻמְאָה לְנַחַל קִדְרוֹן:

א,ח מַרְחִיקִין אֶת הָאִילָן מִן הַבּוֹר עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ אַמָּה. וּבֶחָרוּב וּבַשִּׁקְמָה - חֲמִשִּׁים אַמָּה, בֵּין מִלְמַעְלָה בֵּין מִן הַצַּד. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: כְּשֵׁם שֶׁמַּרְחִיקִין מִלְמַעְלָה, כָּךְ מַרְחִיקִין מִלְמַטָּה. רַבִּי יוֹסֵי מַתִּיר, שֶׁלֹּא נִתְּנוּ שָׂדוֹת אֶלָּא לִנְטִיעָה. לֹא יִטַּע אָדָם אִילָן סָמוּךְ לִשְׂדֵה חֲבֵרוֹ, אֶלָּא אִם כֵּן הִרְחִיק הֵימֶנּוּ אַרְבַּע אַמּוֹת. וְאִם רוֹצֶה, עוֹשֶׂה מְחִיצָה גְּבוֹהָה אוֹ גָּדֵר. אֶחָד גְּפָנִים, וְאֶחָד כָּל הָאִילָן - מַרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת וְנוֹטֵעַ, כְּדֵי שֶׁיִּהֵא בָּקָר עוֹבֵר בְּכֵלָיו. הָיוּ שָׂרָשָׁיו יוֹצְאִים לְתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ - מַעֲמִיק שִׁלְשָׁה טְפָחִים כְּדֵי שֶׁלֹּא תְּעַכֵּב הַמַּחֲרֵשָׁה. אִילָן הָעוֹלֶה בֵּין מִן הַגֶּזַע וּבֵין מִן הַשָּׂרָשִׁין - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבַּיִת. בֵּית הַשִּׁלְחִין וּבֵית הָאִילָן - כְּנֶגֶד הַמִּשְׁקֹלֶת. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: כָּל אִילָן סָרָק - כְּנֶגֶד הַמִּשְׁקֹלֶת מִפְּנֵי שֶׁהַצֵּל רַע לְבֵית הַשִּׁלְחִין:

שמואל א פרק ז

א וַיָּבֹאוּ אַנְשֵׁי | קִרְיַת יְעָרִים וַיַּעֲלוּ אֶת־אֲרוֹן
יְהוָה וַיָּבִאוּ אֹתוֹ אֶל־בֵּית אֲבִינָדָב בַּגִּבְעָה וְאֶת־
אֶלְעָזָר בְּנוֹ קִדְּשׁוּ לִשְׁמֹר אֶת־אֲרוֹן יְהוָה: {פ}
ב וַיְהִי מִיּוֹם שֶׁבֶת הָאָרוֹן בְּקִרְיַת יְעָרִים וַיִּרְבּוּ
הַיָּמִים וַיִּהְיוּ עֶשְׂרִים שָׁנָה וַיִּנָּהוּ כָּל־בֵּית יִשְׂרָאֵל
אַחֲרֵי יְהוָה: {ס} **ג** וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־כָּל־בֵּית
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִם־בְּכָל־לְבַבְכֶם אַתֶּם שָׁבִים אֶל־
יְהוָה הָסִירוּ אֶת־אֱלֹהֵי הַנֵּכָר מִתּוֹכְכֶם
וְהָעַשְׁתָּרוֹת וְהָכִינוּ לְבַבְכֶם אֶל־יְהוָה וְעִבְדֵהוּ
לְבַדּוֹ וְיַצֵּל אֶתְכֶם מִיַּד פְּלִשְׁתִּים: **ד** וַיָּסִירוּ בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל אֶת־הַבְּעָלִים וְאֶת־הָעַשְׁתָּרֹת וַיַּעַבְדוּ
אֶת־יְהוָה לְבַדּוֹ: {פ}
ה וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל קִבְצוּ אֶת־כָּל־יִשְׂרָאֵל
הַמִצְפָּתָה וְאֶתְפַּלֵּל בַּעַדְכֶם אֶל־יְהוָה: **ו** וַיִּקָּבְצוּ
הַמִצְפָּתָה וַיִּשְׁאֲבוּ־מַיִם וַיִּשְׁפְּכוּ | לִפְנֵי יְהוָה
וַיָּצוֹמוּ בַיּוֹם הַהוּא וַיֹּאמְרוּ שָׁם חָטָאנוּ לַיהוָה
וַיִּשְׁפֹּט שְׁמוּאֵל אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
בַּמִצְפָּה: **ז** וַיִּשְׁמְעוּ פְלִשְׁתִּים כִּי־הִתְקַבְּצוּ בְּנֵי־
יִשְׂרָאֵל הַמִצְפָּתָה וַיַּעֲלוּ סַרְנֵי־פְלִשְׁתִּים אֶל־
יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁמְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּרְאוּ מִפְּנֵי
פְלִשְׁתִּים: **ח** וַיֹּאמְרוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־שְׁמוּאֵל
אַל־תַּחֲרַשׁ מִמֶּנּוּ מִזְעֹק אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵינוּ וְיוֹשִׁעֵנוּ
מִיַּד פְּלִשְׁתִּים: **ט** וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל טְלֵה חָלָב אֶחָד
ויעלה (וַיַּעֲלֵהוּ) עוֹלָה כָּלִיל לַיהוָה וַיִּזְעַק שְׁמוּאֵל
אֶל־יְהוָה בְּעַד יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲנֵהוּ יְהוָה: **י** וַיְהִי
שְׁמוּאֵל מַעֲלֶה הָעוֹלָה וּפְלִשְׁתִּים נִגְּשׁוּ לַמִּלְחָמָה
בְּיִשְׂרָאֵל וַיַּרְעֵם יְהוָה | בְּקוֹל־גָּדוֹל בַּיּוֹם הַהוּא
עַל־פְּלִשְׁתִּים וַיֻּגְּפוּ לִפְנֵי
יִשְׂרָאֵל: **יא** וַיֵּצְאוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל מִן־הַמִצְפָּה
וַיִּרְדְּפוּ אֶת־פְּלִשְׁתִּים וַיַּכּוּם עַד־מִתַּחַת לְבֵית
כָּר: **יב** וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶבֶן אַחַת וַיָּשֶׂם בֵּין־
הַמִצְפָּה וּבֵין הַשֵּׁן וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמָהּ אֶבֶן הָעֶזֶר
וַיֹּאמֶר עַד־הֵנָּה עֲזָרָנוּ יְהוָה: **יג** וַיִּכָּנְעוּ הַפְּלִשְׁתִּים
וְלֹא־יָסְפוּ עוֹד לָבוֹא בִּגְבוּל יִשְׂרָאֵל וַתְּהִי יַד־יְהוָה
בַּפְּלִשְׁתִּים כֹּל יְמֵי שְׁמוּאֵל: **יד** וַתָּשַׁבְנָה הֶעָרִים
אֲשֶׁר לָקְחוּ־פְלִשְׁתִּים מֵאֵת יִשְׂרָאֵל | לְיִשְׂרָאֵל
מֵעֶקְרוֹן וְעַד־גַּת וְאֶת־גְּבוּלָן הִצִּיל יִשְׂרָאֵל מִיַּד
פְּלִשְׁתִּים וַיְהִי שָׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל וּבֵין
הָאֱמֹרִי: **טו** וַיִּשְׁפֹּט שְׁמוּאֵל אֶת־יִשְׂרָאֵל כֹּל יְמֵי
חַיָּיו: **טז** וְהָלַךְ מִדֵּי שָׁנָה בְּשָׁנָה וְסָבַב בֵּית־אֵל
וְהַגִּלְגָּל וְהַמִּצְפָּה וְשָׁפַט אֶת־יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל־
הַמְּקוֹמוֹת הָאֵלֶּה: **יז** וּתְשׁוּבָתוֹ הָרָמָתָה כִּי־שָׁם
בֵּיתוֹ וְשָׁם שָׁפַט אֶת־יִשְׂרָאֵל וַיִּבֶן־שָׁם מִזְבֵּחַ
לַיהוָה: {פ}

שמואל א פרק ח

א וַיְהִי כַּאֲשֶׁר זָקֵן שְׁמוּאֵל וַיָּשֶׂם אֶת־בָּנָיו שֹׁפְטִים
לְיִשְׂרָאֵל: **ב** וַיְהִי שֵׁם־בְּנוֹ הַבְּכוֹר יוֹאֵל וְשֵׁם
מִשְׁנֵהוּ אֲבִיָּה שֹׁפְטִים בִּבְאֵר שָׁבַע: **ג** וְלֹא־הָלְכוּ
בָנָיו בִּדְרָכָו וַיִּטּוּ אַחֲרֵי הַבָּצַע וַיִּקְחוּ־שֹׁחַד וַיַּטּוּ
מִשְׁפָּט: {פ}
ד וַיִּתְקַבְּצוּ כֹּל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּבֹאוּ אֶל־שְׁמוּאֵל
הָרָמָתָה: **ה** וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו הִנֵּה אַתָּה זָקַנְתָּ וּבָנֶיךָ
לֹא הָלְכוּ בִּדְרָכֶיךָ עַתָּה שִׂימָה־לָּנוּ מֶלֶךְ לִשְׁפְּטֵנוּ
כְּכָל־הַגּוֹיִם: **ו** וַיֵּרַע הַדָּבָר בְּעֵינֵי שְׁמוּאֵל כַּאֲשֶׁר
אָמְרוּ תְּנָה־לָּנוּ מֶלֶךְ לִשְׁפְּטֵנוּ וַיִּתְפַּלֵּל שְׁמוּאֵל
אֶל־יְהוָה: {פ}

ז וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל שְׁמַע בְּקוֹל הָעָם לְכֹל אֲשֶׁר־יֹאמְרוּ אֵלֶיךָ כִּי לֹא אֹתְךָ מָאָסוּ כִּי־אֹתִי מָאֲסוּ מִמְּלֹךְ עֲלֵיהֶם: ח כְּכֹל־הַמַּעֲשִׂים אֲשֶׁר־עָשׂוּ מִיּוֹם הַעֲלֹתִי אוֹתָם מִמִּצְרַיִם וְעַד־הַיּוֹם הַזֶּה וַיַּעַזְבֻנִי וַיַּעַבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים כֵּן הֵמָּה עֹשִׂים גַּם־לָךְ: ט וְעַתָּה שְׁמַע בְּקוֹלָם אַךְ כִּי־הָעֵד תָּעִיד בָּהֶם וְהִגַּדְתָּ לָהֶם מִשְׁפַּט הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר יִמְלֹךְ עֲלֵיהֶם: {ס} י וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶת כָּל־דִּבְרֵי יְהוָה אֶל־הָעָם הַשֹּׁאֲלִים מֵאִתּוֹ מֶלֶךְ: {ס} יא וַיֹּאמֶר זֶה יִהְיֶה מִשְׁפַּט הַמֶּלֶךְ אֲשֶׁר יִמְלֹךְ עֲלֵיכֶם אֶת־בְּנֵיכֶם יִקַּח וְשָׂם לוֹ בְּמֶרְכַּבְתּוֹ וּבְפָרָשָׁיו וְרָצוּ לִפְנֵי מֶרְכַּבְתּוֹ: יב וְלָשׂוּם לוֹ שָׂרֵי אֲלָפִים וְשָׂרֵי חֲמִשִּׁים וְלַחֲרֹשׁ חֲרִישׁוֹ וְלִקְצֹר קְצִירוֹ וְלַעֲשׂוֹת כְּלֵי־מִלְחַמְתּוֹ וּכְלֵי רִכְבּוֹ: יג וְאֶת־בְּנוֹתֵיכֶם יִקַּח לְרַקָּחוֹת וּלְטַבָּחוֹת וּלְאֹפוֹת: יד וְאֶת־שְׂדוֹתֵיכֶם וְאֶת־כַּרְמֵיכֶם וְזֵיתֵיכֶם הַטּוֹבִים יִקַּח וְנָתַן לַעֲבָדָיו: טו וְזַרְעֵיכֶם וְכַרְמֵיכֶם יַעְשֵׂר וְנָתַן לְסָרִיסָיו וְלַעֲבָדָיו: טז וְאֶת־עַבְדֵיכֶם וְאֶת־שִׁפְחֹתֵיכֶם וְאֶת־בַּחוּרֵיכֶם הַטּוֹבִים וְאֶת־חֲמֹרֵיכֶם יִקַּח וְעָשָׂה לִמְלַאכְתּוֹ: יז צֹאנְכֶם יַעְשֵׂר וְאַתֶּם תִּהְיוּ־לוֹ לַעֲבָדִים: יח וּזְעַקְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא מִלִּפְנֵי מַלְכְּכֶם אֲשֶׁר בְּחַרְתֶּם לָכֶם וְלֹא־יַעֲנֶה יְהוָה אֶתְכֶם בַּיּוֹם הַהוּא: יט וַיְמָאֲנוּ הָעָם לִשְׁמֹעַ בְּקוֹל שְׁמוּאֵל וַיֹּאמְרוּ לֹא כִּי אִם־מֶלֶךְ יִהְיֶה עָלֵינוּ: כ וְהָיִינוּ גַּם־אֲנַחְנוּ כְּכָל־הַגּוֹיִם וְשָׁפְטָנוּ מַלְכֵּנוּ וְיָצָא לְפָנֵינוּ וְנִלְחַם אֶת־מִלְחֲמֹתֵנוּ: כא וַיִּשְׁמַע שְׁמוּאֵל אֵת כָּל־דִּבְרֵי הָעָם וַיְדַבְּרֵם בְּאָזְנֵי יְהוָה: {פ}

כב וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל שְׁמַע בְּקוֹלָם וְהִמְלַכְתָּ לָהֶם מֶלֶךְ וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל לְכוּ אִישׁ לְעִירוֹ: {פ}

שמואל א פרק ט

א וַיְהִי־אִישׁ מִבֶּן יְמִינִי (מִבִּנְיָמִן) וּשְׁמוֹ קִישׁ בֶּן־אֲבִיאֵל בֶּן־צְרוֹר בֶּן־בְּכוֹרַת בֶּן־אֲפִיחַ בֶּן־אִישׁ יְמִינִי גִּבּוֹר חָיִל: ב וְלוֹ־הָיָה בֵּן וּשְׁמוֹ שָׁאוּל בָּחוּר וְטוֹב וְאֵין אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל טוֹב מִמֶּנּוּ מִשִּׁכְמוֹ וָמַעְלָה גָּבַהּ מִכָּל־הָעָם: ג וַתֹּאבַדְנָה הָאֲתֹנוֹת לְקִישׁ אֲבִי שָׁאוּל וַיֹּאמֶר קִישׁ אֶל־שָׁאוּל בְּנוֹ קַח־נָא אִתְּךָ אֶת־אַחַד מֵהַנְּעָרִים וְקוּם לֵךְ בַּקֵּשׁ אֶת־הָאֲתֹנֹת: ד וַיַּעֲבֹר בְּהַר־אֶפְרַיִם וַיַּעֲבֹר בְּאֶרֶץ־שָׁלִשָׁה וְלֹא מָצָאוּ וַיַּעַבְרוּ בְאֶרֶץ־שַׁעֲלִים וָאַיִן וַיַּעֲבֹר בְּאֶרֶץ־יְמִינִי וְלֹא מָצָאוּ: ה הֵמָּה בָּאוּ בְּאֶרֶץ צוּף וְשָׁאוּל אָמַר לְנַעֲרוֹ אֲשֶׁר־עִמּוֹ לְכָה וְנָשׁוּבָה פֶּן־יֶחְדַּל אָבִי מִן־הָאֲתֹנוֹת וְדָאַג לָנוּ: ו וַיֹּאמֶר לוֹ הִנֵּה־נָא אִישׁ־אֱלֹהִים בָּעִיר הַזֹּאת וְהָאִישׁ נִכְבָּד כֹּל אֲשֶׁר־יְדַבֵּר בּוֹא יָבוֹא עַתָּה נֵלְכָה שָּׁם אוּלַי יַגֵּיד לָנוּ אֶת־דַּרְכֵּנוּ אֲשֶׁר־הָלַכְנוּ עָלֶיהָ: ז וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לְנַעֲרוֹ וְהִנֵּה נֵלֵךְ וּמַה־נָּבִיא לָאִישׁ כִּי הַלֶּחֶם אָזַל מִכֵּלֵינוּ וּתְשׁוּרָה אֵין־לְהָבִיא לְאִישׁ הָאֱלֹהִים מָה אִתָּנוּ: ח וַיֹּסֶף הַנַּעַר לַעֲנוֹת אֶת־שָׁאוּל וַיֹּאמֶר הִנֵּה נִמְצָא בְיָדִי רֶבַע שֶׁקֶל כֶּסֶף וְנָתַתִּי לְאִישׁ הָאֱלֹהִים וְהִגֵּיד לָנוּ אֶת־דַּרְכֵּנוּ: ט לְפָנִים | בְּיִשְׂרָאֵל כֹּה־אָמַר הָאִישׁ בְּלֶכְתּוֹ לִדְרוֹשׁ אֱלֹהִים לְכוּ וְנֵלְכָה עַד־הָרֹאֶה כִּי לַנָּבִיא הַיּוֹם יִקָּרֵא לְפָנִים הָרֹאֶה: י וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לְנַעֲרוֹ טוֹב דְּבָרְךָ לְכָה | נֵלֵכָה וַיֵּלְכוּ אֶל־הָעִיר אֲשֶׁר־שָׁם אִישׁ הָאֱלֹהִים: יא הֵמָּה עֹלִים בְּמַעֲלֵה הָעִיר

וְהֵמָּה מָצְאוּ נְעָרוֹת יֹצְאוֹת לִשְׁאֹב מָיִם וַיֹּאמְרוּ
לָהֶן הֲיֵשׁ בָּזֶה הָרֹאֶה: יב וַתַּעֲנֶינָה אוֹתָם
וַתֹּאמַרְנָה יֵשׁ הִנֵּה לְפָנֶיךָ מַהֵר | עַתָּה כִּי הַיּוֹם
בָּא לָעִיר כִּי זֶבַח הַיּוֹם לָעָם בַּבָּמָה: יג כְּבֹאֲכֶם
הָעִיר כֶּן תִּמְצְאוּן אֹתוֹ בְּטֶרֶם יַעֲלֶה הַבָּמָתָה
לֶאֱכֹל כִּי לֹא־יֹאכֵל הָעָם עַד־בֹּאוֹ כִּי־הוּא יְבָרֵךְ
הַזֶּבַח אַחֲרֵי־כֵן יֹאכְלוּ הַקְּרֻאִים וְעַתָּה עֲלוּ כִּי־
אֹתוֹ כְהַיּוֹם תִּמְצְאוּן אֹתוֹ: יד וַיַּעֲלוּ הָעִיר הֵמָּה
בָּאִים בְּתוֹךְ הָעִיר וְהִנֵּה שְׁמוּאֵל יֹצֵא לִקְרָאתָם
לַעֲלוֹת הַבָּמָה: {ס} טו וַיהוָה גָּלָה אֶת־אֹזֶן
שְׁמוּאֵל יוֹם אֶחָד לִפְנֵי בוֹא־שָׁאוּל לֵאמֹר: טז
כָּעֵת | מָחָר אֶשְׁלַח אֵלֶיךָ אִישׁ מֵאֶרֶץ בִּנְיָמִן
וּמְשַׁחְתָּו לְנָגִיד עַל־עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְהוֹשִׁיעַ אֶת־עַמִּי
מִיַּד פְּלִשְׁתִּים כִּי רָאִיתִי אֶת־עַמִּי כִּי בָּאָה צַעֲקָתוֹ
אֵלָי: יז וּשְׁמוּאֵל רָאָה אֶת־שָׁאוּל וַיהוָה עָנָהוּ הִנֵּה
הָאִישׁ אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֵלֶיךָ זֶה יַעְצֹר בְּעַמִּי: יח
וַיִּגַּשׁ שָׁאוּל אֶת־שְׁמוּאֵל בְּתוֹךְ הַשָּׁעַר וַיֹּאמֶר
הַגִּידָה־נָּא לִי אֵי־זֶה בֵּית הָרֹאֶה: יט וַיַּעַן שְׁמוּאֵל
אֶת־שָׁאוּל וַיֹּאמֶר אָנֹכִי הָרֹאֶה עֲלֵה לְפָנַי הַבָּמָה
וַאֲכַלְתֶּם עִמִּי הַיּוֹם וְשִׁלַּחְתִּיךָ בַבֹּקֶר וְכֹל אֲשֶׁר
בְּלִבְבְךָ אַגִּיד לָךְ: כ וְלָאֲתֹנֹת הָאֹבְדוֹת לְךָ הַיּוֹם
שְׁלֹשֶׁת הַיָּמִים אַל־תָּשֶׂם אֶת־לִבְּךָ לָהֶם כִּי נִמְצְאוּ
וּלְמִי כָּל־חֶמְדַּת יִשְׂרָאֵל הֲלוֹא לְךָ וּלְכֹל בֵּית
אָבִיךָ: {ס} כא וַיַּעַן שָׁאוּל וַיֹּאמֶר הֲלוֹא בֶן־יְמִינִי
אָנֹכִי מִקַּטַנֵּי שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל וּמִשְׁפַּחְתִּי הַצְּעִרָה
מִכֹּל־מִשְׁפְּחוֹת שִׁבְטֵי בִנְיָמִן וְלָמָּה דִבַּרְתָּ אֵלַי
כַּדָּבָר הַזֶּה: {ס} כב וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת־שָׁאוּל
וְאֶת־נַעֲרוֹ וַיְבִיאֵם לִשְׁכָּתָה וַיִּתֵּן לָהֶם מָקוֹם
בְּרֹאשׁ הַקְּרוּאִים וְהֵמָּה כִּשְׁלֹשִׁם אִישׁ: כג וַיֹּאמֶר
שְׁמוּאֵל לַטַּבָּח תְּנָה אֶת־הַמָּנָה אֲשֶׁר נָתַתִּי לָךְ
אֲשֶׁר אָמַרְתִּי אֵלֶיךָ שִׂים אִתָּהּ עִמָּךְ: כד וַיָּרֶם
הַטַּבָּח אֶת־הַשּׁוֹק וְהָעֲלָיָהּ וַיָּשֶׂם | לִפְנֵי שָׁאוּל
וַיֹּאמֶר הִנֵּה הַנִּשְׁאָר שִׂים־לְפָנֶיךָ אֱכֹל כִּי לַמּוֹעֵד
שָׁמוּר־לְךָ לֵאמֹר הָעָם | קָרָאתִי וַיֹּאכַל שָׁאוּל
עִם־שְׁמוּאֵל בַּיּוֹם הַהוּא: כה וַיֵּרְדוּ מֵהַבָּמָה הָעִיר
וַיְדַבֵּר עִם־שָׁאוּל עַל־הַגָּג: כו וַיַּשְׁכִּמוּ וַיְהִי כַּעֲלוֹת
הַשַּׁחַר וַיִּקְרָא שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל הגג (הַגָּגָה)
לֵאמֹר קוּמָה וַאֲשַׁלְּחֶךָּ וַיָּקָם שָׁאוּל וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם
הוּא וּשְׁמוּאֵל הַחוּצָה: כז הֵמָּה יוֹרְדִים בִּקְצֵה
הָעִיר וּשְׁמוּאֵל אָמַר אֶל־שָׁאוּל אֱמֹר לַנַּעַר וְיַעֲבֹר
לְפָנֵינוּ וַיַּעֲבֹר וְאַתָּה עֲמֹד כַּיּוֹם וְאַשְׁמִיעֲךָ אֶת־
דְּבַר אֱלֹהִים: {פ}

שמואל א פרק י

א וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת־פַּךְ הַשֶּׁמֶן וַיִּצֹק עַל־רֹאשׁוֹ
וַיִּשָּׁקֵהוּ וַיֹּאמֶר הֲלוֹא כִּי־מְשָׁחֲךָ יְהוָה עַל־נַחֲלָתוֹ
לְנָגִיד: ב בְּלֶכְתְּךָ הַיּוֹם מֵעִמָּדִי וּמָצָאתָ שְׁנֵי
אֲנָשִׁים עִם־קְבֻרַת רָחֵל בִּגְבוּל בִּנְיָמִן בְּצֶלְצַח
וְאָמְרוּ אֵלֶיךָ נִמְצְאוּ הָאֲתֹנוֹת אֲשֶׁר הָלַכְתָּ לְבַקֵּשׁ
וְהִנֵּה נָטַשׁ אָבִיךָ אֶת־דִּבְרֵי הָאֲתֹנוֹת וְדָאֵג לָכֶם
לֵאמֹר מָה אֶעֱשֶׂה לִבְנִי: ג וְחָלַפְתָּ מִשָּׁם וָהָלְאָה
וּבָאתָ עַד־אֵלוֹן תָּבוֹר וּמְצָאוּךָ שָׁם שְׁלֹשָׁה
אֲנָשִׁים עֹלִים אֶל־הָאֱלֹהִים בֵּית־אֵל אֶחָד נֹשֵׂא |
שְׁלֹשָׁה גְּדָיִים וְאֶחָד נֹשֵׂא שְׁלֹשֶׁת כִּכְּרוֹת לֶחֶם
וְאֶחָד נֹשֵׂא נֵבֶל־יָיִן: ד וְשָׁאֲלוּ לְךָ לְשָׁלוֹם וְנָתְנוּ
לְךָ שְׁתֵּי־לֶחֶם וְלָקַחְתָּ מִיָּדָם: ה אַחַר כֵּן תָּבוֹא
גִּבְעַת הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר־שָׁם נְצִבֵי פְלִשְׁתִּים וְהָיָה
כְּבֹאֲךָ שָׁם הָעִיר וּפָגַעְתָּ חֶבֶל נְבִאִים יֹרְדִים
מֵהַבָּמָה וְלִפְנֵיהֶם נֵבֶל וְתֹף וְחָלִיל וְכִנּוֹר וְהֵמָּה
מִתְנַבְּאִים: ו וְצָלְחָה עָלֶיךָ רוּחַ יְהוָה וְהִתְנַבֵּיתָ

עִמָּם וְנֶהְפַּכְתָּ לְאִישׁ אַחֵר: ז וְהָיָה כִּי תבאינה
(תָּבֹאנָה) הָאֹתוֹת הָאֵלֶּה לָךְ עֲשֵׂה לְךָ אֲשֶׁר
תִּמְצָא יָדֶךָ כִּי הָאֱלֹהִים עִמָּךְ: ח וְיָרַדְתָּ לְפָנַי
הַגִּלְגָּל וְהִנֵּה אָנֹכִי יֵרֵד אֵלֶיךָ לְהַעֲלוֹת עֹלוֹת לִזְבֹּחַ
זִבְחֵי שְׁלָמִים שִׁבְעַת יָמִים תּוֹחֵל עַד־בּוֹאִי אֵלֶיךָ
וְהוֹדַעְתִּי לְךָ אֵת אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה: ט וְהָיָה כְּהַפְנֹתוֹ
שִׁכְמוֹ לָלֶכֶת מֵעִם שְׁמוּאֵל וַיַּהֲפָךְ־לוֹ אֱלֹהִים לֵב
אַחֵר וַיָּבֹאוּ כָּל־הָאֹתוֹת הָאֵלֶּה בַּיּוֹם הַהוּא: {ס}
י וַיָּבֹאוּ שָׁם הַגִּבְעָתָה וְהִנֵּה חֶבֶל־נְבִאִים לִקְרָאתוֹ
וַתִּצְלַח עָלָיו רוּחַ אֱלֹהִים וַיִּתְנַבֵּא בְּתוֹכָם: יא וַיְהִי
כָּל־יוֹדְעוֹ מֵאִתְמוֹל שִׁלְשֹׁם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה עִם־
נְבִאִים נִבָּא {ס} וַיֹּאמֶר הָעָם אִישׁ אֶל־רֵעֵהוּ מַה־
זֶּה הָיָה לִבֶן־קִישׁ הֲגַם שָׁאוּל בַּנְּבִיאִים: יב וַיַּעַן
אִישׁ מִשָּׁם וַיֹּאמֶר וּמִי אֲבִיהֶם עַל־כֵּן הָיְתָה
לְמָשָׁל הֲגַם שָׁאוּל בַּנְּבִאִים: יג וַיְכַל מֵהִתְנַבּוֹת
וַיָּבֹא הַבָּמָה: יד וַיֹּאמֶר דּוֹד שָׁאוּל אֶלָיו וְאֶל־נַעֲרוֹ
אָן הֲלַכְתֶּם וַיֹּאמֶר לְבַקֵּשׁ אֶת־הָאֲתֹנוֹת וַנִּרְאָה
כִּי־אַיִן וַנָּבוֹא אֶל־שְׁמוּאֵל: טו וַיֹּאמֶר דּוֹד שָׁאוּל
הַגִּידָה־נָּא לִי מָה־אָמַר לָכֶם שְׁמוּאֵל: טז וַיֹּאמֶר
שָׁאוּל אֶל־דּוֹדוֹ הַגֶּד הִגִּיד לָנוּ כִּי נִמְצְאוּ הָאֲתֹנוֹת
וְאֶת־דְּבַר הַמְּלוּכָה לֹא־הִגִּיד לוֹ אֲשֶׁר אָמַר
שְׁמוּאֵל: {פ}
יז וַיַּצְעֵק שְׁמוּאֵל אֶת־הָעָם אֶל־יְהוָה הַמִּצְפָּה: יח
וַיֹּאמֶר | אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל {פ}
כֹּה־אָמַר יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אָנֹכִי הֶעֱלֵיתִי אֶת־
יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וָאַצֵּיל אֶתְכֶם מִיַּד מִצְרַיִם וּמִיַּד
כָּל־הַמַּמְלָכוֹת הַלֹּחֲצִים אֶתְכֶם: יט וְאַתֶּם הַיּוֹם
מְאַסְתֶּם אֶת־אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר־הוּא מוֹשִׁיעַ לָכֶם
מִכָּל־רָעוֹתֵיכֶם וְצָרֹתֵיכֶם וַתֹּאמְרוּ לוֹ כִּי־מֶלֶךְ
תָּשִׂים עָלֵינוּ וְעַתָּה הֵתְיַצְּבוּ לִפְנֵי יְהוָה לִשִׁבְטֵיכֶם
וּלְאַלְפֵיכֶם: כ וַיַּקְרֵב שְׁמוּאֵל אֶת כָּל־שִׁבְטֵי
יִשְׂרָאֵל וַיִּלָּכֵד שֵׁבֶט בִּנְיָמִן: כא וַיַּקְרֵב אֶת־שֵׁבֶט
בִּנְיָמִן לְמִשְׁפְּחֹתָו וַתִּלָּכֵד מִשְׁפַּחַת הַמַּטְרִי וַיִּלָּכֵד
שָׁאוּל בֶּן־קִישׁ וַיְבַקְשֻׁהוּ וְלֹא נִמְצָא: כב וַיִּשְׁאֲלוּ־
עוֹד בַּיהוָה הֲבָא עוֹד הֲלֹם אִישׁ {ס} וַיֹּאמֶר יְהוָה
הִנֵּה־הוּא נֶחְבָּא אֶל־הַכֵּלִים: כג וַיָּרֻצוּ וַיִּקָּחֻהוּ
מִשָּׁם וַיִּתְיַצֵּב בְּתוֹךְ הָעָם וַיִּגְבַּהּ מִכָּל־הָעָם
מִשִּׁכְמוֹ וָמָעְלָה: כד וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־כָּל־הָעָם
הַרְאִיתֶם אֲשֶׁר בָּחַר־בּוֹ יְהוָה כִּי אֵין כָּמֹהוּ בְּכָל־
הָעָם וַיָּרִעוּ כָל־הָעָם וַיֹּאמְרוּ יְחִי הַמֶּלֶךְ: {ס} כה
וַיְדַבֵּר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם אֵת מִשְׁפַּט הַמְּלֻכָה
וַיִּכְתֹּב בַּסֵּפֶר וַיַּנַּח לִפְנֵי יְהוָה וַיְשַׁלַּח שְׁמוּאֵל אֶת־
כָּל־הָעָם אִישׁ לְבֵיתוֹ: כו וְגַם־שָׁאוּל הָלַךְ לְבֵיתוֹ
גִּבְעָתָה וַיֵּלְכוּ עִמּוֹ הַחַיִל אֲשֶׁר־נָגַע אֱלֹהִים
בְּלִבָּם: כז וּבְנֵי בְלִיַּעַל אָמְרוּ מַה־יֹּשִׁעֵנוּ זֶה וַיִּבְזֻהוּ
וְלֹא־הֵבִיאוּ לוֹ מִנְחָה וַיְהִי כְּמַחֲרִישׁ: {פ}

שמואל א פרק יא

א וַיַּעַל נָחָשׁ הָעַמּוֹנִי וַיִּחַן עַל־יָבֵישׁ גִּלְעָד וַיֹּאמְרוּ
כָּל־אַנְשֵׁי יָבֵישׁ אֶל־נָחָשׁ כְּרָת־לָנוּ בְרִית וְנַעַבְדֶךָּ:
ב וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם נָחָשׁ הָעַמּוֹנִי בְּזֹאת אֶכְרֹת לָכֶם
בִּנְקֹור לָכֶם כָּל־עֵין יָמִין וְשַׂמֹתִיהָ חֶרְפָּה עַל־כָּל־
יִשְׂרָאֵל: ג וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו זְקֵנֵי יָבֵישׁ הֶרֶף לָנוּ
שִׁבְעַת יָמִים וְנִשְׁלְחָה מַלְאָכִים בְּכָל גְּבוּל יִשְׂרָאֵל
וְאִם־אֵין מוֹשִׁיעַ אֹתָנוּ וְיָצָאנוּ אֵלֶיךָ: ד וַיָּבֹאוּ
הַמַּלְאָכִים גִּבְעַת שָׁאוּל וַיְדַבְּרוּ הַדְּבָרִים בְּאָזְנֵי
הָעָם וַיִּשְׂאוּ כָל־הָעָם אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכּוּ: ה וְהִנֵּה
שָׁאוּל בָּא אַחֲרֵי הַבָּקָר מִן־הַשָּׂדֶה וַיֹּאמֶר שָׁאוּל
מַה־לָּעָם כִּי יִבְכּוּ וַיְסַפְּרוּ־לוֹ אֶת־דִּבְרֵי אַנְשֵׁי
יָבֵישׁ: ו וַתִּצְלַח רוּחַ־אֱלֹהִים עַל־שָׁאוּל בשמעו

(כְּשָׁמְעוֹ) אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּחַר אַפּוֹ מְאֹד: ז
וַיִּקַּח֩ צֶ֨מֶד בָּקָ֜ר וַיְנַתְּחֵ֗הוּ וַיְשַׁלַּ֤ח בְּכָל־גְּבוּל
יִשְׂרָאֵל֙ בְּיַ֣ד הַמַּלְאָכִ֔ים | לֵאמֹ֕ר אֲשֶׁ֖ר אֵינֶ֣נּוּ יֹצֵ֑א
אַחֲרֵ֣י שָׁא֔וּל וְאַחַ֖ר שְׁמוּאֵ֑ל כֹּ֥ה יֵעָשֶׂ֖ה לִבְקָרֽוֹ
וַיִּפֹּ֥ל פַּחַד־יְהוָ֖ה עַל־הָעָ֑ם וַיֵּצְא֖וּ כְּאִ֥ישׁ אֶחָֽד: ח
וַיִּפְקְדֵ֖ם בְּבֶ֑זֶק וַיִּהְי֤וּ בְנֵֽי־יִשְׂרָאֵל֙ שְׁלֹ֣שׁ מֵא֔וֹת
אֶ֖לֶף וְאִ֥ישׁ יְהוּדָ֖ה שְׁלֹשִׁ֥ים אָֽלֶף: ט וַיֹּ֣אמְר֔וּ
לַמַּלְאָכִ֖ים הַבָּאִ֑ים כֹּ֣ה תֹאמְר֗וּן לְאִישׁ֙ יָבֵ֣ישׁ גִּלְעָ֔ד
מָחָ֕ר תִּהְיֶה־לָּכֶ֖ם תְּשׁוּעָ֑ה בחם (בְּחֹ֣ם) הַשֶּׁ֔מֶשׁ
וַיָּבֹ֣אוּ הַמַּלְאָכִ֔ים וַיַּגִּ֖ידוּ לְאַנְשֵׁ֣י יָבֵ֑ישׁ וַיִּשְׂמָֽחוּ: י
וַיֹּאמְר֣וּ אַנְשֵׁ֣י יָבֵ֗ישׁ מָחָ֞ר נֵצֵ֤א אֲלֵיכֶם֙ וַעֲשִׂיתֶ֣ם
לָ֔נוּ כְּכָל־הַטּ֖וֹב בְּעֵינֵיכֶֽם: {ס} יא וַיְהִ֣י מִמָּחֳרָ֔ת
וַיָּ֤שֶׂם שָׁאוּל֙ אֶת־הָעָ֣ם שְׁלֹשָׁ֣ה רָאשִׁ֔ים וַיָּבֹ֣אוּ
בְתוֹךְ־הַמַּחֲנֶ֔ה בְּאַשְׁמֹ֖רֶת הַבֹּ֑קֶר וַיַּכּ֤וּ אֶת־עַמּוֹן֙
עַד־חֹ֣ם הַיּ֔וֹם וַיְהִ֕י הַנִּשְׁאָרִ֖ים וַיָּפֻ֑צוּ וְלֹ֥א נִשְׁאֲרוּ־
בָ֖ם שְׁנַ֥יִם יָחַֽד: יב וַיֹּ֤אמֶר הָעָם֙ אֶל־שְׁמוּאֵ֔ל מִי
הָאֹמֵ֕ר שָׁא֖וּל יִמְלֹ֣ךְ עָלֵ֑ינוּ תְּנ֥וּ הָאֲנָשִׁ֖ים וְנָמִֽיתֵֽם:
יג וַיֹּ֤אמֶר שָׁאוּל֙ לֹא־יומת (יוּמַ֣ת) אִ֔ישׁ בַּיּ֥וֹם הַזֶּ֖ה כִּ֣י הַיּ֑וֹם
עָשָׂ֥ה יְהוָ֛ה תְּשׁוּעָ֖ה בְּיִשְׂרָאֵֽל: יד וַיֹּ֥אמֶר שְׁמוּאֵ֖ל
אֶל־הָעָ֑ם לְכ֣וּ וְנֵלְכָ֤ה הַגִּלְגָּל֙ וּנְחַדֵּ֣שׁ שָׁ֔ם הַמְלוּכָ֖ה:
טו וַיֵּלְכ֣וּ כָל־הָעָ֗ם הַגִּלְגָּל֙ וַיַּמְלִכוּ֙ שָׁ֣ם אֶת־שָׁא֔וּל
לִפְנֵ֖י יְהוָ֑ה בַּגִּלְגָּ֗ל וַיִּזְבְּחוּ־שָׁ֛ם זְבָחִ֥ים שְׁלָמִ֖ים לִפְנֵ֣י
יְהוָ֑ה וַיִּשְׂמַ֣ח שָׁ֔ם שָׁא֥וּל וְכָל־אַנְשֵׁ֖י יִשְׂרָאֵ֥ל עַד־
מְאֹֽד: {פ}

שמואל א פרק יב

א וַיֹּ֥אמֶר שְׁמוּאֵ֖ל אֶל־כָּל־יִשְׂרָאֵ֑ל הִנֵּ֣ה שָׁמַ֗עְתִּי
בְּקֹלְכֶ֛ם לְכֹ֥ל אֲשֶׁר־אֲמַרְתֶּ֖ם לִ֑י וָאַמְלִ֥יךְ עֲלֵיכֶ֖ם
מֶֽלֶךְ: ב וְעַתָּ֕ה הִנֵּ֥ה הַמֶּ֖לֶךְ | מִתְהַלֵּ֣ךְ לִפְנֵיכֶ֑ם וַאֲנִ֞י
זָקַ֤נְתִּי וָשַׂ֙בְתִּי֙ וּבָנַ֣י הִנָּ֔ם אִתְּכֶ֖ם וַאֲנִ֣י הִתְהַלַּ֔כְתִּי
לִפְנֵיכֶ֥ם מִנְּעוּרַ֖י עַד־הַיּ֥וֹם הַזֶּֽה: ג הִנְנִ֣י עֲנֵ֔נִי בִּ֚י נֶ֣גֶד
יְהוָ֔ה וְנֶ֖גֶד מְשִׁיחֹ֑ו אֶת־שׁ֥וֹר֙ | מִי לָקָ֣חְתִּי וַחֲמ֣וֹר
מִי לָקָ֣חְתִּי וְאֶת־מִ֤י עָשַׁ֙קְתִּי֙ אֶת־מִ֣י רַצּ֔וֹתִי וּמִיַּד־
מִ֥י לָקַ֖חְתִּי כֹּ֣פֶר וְאַעְלִ֣ים עֵינַ֣י בּ֑וֹ וְאָשִׁ֖יב לָכֶֽם: ד
וַיֹּאמְר֔וּ לֹ֥א עָשַׁ֖קְתָּנוּ וְלֹ֣א רַצּוֹתָ֑נוּ וְלֹא־לָקַ֖חְתָּ
מִיַּד־אִ֥ישׁ מְאוּמָֽה: ה וַיֹּ֣אמֶר אֲלֵיהֶ֗ם עֵ֤ד יְהוָה֙
בָּכֶ֔ם וְעֵ֥ד מְשִׁיחֹ֖ו הַיּ֣וֹם הַזֶּ֑ה כִּ֣י לֹ֥א מְצָאתֶ֖ם בְּיָדִ֑י
מְאוּמָה֙ וַיֹּ֣אמֶר עֵֽד: {פ}
ו וַיֹּ֥אמֶר שְׁמוּאֵ֖ל אֶל־הָעָ֑ם יְהוָה֙ אֲשֶׁ֣ר עָשָׂ֔ה אֶת־
מֹשֶׁ֖ה וְאֶת־אַהֲרֹ֑ן וַאֲשֶׁ֛ר הֶעֱלָ֥ה אֶת־אֲבֹתֵיכֶ֖ם
מֵאֶ֥רֶץ מִצְרָֽיִם: ז וְעַתָּ֕ה הִתְיַצְּב֔וּ וְאִשָּׁפְטָ֥ה אִתְּכֶ֛ם
לִפְנֵ֥י יְהוָ֖ה אֵ֚ת כָּל־צִדְקֹ֣ות יְהוָ֔ה אֲשֶׁר־עָשָׂ֥ה
אִתְּכֶ֖ם וְאֶת־אֲבֹותֵיכֶֽם: ח כַּאֲשֶׁר־בָּ֥א יַעֲקֹ֖ב
מִצְרַ֑יִם וַיִּזְעֲק֣וּ אֲבֹותֵיכֶם֮ אֶל־יְהוָה֒ וַיִּשְׁלַ֤ח יְהוָה֙
אֶת־מֹשֶׁ֣ה וְאֶת־אַהֲרֹ֔ן וַיֹּוצִ֖יאוּ אֶת־אֲבֹותֵיכֶם֮
מִמִּצְרַ֒יִם֒ וַיֹּשְׁבוּם֙ בַּמָּקֹ֣ום הַזֶּ֔ה: ט וַיִּשְׁכְּח֕וּ אֶת־
יְהוָ֖ה אֱלֹהֵיהֶ֑ם וַיִּמְכֹּ֞ר אֹתָ֣ם בְּיַד֮ סִיסְרָא֒ שַׂר־צְבָ֣א
חָצֹ֗ור וּבְיַד־פְּלִשְׁתִּים֙ וּבְיַד֙ מֶ֣לֶךְ מוֹאָ֔ב וַיִּלָּחֲמ֖וּ
בָּֽם: י וַיִּזְעֲק֣וּ אֶל־יְהוָ֗ה ויאמר (וַיֹּאמְרוּ֙) חָטָ֣אנוּ
כִּֽי עָזַ֙בְנוּ֙ אֶת־יְהוָ֔ה וַנַּעֲבֹ֖ד אֶת־הַבְּעָלִ֣ים וְאֶת־
הָעַשְׁתָּרֹ֑ות וְעַתָּ֗ה הַצִּילֵ֙נוּ֙ מִיַּ֣ד אֹיְבֵ֔ינוּ וְנַעַבְדֶֽךָּ: יא
וַיִּשְׁלַ֤ח יְהוָה֙ אֶת־יְרֻבַּ֣עַל וְאֶת־בְּדָ֔ן וְאֶת־יִפְתָּ֖ח
וְאֶת־שְׁמוּאֵ֑ל וַיַּצֵּ֤ל אֶתְכֶם֙ מִיַּ֣ד אֹיְבֵיכֶ֔ם מִסָּבִ֖יב
וַתֵּשְׁבוּ֙ בֶּ֣טַח: יב וַתִּרְאוּ֙ כִּֽי־נָחָ֣שׁ מֶ֔לֶךְ בְּנֵ֥י־עַמּ֖וֹן
בָּ֣א עֲלֵיכֶ֑ם וַתֹּ֣אמְרוּ֩ לִ֨י לֹ֜א כִּי־מֶ֤לֶךְ יִמְלֹךְ֙ עָלֵ֔ינוּ
וַיהוָ֥ה אֱלֹהֵיכֶ֖ם מַלְכְּכֶֽם: יג וְעַתָּ֕ה הִנֵּ֥ה הַמֶּ֖לֶךְ
אֲשֶׁ֣ר בְּחַרְתֶּ֑ם אֲשֶׁ֥ר שְׁאִלְתֶּ֖ם וְהִנֵּ֥ה נָתַ֛ן יְהוָ֥ה
עֲלֵיכֶ֖ם מֶֽלֶךְ: יד אִם־תִּירְא֣וּ אֶת־יְהוָ֗ה וַעֲבַדְתֶּם֙
אֹתֹ֔ו וּשְׁמַעְתֶּ֖ם בְּקֹולֹ֑ו וְלֹ֤א תַמְר֙וּ֙ אֶת־פִּ֣י יְהוָ֔ה
וִֽהְיִתֶ֗ם גַּם־אַתֶּ֛ם וְגַם־הַמֶּ֥לֶךְ אֲשֶׁר־מָלַ֖ךְ עֲלֵיכֶ֑ם

אַחַר יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם: טו וְאִם־לֹא תִשְׁמְעוּ בְּקוֹל
יְהוָה וּמְרִיתֶם אֶת־פִּי יְהוָה וְהָיְתָה יַד־יְהוָה בָּכֶם
וּבַאֲבֹתֵיכֶם: טז גַּם־עַתָּה הִתְיַצְּבוּ וּרְאוּ אֶת־
הַדָּבָר הַגָּדוֹל הַזֶּה אֲשֶׁר יְהוָה עֹשֶׂה לְעֵינֵיכֶם: יז
הֲלוֹא קְצִיר־חִטִּים הַיּוֹם אֶקְרָא אֶל־יְהוָה וְיִתֵּן
קֹלוֹת וּמָטָר וּדְעוּ וּרְאוּ כִּי־רָעַתְכֶם רַבָּה אֲשֶׁר
עֲשִׂיתֶם בְּעֵינֵי יְהוָה לִשְׁאוֹל לָכֶם מֶלֶךְ: {ס} יח
וַיִּקְרָא שְׁמוּאֵל אֶל־יְהוָה וַיִּתֵּן יְהוָה קֹלֹת וּמָטָר
בַּיּוֹם הַהוּא וַיִּירָא כָּל־הָעָם מְאֹד אֶת־יְהוָה וְאֶת־
שְׁמוּאֵל: יט וַיֹּאמְרוּ כָל־הָעָם אֶל־שְׁמוּאֵל הִתְפַּלֵּל
בְּעַד־עֲבָדֶיךָ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאַל־נָמוּת כִּי־
יָסַפְנוּ עַל־כָּל־חַטֹּאתֵינוּ רָעָה לִשְׁאֹל לָנוּ מֶלֶךְ: כ
וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־הָעָם אַל־תִּירָאוּ אַתֶּם
עֲשִׂיתֶם אֶת כָּל־הָרָעָה הַזֹּאת אַךְ אַל־תָּסוּרוּ
מֵאַחֲרֵי יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֶת־יְהוָה בְּכָל־לְבַבְכֶם:
כא וְלֹא תָסוּרוּ כִּי | אַחֲרֵי הַתֹּהוּ אֲשֶׁר לֹא־יוֹעִילוּ
וְלֹא יַצִּילוּ כִּי־תֹהוּ הֵמָּה: כב כִּי לֹא־יִטֹּשׁ יְהוָה
אֶת־עַמּוֹ בַּעֲבוּר שְׁמוֹ הַגָּדוֹל כִּי הוֹאִיל יְהוָה
לַעֲשׂוֹת אֶתְכֶם לוֹ לְעָם: כג גַּם אָנֹכִי חָלִילָה לִי
מֵחֲטֹא לַיהוָה מֵחֲדֹל לְהִתְפַּלֵּל בַּעַדְכֶם וְהוֹרֵיתִי
אֶתְכֶם בְּדֶרֶךְ הַטּוֹבָה וְהַיְשָׁרָה: כד אַךְ | יְרָאוּ
אֶת־יְהוָה וַעֲבַדְתֶּם אֹתוֹ בֶּאֱמֶת בְּכָל־לְבַבְכֶם כִּי
רְאוּ אֵת אֲשֶׁר־הִגְדִּל עִמָּכֶם: כה וְאִם־הָרֵעַ תָּרֵעוּ
גַּם־אַתֶּם גַּם־מַלְכְּכֶם תִּסָּפוּ: {פ}

שמואל א פרק יג

א בֶּן־שָׁנָה שָׁאוּל בְּמָלְכוֹ וּשְׁתֵּי שָׁנִים מָלַךְ עַל־
יִשְׂרָאֵל: ב וַיִּבְחַר־לוֹ שָׁאוּל שְׁלֹשֶׁת אֲלָפִים
מִיִּשְׂרָאֵל וַיִּהְיוּ עִם־שָׁאוּל אַלְפַּיִם בְּמִכְמָשׂ וּבְהַר
בֵּית־אֵל וְאֶלֶף הָיוּ עִם־יְונָתָן בְּגִבְעַת בִּנְיָמִן וְיֶתֶר
הָעָם שִׁלַּח אִישׁ לְאָהָלָיו: ג וַיַּךְ יְונָתָן אֶת נְצִיב
פְּלִשְׁתִּים אֲשֶׁר בְּגֶבַע וַיִּשְׁמְעוּ פְּלִשְׁתִּים וְשָׁאוּל
תָּקַע בַּשּׁוֹפָר בְּכָל־הָאָרֶץ לֵאמֹר יִשְׁמְעוּ
הָעִבְרִים: ד וְכָל־יִשְׂרָאֵל שָׁמְעוּ לֵאמֹר הִכָּה
שָׁאוּל אֶת־נְצִיב פְּלִשְׁתִּים וְגַם־נִבְאַשׁ יִשְׂרָאֵל
בַּפְּלִשְׁתִּים וַיִּצָּעֲקוּ הָעָם אַחֲרֵי שָׁאוּל הַגִּלְגָּל: ה
וּפְלִשְׁתִּים נֶאֶסְפוּ | לְהִלָּחֶם עִם־יִשְׂרָאֵל שְׁלֹשִׁים
אֶלֶף רֶכֶב וְשִׁשֶּׁת אֲלָפִים פָּרָשִׁים וְעָם כַּחוֹל אֲשֶׁר
עַל־שְׂפַת־הַיָּם לָרֹב וַיַּעֲלוּ וַיַּחֲנוּ בְמִכְמָשׂ קִדְמַת
בֵּית אָוֶן: ו וְאִישׁ יִשְׂרָאֵל רָאוּ כִּי צַר־לוֹ כִּי נִגַּשׂ
הָעָם וַיִּתְחַבְּאוּ הָעָם בַּמְּעָרוֹת וּבַחֲוָחִים וּבַסְּלָעִים
וּבַצְּרָחִים וּבַבֹּרוֹת: ז וְעִבְרִים עָבְרוּ אֶת־הַיַּרְדֵּן
אֶרֶץ גָּד וְגִלְעָד וְשָׁאוּל עוֹדֶנּוּ בַגִּלְגָּל וְכָל־הָעָם
חָרְדוּ אַחֲרָיו: ח וייחל (וַיָּוֹחֶל |) שִׁבְעַת יָמִים
לַמּוֹעֵד אֲשֶׁר שִׁמוּאֵל וְלֹא־בָא שִׁמוּאֵל הַגִּלְגָּל
וַיָּפֶץ הָעָם מֵעָלָיו: ט וַיֹּאמֶר שָׁאוּל הַגִּשׁוּ אֵלַי
הָעֹלָה וְהַשְּׁלָמִים וַיַּעַל הָעֹלָה: י וַיְהִי כְּכַלֹּתוֹ
לְהַעֲלוֹת הָעֹלָה וְהִנֵּה שְׁמוּאֵל בָּא וַיֵּצֵא שָׁאוּל
לִקְרָאתוֹ לְבָרְכוֹ: יא וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל מֶה עָשִׂיתָ
וַיֹּאמֶר שָׁאוּל כִּי־רָאִיתִי כִּי־נָפַץ הָעָם מֵעָלַי וְאַתָּה
לֹא־בָאתָ לְמוֹעֵד הַיָּמִים וּפְלִשְׁתִּים נֶאֱסָפִים
מִכְמָשׂ: יב וָאֹמַר עַתָּה יֵרְדוּ פְלִשְׁתִּים אֵלַי הַגִּלְגָּל
וּפְנֵי יְהוָה לֹא חִלִּיתִי וָאֶתְאַפַּק וָאַעֲלֶה הָעֹלָה:
{ס} יג וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל נִסְכַּלְתָּ לֹא
שָׁמַרְתָּ אֶת־מִצְוַת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר צִוָּךְ כִּי עַתָּה
הֵכִין יְהוָה אֶת־מַמְלַכְתְּךָ אֶל־יִשְׂרָאֵל עַד־עוֹלָם:
יד וְעַתָּה מַמְלַכְתְּךָ לֹא־תָקוּם בִּקֵּשׁ יְהוָה לוֹ אִישׁ
כִּלְבָבוֹ וַיְצַוֵּהוּ יְהוָה לְנָגִיד עַל־עַמּוֹ כִּי לֹא שָׁמַרְתָּ
אֵת אֲשֶׁר־צִוְּךָ יְהוָה: {ס} טו וַיָּקָם שְׁמוּאֵל וַיַּעַל
מִן־הַגִּלְגָּל גִּבְעַת בִּנְיָמִן וַיִּפְקֹד שָׁאוּל אֶת־הָעָם

הַנִּמְצְאִים עִמּוֹ כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ: טז וְשָׁאוּל
וְיוֹנָתָן בְּנוֹ וְהָעָם הַנִּמְצָא עִמָּם יֹשְׁבִים בְּגֶבַע
בִּנְיָמִן וּפְלִשְׁתִּים חָנוּ בְמִכְמָשׂ: יז וַיֵּצֵא הַמַּשְׁחִית
מִמַּחֲנֵה פְּלִשְׁתִּים שְׁלֹשָׁה רָאשִׁים הָרֹאשׁ אֶחָד
יִפְנֶה אֶל־דֶּרֶךְ עָפְרָה אֶל־אֶרֶץ שׁוּעָל: יח וְהָרֹאשׁ
אֶחָד יִפְנֶה דֶּרֶךְ בֵּית חֹרוֹן וְהָרֹאשׁ אֶחָד יִפְנֶה
דֶּרֶךְ הַגְּבוּל הַנִּשְׁקָף עַל־גֵּי הַצְּבֹעִים הַמִּדְבָּרָה:
{ס} יט וְחָרָשׁ לֹא יִמָּצֵא בְּכֹל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כִּי־
אמר (אָמְרוּ) פְּלִשְׁתִּים פֶּן יַעֲשׂוּ הָעִבְרִים חֶרֶב
אוֹ חֲנִית: כ וַיֵּרְדוּ כָל־יִשְׂרָאֵל הַפְּלִשְׁתִּים לְלָטוֹשׁ
אִישׁ אֶת־מַחֲרַשְׁתּוֹ וְאֶת־אִתּוֹ וְאֶת־קַרְדֻּמּוֹ וְאֶת
מַחֲרֵשָׁתוֹ: כא וְהָיְתָה הַפְּצִירָה פִּים לַמַּחֲרֵשֹׁת
וְלָאֵתִים וְלִשְׁלֹשׁ קַלְשׁוֹן וּלְהַקַּרְדֻּמִּים וּלְהַצִּיב
הַדָּרְבֶּן: כב וְהָיָה בְּיוֹם מִלְחֶמֶת וְלֹא נִמְצָא חֶרֶב
וָחֲנִית בְּיַד כָּל־הָעָם אֲשֶׁר אֶת־שָׁאוּל וְאֶת־יוֹנָתָן
וַתִּמָּצֵא לְשָׁאוּל וּלְיוֹנָתָן בְּנוֹ: כג וַיֵּצֵא מַצַּב
פְּלִשְׁתִּים אֶל־מַעֲבַר מִכְמָשׂ: {ס}

הודפס
לעילוי נשמת
עומר רחמים בן
סלימה ומנחם ז"ל
נלב"ע
כ"ה שבט תשפ"ו
ת.נ.צ.ב.ה.

הודפס לזכות

ליאל ז׳אן בן אהובה
וחנה בת לאה מרים הי״ו

אור בן חנה ותהילה בת
אזמרלדה הי״ו

וכל נשמות ישראל הזקוקים להפקד
בדבר ישועה ורחמים שיפקדו בזרע
של קיימא בקרוב, אמן כן יהי רצון!

ולהבדיל לעילוי נשמת:

יהודה ליאון בן יעקב
וקוטה ז״ל

נפ׳ ח״י ניסן תשפ״ו

ת.נ.צ.ב.ה.

זכות הדפסת בי"ת
ומשניות זהר
יכול להיות שלך או
לעילוי נשמת קרוב
משפחתך!
אלפי דפי גמרא
אלפי פרקי משנה
ותוספתא
נ"ך ודפי זהר לזכותך!

זכות שבועית: 180 ₪

זכות חודשית: 520 ₪

להקדשות: 058-3273775

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

פרשת שופטים

כו	יום ראשון	עלות השחר (72 דק') ... 4:45 נץ החמה ..... 5:57 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:30 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:20	סו"ז תפילה ..... 10:28 חצות היום ..... 12:44 שקיעה ..... 7:28 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:41	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין קא **ירושלמי:** בבא בתרא יז **תוספתא:** בבא מציעא ו **נ"ך:** שמואל א ז **משניות:** סנהדרין י **זהר:** שמות א עמ' שמג-שדמ	9
כז	יום שני	עלות השחר (72 דק') ... 4:46 נץ החמה ..... 5:58 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:30 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:21	סו"ז תפילה ..... 10:28 חצות היום ..... 12:43 שקיעה ..... 7:27 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:40	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין קב **ירושלמי:** בבא בתרא יח **תוספתא:** בבא מציעא ז **נ"ך:** שמואל א ח **משניות:** סנהדרין יא **זהר:** שמות א עמ' שמה-שמו	10
כח	יום שלישי	עלות השחר (72 דק') ... 4:47 נץ החמה ..... 5:59 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:31 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:21	סו"ז תפילה ..... 10:28 חצות היום ..... 12:43 שקיעה ..... 7:26 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:39	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין קג **ירושלמי:** בבא בתרא יט **תוספתא:** בבא מציעא ח **נ"ך:** שמואל א ט **משניות:** מכות א **זהר:** שמות א עמ' שמז-שמח	11
כט	יום רביעי	**יום כיפור קטן, ערב ראש חודש אלול** עלות השחר (72 דק') ... 4:47 נץ החמה ..... 5:59 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:31 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:21	סו"ז תפילה ..... 10:28 חצות היום ..... 12:43 שקיעה ..... 7:25 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:38	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין קד **ירושלמי:** בבא בתרא כ **תוספתא:** בבא מציעא ט **נ"ך:** שמואל א י **משניות:** מכות ב **זהר:** שמות א עמ' שמט-שנ	12
ל	יום חמישי	**א' דראש חודש אלול** עלות השחר (72 דק') ... 4:48 נץ החמה ..... 6:00 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:31 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:21	סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:43 שקיעה ..... 7:24 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:37	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין קה **ירושלמי:** בבא בתרא כא **תוספתא:** בבא מציעא י **נ"ך:** שמואל א יא **משניות:** מכות ג **זהר:** שמות א עמ' שנא-שנב	13
א	יום שישי	**ב' דראש חודש אלול** עלות השחר (72 דק') ... 4:49 נץ החמה ..... 6:01 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:32 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:22	סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:43 שקיעה ..... 7:23 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:36	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין קו **ירושלמי:** בבא בתרא כב **תוספתא:** בבא מציעא יא **נ"ך:** שמואל א יב **משניות:** שבועות א **זהר:** שמות א עמ' שנג-שנד	14
ב	שב"ק	**שבת קודש פרשת שופטים** עלות השחר (72 דק') ... 4:49 נץ החמה ..... 6:01 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:32 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:22	סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:43 שקיעה ..... 7:22 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:35	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין קז **ירושלמי:** בבא בתרא כג **תוספתא:** בבא בתרא א **נ"ך:** שמואל א יג **משניות:** שבועות ב **זהר:** שמות א עמ' שנה-שנו	15

הדלקת נרות (40 דק'): 6:43 (20 דק'): 7:03

מוצש"ק לשיטת ר"ת: 8:35

"בְּתוֹר תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ, צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ מַבָּט אַחַר עַל חֹדֶשׁ אֱלוּל, כִּי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ פָּתַח לָנוּ שְׁעָרִים נִפְלָאִים בְּגֹדֶל מַעֲלַת חֹדֶשׁ אֱלוּל, וְרַק צְרִיכִים אָנוּ לֹא לִהְיוֹת בַּטְלָנִים, אֶלָּא לְנַצֵּל כָּל יוֹם וְיוֹם בְּהַרְבֵּה טוֹב אֲמִתִּי וְנִצְחִי, וּלְבַקֵּשׁ מֵהּ' יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּזְכֶּה לְכָל הַתִּקּוּנִים הַנִּפְלָאִים הַמּוּבָאִים בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ עַל חֹדֶשׁ אֱלוּל, וְעַל יְדֵי זֶה נִזְכֶּה לְקַבֵּל שָׁנָה טוֹבָה וּמְבֹרֶכֶת עִם כָּל מִינֵי הַשְׁפָּעוֹת טוֹבוֹת בְּרוּחָנִיּוּת וּבָגַשְׁמִיּוּת!" (משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)